

IMPERATORVM ROMANORVM NVMISMATA AVREA

A Iulio Caesare ad Heraclium continua serie collecta et edita ex Musaeo Excell. Principis CAROLI CROYI *Ducis Arschotani &c.*
Industria et manu Iacobi de Bie in aes incisa:
et à IOANNE HEMELARIO *Canonico Cath. Eccl. Antuerp. breui et Historico*
COMMENTARIO
explicata.

ANTVERPIÆ,
Apud Petrum et Ioannem Belleros A°. M.DC.XXVII.

IMPERATORVM ROMANORVM
à IVLIO CÆSARE ad HERACLIVM vſque
NVMISMATA AVREA
Excellentiſſimi nuper dum viueret
CAROLI
DVCIS CROYI ET ARSCHOTANI, &c.
magno & ſumptuoſo ſtudio collecta:
nec minore fide atque arte IACOBI DE BYE
ex archetypis in æs inciſa:
Opera autem atque induſtria IOANNIS HEMELARII
Canonici Cathedralis Eccleſiæ Antuerp.
breui & Hiſtorico Commentario explicata.

Editio altera priore auctior.

ANTVERPIÆ
Apud Petrum & Ioannem Belleros.
M. DC. XXVII.
Cum Gratia & Priuilegio.

ILLVSTRISSIMO

ET

EXCELLENTISSIMO

ALEXANDRO CROYIO CHIMAIO ARENBERGIO

Chimacensi & S. R. Imperij

PRINCIPI

Comiti Bellimontis, Domino Auennensi, &c.
Aurei Velleris Equiti
& pro Regia Ma.^{te} legionis Germanicæ
Tribuno, &c.

PRodit iteratâ editione, & per secundas curas locupletius hoc *Numismatum aureorum* opus ab Excellentissimo nuper CAROLO CROYIO Duce Arschotano auunculo vestro, magno olim antiquitatis studio maximoque sumptu per continuam seriem collectorum ac digestorum, ad eiusdemque Principis mandatum historico per me Commentario explicatorum. Quod quidem argumentum cum

nuper ad Excell. tuam, vt è domo veſtrâ profectum, ſummo iure deſtinatum, eiuſque clariſſimo nomini feliciter dicatum fuerit, tantoque commendatum patrocinio non veniam ſaltem, aut & plauſum apud ſtudioſum veteris hiſtoriæ Auguſtæ lectorem inuenerit, ſed & Ex.tiæ tuæ ita gratum fuiſſe apparuerit, vt (quæ eſt eius benigna in clientes humanitas) inſigne etiam, per litteras ad me ſuper ea re datas, affectus ſui teſtimonium eidem reddere non ſit dedignata; piaculum vtique foret, ſi ad alium quempiam poſtliminio patronum deflectere meditaretur. Quæ quidem etiamſi ceſſarent cauſſæ, pro eâ tamen, quæ veſtræ eſt in Belgicis nobiliſſimæ familiæ dignitas, quodque in illâ ſemper floruit, magnificentiæ eruditæ, & pretioſioris elegantiæ dignum viro Principe ſtudium, quæque inſuper in Ex.tia tuâ prædicatur generoſæ mentis, & ad ſumma natæ præſtantia & virtus; non alteri quàm tali, & quidem ALEXANDRI nomen non titulo magis quàm virtute animique magnitudine præferenti, Imperatoriorum hoc Symbolorũ Syntagma donandum dedicandumque veniebat. Nota

eſt

est Excellentiss. familiæ vestræ tum paternæ tum maternæ erga Regiam Maiestatem domi & militiæ, mari terraque dubiis in rebus & summa fides, & felix opera infinitis probata periculis: pro quâ quoque, & orthodoxâ fide contra hæreticos & perduelles tuendâ auus tuus claræ mem: IOANNES LIGNYVS Princeps Arenbergius sanguinem & vitam profundere non est cunctatus. Cæterorum in Rempublicam merita hîc recensere vt infinitum & superuacuum, ita importunum foret. Quæ quidem generosissimo animo tuo identidem felici recordatione obuersantia, stimulos ei ad omnem virtutem animique magnitudinem suggerunt; vt quod Ascanio olim Poëta monitum accinuit;

Sis memor, & te animo repetentem facta tuorum
Et pater AEneas & auunculus excitet Hector;

idem Excell. tuæ dictitatum scriptumque, atque ab eadem feliciter obseruatum videri possit. Accipe igitur, Excell.me Princeps, rediuiuum hoc obsequij nostri pignus, auunculi tui Principis, inclytæ memoriæ renouatum monumentum, historiæ Augustæ compendium, non verbis magis, quam imagini-

bus

bus emblematibusque adumbratum, meamque in hoc opere conficiendo tum debitam mandato tanti Principis obedientiam, tum ad cetera, quæcúmque nostræ tenuitatis esse poterunt, obsequia in simili alióue argumento libenter & fideliter præstanda promptitudinem acceptam gratámque habeas rogo. Ita Deus Ex.tiam tuam sospitet, atque clarum huic Belgio quandóque destinatum columen, ad multos porro felices annos florentem & superstitem conseruet. Ita voueo

Ex.tiæ tuæ

humilis cliens
IOAN. HEMELARIVS
Canon. Cathed. Ecclef.
Antuerpien.

AD

AD LECTOREM
PRÆFATIO.

REi Romanæ THESAVRVM, CAROLI inclyti DVCIS CROYI inſiſigni nuper munificentiâ erutum, ſub auſpiciis Ill^mi Principis Chimacenſis ALEXANDRI CROII CHIMAII ARENBERGII in lucem damus, Verè nulli ſecundum THESAVRVM, ſiue metalli pretium, ſiue antiquitatis monumentum æſtimamus. Alterum fortunæ munus eſt, alterum ſolius æternitatis conſcientiâ imbutus animus complecti poteſt. Igitur quâ curâ, quantiſque regiæ liberalitatis impendiis, ipſis quoque imperij ſui temporibus ſuſpiciendus numiſmatum cumulus, ſub HEROIS CAROLI manu creuerit, nil attinet ab iis referri qui neglectâ cortice incomparabilis beneficij medullam perſequuntur. Hiſtoriam temporum teſtem, æternitatis æmulam, nulla ætas, poſtquam homines ad humanitatem exire cœperunt, aut condere neglexit, aut prædicare prætermiſit. Vſu enim comperiebant, ſine huius luce, altis ſæcula tenebris inuolui, virtutum priorum occumbere laudes, vitiorum condi deteſtanda pericula. Magnis itaque Gentibus, ingeniiſque præcipuè hæc cura cordi ſemper fuit, vt ea omnia accuratis inſcriberentur annalibus quæ ſine futurorum hominum detrimento perire non poterant. Ab Ægyptiis hoc artificium cœpit, qui rudes adhuc, multarum rerum ſimulachra in ſubſidium vocare, beſtiiſque & piſcibus, aliiſque hieroglyphicis temporum ſuorum ſignare memorias aggreſſi ſunt. Necdum enim diuini inuenti ſcriptiones apices ſerieſque innotuerant;

quibus mox in compendium aduocatis, mirum, ab exiguo litterarum ſemente quanta ingeniorum luxuries proximã Græciam peruaſerit. Quaſi enim mutuis auxiliis ad æternitatem adſpirarent, pulcherrimis ſumma ingenia factis ſollicitabantur, aptaque ſempiternis præconiis ingenia corporum animorumque virtutibus excitandis efficaciſſimè operabantur. Sed non diu ſine aduerſario præſtantiſſimum ſtare ſtudium potuit; & quaſi ſe poſtliminio vindicare obliuio inſtituiſſet, perire optimorum opera auctorum poſſe, & breue intra tempus occidere, quæ in ſpem æternitatis genita erant, compertum fuit. Nam licet in excelſiſſimorum Regum tutelam libri confugiſſent; & Vetuſtas abolere codices, & exiguâ ortum ſcintillâ incendium operoſiſſimas bibliothecas cõſumere poterat. *Quadringenta millia librorum Alexandriæ arſerunt*, inquit Seneca, *pulcherrimum Regiæ opulentiæ monumentum*. Aduerſus tantæ iniuriæ calamitatem generoſiſſima primum Græcia circumſpicere artes ſuas cœpit, & cum nihil æque eminentiſſimos viros quam ſempiternæ memoriæ ardor inflammaret, omnibus adminiculis ſe ſuaque ad poſteritatem tranſmittere ſategerunt. Itaque & Statuarum ſimilitudines, & pictorum elegantias vultibus factiſque adhibuerunt; ſcilicet vt ſi legendi ſubſidia deficerent, quæ ſpectari poterant monumenta ſupereſſent. Poſtremo tandem, primario tamen inuento, excogitatum fuit hiſtoriam oculis ſimulque auribus tradere, iiſque inſcribere inſtrumentis ſine quibus humanæ ſocietatis commercia cõſiſtere, aut propelli neceſſitates non poſſunt. Nummi vſum vetuſtas prima cum habere cœpiſſet, æs graue circumferre, & diuitiis pondera, ſub quibus ingemere mortales debebant, ſapienter aſſignare voluit. Sed vt facile à maiorum rite inſtitutis poſteri deficiunt, aut eorum rudibus inuentis aliquid adiiciunt, à Græcis Siculiſque ortus nummus, vti Varro

ro testatur, vel à Numa Rege numus, vti arbitratur Tranquillus, formæ vsusque facilitatem sub Seruio Rege primùm accepit, & quia is Ouium Boumque effigie primus æs signauit (vti cognominis eius testatur Grammaticus) pecuniæ nomẽ tunc quoque ortum est. Ecce inuentum, quo neque ab initio vllum ferè minus, neque incrementis ad maiorem elegantiam & imperiorum temporumque gloriam processit. Deinceps enim nihil domi forisque aut Græca vel Romana Respublica gessit, quod non Orbi sæculisque spectandum legendumque numisma exhibuerit. Nam Reges, Consulatus, Senatusconsulta, Iani clausas apertasque fores in nummis leges: & postquam in Romanâ re ad vnum cuncta conferri omnium interfuit, longo ordine venientes Principes, dein captas restitutasque prouincias, victorias vel triumphos non desiderabis. Si quis Religionem Principis populi nosse amat; hîc pietas picta est, & sacrorum omnium ritus designantur. Quæ statuæ fuerint, hinc elucent, quæ vasa, Aræ, Ædes, quæ litandi ratio, quæ templorum facies, quis Augurum lituus, quæ Pontificum vestis, quotque Sacerdotia: qui ludi sæculares, quorumq; in iis animalium spectacula, quæ Ancilia Martis, spoliorum ex hoste dedicatio, funerum varietas, & post mortem honores delati Principumque Apotheosis, quos ipsorum iudicio & ritu, aut virtus propria, aut successorum adulatio consecraret. Si Belli studia placent: hîc vexilla exercitus, Sacramenta militum, Prætoriæ cohortes, legionum globus, equitum ordo, sociorum auxilia, castrorum ratio, armaturæ modus, Imperatorum iussa concionesque. Sin Belli finis quæritur: & hisce numismatibus Victoriæ laurus insitæ sunt: Coronæ ciuicæ, Obsidionales, Murales, Rostratæ: Arcus triumphales, Victarum gentium, Regumque effigies & spolia: Bigæ, Quadrigæ, Pardorum, Leonum, & id genus animalium coniuges currus:

effigta fluminum, prouinciarum, ferarumque ſimulachra: dicata ſecuritati publicæ, felicitati Temporum, æternitati rerum templa viſuntur. Denique quicquid de potenti ac primario populo celebrari potuit, aut de tãtis rebus geſtis ignorari à poſteris haud decebat, in æternis numiſmatum tabulis ſeruatur. Incluſum itaque nummis nobile fuiſſe Hiſtoriarum opus, & quod ſolum, etiamſi reliqua præclariſſimorum ingeniorum monumenta intercidiſſent, ſtare aduerſus annorum edacitatem, temporumque iniurias potuiſſet, ſat ſuperque confirmaui. Supereſt vt præſentis ad voluminis vſum conuerſus adfirmem, hoc ipſum exiguâ mole complecti quæ plurimis veterum in commentariis variè ſparſimque notata vix obſerues. Fruere ergo Lector his antiquitatis imaginibus, & curam ama, quæ iis colligendis ab Excell.mo quondam Duce CAROLO ARSCHOTTANO impenſa eſt. Numiſmata enim omnia tanti viri diligentiæ & generoſæ elegantiæ debemus, exceptis tantum, quæ aſteriſco notata inſeruimus, beneficio Nobiliſs. viri, & litterarum amantiſſimi NICOLAI ROCCOXI Equitis aurati, & ſæpiùs apud Antuerpienſes Conſulis, qui ea inter plurima, in agro Meſpelardenſi apud Teneramondam, à ruſtico caſu reperta, pridem ſelegit operique noſtro benignè conceſſit. Sed neq; in his aureis dandis ſubſiſtere intendimus, Argentea & Ærea à Iulio Cæſare ad Heraclium numiſmata mox ſequentur, Illuſtriſsimi Principis Chimaicenſis permiſſu, qui CAROLI DVCIS auunculi ſui Virtutum vt bonorum heres, iiſdem decoribus & elegantiis oblectatur. Interim hæc in anteceſſum accipe Lector, & ſi conatum noſtrum benigno fauore proſequeris, etiam illa propediem expecta.

IVDOCI

IVDOCI DE VVEERDT,
Synd. Antuerp.

DE HAC

AVREORVM NVMISMATVM
EDITIONE

E L E G I A.

AEsareos quondam vultus cælauit & artus
Roma triumphatrix, dum caput orbis erat.
Aurea materies; tamen ars præstantior auro,
AEmula naturæ, prodigiosa fuit.
Inuidit sæclis istam venientibus artem
Rerum tempus edax, & cariosa dies.
Ergo fœda situ iacuit neglectaq́, multis
Obruta pulueribus, semisepulta diu:
Nulla vetustatis reuerentia, nulla metalli
Cura fuit, nullus sedulitatis amor.
Tandem syderibus fati melioribus ætas
Sera, priore magis prouida, gnara, sagax,
Prisca requisiuit nouitq́, numismata, quondam
Attica quæ tellus, quæq́, Latina dedit.
Cognita tunc veterum & laudata industria, Nummus
Tunc fuit in precio, qui preciosus erat.
Hunc emit, gemmis, Pactoli ac prætulit auro,
Qui ingenio & genio nobilior fuit:

 Præcipuè

Præcipuè Dux CROIAÇVS, *quem ſtemmate clarum*
Regali, ornauit Martis, & artis amor.
Martis, & artis amor, lauros, & ab hoſte tropheum
Cui dedit, & variâ laude perenne decus:
Aurea collegit ſignata Numiſmata, priſco
Induperatorum tempore Romulidum,
Quæ ciſtis incluſa diu iacuere, nec vlli
Cognita, ſed ſoli conſpicienda DVCI.
Donec & hæc, & quæ Muſæa ſecreta recondunt,
Protulit artificis ingenioſa manus.
Sicut apis, ſaltus ac florida rura pererrans,
Colligit in variis Attica mella fauis,
Explicat occultos HEMELARI *induſtria ritus*
Ingenij clarâ iudicijq́; face.
Dignum opus hoc cedro, dignum grauiore cothurno,
Dignum Phœbæo carmine, voce, lirâ.
Quiſquis amat mores, ritus, ac facta Quiritum,
Cui placet & rarâ nobilis arte labor,
Hunc librum inſpiciat, legat, admiretur & artem,
Quâ veterum ſollers ars patet, artificum.

I N

IN

OPVS NVMISMATICVM EXCELLENTISS. DVCIS ARSCHOTANI.

Schediasma

IVSTI RICQVII CIVIS ROMANI.

Vantus in Argolicis plausus memoratur Athenis
Aurea cùm festo redeunt Quinquennia lustro,
Omnes cùm flauæ tendunt in Palladis Arcem,
Qui Pandioniis vicinos sedibus agros,
Actæosque tenent colles, bimarisque Corinthi
Mœnia, quique vnctas Spartanâ lege Palestras;
Cernere Palladiis vbi fas radiantia Peplis
Prælia Terrigenûm, domitosque à Gorgone Diuæ,
Qui prius Ossæis certabant æthera saxis
Subdere, & excussum terris confundere Olympum.
Omnia sanguinei quæ fas in sindone cocci
Cernere, & intextos cælo superante Triumphos.
Hæc ibi Tænario Pater ipse accingit oliuo
Tempora victricis Natæ Saturnius, atque
Aurea diuinæ modulantur carmina Musæ
In laudes Dea sancta tuas, aurêæque fragorem
Cuspidis, & fuluâ metuendos casside crineis.
Parte aliâ insignis citharâ, fidibúsque canoris
Cynthius, in longâ pugnacem veste sororem
Concelebrat, sociisque adspirat numina Musis.
Tali ô nunc cuperem, Princeps clarissime, plausu,
Talibus atque hymnis meritas ad sidera laudes
Ferre tuas, dignásque comis adnectere lauros,

Quas

Quas tibi frondiferâ certatim Aganippides vmbrâ
Cæſareæ ⁎ extulerunt ſiluæ. quem funere lethi
Subductum æternis mundi fauor intereſt aſtris,
CAROLE, quo Latij redeuntes auſpice Diui,
Belligeríque Duces ſuperas reuocantur in auras.
At tibi poſteritas dignas, HEMELARIÆ, grates
Sera feret, priſcæ reſeras qui Inſignia Romæ,
Occultóſque aperis ſenſus: Neque enim tuus iſte.
Degeneres animos labor arguit, aut tibi mollis
Pectora percuſſit thyrſus, quùm priſca Quiritûm
Arma, trucéſque Aquilas, formidatóſque Dracones,
Palmatámque Togam, feſtæque inſignia lauri,
Quando Quirinales Trabeas, & duplice clauo
Spectatas Procerum veſteis, adytóque ſacratos
Depromis lituos, Latióque Ancilia cælo
Imperij lapſum pignus, ſanctíque Catinum
Pompilij, & nitido fulgentes marmore poſtes
Templorum, Diuóſque, Deûmque Altaria, quicquid
Denique victurâ ſignauit imagine Numus
Romulidûm, exigui conſtringis margine libri:
Exigui, ſed quem longâ Dea nuncia pennâ
Commendat populis quicunque tepentis ab ortu
Oceani ad ſeræ tenduntur litora Thules.
Nec tua Lethæâ conamina merget in vndâ
Olim ſera dies COVBERGIE, cuius ab arte
Sordeſcunt Latij vitalia ſcripta VitruvI:
Ipſáque barbaricis fœdatum ROMA ruinis
Extollit generoſa caput. nec inane, ROCOXI,
Nomen eris quondam, patrias ſeu fama Curules
Faſtorum inſcribet Titulis: ſeu (quæ tua laus eſt
Altera) Dardanij ſanguis formoſus Iuli
Nobile perpetuo munus ſuperabit in auro.

⁎ Vide Plin. Hiſt. Nat. lib. 15. c. 30. Suet. Aug. c. 41.

IN

IN

NVMISMATA

A

IACOBO BIÆO

in æs inciſa, & à

R. D. IOAN. HEMELARIO

CANON. ANTVERP.

breui Commentario illuſtrata

ENCOMIASTICON.

Vadrijugo inuehitur maieſtas ardua curru
Virgatas trabeas inter ſelláſque curules,
Iamq́ue ſuperba perennandis Capitolia faſtis
Scandit iô, an fallor? mendax tot nomina ſomnus.
Flamma triumphales ambuſſit liuida ramos,
Aurataſq́ue rotas vis leti infregit & æui
Naumachiæ, Circi, templa, amphitheatra, Coloſſi,
Nunc breuis immenſo Romæ de funere puluis.
Nil ſuper ah reliquum? buſto flagrante Quirini
Diues adhuc cornu fortuna reliquit & auram,
Viua renaſcentes cui ſpirat imago Quirites.
Semirutâ id quondam DVX CROYIVS, vrbe, ſepulchroq́;
Eruit, antiquo quo viuat Roma metallo,
Lauricomæq́ue rotæ, faſcéſque, arcúſque triumphis
Deffeſſi. at rurſus iam cœperat ire ſub vmbras
Romulidum rediuiuus honos, ni dextra ROCOXI

Colligeret refugos ignota in ſcrinia numos,
Necnon gnara manus, doctiſque laboribus apta
BIÆI inciſas æri mox ſiſteret Aras,
Ritus, Vaſa Numæ, & priſcæ veſtigia Romæ.
Mira fides! Plutus diu lumine caſſus, in auro
Nunc oculos centum ceu Lynceus Argus adoptat
Qui cæci ante Midæ inſanas errauit ad arces
Nunc ſedet ille ſophon gremio, Phœbíque Theatro
Spectat, honorato ſpectandus & ipſe metallo,
Et docto loquitur facunda ſilentia vultu,
Dardanidum antiquos muto vt canat ære triumphos.
Nec ſatis hoc; PRINCEPS CHIMAIIVS vbere cornu
Belgiadum populis munus hoc miſſile numos
Ad Scaldim ſpargit: num fit de Principe Cæſar?

à GVILIELMO BIÆO
I. C. Antuerp.

I N

IN
NVMISMATA AVREA
Edita
Ex Musæo Illustriss. & Excellen.mi Principis
CAROLI CROYI
DVCIS ARSCHOTANI
ET
Notis illustrata
A R.do & Cl. Viro
D. IOANNE HEMELARIO
Canonico Antuerp.

Vltus Cæsareos, pompas, delubra, triumphos
Quondam metallo expresserat
Roma, hominum genitrix pariter genitrixq; Deorũ,
Priscis stetit dum legibus.
Omnia tempus edax sed penè absumpserat, atro
Telluris occulta in sinu.
Non tulit hoc veteris cultor DVX CROYIVS *aui,*
Vindexq; dignus Cæsarum.
Qui toto quærens selecta Numismata mundo
Nullis pepercit sumptibus:
Disposuitq; suo digestos ordine Vultus
Famâ atque gestis inclytos.

Mox opus hoc variè Nummis ſuppleuit & auxit,
Flandro repertis in ſolo,
Aduaticæ nouies Conſul ROCCOXIVS *Vrbis,*
Maioribus clarus ſuis.
Acceſsit, Nomen cælo qui ducit ab alto,
Facundus HEMELARIVS:
Nummorumq́; notas dubias, ſenſuſq́; latentes
Hic pandit atque enucleat.
Ergo CROYIACO *debetur Ciuica quercus,*
Et non minus ROCCOXIO,
Qui cæcâ Auguſtis dudum tellure repoſtis
Reddunt diem: HEMELARII
Conſpicuum caput exornet ſed Delphica laurus,
Senſus recludit qui abditos.

ALBERTVS RVBENIVS
PET. PAVLLI F. accinebat.

IMPE-

IMPERATORVM

HVIVS OPERIS

ORDO.

AVGVSTARVM NOMINA.

AVER-

AVERSORVM NVMISMATVM SYLLABVS.

Felicia

Proui-

F I N I S.

INDEX RERVM,

PRÆTER SINGVLORVM IMPERATORVM ELOGIA,

breuiter hoc opere explicatarum, siue annotatarum.

Numeri appositi signant paginas Commentarij.

Felicia

G.

H.

I.

Pater

Q.

R.

S.

T.

Tripus

F I N I S.

TABVLA PRIMA.

C. IVLII CÆSARIS NVMISMATA CONTINET.

A quo formâ Reip. Romanæ immutatâ Consulare duorum imperium annuum in vnius Principis potentiam & auctoritatem perpetuam concessit: non abrogatis tamen Consulibus, quem Magistratum & ipsi Imperatores sæpiusculè egerunt, & candidatis suis designatisq́; detulerunt, siue deferri curauerunt. A Iulio itaque Imperatorum Romanorum series initium ducit.

LITTERÆ & notæ primi Numismatis sic leguntur: CAIVS CÆSAR CONSVL TERTIVM. Incidit hic Iulij consulatus in annum ab Vrbe conditâ IↃCC. VII. collegâ M. Æmilio Lepido, cùm Cæsar anno præcedente deuicto in Pharsaliâ Pompeio Tribunitiam potestatem cum annuâ dictaturâ in perpetuum vsurpare cepisset. Signum Numismatis, caput muliebre velatum, Deam refert, Pietatem nempe, cuius imaginem totam sacris operantis vide infrà tab. XXII. XXIII. & XXXIII. Estque velo tectum eius caput, siue quod eo habitu aliarum plerumque fingi solet Dearum gentilium, siue ob ritum sacrificiorum, quibus præest: quo capita sacrificaturi velabant, de quo ritu Plu-

 tarchus:

tarchus: *Romani*, inquit, *Deos adeuntes velato capite numina venerari solent, hóc signo animi demissionem professi. Itaque & relati inter Diuos, inter mortales eo habitu submissionem præ se ferunt*: quem & morem Virgilius tangit Æneid. III.

Et positis aris iam vota in litore solues
Purpureo velare comas adopertus amictu.

Qui ritus & infrà tab. XXXVII. & alibi exhibetur. Extat similis æreus Tiberij apud Æneam Vicum cum inscriptione, PIETAS. Voluit gratitudinis ergò Iulius Victoriam de Pompeio partam diis acceptam ferre, & pietati suæ Imperium partum adscribere. quò alludit Horat.

Diis te minorem quòd geris, imperas.

AVLVS HIRTIVS PRÆTOR. Lituus, augurum insigne, quo plagas cœli, seu regiones partiebantur, cùm auguria obseruarent: vrceolus, & securis victimaria: quæ instrumenta sacrificij, & sacerdotiorum insignia erant apud Romanos, de quibus Guiliel. Choul. lib. de Religione Veterum Romanorum, aliique. Indicat Iulij sacerdotalem in variis collegiis dignitatem. vt infrà tab. VIII. XXVII. XXXVII. & alibi.

CAIVS CÆSAR DICTATOR TERTIVM. Caput est Victoriæ, propter alas affictas. alioquin Veneris esse potuisset comis in nodum, vt infrà hac tabulâ, substrictis. Estque iste numus cusus anno post Pompeium superatum. Designat Victoriam, de eo partam pugnâ Pharsalicâ.

LVCIVS PLANCVS PRÆFECTVS VRBI. Vas esse putant, quod præfericulum, Festo auctore, dicebatur, fictile libando in sacrificiis vino vsurpatum: quod apud Guilielmum Choul alibi ex antiquis marmoribus ornatiore formâ expri-

exprimitur. Sed simpliciora sacrorum fictilia iam à Numæ Pompilij instituto obseruata venerationem ab antiquitate trahebant. Plures autem dicti obseruantur Præfecti Vrbis, vel in Vrbe, etiamsi vicariam tantùm gererent præfecturam; vt notat Illustr. Card. Baronius.

CÆSAR DICTATOR QVARTVM. Caput C. Cæsaris laureatum, cum lituo augurali. De laurea Cæsaris coronâ Sueton. C. XLV. *Caluitÿ*, inquit, *deformitatem iniquissimè tulit, sæpè obtrectatorum iocis obnoxiam expertus. Ideoque & deficientem capillum reuocare à vertice adsueuerat, & ex omnibus decretis sibi à Senatupopuloque honoribus non aliud aut recepit aut vsurpauit libentiùs, quàm ius laureæ perpetuò gestandæ.* Porrò Iulio inter cæteros honores ab obnoxio iam Senatu decretos & istum fuisse, *vt pecunia eius imagine signaretur*, notat Dio lib. XLIV.

IOVI OPTIMO MAXIMO SACRVM. Ara est corollis, verbenarum fortè, ornata accensum habens ignem, adstante in victimam candente tauro: & infra popæ seu victimarij culter ad iugulandum: in dorso tauri sunt phaleræ seu dorsuale, vt vocat Trebellius Pollio in Gallienis. *Processerunt* (inquiens) *centum albi boues, cornibus auro virgatis, & dorsualibus sericis discoloribus præfulgentes.* Inter cornua mitræ genus est, quo victimæ ornabantur. Ritum sacrificij apud Guil. Choul videre est expressum ex marmoribus antiquis, libro de Veteri Romanorum Religione.

Sequitur aliud IVLII caput laureatum sine inscriptione.

LVCIVS BVCA. Globus est, caduceus, securis, & scipio,

pio, siue fuscinula aut calamus, siue fascis vt Æneas Vicus putat, seu potiùs, vt doctissimo Patri Andreæ Schotto Soc. IESV Theologo placet, virga ex fascibus Magistratuum, & iunctæ dexteræ. Emblema denotare videtur, Orbis terrarum Imperium in pace, concordiâ, felicitate & legum securitate stabilitum. Globus enim orbem, caduceus pacem, securis & virga legum & iustitiæ vigorem, dexteræ concordiam & fidem designare solent. L. Æmilius Buca præfectus rei monetariæ fuit, quia alibi inscribitur idem, Buca *triumuir auro argento ære flando feriundo.*

ÆGYPTO CAPTA. Crocodilus animal amphibium Nilo flumini, quod Ægyptum proluit & fecundat, familiare, ac proprium. Designat Victoriam Cæsaris de Cleopatrâ. Estque animal tessera ipsius prouinciæ.

CÆSAR DICTATOR PERPETVO. Iulius est laureatus & velatus instar sacrificantis. Designat Iulij pietatem in Deos ob victoriam Pharsalicam, quam præfert auersa Numismatis facies, opimis sacrificijs contestatam: fortè an & Pontificatus Maximi dignitatem, hoc habitu sacrorum expressit, quam competitoribus clarissimis viris Iulius consecutus fuit.

CAIVS MARIDIANVS. Veneris Victricis imago, dextra victoriolam præfert, sinistra ingentem clypeum: auguror istum designari, quem Virgilius Æneid. VIII. describit à Vulcano fabricatum, & à Venere Æneæ donatum auctori Iulianæ familiæ, hisce versibus:

Ingentem Clypeum informant vnum omnia contra
Tela Latinorum, septenosque orbibus orbes

Im-

Impediunt. Et paulò post, vbi arma à Venere Æneæ donantur, ipsum miratum dicit;

Hastamq́, & Clypei non enarrabile textum.
Illic res Italas Romanorumq́ triumphos
Haud vatum ignarus, venturiq́ inscius æui
Fecerat ignipotens: illic genus omne futuræ
Stirpis ab Ascanio, &c.

quæ pulcherrimis plus centum versibus prosequitur Poëta ab Ænea ad sua vsque tempora, in honorem Augusti & Iulij Cæsaris.

Infra clypeum orbis est terrarum veluti sub armis Iulij, deuicto Pompeio succumbens. Fuit enim in prælio Pharsalico Cæsaris tessera *Venus victrix*, vt Pompeij, *Hercules inuictus*, sed ibi malo fato Hercules Veneri impar visus. Exstat similis numus Plaucillæ (quæ Caracallæ coniunx) vbi Venus simili schemate exprimitur adiuncto Cupidine, cum inscriptione, *Venus victrix.*

Porrò veteres in præliis numinum, quæ tutelaria habebant, nominibus libenter pro tesserâ vsos in omen victoriæ variis locis obseruatur. Fuit autem *C. Cossutius Maridianus* triumuir monetalis, cùm alio Numismate eius nomen exstet his adscriptis notis. A. A. A. F. F. id est auro, argento, ære flando, feriundo. putant eum fuisse fratrem Cossutiæ Iulij Cæsaris primæ vxoris.

QVINTVS VOCONIVS VITVLVS QVÆSTOR DESIGNATVS. Vitulus hic Voconij cognomen ostendit. Cæsar Magistratuum numerum auxerat, vt faciliùs præmia illis persolueret, qui ciuili bello operam nauauerant; adeò vt Quæstores XL. creauerit, Prætores verò XIV. vt auctor est Dion. Lib. XLIII. ex quâ turbâ videtur Voconius Vitulus. Nam cum imperio illum fuisse, indicat Cicero Epist. ad At-

ticum lib. VIII, epist. XXIII. *Sed memento præter Appium, neminem esse ferè qui non habeat transeundi nam aut cum imperio sint, vt Pompeius, Scipio, Setenas, Fannius, Voconius, Sextius.*

TABVLA II.

Continet Numismata AVGVSTI *à* IVLIO *auunculo adoptati, eiusq́; honores gratitudinis ergò diuulgantis.*

CÆSAR IMPERATOR. Augustus in quadrigâ triumphali, dextrâ frenum seu lora, sinistrâ lauri ramum præferens. currus insculptus victoriis. Imperatoris autem titulus dupliciter apud Romanos sumi solet, aut generali appellatione pro Duce exercitus, qui auspiciis propriis rem gerit: aut speciali, pro eo qui hostibus magno prælio fusis fugatis per militum suorum acclamationem huius nominis honore adfectus esset, & deinde eodem auctus approbante Senatu. Et sic frequenter in numis & inscriptionibus legimus; Imper. II. III. *&c.* quod significat toties eos hunc honorem re benè gestâ accepisse. De victoriis & triumphis Augusti Sueton. in vitâ, & alij.

Sequitur AVGVSTI caput purum, collo nudo sine inscriptione.

IMPERATOR CÆSAR. Victoria alata. pingitur autem eo habitu, quia momento aduolans aut auolans, curam amat vt obtineatur, & celeritatem etiam in bellicis facinoribus. quod Horatius innuisse videtur, Sermon. I. lib. I. vbi militiæ laudatorem introducit, hoc argumento:

Militia est potior: quid enim? concurritur: horæ
Momento aut cita mors venit, aut Victoria læta.

Orbi

Orbi insistit, dextraque lauream, velut iam primùm Augusti capiti paratam, porrigens: vt orbis ac rerum Domino felicibus præliis facto. sinistrâ vexillum militare attollit, siue labarum antiquum: quod describitur fuisse: *Vexillum aliis nobilius, ante Imperatorem gestari, & à militibus adorari solitum*. Nazianzenus orat. I. in Iulianum, labarum dictum tradit apud Latinos, *ab eo quod laborum soluendorum vim habeat, quod principatum quoque in reliqua omnia vexilla teneret:* quod posteà Constantinus Magnus viuificæ crucis & Christi nominis tesserâ à se insignitum maiori quoque in veneratione haberi procurauit, vt infrà ad tab. LIII. dicemus.

SALVS GENERIS HVMANI. Stat columna solida adfixum ferens clypeum, in quo hæ litteræ, CL. V. designant Votiuum clypeum, id est votis nuncupatis, seu persolutis ritè dedicatum. superuolat Victoria lauream corollam ferens. Fortè an hæc illa sit columna, de quâ Sueton. in Cæsare, cap. LXXXV. *Plebs in honorem defuncti* (IVLII) *solidam columnam propè viginti pedum lapidis Numidici in foro statuit, scripsitque* PARENTI PATRIÆ. *apud eamdem longo tempore sacrificare, vota suscipere, controuersias quasdam, interposito per Cæsarem iureiurando, distrahere perseuerauit.* Exstat autem & hæc inscriptio, SALVS GENERIS HVMANI, apud Æneam Vicum in aureo, apud Goltzium in argenteo Augusti numismate in coronâ ciuicâ. fortè vt per adulationem designet eum iuuenem velut cœlitùs datum ad salutem totius humani generis. Porrò Augustum etiam typum gessisse Saluatoris nostri, vt & ante ipsum Cyrum Persarum Regem, Cardinal. Baronius in Annal. Eccles. obseruat. Cuius Domini nostri natalem numi hac inscriptione cusi anno V. C. IↃCC. XIX. annis XXXIII. præcessisse colliguntur ab Adolpho

Occone,

Occone, tanto ſcilicet exactè tempore, quanto illi in terris videri, & Salutis noſtræ procurandæ prouinciam obire cœleſti prouidentiâ & benignitate complacitum fuit.

Sequitur AVGVSTI iuuenis caput laureatum, ſine aliâ inſcriptione.

CÆSAR. AVGVSTVS. SENATVS P. Q. ROM. *Clypeus Votiuus* inter duos lauri ramos. De clypeis iſtis votiuis, qui voti causâ ſiue in Capitolio, ſiue in templis, ſiue alibi in publico clarorum virorum honori dedicabantur, & ſæpe vultum eorum expreſſum continebant, Plinius lib. XXXV. cap. III. *Suorum verò clypeos in ſacro vel publico priuatim dicare primus inſtituit, vt reperio, Appius Claudius, qui Conſul cum Seruilio fuit anno. V. C. CCLIX. Poſuit enim in Bellonæ æde maiores ſuos, placuitq́, in excelſo ſpectari, & titulos honorum legi.* Diſtinguunt autem nonnulli grammatici, Clipeum per i, volentes eum eſſe pugnatorium à clepere id eſt celare, Clupeum verò imaginem à cluendo, alij in genere diſtinguunt, vt Clypeum ſit vultus, Clypeus ſcutum. Auctores tamen veteres ferè confundunt, vt notauit Caſaubonus in notis ad Hiſtoriam Auguſtam. Ramos autem iſtos lauri, putem eſſe ſymbolum triumphi ducti, ſiue eos quibus poſtes Imperatoris ornabantur, vel quos poſt triumphum in terrà pangebant.

CAIVS CÆSAR AVGVSTI FILIVS. Caij Agrippæ filij ex Iuliâ nati, & ab auo Auguſto adoptati profectio in Armeniam cum ſignis legionum & cohortium. In hac expeditione poſt colloquium cum Rege Parthorum in Euphratis inſula habitum, & Armeniamq; quæ ad Parthos defecerat, recuperatam, regemque ei Ariobarzanem datum

in

in Italiam rediens obiit in Lycia, incertum an ex vulnere, quod acceperat, an morbo, an Liuiæ dolis & veneno. Vide latiùs Suetonium & Dionem.

CÆSAR AVGVSTVS. Caput Augusti laureatum prouectiore iam ætate.

IOVI TONANTI. Templum Iouis tonantis, & in medio adstans Iuppiter cùm fulmine & hastâ. *Suetonius cap.* XXIX. *Ioui tonanti ædem consecrauit liberatus periculo, cùm in expeditione Cantabricâ per nocturnum iter lecticam eius fulgur perstrinxisset, seruumq́; prælucentem exanimâsset.* De hoc epitheto Tonantis, Horat. carm. lib. III.

Cœlo tonantem credidimus Iouem
Regnare.

Quâ Horatius Odâ Augusti laudes tractans, ad huius templi honorem ab eo Ioui delatum respicere videtur, ac si insinuaret: Credidimus Iouis tonantis maiestatem vel Cæsare præeunte, templo ei hoc titulo dicato.

COMMVNITATES ASIÆ. Templum est in quo virgo cum Cornucopiâ, dextrâ manu videtur Augusti capiti coronam imponere. In frontispicio, inscriptio est: ROMÆ ET AVGVSTO. Suetonius in Tiberio cap. LII. *Templa quamuis sciret etiam Proconsulibus decerni solere, in nulla tamen Prouincia nisi communi suo Romæq́; nomine recepit, nam in vrbe quidem pertinacissimè abstinuit hoc honore.* Dion tamen auctor est lib. LI. Augustum permisisse Asiaticis, vt sibi templa ponerent Pergami, & Nicomediæ.

CÆSAR AVGVSTVS DIVI FILIVS PATER PATRIÆ.

Diui filius dictus post consecrationem Iulij patris adoptiui, Pater Patriæ decreto Senatus.

CAIVS, LVCIVS, CÆSARES AVGVSTI FILII, CONSVLES DESIGNATI, PRINCIPES IVVENTVTIS. Numus signatus honori & memoriæ Caij & Lucij Cæsarum defunctorum, quorum hic imagines togatorum, id est in viros adscriptorum, cum singulis hastis, & scutis lituoque & simpulo. Dio libro LV. *Corpora C. & Lucij Cæsarum à Tribunis militum Romam apportata sunt, parmæque & hastæ, quas aureas ab equitibus acceperant, in curiâ suspensæ sunt.* Tacit.lib.I. Annal. *Nam genitos Agrippâ Caium & Lucium in familiam* CÆSARVM *induxerat, necdum positâ puerili prætextâ,* PRINCIPES IVVENTVTIS *appellari, designare* CONSVLES *specie recusantis flagrantissimè cupiuerat.* Sueton.in Augusto. *C. & L. adoptauit domi per æs & libram emptos à patre Agrippâ, tenerosque adhuc ad curam reipub. admouit, &* CONSVLES DESIGNATOS *circum prouincias exercitusque dimisit.*

TABVLA III.

Adhuc Augusti.

DIVVS IVLIVS. Stella crinita. Sueton.in Iulio cap. LXXXVIII. *In Deorum numerum relatus est, non ore modò decernentium, sed & persuasione vulgi. Si quidem ludis, quos primò consecratos ei hæres Augustus edebat, stella crinita per septem dies continuos fulsit, exoriens circa vndecimam horam: creditumque est animam esse Cæsaris in cœlum recepti, & hac de caussâ simulachro eius in vertice additur stella.* De hoc Virgilius eclog. IX.

Daphni

Daphni quid antiquos signorum suspicis ortus?
Ecce Dionæi processit Cæsaris astrum,
Astrum, quo segetes gauderent frugibus, & quo
Duceret apricis in collibus vua colorem.

& Æneid VIII. de Augusto.

Geminas cui tempora flamas
Læta vomunt, patriumq; aperitur vertice sidus.

DIVO IVLIO. Templum Iulio iam diuo positum, cum acroteriis suis, & stellâ. In medio Iulius sellâ curuli sedens cum lituo & lauru. Tale templum destinat Virgil. Georg. III. Augusto.

Et viridi in campo templum de marmore ponam,
In medio mihi Cæsar erit, templumq; tenebit.

Seu potiùs templum istud sit Veneris, vbi Statuam Patris Augustus dedicauit. Dio lib. XLV. *Ceterùm stella quædam quotidie inter septentrionem & occasum apparuit, eamque cometem vocantes nonnulli ea portendere dicebant, quæ aliàs huiusmodi signum sequi consueuissent. Creditum quidem hoc à plebe est, sed tamen Cæsari eam, immortalitatem nimirum iam adepto, inque* SIDERVM *numerum allecto, sacram esse dixerunt. Eâ re Cæsar Augustus animo confirmato,* STATVAM PATRIS ÆREAM *cum stellâ supra caput in* VENERIS *templo posuit.*

POPVLI IVSSV. Statua equestris Augusto posita.

IMPERATOR CÆSAR. Tropheum nauale est, victoriæ ad Actium promontorium partæ, ex spoliis M. Antonij & Cleopatræ. De quâ Sueton. in Augusto cap. XVII.

IOVI VOTIS SVSCEPTIS PRO SALVTE CÆSARIS AVGVSTI SENATVS POPVLVSQVE ROMANVS. Corona quernea, seu ciuica in honorem Augusti, & pro salute eius Ioui, votis publicis, suspensa, seu dicata. Dio. lib. XLVIII. *Postquam deuictis Bruto & Cassio Imperium Cæsar Antoniusque inter se partiti sunt, Antonius in Asiam, Cæsar in Italiam cursum conuertit. In itinere ac nauigatione Cæsarem morbus tantâ vi afflixit, vt iis qui Romæ erant, mortis quoque suæ opinionem præberet: sed existimantes ij non tam infirmitate detentum, quàm mali aliquid molientem moras nectere, sibi omnia quæ possent accidere mala præsagiebant: quamuis & absenti, cum alios qui solent victoribus honores decreuissent, tum, vt quotannis supplicationes eius nomine haberentur.*

QVOD VIÆ MVNITÆ SVNT. Arcus triumphalis, & in eo currus seu biga elephantorum, supra pontem Tiberis positus. *Sueton.* cap. XXX. *Ad coërcendas inundationes alueum Tiberis laxauit, ac repurgauit, completum olim ruderibus & ædificiorum prolapsionibus coarctatum. Quò autem facilius vndique vrbs adiretur, desumptâ sibi Flaminiâ viâ Arimino tenus muniendâ, reliquas triúphalibus viris ex manubiali pecuniâ sternendas distribuit.* Dio l. LIII. *Itaque arcus triumphalis super ponte Tiberis ei Arimini positus, quod triumphalium virorum opus & cura concurrisset.*

DE PARTHIS. Tiara, pharetræ, & arcus regis Parthorum, Phraatis putem, qui se Augusto submiserat. Horat. 1. epist. XII. ad Iccium. XVII.

Ne tamen ignores, quo sit Romana loco res;
Cantaber Agrippæ, Claudi virtute Neronis
Armenius cecidit, ius imperiumque Phraátes
Cæsaris accepit genibus minor.

Colligit

Colligit Adolphus Occo hoc anno natum Dominũ noſtrum IESVM CHRISTVM: anno ſcilicet Vrb. Cond. IↃ CCLI. Olympiadis C XC IV. anno IV. Sed de exactâ ſupputatione temporis nati Saluatoris, vt & de mortis anno variæ ſunt diſcrepanteſque Chronologorum hodieque ſententiæ, vt aliis in rebus minùs neceſſariis ſæpè diſſentire mirandum minimè videatur.

ARMENIA CAPTA. Armeniorum arcus & pharetræ ex ſpoliis & victoriâ auſpiciis Auguſti, Claudij Neronis priuigni eius ductu, de illâ gente partâ, vt numo præcedente.

ARMENIA CAPTA. Signum capricorni, quod eſt vnum ex Zodiaci ſignis, in quo ſol Decembri menſe verſatur. orbem pede premit, & ſuprà eſt cornu copiæ. Sueton. cap. XXI. *Parthi quoque & Armeniam vindicanti facilè ceſſerunt, & ſigna militaria, quæ M. Craſſo, & M. Antonio ademerant, repoſcenti reddiderunt.* Item cap. XC IV. *Tantam mox fiduciam fati Auguſtus habuit, vt thema ſuum vulgauerit, numumque argenteum*, imo & hunc aureum, *notâ ſideris capricorni, quo natus eſt, percuſſerit.*

PACI PERPETVÆ. Templum Pacis, cum acroteriis ſuis, & arâ mediâ. Sueton. cap. XXII. *Ianum Quirinum ſemel atque iterùm à conditâ vrbe ante memoriam ſuam clauſum, in multo breuioris temporis ſpatio*, TERRA MARIQVE PACE PARTA *tertiò clauſit.*

PAX ORBIS TERRARVM. S. P. Q. R. Orbis inter duos oleæ ramos, in ſymbolum pacis vniuerſalis, ſiue lauri ſint, in teſſeram pacis bellicis victoriis partæ.

MARTIS VLTORIS. Templum & in medio eius Mars Vltor signa militaria tenens. De hoc idem ille sæpiùs iam laudatus. Sueton. cap. XXIX. *Publica opera plurima exstruxit, ex quibus vel præcipua forum, cum æde Martis Vltoris. Et paulò infrà. Ædem Marti bello Philippensi, pro paterna vltione suscepto, vouerat.* Sunt autem hæc signa militaria ea, quæ Parthi, erepta pridem Crasso, & Antonio, Augusto restituerunt. Dio libro LIIII. narrat Phraaten Parthorum Regem bellum à Romanis metuentem signa militaria, & captiuos omnes Augusto remisisse, eaque Augustum, quasi bello aliquo Parthum vicisset, accepisse, & magnæ id sibi laudi duxisse, addens: *Itaque & sacrificia eius rei caussa, & templum Martis Vltoris in Capitolio ad imitationem Iouis Feretrij, quo signa ea militaria suspenderentur, decerni iussit, ac deinde perfecit.* Horat. Epist. XIX. lib. I. hoc præcipuè velut elogio memorabili periphrasticώs Augustum describit, dum ait:

Sub duce, qui templis Parthorum signa refixit,
Et nunc si quid abest, Italis adiudicat armis.

id est, sub Augusto.

TABVLA IV.

Continet Numismata TIBERII CÆSARIS, DRVSI, & ANTONIÆ.

PONTIFEX MAXIMVS. Caduceus cum duplici Cornucopiâ. defuncto Lepido, Augustus Cæsar Pontifex Maximus creatus, quæ dignitas mox Imperatoriæ perpetuò adnexa fuit. Caduceus autem Cornucopiæ coniunctus, ex Concordiâ & Pace, omnium rerum abundantiam prouenire significat.

TIBERIVS CÆSAR, DIVI AVGVSTI FILIVS, AVGVSTVS. Caput Tiberij laureatum. Diui filius dicitur, quia ab Augusto adoptatus, & numus iste signatus post Augusti apotheosin: anteà dictus, *Tiberius Claudius Nero*, Augusti priuignus.

PONTIFEX MAXIMVS. Liuia vt putatur, Tiberij mater, deæ habitu cum hastâ purâ & lauru sedens. Alibi similis Augusti numus exstat, inscriptus, DIVA AVGVSTA. Honorem matri defunctæ defert, cuius arte imperij hæres factus est.

IMPERATOR VII. TRIBVNITIA POTESTATE DECIMVM-SEPTIMVM. Id est, anno Imperij XVII. Solent enim Imperatores quotannis renouare tribunitiam potestatem, cum Tribunis eius anni, vt apparet ex Onufrij fastis, & Dione lib. LIII. idque ex eo tempore, quo Iulius Cæsar eam perpetuò vsurpauit. Ipse Tiberius triumphali quadrigâ vectus, dextrâ laurum tenet, sceptrum, & in summo eius aquilam, sinistrâ. Iuuenal. Satyr. X. de habitu triumphantis, addit inter insignia:

Da nunc & volucrem sceptro quæ surgit eburno.

Triumphus est ob victoriam Rheticam, Vindelicam, & Pannonicam. *Sueton*. cap. IX. *Quas ob res omnes, &c.* IMPERATOR SEPTIMVM. titulus honoris, iam septimò Principi de fusis fugatisque hostibus, ab exercitu delatus.

Sequitur Pegasus, sine inscriptione. Africæ typus est, de quo latiùs vide Goltzium in Augusto, Tabulâ XXXV.

TRIBV-

TRIBVNITIA POTESTATE VIGESIMVM-SEXTVM. Victoria insidens orbi, siue globo stellato, diadema, siue, vt in aliis exprimitur, sertum manibus tenens, ad Imperatoris caput eo insigniendum. Quòd sphæræ cœlesti insidet; intelligi potest, aut victoriam cœlestem, siue cœlitùs partam, aut cœlo terrâque diffusam: quòd sedet, non fugacem, sed stabilem & duraturam. vigesimo-sexto Imperij anno, siue vt alij, XXV. partam.

NERO CLAVDIVS DRVSVS GERMANICVS IMPERATOR. Laureata Drusi effigies, illius qui ita Germanis terrori fuit, vt etiámnum nomen eius ad imprecationem mali, & terrorem incutiendum prouerbio Germanico vsurpetur. Is Pater fuit Germanici, auus Caij Caligulæ, Tiberij frater, & Liuiæ filius ex Tiberio Claudio Nerone. GERMANICI cognomen victoriis maximis de Germanis partis meruit, & decreto Senatus id ipsi posterisque eius concessum, teste Suetonio.

DE GERMANIS. Vnus idemque arcus (vt reor) anticâ & posticâ parte duobus numis expressus: in cuius summitate spolia Germanorum, & in medio Drusus equo sedens, prout ouans vrbem est ingressus, equoque decurrens, & hastam ferens, quomodo in expeditione se gesserat. In cornibus singulis singula trophæa, & captiui, manibus post terga reuinctis: quem ritum Iuuenalis tangit Satyr. x.

Et summo tristis captiuus in arcu.

De hoc arcu Suetonius. *Ei Senatus inter alia complura, marmoreum arcum cum trophæis viâ Appiâ decreuit.*

DE GERMANIS. Spolia lecta, scuta scilicet & spicula, tubæque

tubæque cum vexillo in signum victoriæ, & Trophæum de Germanis deuictis.

ANTONIA AVGVSTA. Facies Antoniæ, quæ vxor Drusi, & M. Antonij III. viri filia; AVGVSTÆ titulo à Caio Imp. nepote cohonestata.

SACERDOS DIVI AVGVSTI. Duæ faces cum corollis, vt & infrà tab. sequ. Symbolum functionis sacerdotalis ad modum Vestalium, & diuinitatis Augusti. Seruius ad illud Virgilij Æneid. IX. *Intenditque locum sertis.* dicit, *matronas olim sacrificaturas faculas tenentes circa aras ferri solitas.* De honoribus diuinis Augusto post mortem delatis Suetonius, & alij. Idem numisma vide Tabul. v. sequenti numero III.

TABVLA V.

Continet ANTONIÆ, GERMANICI *&* C. CÆSARIS CALIGVLÆ, *vultus.*

CONSTANTIÆ AVGVSTI. Figura muliebris stans in gradu, & facem siue facium thecas plures inuicem insertas dexterâ, sinistrâ cornucopiæ tenens. Siue Augusti virtutem designare voluit, cui hæc Antonia sacerdos, siue ipsam sacerdotem habitu virtutis: imaginem Constantiæ, pietate in diuos, & abundantiâ subnixam expressit.

ANTONIA AVGVSTA. Effigies Antoniæ laureata, participato cum marito victoriæ honore.

SACERDOS DIVI AVGVSTI. Duæ tedæ ardentes, vt antè tab.præced.

CAIVS CÆSAR DIVI AVGVSTI PRONEPOS AVGVSTVS PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE TERTIVM, PATER PATRIÆ. Matrona velato capite sedens cum paterâ, & infrà, PIETAS. variè hæc solet in Numis exprimi, nunc Aræ adstans, precantis habitu, in cœlum tendens manus. in quibusdam etiam fœmina arculam gerens, thure, credo, refertam. Vel est Agrippina Caligulæ mater, vt pietatem suam ostenderet. Suetonius cap. XV. *Tiberio cum plurimis lachrymis pro concione laudato, funerato amplissimè, confestim Pandatariam & Pontias ad transferendos Matris fratrisque cineres festinauit tempestate turbida, quo magis* PIETAS *emineret, adijtque venerabundus, ac per semet in vrnas condidit.*

DIVO AVGVSTO. Templum est cum Sacrificio. Inchoauerat quidem Tiberius templũ in honorem Augusti, sed imperfectum reliquerat. Sueton. in Tiberio cap. XLVII. *Princeps neque opera vlla magnifica fecit, nam quæ sola susceperat Augusti Templum, restitutionem Pompeiani Theatri, imperfecta post tot annos reliquit.* Hoc Templum mox à Caio perfectum, in cuius rei memoriam numus hic cusus. Suetonius in Caligula cap. XXI. *Opera sub Tiberio imperfecta, Templum Augusti, Theatrumque Pompei absoluit.*

S. P. Q. R. Carpentum in honorem Agrippinæ Matris C. Cæsaris, à populo Romano dedicatum. Erat autem Carpentum vehiculum quod Mulis vehebatur, Matronis dicatum, quod solebat in defunctæ honorem cum illius imagine per circum

circum duci. Suetonius in Caligula cap. xv. *Instituit Matri Circenses, & Carpentum, quo in pompa traduceretur.*

GERMANICVS CÆSAR, TIBERII AVGVSTI FILIVS, DIVI AVGVSTI NEPOS. Imago Germanici, patris Caij Caligulæ, à filio auersâ parte numi sui expressa, in honorem Drusi & Antoniæ, filius Tiberij fuit adoptiuus. Nomen *Germanici* accepit, quia natus inter patris de Germanis victorias & triumphos.

CAIVS CÆSAR AVGVSTVS PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE TERTIVM, CONSVL TERTIVM. Imperator Caligula laureatus. De quo eius cognomine Suetonius cap. ix.

AGRIPPINA MATER CAII CÆSARIS AVGVSTI GERMANICI. Iulia Agrippina M. Agrippæ filia mater Caligulæ, Germanici scilicet vxor, quam & ipsam memoriæ eius perpetuandæ causâ, suo numismati insculpi iussit filius.

AGRIPPINA, DRVSILLA, IVLIA. Tres C. Cæsaris sorores singulæ cum cornucopiæ. Prima columnæ innixá, vt Dea Constantia; Secunda pateram habens, vt Pietas; Tertia gubernaculum tenens, vt Fortuna. De his Sueton. in Caio. cap. xv.

SENATVS POPVLVSQVE ROMANVS PATRI PATRIÆ, OB CIVES SERVATOS. Corona ciuica per adulationem Caio decreta. Possent per antiphrasim, vero elogio, sic legi litterarum notæ, S.P.Q.R. PESTI PATRIÆ,

OB CIVEIS SPOLIATOS *aut ſublatos*. coronam ciuicam per ironiam & antiphraſim, ex affectu & animi ſententia laqueum, ſeu rem malam ponebant.

Sequitur caput Caij Cæſaris, vt antè, inſcriptum.

TABVLA VI.

Habet numiſmata CLAVDII IMPERATORIS, DRVSI F.

DIANÆ EPHESIÆ. Templum Dianæ Epheſiæ, & in medio eius ſtatua, eâ formâ, quâ ibi coli conſueuit. Fuit autem hoc templum inter ſeptem Orbis tunc admiranda. Extat hac formâ Dianæ ſimulachrum apud Reuerendiſſ. Antonium Auguſtinum in numo græco Alexandri Imp. cum inſcriptione ΕΦΕΣΙΩΝ.

TIBERIVS CLAVDIVS, CÆSAR AVGVSTVS, PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE QVARTVM. Facies Claudij Imperatoris. De quo Suetonius in vitâ.

IMPERATORE RECEPTO. Caſtra prætoria, in quæ Claudius, tutelæ & præſidij cauſſâ, receptus, cùm occiſo Caio Cæſare ad Imperium raperetur. Dio, & Suetonius in vitâ Claudij: *Per hæc & talia maximâ ætatis parte tranſactâ, quinquageſimo anno Imperium cepit*, &c.

PACI AVGVSTÆ. Signum Deæ Pacis, caduceo caput ſerpentis tangentis: quo alluditur ad Mercurij fabulam, virgâ anguium duorum pugnam dirimentis. Vnde & Romani

de pace legatos *Caduceatores* nuncupabant. Siniſtrâ bullam è collo dependentem vel ori admouet, vel oculis obducit: quo nihil in pace ficti eſſe debere quidam interpretantur. *Auguſta*, quaſi ſimulacrum eius augurio conſecratum fuerit, vel ab Auguſto, in larario, eâ formâ coli ſuetum. Repit ante eam ſerpens, quo deſignari putatur, Prudentiam Pacis præuiam, & fœderibus eius præmittendam.

TIBERIVS CLAVDIVS CÆSAR AVGVSTVS, GERMANICVS, PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE. Effigies Claudij.

EX SENATVSCONSVLTO, OB CIVES SERVATOS. Corona quernea ciuica Claudio decreta, vt ante eum ſuprà Caio: ſed meritò & titulo veriore, vt infrà tangimus. num. IX.

CONSTANTIÆ AVGVSTI. Deæ ſedentis typus.

PRÆTORIANIS RECEPTIS. Porrigit Imperator Aquilifero Prætorianorum dexteram, fidei ſignum. De quâ re vide Sueton. in vitâ. Habet autem aquilifer exuuiũ leonis in capite, quo habitu illos vti ſueuiſſe teſtantur numi & marmora.

S.P.Q.R. PATRI PATRIÆ OB CIVES SERVATOS. Iterùm corona ciuica, ſiue eadem iterùm expreſſa. Sueton. cap. XVIII. ait Claudium Vrbis & annonæ curam ſollicitiſſimè ſemper egiſſe, arctioreque annonâ, ob aſſiduas ſterilitates, detentum, nihil non excogitâſſe ad inuehendos etiam tempore hiberno commeatus. Hinc veriſimile coronas decretas, vt in aliâ ſimili coronâ, propter aquæ copiam vrbi cõceſſam, aquis Claudiis & Aniene, eius impenſis, in vrbem perductis.

NERO CLAVDIVS DRVSVS GERMANICVS IMPERATOR. Arcus triumphalis cum equeſtri ſtatuâ, & Germanorum ſpoliis Druſo patri poſitus, cuius memoriam Claudius renouauit.

TIBERIVS CLAVDIVS, CÆSAR AVGVSTVS, PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE NONVM, IMPERATOR DECIMVM-SEXTVM. Effigies Claudij laureata, anno Imperij nono.

DE BRITANNIS. Arcus triumphi Britannici cum trophæis de Britannis. De quo Sueton. cap. XVII.

TABVLA VII.

Habet CLAVDIVM, AGRIPPINAM, *&* NERONEM *iuuenem.*

VESTALIS. Velata ſedet virgo Veſtalis, dextrâ lampadem ſeu lucernam perpetui ignis præferens. Ouidius in Faſtis, de Veſtâ:

Nec tu aliud Veſtam, quàm viuam intellige flammam.

Vide Iuſti Lipſij clariſſimæ mem. viri, de Veſtâ, & Veſtalibus Syntagma.

TIBERIVS CLAVDIVS CÆSAR AVGVSTVS, PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE VNDECIMVM, IMPERATOR, PATER PATRIÆ, CONSVL QVINTVM. Effigies Claudij laureata, cum titulis honorum ſolitis.

PACI

PACI AVGVSTÆ. Similem numum habuimus tabulâ superiori.

LIBERTAS PVBLICA. Matrona erecta, pileum dextrâ tenens, finistrâ haftam. Libertatis signum esse pileum, cuiuis notum. Fortè hic numus ideò cusus est, quod mortuo Caligula P.R. acerbissimâ eius tyrannide ereptus, sub mitiori Claudij imperio libertatem sibi restitutam crederet.

AGRIPPINÆ AVGVSTÆ. Effigies Agrippinæ, quæ mater Neronis Claudio nupta, adoptionem Neroni filio, sibi nomen & appellationem *Augustæ* mox impetrauit. In oppidum Vbiorum, vbi genita erat, quamque gentem auus Agrippa Rhenum transgressam in fidem acceperat, veteranos coloniamque deduxit, *Agrippinamque* vocauit: illam etiamnum illustrem Imperij vrbem, & Archiepiscopalem Electoris sedem in Vbiis, *Coloniam* absolutè nuncupatam. Cuius vxoris dolo, vt filio Imperium acceleraret, posteà Claudius, Locustæ veneficæ operâ, veneno boletis infuso, peremptus est. Sueton. Dio, & in ἀποκολοκυντώσει seu Ludo Claudij Cæsaris L. Seneca.

Iterùm CLAVDII effigies.

DIVVS CLAVDIVS AVGVSTVS. Numus cusus post Apotheosin Claudij, quam faceto opusculo Seneca, vt iam dixi, perstrinxit. Ab aduersâ parte carpentum est quadrigâ equorum vectum, siue in honorem ipsius Claudij iam Diui, seu potiùs Antoniæ Augustæ Claudij matris, quod in Circensi pompâ ob eius memoriam traducendum ipse curauit; quod apparatus indicat victoriolarum insculptarum

ſculptarum & impoſitarum, tectumque instar ædiculæ aut templi.

AGRIPPINA AVGVSTA DIVI CLAVDII, NERONIS CÆSARIS MATER. Effigies ex aduerſo poſitæ, Agrippinæ & Neronis. Vide Sueton. cap. IX.

NERONI CLAVDIO, DIVI FILIO CÆSARI AVGVSTO GERMANICO IMPERATORI, TRIBVNITIA POTESTATE EX SENATVSCONSVLTO. Corona ciuica Neroni iam Cæſari decreta, adulatione Senatus, Principi obnoxij & ſeruientis, iam vſitatâ & familiari. Augurium potiùs, etſi vanum, ſpei de eo conceptæ, quàm ex merito rerum geſtarum.

NERONI CLAVDIO DRVSO GERMANICO CONSVLI DESIGNATO. Neronis effigies iuuenili ætate. Tacitus lib. XII. de Nerone à Claudio iam adoptato. *Et Cæſar adulationibus Senatus ceſſit, vt viceſimo ætatis anno Conſulatum iniret, atque interim* DESIGNATVS *Proconſulare imperium extra vrbem haberet, ac Princeps iuuentutis appellaretur*. Cognomen DRVSI à Patre adſumptum.

EQVESTER ORDO PRINCIPI IVVENTVTIS. Clypeus aureus, quo Nero ab equitibus eſt Romanis donatus, quando togam virilem ſumpſit, exemplo eorum, quos ſuprà Tabulâ II. diximus, liberis Auguſti ab eodem ordine, honoris ergò, collatos fuiſſe.

TABVLA VIII.

NERONIS *habet numiſmata.*

NERO CLAVDIVS CÆSAR AVGVSTVS GERMANICVS. Noctua Aræ inſidens. vel Ara hæc Mineruæ erat conſecrata, in cuius tutela Noctua. vel Prudentia Imperatoris denotatur, cuius etiam Symbolum auis hæc.

NERO CLAVDIVS, CÆSAR, DRVSVS, GERMANICVS, PRINCEPS IVVENTVTIS. Effigies alia Neronis adoleſcentis aduersâ facie, ſed eodem tempore expreſſa, in memoriam tituli, quo eum à Senatu auctum ſuprà attigimus.

SACERDOS COOPTATVS IN OMNIBVS CONLEGIIS SVPRA NVMERVM, EX SENATVSCONSVLTO. Symbola Sacerdotiorum, tripus, capeduncula, lituus, & patera. Egregius ſcilicet deorum cultor Nero: quamquam ſub initia Imperij ſpem ſui optimam dederit, quam pòſt egregiè fefellit, teſte Tranquillo.

GENIO AVGVSTI. Genius Neronis ad aram ſacrificans, & ſiniſtrâ cornucopiæ tenens. Hunc deum, præſidem hominum cuique putauit antiquitas, eumque temperamentum naturæ cuiuſque ſiue dare, ſiue dirigere, cumque eo interire. Huic libabant, vt vitæ ratio eius ductu feliciter ſuccederet. Iuuenalis:

Funde merum Genio, non tu prece poſcis emaci
Quæ niſi ſubductis nequeas committere diuis.

 Horat.

Horat. Epist. lib. II.

Cur alter fratrum cessare, & ludere, & vngi
Præferat Herodis palmetis pinguibus; alter
Diues & importunus, ad vmbram lucis ab ortu
Siluestrem flammis & ferro mitiget agrum;
Scit GENIVS, *natale comes qui temperat astrum;*
Naturæ deus humanæ, mortalis in vnum
Quodque caput, vultu mutabilis, albus & ater.

CONGIARIO SECVNDVM DATO POPVLO. Sedet Imperator in sellâ curuli pro tribunali siue in sugestu cum assistentibus ministris. Militi donatiuum, populo Congiarium dabatur à Principibus, ita dictum à Congio liquidorum mensurâ; solebant autem antiquitus in populum dari, tot olei aut vini Congij. mox nomen longius ductum, ad quasuis etiam pecuniæ donationes, Principum præsertim, aut publicas.

PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE DECIMVM, CONSVL QVARTVM, PATER PATRIÆ: EX SENATVSCONSVLTO. Simulacrum virtutis militaris, hastam tenet & parazonium · galeam & scutum, vt spolia hostilia, pede premens. Iuuenis robustus & lacertosus, egregiè armatus: quia Romani primam in virtute bellicâ gloriam ponebant, inde hoc simulacro princeps cohonestatur. Est autem *parazonium*, breuis gladius zonæ alligari solitus, & cæsim, quàm punctim magis feriens, qualem etiámnum Germani aut Heluetij vsurpant.

PONTIFEX MAX. TRIBVNITIA POTESTATE SEPTIMVM, CONSVL IIII. PATER PATRIÆ, EX SENATVSCONSVLTO. Ceres velata facem accensam & spicas

ſpicas præferens. De Cerere accenſis facibus Proſerpinam filiam à Plutone raptam quærente, Ouidius & alij. Dea annonæ præſes, quam colebant fertilitatis, & frugum abundantiæ antiſtitam. Horat.

Tum venerata Ceres, vt culmo ſurgeret alto.

Deſignat frugum vbertatem Imperio eius, & annonæ laxitatem ab omnibus ſperari.

PONTIFEX MAX. &c. Aliud ſimulacrum bellicæ Virtutis. Sunt autem hi tres numi à Senatu decreti per adulationem, cùm Sueton. cap. VIII. Neronem referat immenſis cumulatum fuiſſe honoribus in Senatu. Galeam peculiariter dextro pede premit, vt & Roma infrà Tab. IX. velut cohoneſtamento & munimini capitis inimicorum glorioſè inſultans.

NERO CÆSAR. Caput Neronis laureatum.

AVGVSTVS GERMANICVS. Simulacrum eſſe putat Adol. Occo Diui Claudij, qui Neronem adoptauerat, quia is Germanicus dictus. Fortè ipſius Neronis, habitu Apollinis togati, dextrâ ramum lauri, ſiniſtrâ victoriolam tenentis, ob palmam cantu & citharâ partam. De quâ Suetonius, & in Suetonium Reuerendiſſimus Læuinus Torrentius, & Lucianus: qui hanc eius in canendo inſaniam ſatyricè exagitat, Dialogo, qui *Nero* inſcribitur, ſiue, *De foſſione Iſthmi.* Facit huc quod extet alius ex ære eiuſdem Neronis numus capite radiato, cum inſcriptione, NERO CLAVDIVS CÆSAR AVGVSTVS GERMANICVS. & ex auerſâ parte habet ipſum laureatum & citharam pulſantem, & ſinuoſum velut ſcenicæ veſtis, ſyrma trahentem.

TABVLA IX.

Adhuc NERONIS.

AVGVSTVS, AVGVSTA. Augusti & Liuiæ ſimulachra ſeu ſtatuæ felicis memoriæ & honoris ergò à Nerone eis poſitæ. Illius cum coronâ radiatâ, haſtâ purâ, & ramuſculo lauri: huius cum paterâ & cornucopiæ, & velo, ritu deorum, & in argumentum diuinitatis: Ille expreſſus fortè ſpecie Apollinis, ob radios & laurum, cui ipſum etiam viuum Horatius obliquè comparâſſe videtur. Carm. lib. 1.

Cui dabit partes ſcelus expiandi
Iupiter? tandem venias precamur
Nube candenteis humeros amictus
Augur Apollo.

Iſta Veneris habitu ob nudum & apertum ſatis laſciuè iliis tenus pectus. Porrò ſtatua Auguſti inſtar aſyli fuit ſeruis ad eam confugientibus, poſteà verò & hoc à calumniatoribus pro capitali crimine obiiciebatur, circa Auguſti ſimulachrum ſeruum cecidiſſe, vt inter alia notat Suetonius.

NERO CÆSAR AVGVSTVS. Caput Neronis laureatum.

DECVRSIO. Equeſtris Neronis figura præcurrente ſignifero, & milite ſubſequente. Militare aliquod exprimitur ludicrum certamen, aut haſtiludium à Nerone celebratum.

VESTA. Templum rotundum Veſtæ & in medio eius ſtatua pateram & haſtam tenentis: quod fortè à Nerone reſtitutum, cùm antè Tiberis inundatione deiectum, aut quaſſatum fuiſſet. De quo Horat. Carm. lib. 1.

Vidimus

Vidimus flauum Tiberim, retortis
Littore Hetrusco violenter vndis,
Ire deiectum monumenta regis,
Templaque Vestæ.

ROMA. Insidens spoliis Roma, & dextrâ victoriæ sigillum, sinistrâ parazonium tenens, Virtutis & Honoris typus.

PACE POPVLO ROMANO, TERRA MARIQVE PARTA, IANVM CLVSIT. Templum Iani quadratum foribus occlusis.

PACE TERRA MARIQVE PARTA IANVM CLVSIT. Porta templi Iani. Sueton. cap. XIIII. *Ianum geminum clausit, tam nullo, quàm residuo bello*. Sunt autem ferratæ valuæ huius portæ, quales Poëta describit:
Belli ferratos postes, portasque reclusit.

IVPPITER CVSTOS. Iuppiter in sellâ fulmen & hastam puram tenens. Iustinus lib. XLVIII. *Ab origine rerum pro dijs immortalibus veteres hastas coluere, ob cuius religionis memoriam adhuc deorum simulachris hastæ addi solent.*

PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE, IMPERATOR, PATER PATRIÆ. Nero Citharædi specie. Nonnulli credunt esse Musam, vel Apollinem Citharædum, de quo Propertius.
Pythius in longâ carmina veste sonat:

Sed opinioni nostræ fauet Suetonius in Nerone cap. XXV. *Sacras coronas in cubili circum lectos posuit, item statuas suas Citharædo habitu, quâ notâ etiam numum percussit.*

EVTYMIVS. Auriga in quadrigis cum palma, ipſi equi etiam palmis ornati. Certum eſt ad Neronem referri, etſi Eutymij nomen inſcriptum. Tacitus lib. XIV. Annalium. *Vetus illi conſuetudo erat curriculo quadrigarum inſiſtere, nec minus fœdum ſtudium cithara ludicrum in modum canere, cum cœnaret.* Suetonius cap. XXII *Sed cùm initio imperij Eburneis quadrigis quotidie in abaco luderet, ad omnes etiam minimos Circenſes, ſeceſſu commeabat, primo clam, deinde propalam, vt nemini dubium eſſet eo die vtique affuturum.* Et infrà. *Mox & ipſe aurigare, atque etiam ſpectari ſæpius voluit, poſitoque in hortis inter ſeruitia, & ſordidam plebem rudimento, vniuerſorum ſe oculis, in circo maximo præbuit, aliquo liberto mittente Mappam, vnde Magiſtratus ſolent.*

SALVS. Dea ſedens cum paterâ. Solet addi ara cum ſerpente, qui Æſculapium refert, vt infrà Tabulâ XXX.

TABVLA X.

Effigies GALBÆ, OTHONIS, *&* VITELLII.

HISPANIA. Capùt Hiſpaniæ, in quâ Tarraconenſem prouinciam octo annis rexit Galba, ante Imperium adeptum. Ponè duæ ſagittæ vel iacula, aut geſa fortè, quæ Hiſpanorum propria fuerunt, cum parmulâ. Indicat bellicoſam gentem, expeditæ militiæ, & leuis armaturæ artibus, agilitate corporum, inſtructam.

IMPERATOR SERVIVS GALBA AVGVSTVS. Caput Seruij Sulpitij Galbæ, cuius hiſtoriam & fatum vide apud Suetonium in vitâ, & in Plutarcho.

SENATVS POPVLVSQVE ROMANVS OB CIVES SERVATOS. Corona ciuica Galbæ decreta, vt aliis ante eum Principibus. Desiderabant enim vel qualescumque Principes à clementiæ laude & famâ auspicari Imperium, quæ grata ciuibus ac subditis, stabiliendæque potentiæ & animis conciliandis oportuna.

LIBERTAS RESTITVTA. Imperator togatus libertatem siue Rempub. in genua procumbentem, & Neronis iam antè tyrannide oppressam subleuat, adstante milite armato, & velut clypei sui vmbone eam defendente, speciosum Imperij auspicium ad populi voluntatem captandam & gratiam. Significat Imperatorem togæ & pacis artibus ac legibus domi salubriter consulturum Reipub. foris & militiæ armis & præsidiis velut obiecto clypeo eam protecturum, vt ad antiquam libertatem nihil desiderari possit.

IMPERATOR SERVIVS GALBA, CÆSAR, AVGVSTVS. Galba laureatus.

VICTORIA OTHONIS. Victoria gradiens cum coronâ & palmâ. initio imperij leuibus aliquot præliis Otho vicerat, in cuius rei memoriam nummus hic cusus. Suetonius in Othone cap. IX. *Et tribus quidem, verum mediocribus prælijs apud Alpes, circáque Placentiam, & ad Castoris (quod loco nomen est) vicit, nouissimo, maximóque apud Bebriacum fraude superatus est.* Tacitus etiam lib. II. Historiarum, primos Othonis conatus secundos fuisse memorat.

DIVA AVGVSTA. Liuia deæ habitu, paterâ scilicet & hastâ purâ insignis. Sueton. in Galbâ cap. V. *Obseruauit ante omnes Liuiam Augustam, cuius & viuæ gratiâ plurimum valuit, &*

& mortuæ testamento penè ditatus est. Plutarchus scribit eum Liuiæ cognatione iunctum fuisse. Est autem hæc vna ex Statuis ei positis, suffragante Senatu.

IMPERATOR OTHO CÆSAR AVGVSTVS TRIBVNITIA POTESTATE. Effigies M. Saluij Othonis, cuius vitam & breue trium mensium Imperium, velut obiter degustatum, & infelix fatum manu propriâ acceleratum, vide in Suetonio, Plutarcho, Xiphilino, & aliis.

SECVRITAS POPVLI ROMANI. Dea Securitas boni ominis, & fauoris popularis captãdi causâ, vt suprà Libertatem Galba prætulerat, dextrâ sertum siue corollam tenet, lauream Imperatoris (velut mox ominatâ victoriâ, Rempublicam periculo ciuilis belli liberaturi, & securam præstituri) capiti, adhuc eo honore vacuo, præparatam.

VITELLII.

QVINDECIMVIR SACRIS FACIVNDIS. Tripus cum Delphino suprà, & auiculâ infrà sedẽte, fortè corniculâ. Tripodes mensæ erant in templo Apollinis Delphici, quibus insidentes Phœbades Apollinis sacerdotes responsa oraculaque reddebant. Symbolum præsagi seu prophetici spiritus apud gentiles fuisse putatur, aut certè diis immortalibus amici. De Tripodibus Plinius lib. 4. Natural. Hist. c. 11. Suetonius in Vitellio scribit eum priuatum etiam sacerdotiis auctũ amplissimis. Cornicula auis, ex quâ etiam veteres augurium captabant. Virgil. *—si mens non læua fuisset,*

Antè sinistra cauâ monuisset ab ilice cornix.

siue hîc coruus sit, auis quam Apollini sacram tradunt. Fuit autem

autem Apollo cognominatus Delphinius, cui Theseus (vt est apud Plutarchum in vitâ eius) taurum Marathonium immolauit, vocatusque Delphinius, quia se ducem præbuerit Castalio Cretensi, qui coloniam deduxit sub delphini symbolo, vnde fortè hîc delphin appictus tripodi, vel quia, vt refert idem Plutarchus, multæ Apollinis aræ apud Græcos delphinis sculptæ fuerint, vt ab alijs annotatum est.

AVLVS VITELLIVS, GERMANICVS, IMPERATOR, AVGVSTVS, TRIBVNITIA POTESTATE. Effigies Vitellij laureata. Tacitus lib. XVII. *Nomen* GERMANICI *statim additum, Cæsarem se appellari etiam victor prohibuit.*

PONTIFEX MAXIMVS. Dea Pietas sedens cum paterâ, & hastâ purâ, vt infrà, stans, & sacra faciens, Tab. XXII. vel Statua Liuiæ Augustæ posita aut renouata, quali formâ eas exhibet Æneas Vicus.

TABVLA XI.

Continet IMPERATORIS VESPASIANI *numismata.*

IMPERATOR CÆSAR VESPASIANVS AVGVSTVS. Effigies Flauij Vespasiani laureata.

IVDÆA CAPTA. Sedet captiua Iudæa sub palmâ arbore, Syriæ & Palestinæ familiari; ponè adstat Imperator hastam tenens, & parazonium, galeam pede premens, ad designandum virtute bellicâ hostes superatos. Hoc anno, quo numus iste cusus, ipse cum filio Tito de Iudæis, Palestinis, & Syris

triumphum egit. Cuius memoriæ arcus triumphalis ſpoliis templi inſculptus, Romæ erectus etiámnum viſitur.

Sequitur numus ſine inſcriptione, habens vas frumentarium cum extantibus ſpicis: congium putant eſſe, quo vaſe frumentum populo admetiebantur in congiariis. Symbolum eſt largitatis ſeu liberalitatis à Principe populo exhibitæ. Poſſemus etiam ex vaſe interpretari annonæ copiam & vilitatem à Veſpaſiano procuratam, cùm alibi eius numus extet, cum titulo, ANNONA AVGVSTI.

CONSVL ITERVM TRIBVNITIA POTESTATE. Mars gradiuus cum haſtâ & ſigno militari, velo præcinctus: quod an cinguli militaris, ſiue zonæ aut baltei, quo militiæ honor conſiſtebat, loco & ſymbolo ſit, ambigo. Solent autem deorum ſtatuæ & effigies ferè nudæ deſignari, more à Græcis petito.

Eadem inſcriptio, deam Æquitatem præfert cum ſtaterâ iuſtâ, & vlná ſiue perticâ, ad iuſtam in pondere & menſurâ rerum deſignandam adminiſtrationem.

Tertium numiſma eamdem habens inſcriptionem, Pacis typum refert, ſedentis cum oleæ ramulo & caduceo. Vnde & Feciales pacis ſtabiliendæ, *Caduceatores* dicti.

CONSVL ITERVM, FORTVNÆ REDVCI. Fortunæ ipſius imago ſtantis, dextrâ proram nauis, ſiniſtrâ cornu abũdantiæ tenentis. Fortunam ſolent frequentiùs gubernaculo inſtruere, vt infrà hac tab. Hîc anteriore nauis roſtratæ parte, qua felix appulſus deſignatur.

CON-

CONSVL OCTAVVM. Imperator cum hastâ & parazonio coronatur à victoriâ.

PAX AVGVSTI. Pacis alia imago hastam & oliuam tenentis.

FORTVNA AVGVSTA, siue AVGVSTI. Fortunæ statua in basi stantis, & copiæ cornu atque gubernaculum tenentis. Credo vt Pacem suprà, ita hîc Fortunam Augustam dictam, quod in larario Principis hac formâ dedicata, & ab eo culta fuerit: per basim cui insistit, stabilitatem eius designant. De hac fortasse Fortunæ statuâ sit, quod Suetonius in Galbâ narrat cap. IIII. quem vide, & diaboli, superstitionis laqueis obnoxios sibi animos Gentilium inuoluentis, artes agnosce. Cæsar Iulius multum Fortunæ suæ tribuebat, quam semper in bellis & periculis propitiam expertus erat, vnde nautæ, qui incognitum ipsum è Græciâ in Italiam vehebat, ob excitam tempestatem expauescenti dixisse fertur, *Quid trepidas? Cæsarem vehis, & Fortunam eius.* Hinc & sæpè in M. Tullio & historicis *Fortuna Reip. & populi Rom.* De quâ & Plutarchi commentarius exstat, dictúmque illud: VIRTVTE *duce, comite* FORTVNA.

IMPERATOR CÆSAR VESPASIANVS AVGVSTVS, PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE QVARTVM, PATER PATRIÆ, CONSVL QVARTVM. Caput Vespasiani laureâ insigne, vt suprà.

PACI AVGVSTI. Suprà Tabulâ sextâ & septimâ. Paci Augustæ. idem simulachrum & eiusdem sententiæ.

TABVLA XII.

VESPASIANI, & TITI *eius filij.*

SENATVSCONSVLTO. Duo capricorni, ſubterque eos globus, & ſuprà clypeus votiuus ex Senatuſconſulto, poſt mortem Imperatori poſitus. Fuit hoc ſignum Capricorni in geneſi ei commune cum Auguſto, (de quo ſigno multis Ioan. Goropius Becanus in Originib. diſſeruit) vt & Carolo quinto Imperatori fel. mem. & fortè hoc themate & ſymbolo (quod Auguſtus fiduciâ fati & fortunæ ſuæ vſurpauit) duplicati ſiue gemini capricorni deſignare voluit Senatus in patre & filio Veſpaſianis velut geminatam fuiſſe Auguſti fortunam, atque in gubernando feliciter Orbe terrarum prouidentiam.

DIVVS AVGVSTVS VESPASIANVS. Veſpaſiani effigies poſt mortem conſecrati, & in diuos relati, auctore Senatu. Vnde & honorum, quos geſſerat, tituli hîc omittuntur.

EX SENATVSCONSVLTO. Clypeus ad columnam affixus inter duas lauros, & ſuprà vaſculum. Plinius libr. xv. cap. xxx. *Laurus triumphis propriè dicatur, vel gratiſſima domibus ianitrix Cæſarum Pontificumque.* Eſt autem clypeus votiuus honori eius ſuſpenſus, & lauri ſymbola triumphi de Iudæis ducti, & vaſculum, quam vrnam eſſe puto cinerum eius cuſtodem, quæ fortè vel ſub baſi columnæ, vel in ſummitate eius, Senatu auctore, inter conſitos vel defixos lauri ramos, poſt conſecrationem collocata fuerit.

TITVS

TITVS CÆSAR IMPERATOR VESPASIANVS. Effigies Titi Vespasiani filij Imperatoris.

PROVIDENTIA AVGVSTI. Vespasianus tradit Orbem filio, id est, participem illum facit Imperij orbis terrarum. Suetonius in Tito. *Neque ex eo destitit participem atque tutorem Imperij agere. Triumphauit cum Patre, Censuramque gessit vnà; eidem collega & in Tribunitiâ potestate, & in septem Consulatibus fuit.*

CONSVL QVINTVM. Vitulus. Symbolum fortè Triumuiri Monetalis, prout extat alius simili figurâ argenteus Iulij Cæsaris, habens inscriptum nomen, Q. VOCONIVS VITVLVS Q. DESIGNATVS.

IMPERATOR OCTAVVM. Taurus, siue bos cornupeta. Est signum triumuiri monetalis Statilij Tauri, siue alterius ex eâ familiâ: aut symbolum ludorum, qui Taurij dicti, & diis inferis consecrati, primùm regnante Tarquinio Superbo, ad propulsandam pestilentiam, quæ ex esu carnium taurorum grauidas primùm mulieres, dein cæteros vrbis Romæ incolas infecerat: seu cognomen alicuius ex familiâ Taurorum, qui consulatu Titi quinto suffectus fuerit. Solent autem Principes gratiosis quibusdam indulgere, vt hisce monetalibus tesseris sui honoris, & familiæ memoriam cohonestent, & velut perennem faciant; quod pluribus exemplis probari potest. Sumi etiam potest Taurus iste, pro Ludis Tauriliis ab Imperatore exhibitis, quod fortè verius.

PONTIFEX TRIBVNITIA POTESTATE. Fortunæ

Augustæ typus, vt suprà Tab. præcedenti, quæ eidem cum patre, communicato Imperio, communis.

PONTIFEX TRIBVNITIA POTESTATE, CONSVL QVARTVM. Victoria basi insistens, coronam ostentans, & palmam, infrà adsurgunt duo angues. Emblema est elegans, sed subobscurum: vtrùm per angues designet, non obstátibus obsibilantium siue obtrectantium linguis, victoriæ eius gloriam & honores in stabili & securo positos: vtrùm, prudentiâ vtriusque Principis (quæ per duos serpentes designari potest) partam ab hostibus victoriam: vtrùm saluti Principum (cuius symbolum serpens) statuam Victoriæ erectam: vtrùm concordiâ Principum (per duos angues designatâ) victoriam in stabili atq; eminenti velut arâ collocatam & consecratam; acutioribus dispiciendum relinquo. Simile emblema in argenteo numismate habet Æneas Vicus in Augusto, cum inscriptione, ASIA RECEPTA. quod & Goltzius in Augusto adfert fol. XLI. numero V. Reuerendissimus Antonius Augustinus, suspicatur esse aliquod trophæum, quod Augustus erexerit in limitaneo Asiæ & Europæ tractu, easque partes orbis his anguibus significari. Æneas Vicus interpretatur esse victoriam Asiaticam seu Ægyptiacam, contra Antonium & Cleopatram, serpentibus duobus designatam.

PAX AVGVSTA. Pacis simulachrum sedentis cum ramo oliuæ & hastâ, vt suprà pag. præcedenti: quia honores, & dij tutelares ei cum patre communes.

TITVS CÆSAR, IMPERATOR, VESPASIANVS, PONTIFEX, TRIBVNITIA POTESTATE. Titi effigies alia laureata.

NEPTV-

NEPTVNO REDVCI Neptunus dextro pede globo insistens, tridentem sinistrâ, dextrâ acrostolium tenet. Sunt autem acrostolia extremitates quædam & ornamenta nauium, quæ facilè euellebantur cùm collibitum fuisset, qualia videre est in puppi nauis rostratæ. Tab. xx. Votum autumo Imperatorem, ab expeditione Iudaicâ classe Romam reuectum, Neptuno soluisse, eiusque gratitudinis memoriæ hunc numũ signatum. Globum premit, quia terram velut basim suam, aquæ & maria subiectam habent; Tridẽs siue fuscina Neptuni insigne, quo belluas marinas compescit, vnde Poëta:

Fulmina sub Ioue sunt, Neptuni fuscina telum.

TABVLA XIII.

TITI *habet, &* DOMITIANI *fratris effigies.*

TRIBVNITIA POTESTATE NONVM, IMPERATOR DECIMVM-QVINTVM, CONSVL OCTAVVM, PATER PATRIÆ. Symbolum delphini circumuoluti anchoræ. In aureo Domitiani numo apud Æneam Vicum inscribitur FESTINA LENTE. Sueton. in Augusto c. XXIIII. *Nihil autem minus in perfecto duce, quàm festinationem, temeritatemque conuenire arbitrabatur.* Est autem delphinus inter pisces velocissimus, & anchorâ nauim firmat, & à cursu sistit. Pluribus de hoc symbolo Desiderius disseruit in Adagio, *Festina lentè*: quod & Aldina familia Manutiorum typographorum vsurpauit. Eandem sententiam Augustus numis expressit, terminum cum fulmine coniungens, temperatam denotans prudenti cunctatione, actionum celeritatem. Horatius non inuenustè, *Vim temperatam dij quoque prouehunt In maius.*

IMPE-

IMPERATOR TITVS CÆSAR VESPASIANVS AVGVSTVS, PONTIFEX MAXIMVS.

VESTA. Templum rotundum cum tribus statuis singulis basibus in vestibulo & lateribus collocatis.

TRIBVNITIA POTESTATE NONVM, IMPERATOR XIIII. CONSVL SEPTIMVM, PATER PATRIÆ. Columna rostrata & in eâ statua Imperatoris, hastâ & parazonio armati. Videtur autem Titus Augusti æmulus vel studiosus fuisse, quod ex Scito eius *Festina lentè*, suprà vsurpato, apparet: quare arbitror hanc esse eam columnam rostratam, quæ Augusto posita fuit in foro Romano, cum statuâ eius aureâ. De quâ Appian. lib. v. quam fortè Titus renouauit, vel similis est Tito posita, quia in numo Vespasiani habemus victoriam naualem adscripto consulatu sexto. C. Duilij quoque prior rostrata columna hodieque in Capitolio Romæ spectatur, de quâ & M. Fabius Quinctil. lib. 1. Institu. Orator. quam & explanauit singulari Commentario vir doctiss. Pet. Ciacconius Toletanus.

TRIBVNITIA POTESTATE NONVM, IMPERATOR XV. CONSVL VIII. PATER PATRIÆ. Duæ sellæ curules cum coronâ laureâ. Fortè an istæ sellæ designant honorem lectisternio publico habitum Iunoni & Mineruæ in templo Iouis Capitolini, quod fiebat hoc ritu: Instruebatur diis tribus epulum & mensa, Ioui, Iunoni, & Mineruæ. Iouis Capitolini statua in strato superbè lecto accumbentis ritu reclinabatur. Iunoni & Mineruæ sedes positæ erant, in quibus excipiebantur, vt matronæ Romanæ accumbere solent: tum totâ Vrbe conuiuia publicè fiebant, ad quæ promiscuo omniū

rerum

rerum vſu in propatulo poſito: noti, ignotiq; paſſim aduenæ humaniter excipiebantur: & cum inimicis quoque in gratiam redibatur, ac vincti omnes nexu & catenis ſoluebantur, eaq; lætitia & feſtiuitas per pluſculos dies celebrabatur. Liuius lib. v. Suetonius, & alij. Atque hæc quidem mea mens, de his in tantâ Antiquitatis obſcuritate, dum quis certiora me doceat: vt & de ſequenti emblemate.

Iterùm eadem inſcriptio & habet fulmen Iouis, & puluinar eius ſiue lectulum, Lectiſternio celebrato in Capitolio ei poſitum, & in ſummo ramulum palmæ. Æneas Vicus interpretatur eſſe ſellam Ioui ſacrâm, vt alias ſella Mineruæ cum galeâ impoſitâ, & aliorum deorum effigies ſellis ſtratis ſedentium. Sunt qui hoc ſymbolo clementiam Principis ſignificari autument, fortè quod fulmen ſupremi Imperij telum in molli torulo reclinetur: id eſt, Clementiæ rigor ſuccumbat, ſiue fulmen pro Ioue expreſſum, cuius inſigne eſt.

CÆSAR AVGVSTI FILIVS, DOMITIANVS, CONSVL TERTIVM. Imago Flauij Domitiani, Veſpaſiani filij laureata. De quo vide Suetonium.

CONSVL QVARTVM. Cornucopiæ. Deſignat annum vberem & annonæ vilitatem, Principis diligẽtiæ adſcriptam: quod Horatius alibi hoc verſu ſignat. Epiſt. XII. lib. I.

aurea fruges
Italiæ pleno diffudit Copia cornu.

PRINCEPS IVVENTVTIS. Spei figura dextrâ florem (lilium ſeu iridem vt putant) tenentis, ſiniſtrâ ſtolam ſubleuantis. Deſignat optimam ſpem bonæ frugis, velut in herbâ

 floren-

florentis ætatis oſtentari. Spei ſimulachrum hoc eodem habitu peregrino ſemper inuenimus. Credo alibi fortè hac formâ cultam. Iuuencula eſt, quia ſpes læta & adoleſcens: peplo humeros tegit: & ſuccinctis ſeu ſubleuatis veſtibus incedit: an fortè quia ſpes properat, & ſtabilitatem aut quietem non habet, donec deſiderij fine optato potiatur? Dedit autem Domitianus optimam initio imperij, cum Nerone, ſpem bonæ frugis, quam poſtmodum mirum quantum feſellerit.

CONSVL QVINTVM. Lupa, ad cuius vbera pendent Romulus & Remus, & infrà nauicula velut ſymbolum, fortè, ripæ Tiberinæ, in quâ conditores iſti Romanæ vrbis expoſiti. Spectaturque Romæ in Capitolio è lapide nobili hoc idem, aut ſimile ſimulachrum.

CONSVL QVINTVM. Parthus reſtituens ſigna militaria, vt quidam volunt, quia ſimile emblema habet Æneas Vicus in Auguſto, cum inſcriptione, CÆSAR AVGVSTVS, SIGNIS RECEPTIS. Cuius facti memoria in honorem Auguſti, videtur à grato ſucceſſore renouata, prout multa in honorem Auguſti reſtituiſſe & Titum, & eum, docemur ex aliis numis.

TABVLA XIIII.

DOMITIANI & NERVÆ *continet numiſmata.*

GERMANICVS, CONSVL DECIMVM-QVINTVM. Germanus inſidet nudus & lugẽs ſcuto, adiacetque iuxtà ſpicu-

ſpiculum confractum, in ſignum fractæ bello & victoriis Germanorum virtutis & ferociæ, ſed titulis ſpecioſis omnium ferè Imperatorum triumphata fuit gens bellicoſiſſima, potiùs quàm reuerà debellata.

IMPERATOR, CÆSAR, DOMITIANVS AVGVSTVS, PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE, IMPERATOR ITERVM, CONSVL OCTAVVM, DESIGNATVS NONVM, PATER PATRIÆ. Caput Palladis armatæ. Aut Palladi honorem deferre voluit, aut prudentiæ laudem adfectauit.

DOMITIA AVGVSTA, IMPERATORIS DOMITIANI. Effigies Domitiæ vxoris Domitiani, cuius conſpiratione cæſus fuit. Vide Suetonium. Huius memoriæ propagandæ hæc effigies eius in auersâ parte numiſmatis mariti poſita.

IMPERATOR CÆSAR DOMITIANVS AVGVSTVS, GERMANICVS, PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE QVINTVM. Pallas armata in gradu militari, ſiniſtrâ clypeum, dextrâ pilum vibrat. Sueton. c.xv. *Mineruam, quam ſuperſtitioſè colebat, ſomniauit excedere ſacrario, negantem vltra ſe tueri eum poſſe, quòd exarmata eſſet à Ioue.* Eſt autem hoc ſimulachrum eo ipſo, vt credo, habitu expreſſum, quo in ſacrario ſeu larario Domitiani colebatur, velut Imperatorem tutelæ ſuæ commiſſum propugnantis.

NERVÆ.

PROVIDENTIA SENATVS. Nerua recipit Imperium

 orbis,

orbis, Senatu deferente per manus Consulis siue Principis Senatus, defuncto Domitiano.

IMPERATOR NERVA CÆSAR AVGVSTVS, PONTIFEX MAX. TRIBVNITIA POTESTATE, CONSVL ITERVM, PATER PATRIÆ. Neruæ Cocceij nobilissimi & humanissimi Principis lauro redimiti vultus, qui inter optimos recensetur. Dicere solebat, *se nihil commisisse toto principatu quominus posset priuatus Imperio deposito tutò viuere.* Magnum præclaræ conscientiæ & clementiæ testimonium.

CONCORDIA EXERCITVVM. Duæ dextræ iunctæ, & in medio signum militare cum fulmine & aquilâ, infrà rostrum nauis. Denotat concordiam copiarum maritimarum & legionum Senatui in electo Imperatore consentientium, Iouis etiam velut consensu firmatam.

CONSVL TERTIVM, PATER PATRIÆ. Capeduncula, aspergillum, guttus, & lituus, sacerdotiorum & religionis signa, ob Pontificatus Maximi dignitatem.

CONCORDIA EXERCITVVM. Duæ dextræ in tesseram fidei & vnionis.

TABVLA XV.

TRAIANI.

S.P.Q.R. OPTIMO PRINCIPI. Matrona cum cornucopiâ, dextrâ spicas gerit. adstat modius aut Congius, in quo plures spicæ, ad sinistram nauis prora est.

Osten-

Oſtendit hic nummus Traianum P. R. Annonæ copiam & vilitatem tranſmarinis ſubuectionibus procuraſſe; hoc enim nauis prora denotat: aliàs modius cum ſpicis, ſymbolum eſt liberalitatis à Principe populo exhibitæ, vt Tabulâ XI. dictum.

IMPERATOR CÆSAR NERVA TRAIANVS, AVGVSTVS, GERMANICVS. Effigies Traiani laureata, *Nerua* dictus à patris adoptiui nomine, in cuius familiam & nomen per adoptionem tranſierat.

SENATVS POPVLVSQVE ROMANVS OPTIMO PRINCIPI. Imperator habitu militari fulmen tenens & haſtam in ſignum ſupremæ poteſtatis, à Victoriâ coronatur. Titulum OPTIMI PRINCIPIS, Senatu deferente conſequi meruit. Vide Panegyricum Plinij ſecundi.

PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE CONSVL ITERVM. Fortuna cum temone ſeu gubernaculo & cornucopiæ, & ad pedes eius roſtrum nauis, vt ſuprà Tab. XI. Romani Fortunæ in rebus humanis gubernacula adſcribebant, eamque vt Deam colebant: ſed vidit & riſit hanc ſtultitiam Satyrâ X. Iuuenalis, quam hoc epiphonemate concludit:

Nullum numen abeſt ſi ſit Prudentia, ſed te
Nos facimus Fortuna deam, cæloque locamus.

PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE CONSVL TERTIVM, PATER PATRIÆ. Statua Herculis imberbis, ſpolio leonis tecti, pomum & clauam tenentis. Aut virtutem Traiani prædicat, vt pro Her-

cule eum habuerint: aut certè ipsius in Herculem pietatem & cultum.

DARDANICI. Mulier ramum lauri seu oliuæ præferens. Sunt autem *Dardani* populi circa Hellespōtum accolæ, à Dardano conditore Dardani vrbis (quæ posteà à Troë Troia dicta) nomen sortiti. Fuit autem Dardania vetus nomen Samothraciæ, vt ait Stephanus, quæ Europæ regio hodie Bossina dicta, Illyriæ pars est: à quibus deuictis hic titulus ei datus.

TRIBVNITIA POTESTATE, CONSVL QVARTVM. Imperator in quadrigâ triumphali lauru & aquilæ sceptro insignis. Triumphus de Dacis & Pannoniis.

IMPERATORI TRAIANO AVGVSTO, GERMANICO, DACICO, PONTIFICI MAX. TRIBVNITIA POTESTATE. Caput Traiani, vt suprà.

CONSVLI QVINTVM, PATRI PATRIÆ, S.P.Q.R. OPTIMO PRINCIPI. Typus deæ Libertatis hastam & pileum præferentis. Est autem pileus libertatis insigne, quia serui cùm libertate donabantur, à dominis pileum sumebant: & seruos ad pileū vocare, erat eos specie libertatis ad res nouas commouere. Cusus est autem hic numus, quia sub optimo eius Imperio Respub. quasi libera florebat, in gratitudinem, & titulus OPTIMI PRINCIPIS, vt suprà collatus. Est autem censenda libera Respublica, vbi Imperator Legum custos, & quasi viua lex, ex Iustitiæ normâ se format in exemplum, ciues regit & tuetur in stabilem rerum securitatem & pacis opibus florentem tranquillitatem, quod in Traiani vitam cadit, consentientibus historiis.

CON-

CONSVLI QVINTVM, PATRI PATRIÆ, S.P.Q.R. OPTIMO PRINCIPI. Arabiæ ſimulachrum videtur, ad cuius pedes camelus animal ei regioni familiare. Dio in vitâ Traiani. *Per idem tempus Palmas Liciæ profectus eam Arabiæ partem, quæ ad Petram vergit, edomuit.* Ramum quem præfert, turis virgultum autumo: de quo Poëta:

——ſolis eſt turea virga Sabæis.

CONSVLI QVINTVM, PATRI PATRIÆ, OPTIMO PRINCIPI. Corona ciuica à Senatu decreta ob beneficia in Rempub. non tam adulatione, vt aliis ſuprà Principibus, ſed ſolido veritatis teſtimonio, & ex animi ſententiâ.

TABVLA XVI.

Proſequitur TRAIANI *monumenta & honores.*

TRIBVNITIA POTESTATE SEPTIMVM, IMPERATOR QVARTVM, CONSVL QVINTVM, PATER PATRIÆ. Figura inſidens duobus cornibus abundantiæ & haſtam tenens. Vbertas fortè aut annonæ copia deſignatur.

S.P.Q.R. OPTIMO PRINCIPI. BASILICA VLPIA. Pulcherrimum ædificium à Traiano extructum.

S.P.Q.R. OPTIMO PRINCIPI. Deus Genius nudus ad aram accenſam adſtans, dextrâ pateram tenet, ſiniſtrâ duas ſpicas. De Genio deo, vide ſuprà Tab. VIII.

CONSERVATORI PATRIS PATRIÆ. Iuppiter cum fulmine & haſtâ, pallioque Imperatorem Traianum circumdans,

dans, vt denotent eum custodiâ Iouis & tutelâ muniri: vt Horatius dixit, simili imagine:

Dÿ me tuentur, Dÿs pietas mea
Et Musa cordi est. —

FORVM TRAIANI. Aliud ædificium publicum à Traiano in foro sui nominis erectum instar arcus triumphalis, in cuius summo Imperator seu Victoria in seiugo curru, & ad latus spolia & statuæ, infrà quatuor statuæ in suis basibus collocatæ, scilicet in vestibulo seu columnarum peristylio.

S.P.Q.R. OPTIMO PRINCIPI. & infrà VIA TRAIANA. Mulier humi procumbens rotam & arundinem tenet, & ponticulo inniti videtur. Dio, *Per eadem tempora in Pomptinis paludibus via saxo constrata est, secundùm quam domus ædificatæ sunt*. Videtur esse simulachrum Pomptinæ paludis iam rotis & curribus peruiæ, vel ipsius via per palustria eius tractus (quæ arundine designantur) communita.

IMPERATORI CÆSARI NERVÆ TRAIANO, OPTIMO AVGVSTO, GERMANICO, DACICO, PARTHICO, PONTIFICI MAXIMO, TRIBVNITIA POTESTATE, CONSVLI SEXTVM, PATRI PATRIÆ S.P.Q.R. Caput, vt putant, Solis in Oriente culti, vel Regis alicuius in tractu Orientis: quia in aliis Hadriani & Traiani numis hac effigie insignitis inscriptum est, ORIENS. Prout & infrà aliquoties Sol radiatus, cum inscriptione, ORIENS AVGVSTI. Symbolum Imperij in tractu Orientis propagati.

CONSVLI QVINTVM, PATRI PATRIÆ S.P.Q.R. OPTI-

OPTIMO PRINCIPI. DANVVIVS. Simulachrum Danubij Fluminis, in quo pontem lapideum Traianus erexit. Dio: *Interim Traianus pontem lapideum in Danubio faciendum curauit, quem ego quidem dignè admirari non queo*, &c. Idem: *Hunc pontem Traianus fecit, metuens ne Danubio congelato frigoribus, Romanis qui trans flumen essent, bellum inferretur*, &c. Extant hodie etiámnum pilæ ingentes, cùm pons ipse ab Hadriano dirutus fuerit. Vide Iustum Lipsium in Admirandis, seu Magnitudine Vrbis Romæ.

CONSVLI QVINTVM, PATRI PATRIÆ, S.P.Q.R. OPTIMO PRINCIPI. DACIA CAPTA. Dacus manibus colligatis adstat, spoliis armorum ad pedes positis. Dion Cassius: *Romam deinde Traianus ingreditur, & ex eo (secundâ expeditione Dacicâ confectâ) Dacicus appellari cœpit.*

S.P.Q.R. OPTIMO PRINCIPI. Trophæum insigne Traiani de Dacis aliisque hostibus, Senatus populique Romani iussu erectum.

TABVLA XVII.

Adhuc TRAIANI *gesta & monumenta.*

SENATVS POPVLVSQVE ROMANVS OPTIMO PRINCIPI. Arcus triumphalis Ioui optimo maximo consecratus in honorem Traiani publico decreto erectus, in cuius summitate quadriga triumphantis cum victoriis & trophæis, & ab vtroque latere historia rerum gestarum.

IMPERATORI. CÆSARI NERVÆ, TRAIANO, OPTIMO, AVGVSTO, GERMANICO, DACICO. Effigies Traiani cum titulis à Senatu decretis.

S.P.Q.R. OPTIMO PRINCIPI. Templum, & in medio eius ſtatua.

PONTIFICI MAXIMO, TRIBVNITIA POTESTATE, CONSVLI SEXTVM, PATRI PATRIÆ S.P.Q.R. Genius deus cum paterâ & ſpicis. De quo ſuprà ad Tab. VII.

IMPERATORI, TRIBVNITIA POTESTATE CONSVLI SEXTVM, PATRI PATRIÆ S.P.Q.R. FORTVNA REDVX. Fortunæ reducis ſimulachrum, gubernaculum, & cornucopiæ ferentis. Deſignāt ſymbola ipſam, rerum gubernationem & rerum adfluentiam in ſua poteſtate habere. Vide ſuprà Tab.x. & xv.

CONSVLI QVINTVM, PATRI PATRIÆ, SENATVS POPVLVSQVE ROMANVS OPTIMO PRINCIPI. ALIMENTA ITALIÆ. Imperator togatus ſpicas, id eſt frumentum in alimenta pauperum pueris diſtribuens. Spartianus in Hadriano: *Pueris ac puellis, quibus etiam Traianus alimenta detulerat, incrementum liberalitatis adiecit.* Dion de Traiano: *Romam deinde regreſſus multa in emendationem publicorũ negotiorum conſtituit, & in puerorum alimenta, in Italiâ dumtaxat, multa elargitus eſt.* Exſtat & aliud numiſma Traiani, inſcriptum: S.P.Q.R. OPTIMO PRINCIPI. ALIMENTA ITALIÆ. vbi exprimitur Imperator ſedens, & mulieri cum liberis adſtanti aliquid conferens, addito Conſulatu ſexto.

S.P.Q.R.

S.P.Q.R. OPTIMO PRINCIPI. Columna Traiana, etiámnum Romæ extans inter maximè illuſtria Antiquitatis monumenta, & in ſummo eius, ſtatua Imperatoris. In baſi quatuor aquilæ. Dion de Traiano: *Bibliothecas extruxit, & in foro ſuo ingentem columnam ſtatuit, ſiue vt ea pro ſepulchro eſſet, ſiue in oſtentationem eius operis, quod ille circa forum egit.* Eutropius lib. VIII. *Solus omnium intra Vrbem ſepultus eſt, oſſa collata in vrnam auream in foro quod ædificauit, ſub columna ſita ſunt, cuius altitudo centum quadraginta pedes habet.* Hæc abſoluta eſſe colligitur ſeptennio poſtquam cœpta fuit, conſulatu nempe Traiani ſexto, Imperij anno XV. Nec abs re notat Cardin. Baron. Tom. Annal. III. miram Dei prouidentiam in exaltandâ Eccleſiâ ſuâ, etiam in iſtis gentilium trophæis ei in gloriam cedentibus: cuius verba de hac columnâ, ſic ſe habent: Opus eſt planè admirabile, nec anteà viſum; quo in hunc vſque diem diuina prouidentia, ceteris ferè omnibus nobilibus Vrbis antiquis monumentis barbaricâ manu, vel terræmotu dirutis atq; proſtratis, vel ſaltem quaſſatis, integro permanente, Sixtus quintus Pont. Max. ſuper eius verticem præclariſſimum Chriſtianæ religionis monumentum Principis Apoſtolorum PETRI ingentem æneam, magnâ impensâ ſtudioque conflatam ſtatuam, inauratamque ſacris ritibus ſolemniter collocauit, &c. Hanc cochleam imagineſque exteriùs militares æri inſculptas edidit eruditiſſimus vir Alfonſus Ciacconius, familiæ Sancti Dominici Doctor Theologus.

CONSVLI SEXTVM, PATRI PATRIÆ S.P.Q.R. Iupiter conſeruator (vt paginâ 47.) Imperatorem lauru & ſceptro inſignem, velut in tutelam receptum munit ſinu togæ, & fulmine tuetur.

REX PARTHIS DATVS. Imponit Imperator ſtanti diadema regi, alio iuxta genuflexo adſiſtente. Dio in vitâ eius: *Interea Traianus nouarum rerum anxius, Parthis, qui iam ad defectionem ſpectantes, imperia detrectabant, Regem dare conſtituit, propiuſque Cteſiphonta profectus, in patentes campos Romanos ſimul & Parthos in concionem vocat, atque ex ſuggeſtu multa præfatus, ſuper iis quæ egiſſet, Parthenaſpatem Regem Parthis diademate impoſito deſignat.* Spartianus in Hadriano hunc alio nomine appellat: *Pſamatoſirim, quem* (ait) *Traianus Parthis regem fecerat, quod eum non magni ponderis apud Parthos videret, proximis gentibus regem dedit.* Et Dio alibi *Parthamoſirim.* Eutropius nominat *Pharmacoſirim* regem Armeniæ, qui à Traiano eo regno ſpoliatus eſt, teſte Dione.

IMPERATORI CÆSARI NERVÆ TRAIANO, OPTIMO, AVGVSTO, GERMANICO, DACICO, PARTHICO, PONTIFICI MAXIMO, TRIBVNITIA POTESTATE, CONSVLI SEXTVM S.P.Q.R. Vota ſuſcepta. Sacrificat Genius populi Romani, adſtante Traiano togato, & vota concipit pro eius incolumitate. De his votis Plinius in Epiſtolis ad Traianum, quæ infrà citamus Tab. XL.

TABVLA XVIII.

PLOTINÆ, MATIDIÆ, & HADRIANI.

CLEMENTIA AVGVSTI. Dea Clementia ſedens, dextrâ lauri ramum gerit. Nulla eſt virtus quæ Optimo Principi magis conuenit, quàm Clementia;

—— nam cum vincamur in omni
Munere, ſola Deos æquat Clementia nobis.

Hæc

Hæc Iulium Deorum numero adſcripſit, hæc Auguſtum conſecrauit, hæc Pio cognomentum dedit. Sedentis habitu exprimitur, quòd ſedes quietum animum denotat.

CONSECRATIO. Pauo Symbolum eſt Conſecrationis Auguſtarum: nam vt credula antiquitas ſibi perſuadebat Aquilam Iouis alitem Imperatorum animas in cœlum ſubuehere, ita etiam credebat à Pauone Iunoni conſecrata Auguſtas in cœlum ferri.

PLOTINÆ AVGVSTÆ. Plotinæ effigies vxoris Traiani, honeſtiſſimæ matronæ, quæ virum ab exactionibus prouincialibus compeſcuit: quâ de re Sex. Aurelius Victor.

MATIDIÆ AVGVSTÆ. Matidia Traiani ſororis filia, ſocrus Hadriani per filiam Sabinam. Numus iſte & ſequens fortè Hadriani iuſſu cuſus. De quo Spartianus: *Socrui ſuæ honores præcipuos impendit, ludis gladiatoriis, ceteriſque officiis.*

MATIDIA AVGVSTA, DIVÆ MARCIANÆ FILIA. Hæc *Auguſta* dicta, & poſt mortem quoque in diuas relata, exemplo matris, cui hoc tributum in gratiam Traiani.

PIETAS AVGVSTÆ. Stat Matidia habitu Pietatis inter duas puellas alimentarias, quibus ipſa, exemplo Traiani, & pridem Liuiæ Auguſtæ de ſuo alimenta attribuiſſe videtur.

HADRIANI.

DIVIS PARENTIBVS. Traiani & Plotinæ capita poſt mortem in diuos relatorum, in quorum capitibus ſtellæ vt

inter ſidera adſcriptorum. Eorum filius adoptiuus Hadrianus.

HADRIANVS AVGVSTVS, PATER PATRIÆ. Effigies Hadriani iuuenili ætate, ſub initia Imperij, poſt adoptionem Traiani. Filium & formam eius ſic deſcribit Spartianus: *Staturâ procerus, formâ comptus, flexo ad pectinem capillo, promiſſâ barbâ* (quod inſuetum aliis Romanis) *vt vulnera* (ſiue maculas inſtar cicatricum) *quæ in facie naturalia erant, tegeret, habitudine robuſtâ.* Quæ omnia numi eius repræſentant. Dio quoque vel ex eo Xiphilinus Hadrianum primum barbam aluiſſe inter Auguſtum referunt.

ROMVLO CONDITORI. Romulus haſtam & trophæum ſiue opima ſpolia ferens occiſo Acrone Ceninenſium duce: quâ de re Aurelius Victor in vitâ Romuli. Memoriam conditoris renouat, vt eius exemplo, & velut tutelari numine feliciter Imperium auſpicetur.

TELLVS STABILITA. Agricola ſiue telluris ſimulachrum: dextrâ aratrum tenens, ſiniſtrâ anchoram, & ponè ſpicas creſcentes. Denotat quod pacato orbe, agriculturæ redierit honor ſuus: anchora ſymbolum ſtabilitatis, quia eâ naues à fluctuatione firmantur. Imago tunicata eſt brachiis & pedibus nudis: qualis habitus ruri in agrorum culturâ verſantium eſſe ſolebat. Virgil. in Georgicis:

Nudus ara, ſere nudus, hiems ignaua colono.

Sequitur Imperator eques aliquid manu innuens, ſiue ſtatua potiùs equeſtris Hadriano dedicata: ſine inſcriptione. Conſimilis formæ exſtat Romæ etiámnum in areâ Capitolinâ,

nâ, ſtatua grandis M. Antonini ex ære fuſili, inſignis operis & artis. Similis ei, ſeu eadem ſtatua infrà exhibetur Tab. XXI. & quidem ſedentis ſine ſtapedis, quibus Romani in equitando carebant, vt docet in Miſcellaneis Hieron. Magius.

TABVLA XIX.

HADRIANI *porrò res geſtas complectitur.*

RESTITVTORI ORBIS TERRARVM. Imperator togatus, dextrâ ſubleuans mulierem turrito capite, & orbem geſtantem. Terram deſignat omnem oppidis cultam & habitatam, Imperatoris beneficiis recreatam. Spartianus de Hadriano: *Nullus ferè Principum tantum terrarum tam celeriter peragrauit.* In memoriam iſtius peregrinationis & beneficiorum, quorum vbique locorum monumenta reliquit, numiſmata ſequentia cuſa videntur. Odioſi plerumque Prouincialibus & graues eſſe ſolent Procuratores Principum & Præſides In eo autem magnam ſibi gratiam populorum conciliauit Hadrianus, quod vt refert idem Spartianus: *Circumiens Prouincias, Procuratores & Præſides pro factis ſupplicio affecit*, *ita ſeuerè vt accuſatores per ſe crederetur immittere*. Porrò peregrinationis ita cupidus fuiſſe traditur, vt omnia quæ legerat de locis orbis terrarum, præſens vellet addiſcere. Fuerunt etiam eius temporibus fames, peſtilentia & terræmotus, mala cælitus immiſſa: quæ omnia quantum potuit procurauit, multiſque ciuitatibus per iſta vaſtatis liberaliter ſubuēnit: Vnde hic titulus RESTITVTORIS, non planè ex vanâ adulatione, ſed ex vero delatus. Exſtat & conſimilis eius numus, cū titulo LOCVPLETATORI ORBIS TERRARVM. Spartianus alibi: *In omnibus penè vrbibus & aliquid ædificauit, & ludos edidit.*

AFRI-

AFRICA. Typus Africæ humi ſedentis,& proboſcide tectæ,dextrâ leonem demulcet,ſiniſtrâ caniſtro frugum innititur,deſignandæ fertilitati. Proboſcis,ſiue exuuium elephantis, tegmen capitis eius, ad deſignandum hoc animal huic prouinciæ familiare. Erat etiam Africa, vt Ægyptus ob frugum copiam iam tum horreum populi Romani.

ADVENTVI AVGVSTI AFRICÆ. Africa dextrâ pateram tenens,ſiniſtrâ ſpicas,ſacrificat adſtante victimâ,pro aduentu felici Imperatoris iam præſentis, in habitu togato & pacifico adſiſtentis.

RESTITVTORI AFRICÆ. Imperator dextrâ Africam ſubleuans, ſpicæ creſcentes & demeſſæ quas manu tenet, agriculturæ felicitatem, & adfluentiam frugum deſignant. Horatius Odarum 1.

Alter ſi proprio condidit horreo
Quicquid de Libycis verritur areis, &c.

pro abundanti meſſe.

AFRICA. Africa iterùm expreſſa humi ſedens innixa ſcopulis ſeptem, vt apparet, ſiue collibus, dextrâ ſcorpionem præferens, ſiniſtrâ cornu Amaltheias, adſtante ad pedes caniſtro frugum. Scorpius animal Africæ, vt reliqua venenatorum,familiare, quod ideò peculiariter hîc apponi in teſſeram putamus, quod, vt Lucianus refert, titulo, De dipſadibus, *Libya*, ſiue ea pars Africæ, *quæ ad Auſtrum tendit*, inter cetera ſerpentum genera, *duplex habet genus ſcorpionum: vnum terreſtre & pedibus ingrediens permagnum, multis corporis vertebris inſigne, alterum aërium & volatile alis tenuibus, cuiuſmodi ferè ſunt locuſtis & veſpertilionibus, auibus multis qualibus circumuolantibus inacceſſibilis*

accessibilis & infesta redditur illa Lybia. Fortè septem colles designant, Romanæ vrbi se quietem suam debere ob stabilitam agriculturæ securitatem: siue quod Romam ipsam annonâ suâ sustentare soleat: seu denique quod montuosa ipsa sit, Spartian. *Post Asiam lustratam & peragratam, Romam venit, atque ex eâ in Africam transijt, ac multum beneficiorum Prouincijs Africanis attribuit.*

NILVS. Simulachrum Nili fluminis in Ægypto: cornu abundantiæ tenet, & arundinem. Hippopotamo atque crocodilo iuxta adstantibus, quæ animalia Nilo peculiaria, de quibus vide Plinium Historiæ naturalis lib. v. cap. IX. & X. & lib. XXVIII. cap. VIII. Innititur scopulis siue pyramidibus, seu potiùs metis illis, quæ altitudinem Nili crescentis ad certos cubitos designabant, cum spe fertilitatis, aut sterilitatis futuræ metu.

ALEXANDRIA. Typus Alexandrinæ ciuitatis, quæ tunc Ægypti metropolis, spicæ, vitis, & vas fructibus plenum cui incumbit, denotant felicitatem & annonæ copiam. Alexandriâ soluebant naues, quæ frumentum ex Africâ in exteras regiones deuehebant.

ÆGYPTOS. Græca terminatione expressum nomen. Persona est Ægypti siue Isidis, sistrum præferentis & sportæ vuis & spicis plenæ incumbentis. Ad pedes adstat ibis siue ciconia, quod animal Ægyptiis sacrum, ob beneficium quod præstat in pugnâ cum serpentibus & insectis. Ab hoc animali clysteris vsum didicit Medicina.

ADVENTVS AVGVSTI MAVRETANIÆ. Maurita-

nia ſuccincto habitu vexillum tenens, proboſcide Elephantis ſui ornata, ſacrificat adſtante Imperatore, & iuxta aram victimâ, atque capite alicuius, vt puto numinis, cui ſacra fiunt.

RESTITVTORI ACHAIÆ. Imperator Hadrianus Achaiam genuflexam à terrâ, porrectâ dexterâ ſubleuans. Spartianus de eo: *Poſt hæc per Aſiam & Inſulas ad Achaiam nauigauit, & Eleuſinia ſacra exemplo Herculis Philippique ſuſcepit, multa in Athenienſes contulit, & pro agonothetâ reſedit.* Additque paulò infrà: *In omnibus penè vrbibus & aliquid ædificauit, & ludos edidit. Athenis mille ferarum venationem in ſtadio exhibuit.*

ASIA. Aſiæ minoris perſona: gubernaculum ſiniſtrâ gerit, & proram roſtratam nauis pede premit: vel ad deſignandam Hadriani ad eas partes naualem ſeu maritimam peregrinationem, de quâ vt ſuprà, Spartianus: ſiue ad rei maritimæ peritiam tunc maximè in his maris mediterranei locis vigentem, propter Rhodum, Epheſum, aliaſque in ea vel ad eam ſitas maritimas, tunc re claſſicâ pollentes, ciuitates. Quid dextrâ geſſerit in numo non dignoſcitur.

CAPPADOCIA. Prouinciæ eius typus turritæ, ſpolio feræ indutæ, vexillum ſiniſtrâ, monticulum ſeu ſcopulos aliquot dextrà præferentis. Videtur deſignare gentem venationi deditam & bello vtilem. De eâ Spartianus in vitâ Hadr. *Per Aſiam iter faciens à Cappadocibus ſeruitia caſtris profutura ſuſcepit.*

TA-

TABVLA XX.

HADRIANI *gesta continuat.*

RESTITVTORI GALLIÆ. Gallia genuflexa adſurgit dextram porrigente togato Hadriano. De eâ Spartianus; *Poſt hæc profectus* (Hadrianus) *in Gallias, omnes cauſariis liberalitatibus ſubleuauit*. Eſt autem *cauſaria liberalitas* (explicante Caſaubono) cui aliquis caſus, aut calamitas fuit cauſa, quale eſt incendium, terræmotus, inundatio, bellica vaſtatio, & ſimilia. Refert Gabriel Symeoneus iuxta ruinas Gergobiæ in Aruernis (de cuius fruſtrà tentatâ à ſe oppugnatione Cæſar lib. VII. Comment.) inuētam columnam marmoream altam p. x. latam pedes duos & ſemis eo loco, quo Cæſar caſtra poſuerat, inſcriptam: IMP. CÆS. DIVI TRAIANI PART. FIL. DIVI NERVÆ NEP. TRAIANVS HADRIANVS. quam veriſimile eſt in memoriam viſitati à ſe huius loci poſitam, eò quòd illa ciuitas Vercingentorigis patria; eoque duce ſola legionum Cæſaris oppugnantium impetus repuliſſet, occiſis XLVI. centurionibus, & militibus DCC. Cæſar Commentar. lib. VII.

GERMANIA. Typus Germaniæ ſtantis, & haſtam atque ſcutum Germanicum tenentis, vt nondum pacatæ, neq; Romanis planè obnoxiæ. Spartianus: *Inde in Germaniam tranſit* (Hadr.) *pacis magis quàm belli cupidus, militem quaſi bellum immineret exercuit*. Huius velut deuictæ titulum ſuprà Druſus Tab. IIII. Germanicus Tab. V. Claudius Tab. VI. Tiberius & Nero Tab. VII. & VIII. Domitianus Tab. XIIII. Denique Traianus ſuprà vſurpauerant: ſed eam adhucdum ſtantem,

& nondum exarmatam aut ſubactam hoc numo fatetur Hadrianus. Quod clarum eſt ex eo, quod & ſequẽtes ferè omnes ordine Imperatores ex hoc muſtaceo ſibi lauream, & honorem titulis & trophæis ambiuerint ſolidiorem, ex inuictâ ſcilicet & bellicoſiſſimâ gente, & vt euentus docuit Dei prouidentiâ, reſeruatâ ad Imperij ipſius Romani titulum & ſedem, (marceſcente paullatim Romanorum gloriâ & virtute bellicâ) in poſteros ſuos feliciter tranſſcribendam, & velut coniugio iunctam ſtabili, proprioque dicatam, æternùm, (vt auguramur) poſſidendam.

HISPANIA. Sedet Hiſpania quieſcens, & ramum oleæ dextrâ præferens, adſtante cuniculo ob eorum animalium in eâ frequentiam, etiam antiquis decantatam: vt docet Strabo, Ælianus, & Catullus hoc epitheto; *Cuniculoſæ Celtiberiæ fili.* Plin. lib. VIII. C. XXIX. *M. Varro*, inquit, *auctor eſt à cuniculis ſuffoſſum in Hiſpaniâ oppidum*. Oliuam gerit ob olei copiam & præſtantiam.

ADVENTVI AVGVSTI GALLIÆ. Sacrificat Gallia adſtante aris victimâ ob felicem Imperatoris aduentum.

IMPERATOR, CÆSAR, TRAIANVS HADRIANVS, AVGVSTVS. Alia Imperatoris Hadr. laureata effigies & loricata.

PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE, CONSVL TERTIVM. HERCVLES GADITANVS. Imago Herculis Gaditani, dextrâ clauam tenet, ſiniſtrâ tria mala ex Heſperidum hortis lecta oſtentat. Infra eum prora eſt nauis, & ſimulachrum fluminis, ſeu freti Gaditani. Significare

ficare videtur Herculem nauigatione per fretum Gaditanum primùm institutâ ad Hesperidum insulas pernasisse, & aurea illa decantata mala inde abstulisse. Hadrianum lustratâ Hispaniâ per fretum hoc fortè Gadibus redeuntem per adulationem Herculi componit.

ADVENTVI AVGVSTI ITALIÆ. Sacra facit & vota soluit Italia, adstante Hadriano reduce: cornucopiæ gestat ob rerum omnium in Italiâ vbertatem. Alij addunt hîc S. C. id est, ex Senatusconsulto numum cusum, & adstantem aris victimam. Accidit autem hic aduentus consulatu eius tertio, non diu post adeptum Imperium. Potest tamen etiam referri ad reditum post cõfectam Orbis Romani peregrinationem, præsertim si in auersâ parte Trib. potest. annus, id est Imperij, non est adscriptus.

ROMA ÆTERNA. Sedet Roma galeata super scopulis seu collibus, hastâ & clypeo subnixa, dextrâ solis & lunæ symbola tenet, dextro pede Orbem premit. Denotare videtur Romanæ gloriæ parem cum cælestibus sideribus æternitatem, & potentiam toto Orbe diffusam Imperatori etiam Hadriano acceptam ferri. Hæc figura ROMÆ ÆTERNÆ, aliquoties etiam posterioribus Imperatoribus vsurpata, & si non semper eodem planè filo, & designatione. Vide Tab. seq. XXI. Item XXXII. XXXVIII. XL. XLV XLVII. XLVIII. LXI. & LXII.

SPES POPVLI ROMANI. Spei simulachrum, quæ florem seu folia ostentat, vt spem frugum. Porrò vbertatis cornu gestat, & gubernaculo Orbem tangit: innuens, quod spes duraturæ felicitatis & affluentiæ, Imperatoris Orbem feliciter gubernantis prouidentiæ à Populo Romano adscribebatur.

Alibi Spei ſimulachrum alio habitu ponitur, vt Tab. ſequenti, & Tab. XIII. XXXIII. & XLVIII.

SECVRITAS AVGVSTA vel AVGVSTI. Sedet dea *Securitas* quieſcens, velut in vtramque aurem dormiens (vt eſt in prouerbio) & puluinaris loco duobus copiæ cornibus ſuffulta, nudum pectus præfert, vt metus omnis expers & periculi ſecura. Virgilius *ſecuram quietem* vocat eodem ſenſu, quo hîc Securitas quieſcens, Georg. II.

At ſecura quies, & neſcia fallere vita.

Sequitur, ſine inſcriptione, Nilus fluuius, arundinem geſtans, & cornu abundantiæ: à dextris crocodilum habet, à ſiniſtris hippopotamum, animalia Nilo familiaria, vt iam diximus. Deſignatur nauigatio Hadriani per Nilum facta. De quâ Spartian. *Antinoum ſuum, dum per Nilum nauigat perdidit: quem muliebriter fleuit. De quo varia fama eſt: aliis eum deuotum pro Hadriano aſſerentibus, aliis quod & forma eius oſtentat, & nimia voluptas Hadriani.* Vtrumque fuiſſe credibile eſt. Nam & primum Dion diſertè aſſerit, nempe ſpontaneâ cum morte pro Hadriano, deſiderante fata ſua producere, velut ſuccidaneam ſe hoſtiam obtuliſſe. Credebant enim gentiles ita vitam alterius prolongari, ſi eius velut vicem amicus ſponte ſubiret: quo alludit Horatius carm. lib. III.

Pro quâ non metuam mori,
Si parcent animæ fata ſuperſtiti.

Tum & alteram ſententiam, quod in amoribus Hadriani fuerit oſtendunt nimij honores mortuo ab Hadriano habiti ſtatuis, templis, tabulis, oppidis illi dedicatis, & deſiderij teſtatâ tot lachrymis impatientiâ.

FELI-

FELICITATI AVGVSTI. Triremis prætoria roſtrata, & in puppi acroſtolio inſignita, ac gubernatore ſuo ad clauum ſedente inſtructa. Sæpè in Imperatoriis numiſmatibus hoc ſymbolum deſignandæ felicitati occurrit. Credo quòd, vt in nauigio, gubernatoris & vectorum communis eſt fortuna felicis curſus, & commune periculum: ideoque ſub peritiſſimo & felici Nauclero ſecurior & felicior ſolet eſſe nauigatio; ita & in Republicâ à prudentis & felicis Principis Imperio & regimine ſalus & felicitas publica dependeat. Quod deſignare videtur labari vexillum in prorâ nauis, quod ante Imperatorem geſtari ſolitum, qui per ſedentem in puppi repræſentari videtur. Quò ſpectat & illa Horatij allegoria, cùm Rempublicam Romanam ſub nauis imagine alloquitur; carm. lib. 1.

O nauis referent in mare te noui
Fluctus, ô quid agis? fortiter occupa
Portum, nónne vides vt
Nudum remigio latus? &c.

Etſi alij aliter hoc ſchema interpretentur.

TABVLA XXI.

Etiámnum HADRIANI *numiſmata.*

SPES AVGVSTA. Spei ſimulachrum folia ſeu florem oſtentantis vt ſuprà; adſtantibus tribus iuuenibus armatis, qui eo ferè habitu ſunt, quo ſuprà Tab. VIII. & infrà Tab. XXVII. expreſſa eſt Virtus militaris. Spem Reipublicæ videtur denotare in numeroſâ iuuẽtutis educatione Auguſto adſcribendam, aut ius trium liberorũ ad tollendos liberos inuitans. Certè in virtute iuuenum & fortitudine militum Auguſtum

guſtum fiduciam boni euentus ponere. Sunt enim (vt eſt in prouerbio) facta iuuenum, vt conſilia virorum, & vota ſenum optima. Spes iſta vt aliàs ſuprà Tab. XIII. lacernâ induta eſt, ſeu potiùs capitio, quod deſcribit Varro: *Muliebre pectoris indumentum, ita dictum, quod pectus capiat & comprehendat brachia*, & veſtem infrà ad talos ſubleuat. An fortè quod ea ſpes optima, quæ & ſecretum cordis tegit, & ad conſequendum quod deſiderat pedes expeditos habet, & induſtriam nõ ignauam? An verò properè tranſcurrentis, & ad viam ornatæ formam habet, quia in ſpe nemo ſubſiſtit, ſed ad rem ſperatam contendit?

HADRIANVS AVGVSTVS. Hadriani laureata effigies.

CONSVL TERTIVM. Lupa cum Romulo & Remo lactentibus, aut vt originem Romanæ vrbis renouet in gratiam conditorum, aut vt Hadrianum cum ipſis conditoribus componat.

Pons, cui quatuor ſtatuæ impoſitæ citra vllam inſcriptionem. Sed quantum coniecturâ conſequi poſſum, eſt Pons Ælius, hodie S. Angeli dictus, ab Ælio Hadriano prope Mauſolæum ſuum exſtructus. de quo Spartianus in Hadriano: *Fecit & ſui nominis pontem, & ſepulchrum iuxta Tiberim, & ædem Deæ Bonæ tranſtulit*. Dion verò, Ælium pontem nominat, lib. LXIX. *Sepultus eſt iuxta flumen ad Pontem Ælium, vbi monimentum fecit.*

CONSVL TERTIVM. Hadrianus eques cum haſtâ ſeu lanceâ decurrens, ſiue ſtatua ei poſita, ad deſignandam militarem eius induſtriam vt ſuprà Nero Tab. IX. Spartianus:

Militem

Militem quasi bellum immineret exercuit, tolerantiæ documentis eum imbuens. Et pòst: *Si quidem ipse post Cæsarem Octauianum labantem disciplinam incuriâ superiorum Principum retinuit, exemplo etiam virtutis suæ cæteros adhortatus.* Et sub finem: *Equitauit, ambulauitque plurimùm: armisque & pilo se semper exercuit. Venatu frequentissimè leonem manu suâ occidit.*

CONSVL TERTIVM. Hadrianus equo sedens protensâ dextrâ, vt pacificatoris habitu vel orationem habentis: siue symbolum statuæ ipsi decretæ, vt suprà eiusdem statua Tab. XVIII.

PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE, CONSVL TERTIVM. ÆTERNITAS AVGVSTI. Dea Æternitas dextrâ solis, sinistrâ lunæ capita præfert, æternitatis symbola, quia ea sidera æterna putabant. Suprà pag. 61. simile ferè scema in Româ sedente. Virgilius:

——— *æternaq; sidera testor.*

IMPERATOR CÆSAR, TRAIANVS HADRIANVS, AVGVSTVS. Traiani nomen à patre adoptatiuo mutuatū, in cuius nomen & familiam transierat.

PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE, CONSVL TERTIVM. Imago Neptuni cum tridente seu fuscinâ & dextrâ acrostolion nauis ferens. Gratiam Neptuno hoc numo effigie eius cuso referre videtur ob prosperum maritimæ peregrinationis cursum. Vide simile ferè emblema suprà Tab. XII. siue quod ei diuo redux, statuâ positâ, votum soluerit.

PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE, CONSVL TERTIVM. Imago Iouis ſtantis cum fulmine & haſtâ purâ. Iupiter & plurimùm Imperatoribus cultus & honoris cauſsâ numis expreſſus, quia, vt ait Horat. carm. III.

Regum timendorum in proprios greges,
Reges in ipſos imperium eſt Iouis,
Clari gigantæo triumpho,
Cuncta ſupercilio mouentis.

Iterùm Roma ſpoliis inſidens, haſtæ innixa, & victoriolam dextrâ prætendens, inſcriptione ſimili præcedenti.

PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE, CONSVL SECVNDVM. CONCORDIA. Imago Concordiæ ſedentis, dextrâ pateram habet, ſiniſtro brachio trophæo ſeu ſpoliis, & cornucopiæ ſuffulta. Sedet vt ſecura, & quieta: pateram tenet, vt per pacem cum hominibus pacis cum diis conciliatrix. Spoliis & copiæ innititur, vt mater victoriarum & felicis affluentiæ. Deſignat autem concordiam Hadriani & L. Ælij Veri, qui adoptiuus filius Hadriani.

TABVLA XXII.

Continet honores IVLIÆ SABINÆ *vxori* HADRIANI *delatos, &* L. ÆLII *ab* HADRIANO *adoptati.*

IVNONI REGINÆ. Sabina habitu Iunonis velata cum haſtâ & paterâ, adſtante pauone: ſiue ipſius Iunonis, quaſi tutelaris Sabinæ. Congruum viſum, vt regina deorum, Imperatricem mortalium in clientelam acceptet: ſiue hæ

hæ omnes ſint Statuæ Sabinæ poſitæ, dearum habitu, & per adulationem, comparatione.

SABINA AVGVSTA. Sabinæ effigies, minutis oculis, ſuperciliis adductis, naſo acuto, ægrè cum Hadriano conuenientis: quod refractariæ indolis ſignum putatur. Fuit autem Matidiæ maioris filia, minoris ſoror, & à Traiano Hadriano deſponſata, *quam vt moroſam & aſperam dimiſſurum ſe fuiſſe Hadrianus dicebat, ſi priuatus fuiſſet.* Spartianus. Quamquam illa in Hadriani inſolens & immane, vt dicebat, ingenium culpam diſſidiorum domeſticorum transferret. *Defuncta eſt paullò ante obitum Hadriani, non ſine fabulâ veneni dati ab Hadriano.* Auctore Spartiano. Sed Victor tradit: *Huius vxor Sabina, dum propè ſeruilibus iniuriis afficitur, ad mortem voluntariam compulſa eſt. Quæ palam iactabat, quàm immane ingenium pertuliſſet: & elaboráſſe, ne ex eo, ad humani generis perniciem, grauidaretur.*

VESTA. Deæ Veſtæ imago, vel Sabina habitu deæ. Sedet haſtata, velata, & palladium dextrâ tenens: deſignatur Sabinæ caſtitas, aut erga Veſtam peculiaris cultus.

Succedit alia imago Sabinæ, habitu Cereris: ſiue ipſius deæ, quæ facem ſiniſtrâ tenens, dextrâ ſpicas, cumeræ ſeu vaſi ſtramineo, quo frumenta & fruges condi ſolent, inſidet. Adſcribitur ei hoc emblemate accepta annonæ abundantia, & frugum copia.

Sequitur altera Veſtæ deæ imago, ſine inſcriptione: ſiue eadem ſit Statua Sabinæ poſita.

LVCIVS ÆLIVS CÆSAR, TRIBVNITIA POTESTATE, CONSVL ITERVM. CONCORDIA. Concordia dea ſedet vt ſuprà Tab. præcedenti, cornucopiæ ſuffulta, propter conſentientem filij adoptiui cum patre Hadriano adfectum. Similis numus & Tab. ſeq. in Antonino. Tribunitia poteſtas communicata, indicat Imperij conſortium. De Conſulatu ſecundo: Spartian. *Adoptatus autem Ælius Verus ab Hadriano, eo tempore, quo iam vt ſuperiùs diximus, parum vigebat, & de ſucceſſore neceſſariò cogitabat: ſtatimq́; Prætor factus & Pannoniis dux ac rector impoſitus, mox Conſul creatus. Et quia erat deputatus Imperio,* ITERVM CONSVL *deſignatus eſt.*

L. ÆLIVS CÆSAR. Imago L. Ælij barbati ad exemplum Hadriani, quem anteà Ceionium Commodum dictum Hadrianus inuitis omnibus adoptauit, quondam ſibi formâ commendatum, eumq́ue L. Ælium Verum appellauit. Spartian. *Antea L. Aurelius Verus dictus, ſed ab Hadriano in Æliorum familiam tranſſcriptus.*

TRIBVNITIA POTESTATE, CONSVL ITERVM. PIETAS. Dea Pietas aris adſtat cum paterâ. Virtutem dilaudat, quà piè parentem adoptiuum eſt proſecutus, aut & ſacrificia, ob hanc cauſam ab ipſo diis oblata.

PANNONIA. Pannonia ſtolata & vexillum militare præferens, turrito, vt apparet, capite. Spartian. de Hadriano: *L. Ælium Verum Cæſarem appellatum præturâ honorauit, & ſtatim Pannoniis impoſuit, decreto Conſulatu cum ſumptibus: eumdem ſecundum Conſulem deſignauit. Ob eius adoptionem ludos Circenſes dedit, & donatiuum populo & militibus expendit.* Vide & alium Spartiani locum ſuprà.

TA-

TABVLA XXIII.

ANTONINI PII *numiſmata.*

PACI PERPETVÆ. Virgo caduceum dextrâ, & Oleæ ramum ſiniſtrâ geſtans. Pacis hæc eſſe Symbola nemo ignorat; innititur autem columnæ, vt firmam ſolidamque Pacem denotet. Fuiſſe autẽ Antoninum Pium pacis ſtudioſiſſimum & pauca bella geſſiſſe docet Iulius Capitolinus in eius vitâ. *Tantum ſanè auctoritatis apud exteras gentes nemo habuit, quum ſemper amauerit pacem, eouſque vt Scipionis ſententiam frequentarit, quâ ille dicebat, Malle ſe vnum ciuem ſeruare, quàm mille hoſtes occidere.* Et infrà: *Soluſque prope Principum, prorſus ſine ciuili ſanguine & hoſtili, quantum ad ſeipſum pertinet vixit.*

IMPERATOR TITVS ÆLIVS CÆSAR HADRIANVS ANTONINVS. Effigies Antonini Pij ſub initium Imperij & adoptionis, quà poſt mortem L. Ælij ab Hadriano adoptatus eſt. De quo Spartianus: *Hadrianus mortuo Ælio Vero Cæſare ingruente triſtiſſima valetudine adoptauit Arrium Antoninum, qui poſteà Pius dictus eſt.* Nomen *Hadriani* ab adoptiuo patre aſſumptum.

AVGVSTVS, PIVS, PONTIFEX MAX. TRIBVNITIA POTESTATE, CONSVL DESIGNATVS ITERVM. Imago Pietatis, vaſculum ſeu acerram, ſeu chartaceum thuris receptaculum manu tenentis, aſtante arâ. Alludere videtur ad cognomentum *Pij*, de quo vide Capitolinum in vitâ ſub initium: vbi quinque cauſas recenſet quarum aliquâ vel pluribus inductus Senatus eum titulo Pij ornauerit. Placet mihi

Card. Baronij Tomo 111. Annal. Eccles. sententia, qui ideò maximè Pium appellatum putat, quod Hadrianum mori cupientem, sublatis omnibus mortis instrumentis, & occasionibus impeditis, fictisque etiam miraculis, velut cælitus animatum, viuere diutiùs piè coëgerit: cùm naturâ filij etiam soleant interdum parentum, quò summâ rerum potiantur, optare mortem.

PROVIDENTIÆ DEORVM. Fulmen telum Iouis, supremam auctoritatem & Imperium designat. Antiquis celebritatem nominis & auspicium rerum illustrium significabat: apud Ægyptios amplitudinem gloriæ & famæ toto terrarum orbe diffusam. Refert Capitolinus in vitâ Pij: *Fulgur cælo sereno sine noxâ in eius domum venisse, & id vt Imperij omen acceptum*: ad quem casum exprimendum, hunc numum signatum autumo, & fulgur apud Capitolinum pro fulmine poni cum Casaubono sentio. Fulmen etiam teste Ammiano, ab aruspicibus *consiliarium* vocabatur, quod eius indicio credebant Principibus præsagiri rerum euentus.

IMPERATOR T. ÆLIVS ANTONINVS, TRIBVNITIA POTESTATE, CONSVL DESIGNATVS ITERVM. CONCORDIA. Concordiæ sedentis typus, statuæ alicui, fortè Spei brachio innixæ. Ferè similis imago eius suprà in Hadriano & Vero. Symbolum pacifici in Pio animi, quo inter Senatum & Imperatorem, vel inter patrem & filium adoptiuum, vel denique inter ipsum & Faustinam coniugem mutuus animorum & voluntatum consensus notatur. Nam & alij numi extant ab vno latere Faustinam habentes, ab altero Concordiam.

IMPE-

IMPERATOR ITERVM. ANCILIA. Forma anciliorum, quæ erant ſcuta Marti conſecrata, quæ tempore regis Numæ è cælo lapſa putabantur, aut ſaltem vnum ex iis, ad cuius formam alia affabrè facta fuerunt, ne poſſent internoſci. Videndus ſuper iis Plutarchus in Numâ Pompilio: *Annum iam octauum regnante Numa*, &c. Virgil. Æneid. VIII. in ſcuto Æneæ dicit, expreſſa à Vulcano iſta, quæ propriè ad ſacra Romanorum pertinebant & pignora Imperij.

Hinc exſultantes Salios, nudoſq́; Lupercos
Lanigeroſq́; apices, & lapſa Ancilia cælo.

ANTONINVS AVGVSTVS, PIVS, PATER PATRIÆ, IMPERATOR ITERVM, TRIBVNITIA POTESTATE VICESIMVM, CONSVL QVARTVM. Victoria currens cum palmâ & laureâ, de Britannis per legatum deuictis.

TRIBVNITIA POTESTATE XXI. CONSVL QVARTVM. Dea ſalus cum paterâ & ſerpente. Serpentem Æſculapio ſacrum colebat antiquitas. Fortè quia ſenectam cutis ſuæ quotannis exuit, vt ſenium & languorem valetudinis homo conualeſcens. Ipſum etiam Æſculapium ſerpentis formâ colebant, quâ de re faceta narratio eſt, Æſculapij formâ ſerpentis recèns nati in Paphlagoniâ, & callidiſſimi commenti in fictis eius oraculis, apud Lucianum Dialogo qui inſcribitur, Alexander, ſeu Pſeudomantis. Æſculapium autem hunc deum ſub ſpecie ſerpentis Romam Epidauro aduectum, qui in inſulâ Tiberinâ celebre templum habuit. ab Antonino Pio ſuperſtitioſè cultum indicat etiam tabula quædam fictorum miraculorum, quæ eius tempore (& vt Cardinalis Baronius ſuſpicatur, etiam commento) accidiſſe narrantur, ex ruderibus quondam eius templi eruta, & adhuc Romæ exſtans in ædibus

bus Maffæorum aut Farnesiorum, quæ & à clariss. mem. viro Iusto Lipsio in Antiquis inscript. Smetij relata est fol. 29. Porrò Salutis simulachrum vide simile Tab. xxxviii. & sup. Tab ix. & infrà xxix. & xxxii. vbi stantis ad aram habitu xxx. atque xxxix. vbi sedentis est expressa.

ANTONINVS AVGVSTVS, PIVS, PATER PATRIÆ, TRIBVNITIA POTESTATE, CONSVL TERTIVM, IMPERATOR ITERVM. Victoria in hastâ trophæum fixum protendens. Iul. Capitolinus: *Per legatos suos plurima bella gessit. Nam & Britannos per Lollium Vrbicum legatum vicit, & Mauros ad pacem postulandam coëgit, & Germanos, & Dacos, & multas gentes, atque Iudæos rebellantes contudit per Præsides ac Legatos.*

TABVLA XXIIII.

Iterum ANTONINI PII *numismata.*

CONSVL TERTIVM, TRIBVNITIA POTESTATE. Imperator in quadrigâ triumphans, dextra sceptrum, & in eo aquilam prætendens, liberos in curru ante se collocatos habet, proprios quidem etiamnum paruulos ex Faustinâ susceptos, quando sic moris erat, vt prætextati liberi à parentibus in currum triumphalem assumerentur. Nonnemo tamē existimet esse istos filios adoptiuos Annium Verum, & M. Antoninum, de quibus Spartianus in Hadriano: *Mortuo Ælio Vero Cæsare, Hadrianus ingruente tristissimâ valetudine adoptauit Arrium Antoninum, qui posteà Pius dictus est, sed eâ demum lege vt ille sibi duos adoptaret, Annium scilicet Verum Ælij Veri filium, & M. Antoninum (fratris vxoris suæ scilicet filium) qui*

Aurelius

Aurelius dictus, quod ita factum, vt Antoninus primò adoptatus, L. Verum sibi adoptare sit iussus. Vt idem Spartianus in Vero: *Eius* (scilicet Ælij Veri) *filius est Antoninus Verus, qui adoptatus est à Marco.* Et Capitolinus in Antonino Pio: *Adoptionis lex huiusmodi data est, vt quemadmodum Antoninus ab Hadriano adoptabatur, ita sibi adoptaret M. Antoninum fratris vxoris suæ filium, & L. Verum, Ælij Veri, qui ab Hadriano adoptatus fuerat, filium, qui posteà Verus Antoninus est dictus.* Vbi legendum videtur: *Et iste L. Verum.* Ex loco eiusdem Capitolini in Marco: *Amitæ Marci virum Antoninum Pium Hadrianus eâ lege in adoptionem legit, vt sibi Marcum Pius adoptaret, ita tamen vt & Marcus sibi L. Commodum adoptaret.* De Tribunitiâ potestate idem Capitolinus: *Adoptatus quinto Kalendas Martias, factusq; est patri & in Imperio proconsulari, & in tribunitiâ potestate collega.*

ANTONINVS AVGVSTVS, PIVS, PATER PATRIÆ, TRIBVNITIA POTESTATE XXIII. Pij effigies laureata. Capitolinus. PATRIS PATRIÆ, *nomen delatum à Senatu, quod primò distulerat, cum ingenti gratiarum actione suscepit.*

PIETATI AVGVSTI, CONSVLIS QVARTVM. Imago Pietatis deæ siue charitatis, tribus liberis seu puellis cinctæ, & orbem seu pomum gestantis. Designat beneficam eius naturam etiam in alimentis, pauperum liberis attributis clarescentem. Idem Capitolinus refert: *Antoninum Pium puellas alimentarias in honorem Faustinæ Faustinianas constituisse.* Siue ipsa hîc Faustina Pietatis habitu sit expressa, & vt Venerem etiam referat, pomo Eridis instructa.

LÆTITIA, CONSVLE QVARTVM. Videtur esse Imperator in cœnatoriâ veste, vxorem Faustinam amplexus, &

illa lætitia publica designari, quæ fuit, quando Faustina à Senatu AVGVSTA est appellata. Nam ad nuptias eorum tempus referri non permittit: nisi velimus hîc exprimi matrimonium inter filiam eius Faustinam, & Marcum Aurelium celebratum summâ lætitiâ. De quâ Capitolin. *Nuptias filiæ suæ Faustinæ, quum Marco Antonino eam coniungeret, vsque ad donatiuum militum celeberrimas fecit*. Aut fortè Cereris & Veneris amplexus mutuus, quia altera persona videtur spicis, altera pomo insignis, interpreterque annonæ copiam, accedente Imperatricis venustæ indulgentiâ & liberalitate, lætitiam publicam peperisse, siue illa longioris fili sit dea Tranquillitas, quæ propria Imperatori huic attribuitur infrà Tab. sequenti. hac eâdem ferè formâ, etsi ibi adiunctum sit gubernaculum. Propiùs vero alij putant esse has Faustinam matrem & filiam, illam habitu Cereris cum spicis, ad designandam eius fecunditatem: alteram cum pomo, vt Venerem, ad designandam eius formam & venustatem.

ANTONINVS AVGVSTVS, PIVS, PATER PATRIÆ, TRIBVNITIA POTESTATE XV. CONSVL QVARTVM. Imperator togatus orbem tenens. Pacis potiùs consiliis, & togæ magis quàm belli artibus, ad tranquillitatem Imperij conseruandam Pium Principem delectatum signat. Puto tamen esse Statuæ memoriam ei positæ.

LIBERALITAS AVGVSTI TERTIA. Sedet Imperator in sellâ curuli pro tribunali, siue in suggestu: adstatque ei Vbertas siue Liberalitas tabulam vel tesseram donatiui, seu frumentariam prætendens, & cornucopiæ instructa: ipsa autem cuidam sinum pandenti aliquid inspargere videtur. Capitolinus: *Congiarium militibus ac populo de proprio dedit, & ea*

quæ

quæ pater promiserat. Iterumq́ue postea: *Congiarium populo dedit, militibus donatiuum addidit*. Nota: *de proprio*, quod mirè auget gratiam liberalitatis.

ANTONINVS AVGVSTVS, PIVS, PATER PATRIÆ, TRIB. POTEST. CONSVL TERTIVM.

AVRELIVS CÆSAR, AVGVSTVS, PII FILIVS, CONSVL. Imago M. Aurelij Antonini ab auersâ parte patri adoptiuo adposita, de cuius Consulatu Capitolinus: *Marcum Antoninum Quæstorem, Consulem, petente Senatu, creauit: & quidem secum, cùm tertium ipse Consulatum iniret*.

LIBERALITAS QVARTA. Bis eadem inscriptio. In vnâ, ipsa Vbertas cornu Amaltheias in sinum adstantis effundit: in alterâ, ipse Imperator, vt suprà, missilia spargit. Capitolin. *Vini, olei, & tritici penuriam per ærarij sui damna emendo, & gratis populo dando, sedauit*: quæ omnia Liberalitatem eius testantur.

TABVLA XXV.

Continet ANTONINI PII *suprema elogia, & honores.*

PAX AVGVSTA. CONSVLE QVARTVM. Pacis typus, quæ cornucopiæ ferens, face succensâ arma & spolia hostium comburit. Conuenit cum togato Pacificatoris, suprà, habitu, & cum plusculis aliis eius numis titulo PACIS inscriptis. De quo eius pacifico ingenio Capitolinus in vitâ testimonium perhibet, quod à Regibus Barbaris plu-

rimum illi honoris delatum sit, multasque regales causas & controuersias terminauerit. Itemque *quod* (eximio elogio) *solus omnium propè Principum prorsus sine ciuili sanguine & hostili, quantum ad seipsum pertinet, vixerit, Numæ non immeritò comparatus, felicitatis, securitatis, & pietatis exemplo.* Et Victor. *Orbem terræ nullo bello per annos vigintitres, auctoritate solâ rexit.*

TEMPLVM DIVI AVGVSTI RESTITVTVM, CONSVL ꝑ QVARTVM. Templum ipsum, in cuius acroteriis duæ victoriæ, & quadriga, & intus duæ statuæ, fortè Augusti & Liuiæ Diuorum.

TRANQVILLITAS AVGVSTI. Ipsa dea spicis instructa in tesseram abundantiæ, quæ tempore pacis viget, cùm, vt Poëtæ versum eo flectam,

——— dignus aratro

Surgit honos, rident numerosis arua colonis.

& gubernaculum, in signum prudentis Imperij tenens. Capitolin. *Tantum sanè auctoritatis apud exteras gentes nemo habuit, cum semper amauerit pacem, eousque vt Scipionis sententiam frequentaret, quâ ille dicebat; Malle se vnum ciuem seruare, quàm mille hostes occidere.* Et iterùm de tranquillo Prouinciarum Statu: *Prouinciæ sub eo cunctæ floruerunt, quadruplatores extincti sunt.* Cui virtuti & Aurelius Victor peculiare hoc elogium tribuit: *Planè docuit* (Pius) *eo demum fortunatas Vrbes fore, si regna sapientiæ.* Ex Platone in Epistolâ, & Cicerone interprete.

CONSVL QVARTVM. Dextræ iunctæ, caduceum cum spicis complexæ. Designant fidem, concordiam, & ex eâ publicam annonæ laxitatem, feliceḿque rerum abundantiam.

CON-

CONSVL QVARTVM. Videtur esse statua togata, Imperatori pacis & togæ artibus laudatissimo. Honoris ergò posita cum sceptro & aquilâ, & flore lilij, siue herbâ, bonæ spei tesserâ: suprà tectum columnis suis innixum, siue cælum tum augendæ maiestati, tum arcendæ aëris iniuriæ. Capitolinus de hac statuâ fortè intelligendus, vbi dicit in vitâ: *Statuam auream delatam à Senatu* (Pius) *positam suscepit.*

ÆTERNITAS. Dea Æternitas velato capite, dextrâ manu caput virile solis radiis distinctum, sinistrâ verò muliebre cum luna, gerens: ad pedes verò Ara cum foco posita. Apud veteres præcipuum æternitatis Symbolum erant Sol & Luna, quia secundùm Ægyptiorum placita, duo hæc sydera perpetua sunt rerum elementa, quippe virtute suâ inferiora omnia fœcundant. Fortè etiam referri potest ad Antoninum Pium & vxorem Faustinam iam consecratos, vt Antoninus solis radiis ornatus, Faustina verò Lunâ insignita sit. vtrique verò sacrificaretur, quod Ara cum igne satis declarat.

MVNIFICENTIA AVGVSTI CONSVLIS QVARTVM. Elephas in retis morem cute variegatâ. Sunt hæ bestiæ tessera munerum venationumque, ac ludorũ Amphitheatralium & Circensium exhibitorum. Capitolinus: *Ad indulgentias pronissimus fuit. Edita munera, in quibus elephantos, & crocutas, (siue corocotas) & strepsicerotas, & crocodilos etiam, atque hippopotamos, & omnia ex toto orbe terrarum, cum tigridibus exhibuit: centum etiã leones vnâ missione edidit.*

DIVVS ANTONINVS. Effigies Antonini in diuos post mortem relati, graui vultu, & ad instar ferè Iouis. Cessant omnes alij tituli in hac inscriptione, quia mors humanis titu-

 lis,

lis, vt Imperiis finem impoſuerat, & ſceptra iam ligonibus æquauerat. Capitolin. *A Senatu diuus eſt appellatus, cunctis certatim adnitentibus: cùm omnes eius pietatem, clementiã, ingenium, ſanctimoniam, laudarent. Decreti etiam ſunt omnes honores, qui optimis Principibus antè delati ſunt. Meruit & flaminem & Circenſes, & templum & ſodales Antoninianos.*

Sequitur ſine inſcriptione DIVI ANTONINI ESSEDVM in ludis Circenſibus à quatuor elephantis tractum, ſcutis ornatum vt ſpoliis, in cuius ſellâ Antonini ſtatua humanâ maior togata, ſine inſcriptione. Eſtque hoc quod Capitolinus ſuprà citatus, tangit, *De Circenſibus* ei decretis: *curribus* ſcilicet & tranſuectionis pompis.

DIVO PIO. Columna ei à M. Aurelio poſita, & in ſummo ſtatua ipſius. Iſta columna titulo Antoninianæ, etiámnum hodie Romæ ſpectatur, geſtis & victoriis eius & M. Aurelij diſtincta. P. Victor Regione vrbis nonâ: *Templum diui Antonini cum cochlide columnâ, quæ eſt alta pedes centum ſeptuaginta quinque, habet intus gradus ducentos & ſex, & feneſtellas quinquaginta ſex*. Notiſſimum in Vrbe antiquitatis monumentum, & nunc coloſſeâ diui Pauli deaurata ex ære ſtatua impoſitâ, gloriæ Doctoris gentium (vt Traiani columna Principis Apoſtolorum) auctore Sixto quinto ritè conſecrata. *Vt* (Card. Baronij verba cito) *vbi olim, à Marco ſtatutum Pio parenti fuerat ſimulachrum, ibidem illius, qui ad veram pietatem Vrbem excoluit, & Gentiles* CHRISTO *ſubegit, ob præſtantiſſimum virtutis meritum, ſignum nobiliſſimum cerneretur.*

CONSECRATIO. Rogus eſt funebris, velis, aulæis, ſtatuiſque ornatus, de cuius ritu & pompâ videre eſt apud Herodianum

dianum lib. IIII. vbi agit de Seueri funere: & postquam rogi huius formam & ornatum graphicè descripsit, addit: *Mox ab extremo minimoq́; tabernaculo, tamquam è fastigio quodam simul cum subiecto igne aquila dimittitur, quæ in cælum creditur ipsam Principis animam deferre.* Sed & Dio in vitâ Seueri, de exequiis Pertinaci solutis, sic narrat de hoc ritu: *Ita in campum Martium venimus. Hic extructus erat rogus instar turris formâ triangulari, ebore & auro, ac nonnullis statuis ornatus. In summo eius currus inauratus, quo Pertinax olim vehebatur, collocatus erat. In hunc rogum coniectis primùm iis, quæ allata erant parentandi causâ, lectus impositus est. Pòst Seuerus propinquiq́; Pertinacis, Statuam eius osculantur. Quo facto Imperator tribunal conscendit, nos Senatores, exceptis Magistratibus, in tabulata conscendimus, vt tutò simul & commodè spectaremus ea quæ gererentur. Magistratus & Equestris ordo collocati sunt ex ordine, vt cuiusque dignitas postulabat. Hic confecere milites, equites atque pedites circum rogum cursus vrbanos & confictos: iisque peractis cursibus, Consules rogum incenderunt. Quod cùm esset factum, aquila ex rogo euolauit. Itaque Pertinax immortalitate donatus est.*

CONSECRATIO. Aquila iam dicta hîc exhibetur basi siue aræ insidens, quæ est symbolum consecrationis ritè peractæ: de quâ alij fusiùs. Porrò hac aquilâ animam Imperatoris in cælum ferri, idque, aliquo saltem visum à se asserente, mentiri & populo obtrudere solere gentiles, Iustinus Philosophus & Martyr, qui Imp. Antonino in Vrbe claruit, attestatur; hisce ad ipsum Antoninum Christianâ libertate habitis verbis: *Sed cur morientes apud vos Imperatores semper immortalitati consecrare dignamini, producentes quempiam, qui iureiurando confirmet vidisse se è rogo ascendere in cælum ardentem Cæsarem?*

TABVLA XXVI.

Continet honores potissimùm FAVSTINÆ, PII *vxori, post mortem delatos.*

VOTA PVBLICA. Imperator togatus dextram Faustinæ flammeolo velatæ, porrigens, adstante, vt apparet, Pietate seu Concordiâ, vota concipere videtur pro matrimonij felici successu.

DIVA FAVSTINA. Caput Faustinæ iam in deas receptæ. De quâ Capitolinus in Pio: *Tertio anno Imperij sui vxorem Faustinam perdidit, quæ à Senatu consecrata est, delatis Circensibus, atque templo, & flaminicis, & statuis aureis, atque argenteis: cùm etiam ipse hoc concesserit, vt imago eius cunctis Circensibus poneretur.* Qui ferè honores omnes hac tabulâ exhibentur.

FAVSTINIANÆ PVELLÆ. Stat Imperator Pius in suggestu & fiscum ante se adpositum seu mensam habet, adsistente ex aduerso muliere, aliâque adstante. Infrà sistunt se parentes liberorum filias suas offerentes, quas ex publico Princeps alebat: more iam ab ipsâ tum Liuiâ Augusti vsurpato, cui mortuæ arcum à Senatu decretum tradit Dio, inter cætera, *eo quòd multorum liberos educâsset, multos in elocandis filiabus adiuuisset: vnde nonnulli matrem patriæ eam cognominauerunt.* Hac de re Capitolinus in vitâ Pij: *Puellas alimentarias in honorem Faustinæ Faustinianas constituit.* Et iterùm in vitâ Marci, dicit illum quoque in honorem vxoris Faustinæ defunctæ (quæ huius erat filia) *nouas puellas Faustinianas instituisse.* Plura de his Philippus Rubenius Electorum lib. II. cap. XXXVI. quem virum erudi-

eruditiſſimum ſimul & modeſtiſſimum amicum noſtrum candidiſſimum immaturâ morte notiſque omnibus luctuosâ nuper ereptum, ciuitati Antuerpienſi, (cuius Senatui ab epiſtolis & ſecretis fuit) fata oſtendiſſe tantùm contenta, vſum eius porrò & fruitionem ſi minus inuidiſſe, interuertiſſe ſtudio videntur, ne tam abſoluta ingenui, vt maximè, pectoris, oriſque virtus diutiùs præmio in cælis debito careret. Saluete pij Manes, & Æterni viſione beatiſſimâ æternùm perfruimini.

SENATVS POPVLVSQVE ROMANVS. Carpentum Fauſtinæ diuæ à multis tractum, ludis Circenſibus: ſiue thenſa inſtar tabernaculi contecta, in quâ ipſam non alterius diuæ, ſed propriâ ſpecie traductam autumo, & quaſi in viuis ageret, bigâ ſuâ vectam.

ÆTERNITAS. Fauſtinæ ſtatua habitu diuæ in Eſſedo triumphali ſedentis, & in pompâ Circenſi à duobus Elephantis phaleratis vecta, aurigantibus Mauris: quod innuit Capitolinus; verbis, *delatis Circenſibus curribus*. Conſimili bigæ Elephantorum impoſitam effigiem Druſillæ ſororis Caligula in theatrum inuexit, natali eius anniuerſario die, vt notat Dio, lib. LIX.

ÆTERNITAS. Alter Fauſtinæ currus Circenſis, habitu deæ Cybeles turritæ, & crotalum ferentis, atque à leonibus vectæ.

ÆTERNITAS. Templum diuæ Fauſtinæ quod Senatus decreuit, loriculâ ad imum limen munitum, cuius hodie etiámnum reliquiæ extant Romæ inter monumenta antiqui-

tatis: in cuius medio statua eius basi insidens hastata. De eo suprà hac Tabulâ ex Capitolino.

DIVA AVGVSTA FAVSTINA. Faustinæ iam diuæ caput, diuarum instar velatum.

CONSECRATIO. Quadriga in quâ Faustinæ statua, ludis Circensibus exhibita. Hastata, alio tamen adstante, qui lora equorum temperet & regat.

CONSECRATIO. Pauo auis Iunonia: quod symbolum designat eam Imperij consortem Iunonis deæ dignitati accensendam.

CONSECRATIO. Faustina septem stellis coronata, & hastata pauonis remigio, vt Ganimedes quondam, & suprà Imperator Pius, alijque in diuos relati, aquilæ, in cælum fertur.

LVNA INTER STELLAS SEPTEM, Sine inscriptione. Putem Faustinam hoc symbolo Dianæ comparari, vel designari ipsam cælo adscriptam illustri gloriâ emicare, *Velut inter ignes Luna minores*. Extat ad hunc sensum alius ei cusus numus cum hoc elogio: *Diua Faustina Pia sideribus recepta, Senatusconsulto.*

TABVLA XXVII.

Continet Numiſmata MARCI AVRELII ANTONINI, *laudeſq́, & elogia florenti eius ætati & optimæ indoli per adulationem à Senatu & populo Romano attributa, nec à vero multùm aliena.*

IVVENTVS. Imago Iuuentutis, id eſt, ætatis viri iam abſoluti, & bello florentis, ſeu potiùs ipſius Aurelij cum haſtâ & lauru, in paludamento, ponè adſtante trophæo. Vide Tab. ſeq. eodem habitu.

AVRELIVS CÆSAR AVGVSTVS, PII FILIVS, CONSVL. Similem inſcriptionem habuimus ſuprà Tab. XXIIII. Imagini patris Antonini ex aduersâ parte numiſmatis, cum effigie adpoſitam. Eſt autem iſte M. Aurelius Antoninus, ex ſeriâ tractatione ſtudiorum & ſapientiæ, cognomentum *Philoſophi* ſortitus, cuius Libri XII. extant de vitâ ſuâ græcè conſcripti, interprete Gul. Xylandro. Editum eſt etiam volumen titulo Horologij Principis, itemque Epiſtolarum M. Aurelij, à D. Antonio de Gueuara, Epiſcopo Hiſpano, ſed commentitia illa ſunt, & nomine tenùs M. Aurelij conficta ab auctore: vt & alij obſeruauerunt.

IVVENTAS. Imago Iuuentæ ſiue Iuuentatis propter floridam Aurelij adoleſcentiam. Eſt autem dea Iuuentutis præſes, pateram ſiniſtrâ tenet, dextrâ neſcio quid in catinum ſiue labrum adſtans inſpargit. Hanc Græci Heben vocant, & Herculi nuptam fabulantur. Horat. odâ XXX. lib. I. ad Venerem:

Et parùm comis ſine te Iuuentas,
Mèrcuriuſque.

VOTA PVBLICA. Simile emblema tabulâ præcedente in Fauſtinæ numo. Fortè honore nuptiarum eius vota ſuſcepta, quando Fauſtina minor cum dote Imperij in manum Marci Aurelij conuenit.

HILARITAS. Dea lætitiæ præſes, cornucopiæ, & ramum palmæ videtur tenere. Palma in altum adſurgens gloriæ ſymbolum eſt; cornu, opulentiæ. Ex gloriâ & diuitiis accedente Iuuentutis flore, ſtabilimentum Hilaritati.

TRIBVNITIA POTESTATE, CONSVL ITERVM. CLEMENTIA. Clementiæ typus: pateram dea tenet & ſinum pandit, velut refugium offerens oppreſſis. Deſignat mores Principis benignos, & indolem clementem. De Tribunitiâ poteſtate, atque de ſecundo Marci Conſulatu Capitolin. *Pius Marcum Conſulem ſecum deſignauit, & Cæſaris appellatione* (quæ ſuprà) *donauit*, &c. *Secundum etiam Conſulem deſignauit cùm ipſe quartum iniret. Poſt hæc Fauſtinam Pij filiam duxit vxorem, & ſuſceptâ filiâ, Tribunitiâ poteſtate donatus eſt*: id eſt, ſucceſſor declaratus, & Imperij ex eâ horâ conſors.

TRIBVNITIA POTESTATE, CONSVL ITERVM. Pallas galeata, haſtaque & clypeo inſtructa. Minerua autem paſſim tutelare ſignum huius Principis, tamquam ſapientiæ decretis operam nauantis & erudítiſſimi. Vnde & Philoſophi titulus illi delatus: quòd Stöicam ſectam vitâ & ſermone omni, ſeriò ſemper ſit profeſſus.

PIR-

PIETAS AVGVSTI. Inſtrumenta ſacrificiorum, culter popæ, aſpergillum, guttus, lituus, & capeduncula: prout etiam ſuprà alibi, in Iulio, & aliis. Fuit autem à teneris, ſi quis alius, gentilitiæ ſuperſtitionis cultor obſeruantiſſimus: quippe, *qui* (vt ait Capitolinus) *octauo ſuæ ætatis anno ab Hadriano in Saliorum collegium relatus eſt, & in Saliatu functus eſt ſacerdotio, & præſul & vates fuit, & magiſter, & nonnullos inaugurauit, & exaugurauit, nemine praeunte, quòd ipſe carmina omnia didiciſſet.* Quâ ſui in deos cultus fiduciâ, cùm Fauſtina per litteras eum ad vindicandam Caſſij & Caſſianorum conſpirationem excitâſſet, inter alia hæc reſcripſit: *Eſto igitur ſecura, Dij me tuentur, Dijs pietas noſtra cordi eſt.* quod refert Vulcatius in vitâ Caſſij. Quin & Pius eum adhuc adoleſcentem inter ceteros attributos honores, *In collegia ſacerdotum, iubente Senatu, recepit.* Capitolinus.

TRIBVNITIA POTESTATE SEPTIMVM, CONSVL ITERVM. Simulachrum Virtutis cum parazonio & Victoriolâ, vt ſuprà Tab. VII. in Nerone. Dextrum brachium cum mamillâ nudum habet, ſiue vt Amazonem referat, ſiue potiùs vt oſtendat, veram virtutem aperto Marte & pectore non inuoluto ad honorem & victoriam graſſari, nec fraudibus aut fallaciis confidere, Leonino animi robore, non Vulpeculæ technis inſtructam.

CONCORDIA. TRIBVNITIA POTESTATE TERTIVM, CONSVL SECVNDVM. Dea Concordia, quæ togatos duos ſinu veſtis complectitur, Marcum ſcilicet, & L. Annium Verum, deſignatque illos ſingulari animorum conſenſu vixiſſe coniunctos. Spartianus eâ de re: *Verus certè cum Marco æquale geſſit Imperium. Nam ipſi ſunt qui primò duo Auguſti*

 appellati

appellati sunt, & quorum fastis Consularibus sic nomina præscribuntur, vt dicantur non tantum duo Antonini, sed duo Augusti: tantumq́; huius rei & nouitas, & dignitas valuit, vt fasti Consulares nonnulli ab his sumerent ordinem Consulum. Et iure, quia insuetum Orbi exemplum in Imperij communicatione nullam interuenisse æmulationem: contra illud vulgò tritum; *Nec regna socium ferre, nec tædæ sciunt.* Et vt Lucanus ait: *Omnisq́; potestas impatiens consortis erit*: quod in Romulo & Remo fratribus apparuit, itemque in Iulio Cæsare & genero eius Pompeio Magno. Addit Capitolinus de hac concordiâ: *Post excessum diui Pij à Senatu coactus regimen publicum capere, fratrem sibi participem in Imperio designauit: Cæsaremq́; atque Augustum dixit, atque ex eo pariter cœperunt Rempub. regere.*

TABVLA XXVIII.

Continet insuper honores varios MARCO AVRELIO *sub initium Imperij attributos.*

HONOS. Simulachrum honoris togati iuuenili formâ: & laurum dextrâ, cornucopiæ sinistrâ ferentis. Valuit hoc Imperatore illud Ciceronis votum;

Cedant arma togæ, concedat laurea linguæ.

AVRELIVS CÆSAR, AVGVSTVS, PII FILIVS, TRIBVNITIA POTESTATE TERTIVM, CONSVL ITERVM. Figura stolata, dextrâ spicas, sinistrâ canistrum frugum tenet. Fortè Cereris simulachrum, in testimonium vbertatis annonæ. Quâ de re breuiter Capitolinus: *De alimentis publicis multa prudenter egit.* Et iterùm: *Italicis ciuitatibus famis tempore frumentum ex Vrbe donauit, omniq́; frumentariæ rei cõsuluit.* Et paulò pôst: *Rei frumentariæ gnauiter prouidit.*

TRI-

TRIBVNITIA POTESTATE VNDECIMVM, CONSVL ITERVM. Virtutis bellicæ ſimulachrum cum parazonio & haſtâ, vt ſuprà aliquoties. Deſignare poteſt Marcum virtutis merito, non fortunæ indulgentiâ prouectum, illudq́; Horatij in eo locum habuiſſe:

Virtus repulſæ neſcia ſordidæ,
Intaminatis fulget honoribus,
Nec ſumit aut ponit ſecureis
Arbitrio popularis auræ.

AVRELIVS CÆSAR, ANTONINVS, AVGVSTVS, PII FILIVS, TRIBVNITIA POTESTATE VNDECIMVM, CONSVL ITERVM. Figura ſtolata ſtans, quæ dextrâ pateram, ſiniſtrâ lyram tenet, vt volunt. Muſarum eſt vna. Fortè Polyhymnia. De qua Horat. odâ 1. lib. 1.

——nec Polyhymnia
Lesboum refugit tendere barbyton.

RELIGIONI AVGVSTI, IMPERATORIS ITERVM, CONSVLIS TERTIVM. Mercurius caduceum & pateram tenens, & petaſum in capite. Religionem Aurelij deſignat erga Mercurium facundiæ præſidem. De caduceo, Mercurij virgâ, Horat.

Tu pias lætis animas reponis
Sedibus, virgaq́; leuem coërces
Aureâ turbam, ſuperis deorum
Gratus, & imis.

Vide & Tab. XLII. infrà.

CONCORDIÆ AVGVSTORVM, TRIBVNITIA POTESTATE XV. CONSVLE TERTIVM. M. Aurelius, & L.Ve-

L Verus togati dextras iungunt, fidei & concordiæ desi-gnandæ. De concordiâ eorum etiam suprà Tab. præcedente dictum.

TRIBVNITIA POTESTATE XIX. IMPERATOR ITERVM, CONSVL TERTIVM. Marcus Imperator stat inter signa militaria, cum paludamento, & hastam tenens. Apparatus est rei bellicæ, siue expeditionis in Parthos. Capitolinus: *Misso L. Vero ad bellum Parthicum, ipse Marcus omnia quæ ad bellum erant necessaria Romæ positus & ordinauit, & disposuit.*

IMPERATOR SEPTIMVM, CONSVL TERTIVM. Tiberis fluuius nauim iuxta se habens non rostratam, sed quales hoc flumen ferre solet, aut fortè in memoriam Iani aut Saturni, ad ea loca flumine Tiberi subuecti, aut eius quod tangit Capitolinus: *Interpellauit* (inquit) *felicitatem securitatemque Imperatoris prima Tiberis inundatio, quæ sub illis* (M. & V) *grauissima fuit: quæ res & multa Vrbis ædificia vexauit, & plurimum animalium interemit, & famem grauissimam peperit: quæ omnia mala Marcus & Verus suâ curâ & præsentiâ temperârunt.*

IMPERATOR SEXTVM, CONSVL TERTIVM. Marcus Imperator dextrâ fulmen, & sinistrâ hastam tenens, coronatur à Victoriâ. Fulmen supremam potestatem designat, vt sit quasi Iuppiter in terris. Victoriæ monumentum de Armeniis, Parthis, aut Germanis, quia de his alij insuper numi extant simili inscriptione.

IMPERATOR OCTAVVM, CONSVL TERTIVM, PATER PATRIÆ. DE GERMANIS. Trophæum de Germanis, sedentibus infrà viro & fæminâ captiuis. Capitolinus

linus in vitâ Marci: *Eo tempore & Catthi Germaniam & Rhetiam irruperant, & contra Catthos Aufidius Victorinus missus est.* Sed peculiariter hoc trophæum de victoriâ belli Marcomannici capio, de quo Capitolinus: *Dum Parthicum bellum geritur, natum est Marcomannicum, quod diu eorum qui aderant, arte suspensum est, vt finito iam Orientali bello, Marcomannicum agi posset.* Et paucis pôst verbis: *Fratre post quinquennium reuerso, in Senatu egit Marcus, ambos necessarios dicens bello Germanico Imperatores. Tantus autem terror belli Marcomannici fuit, vt vndique sacerdotes Antoninus acciuerit, peregrinos ritus impleuerit, Vrbem lustrauerit, celebrauerit & Lectisternia Romano ritu per septem dies.* Et paulò pôst: *Contra Germanos res feliciter gessit. Specialiter ipse bellum Marcomannicum, sed quantum nullâ vnquam memoriâ fuit, tum virtute, tum felicitate transegit.* De nomine Patris patriæ, idem: *Patris patriæ nomen delatum fratre absente in eiusdem præsentiam distulit.* Et paulò pôst: *Posteàquam autem à Syriâ Victor frater rediit, Patris patriæ nomen ambobus decretum est, quum se Marcus, absente Vero, erga omnes Senatores, atque homines modestissimè gessisset.*

TABVLA XXIX.

Prosequitur gesta & honores M. AVRELII ANTONINI.

IMPERATOR MARCVS ANTONINVS, AVGVSTVS. *Antonini* cognomen ab Antonino Pio adoptatus accepit. *Marci* prænomen quando cum L. Vero Imperium administrare æquo iure cœpit: anteà designatus superioribus numis solo titulo *Aurelij*.

M PON-

PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE XVIII. IMPERATOR ITERVM, CONSVL TERTIVM. ARMENIA. Sedet Armenia lugens arcu deposito, & ponè adstat trophæum fixum de spoliis Armeniorum. Capitolin. *Gestæ sunt res in Armeniâ prosperè, per Statium Priscum, Artaxatis captis: delatumq́; Armeniaci nomen vtrique Principum, quod Marcus per verecundiam primò recusauit, posteà tamen recepit.*

SALVTI AVGVSTORVM. TRIBVNITIA POTESTATE DECIMVMSEPTIMVM. Salutis simulachrum Æsculapio in formâ serpentis sacra facientis pro salute Augustorum. De quo emblemate suprà dictum ad Tabulam XXIII.

TRIBVNITIA POTESTATE XVIII. CONSVL TERTIVM. Imperator in quadrigâ triumphali, sceptrum tenens cum aquilâ, vt suprà aliàs. Capitolinus: *Posteàquam à Syriâ victor frater rediit, corona ciuica oblata est ambobus, petiitq́; Lucius vt secum Marcus triumpharet.* Sunt autem vtriusq; triumpho cusi separatim numi, hac eâdem formâ.

ANTONINVS AVGVSTVS, ARMENIACVS. De titulo Armeniaci à Senatu delato dictum suprà hac Tabulâ.

PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIÆ POTESTATIS XVIII. IMPERATOR ITERVM, CONSVL TERTIVM. Victoria alata clypeum votiuum super arbore palmæ fixum tenet, in quo inscriptum VICTORIÆ AVGVSTI. De Armeniâ esse videtur, ex titulo vultus ex aduerso positi. Sed & alius numus extat ab Abr. Ortelio productus in Parergo Tab. Germaniæ hac formâ, sed clypeo illo votiuo super abietis trunco recumbente, cum litteris in clypeo: VIC. GER.

id

id est, *Victoria Germanica*, siue *Victis Germanis*. Est autem abies saltibus Germaniæ frequentissima, quò fortè & hic numus refertur: etsi in numo Ortelij inscriptum, TR. P. XXV. ET IMP. VI. COS. III. Tangit hoc breuiter Capitolinus hisce verbis: *Contra Germanos res feliciter gessit*. Et de bello Marcomannico, quod suprà citauimus.

IMPERATOR OCTAVVM, CONSVL III PATER PATRIÆ, DE SARMATIS. Arma sunt & spolia Sarmatarum. Capitolin. in vitâ: *Triennio bellum cum Marcomannis, Hermunduris, Sarmatis, Quadis etiam gessit: & si anno vno superfuisset Prouincias ex his fecisset.*

PONT. MAX. TRIBVNIT. POT. XX. IMPERATOR III. CONSVL III. Simulachrum Felicitatis, cornucopiam & caduceum tenentis, & globum pede prementis. Caduceus concordiam signat: copia, ex concordiâ natam, orbe subacto, hanc Imperij Romani populique publicam felicitatem. Reuerendissimus Antonius Augustinus per caduceum bona cælestia intelligit; per cornucopiæ, bona temporalia, Dialogo secundo, vbi etiam de caduceo Mercurij plura adfert.

PRIMI DECENNALES, CONSVLE TERTIVM. Hæc est corona illa ciuica, quæ illi delata est à Senatu, vt suprà hac Tabulâ ludis primis decennalibus, qui redditi videntur ex votis publicè susceptis, ob salutem Principum, & Reipublicæ feliciter continuatam.

M. ANTONINVS AVGVSTVS, ARMENIACVS, PARTHICVS, MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE XX. IMPERATOR QVARTVM, CONSVL TERTIVM.

Alia forma Victoriæ ſtantis iuxta truncum ſeu arborem palmæ, & palmæ ramum tenentis, cum clypeo votiuo, in quo hæc verba: VICTIS PARTHIS. Incidit actus à Marco Aurelio & L. Vero triumphus huius victoriæ in annum V.C. D.CCCC.XVIII. Seruilio Pudente II. & Pollione Conſulibus, Parthico bello poſt quinquennium abſoluto, tot enim annis durâſſe hoc bellum auctor eſt Capitolinus in Marco. Eſtque ſextus ordine de Parthis actus triumphus, teſte Euſebio in Chronico.

TABVLA XXX.

Continet numiſmata in honorem FAVSTINÆ, ANTONINI PII, & FAVSTINÆ *maioris filiæ, quæ* MARCI *vxor fuit, cuſa.*

FAVSTINA AVGVSTA, PII AVGVSTI FILIA. Effigies Fauſtinæ, vt formâ conſpicuæ ita moribus degeneris, cuius vitia ita maritus tulit, vt ea nec curioſius inueſtigaret, nec puniret. Caput habet baccato velut diademate, ſeu lineâ ex margaritis concinnatâ cinctum, quod antè non vſitatum. Capilli in gradus contorti formæ & venuſtatis lenocinium oſtentant.

VENVS. Fauſtina Veneris habitu: quod inde colligo quia veſtita eſt, nec vel pectore tenus (quod Veneris proprium) nuda, pomum aureum dextrâ gerens, ſiniſtrâ gubernaculum habet & delphinem, an fortè quòd Venus mari orta per hæc marina ſymbola deſignetur; ſeu quòd Delphinus, animal φιλάνθρωπον temoni illigatus, amorem deſignet gubernacula re-

rum tenere: seu quòd consilia amatoria prudenter directa celeritate gaudeant, morâ lentescant. Memini Romæ adiuncto delphini hoc scemate Venerem è marmore sculptam obseruâsse, sed nudam.

IVNONI LVCINÆ. Iuno hastata & diuarum instar velata, vt Imperator Ioui comparatur, ita coniux eius Iunoni reginæ, & Lucinæ, quia sæpiùs mater, & partus experta versum illum vsurpare potuit; Parturientum

Non ignara mali, miseris succurrere disco.

CONCORDIA. Symbolum concordiæ coniugalis inter Marcum & vxorem, quando ei impudicitiæ famâ laboranti Marcus non minus se facilem & indulgentem præbuerit. Sinum stolæ suæ expandit, & cornu abundantiæ præfert, quod vbi concordia sit, ibidem & felicitas, azylum, atque vbertas.

VENVS. Alia Veneris forma cum pomo & hastâ purâ, seu Faustina deæ habitu.

VENERI GENITRICI. Venus infantem fasciis illigatum tenens, Faustinæ venustatem & fecunditatem designat.

FECVNDITATI AVGVSTÆ. Imago Fecunditatis siue ipsius Faustinæ, multiplici vtriusque sexus prole cinctæ. De eâ Herodianus refert eam mares duos genuisse, Commodum & Verissimum, & quatuor filias. Tangit idem Capitolinus: *Enisa est Fabia vt Faustinâ mortuâ in M. Antonini matrimonium coiret, sed ille concubinam sibi adsciuit, Procuratoris sui filiam, ne tot liberis superduceret nouercam.* Suscepit autem Marcus ex

Faustinâ filios tres: Commodum, qui imperauit, Antoninum geminum, qui eodem cum Commodo partu natus, quadrimus periit, & Verum, qui obiit anno septimo, quem Verissimum Herodianus vocat, qui gemellum Commodi ignorauisse videtur.

IVNONI LVCINAE. Iuno liberos tollens & parturientium præses. Hoc numo expressior videtur vultus, & filum corporis Faustinæ.

SALVTI AVGVSTAE. Salus sedens cum paterâ & serpente Æsculapij, aræ circumuoluto. *Augustam* dictam puto (vt & suprà fortunam) quod priuatim sic ab Augustâ, siue in larario expressa haberetur, aut coleretur: siue quod ipsa Faustina Augusta, Salus publicæ rei haberetur.

HILARITAS. Matrona dextrâ palmæ ramum ad terram dimissum, sinistrâ cornucopiam gerit. Palma Hilaritatis, partâ iam de hostibus victoriâ, Symbolum, tunc enim publica lætitia celebratur: cornucopia verò abundantiam, quæ victorias solet comitari, significat.

TA-

TABVLA XXXI.

Adhuc FAVSTINÆ *honores.*

MATRI CASTRORVM. Sedet Faustina hastam puram sinistrâ, auiculam, corollam portantem, pomoque insidentem dextrâ tenens. Videtur autem esse habitus Veneris ob pomum & hastam, & columbam, quo filo corporis suprà expressa est, signis ante pedes defixis: siue auiculam pro phænice sumere placet, eo quod ipsa in hoc officio maritum in castris sequendi singularitatem præferat, seu magis pro cornice in testimonium concordiæ. Titulus iste ei tributus, quando virum ad bellum proficiscentem secuta est, & castris interfuit non tantùm hybernis, sed & æstiuis. Capitolin. DIVAM *etiam Faustinam Marcus à Senatu appellatam gratulatus est, quam secum in æstiuis habuerat, vt* MATREM CASTRORVM *appellaret.* Eumdem titulum vsurpauit Victoria, quæ à Trebellio Pollione inter triginta tyrannos enumeratur, mulier generosi animi, & virilibus curis à fæminarum vitiis exsoluta.

MATRI MAGNÆ. Faustina habitu deæ Cybeles matris deûm, turrita sedet cymbalum tenens, & leonibus suis stipata: vt suprà etsi paullò alio scemate, matris statua producta est Circensibus, Tab. XXVI.

VENERI VICTRICI. Faustina scemate Veneris Marti abblandientis, meritò victricis, cui Mars ipse victor & hostium domitor per pellaciam succumbit. Indicat mariti Aurelij in eam indulgentiam suprà relatam, quamuis il-

le

le non Martialis, etsi & virum & ducem se bello Germanico ostenderit.

AVGVSTI PII FILIA. Faustina habitu Dianæ stolatæ arcu & sagittâ instructa.

CONCORDIA. Seu columba est, blandiri & concordiam coniugalem, etsi non semper fidem, seruare nata auis: siue potiùs cornix symbolum apud veteres concordiæ, cuius cum compare incontaminatam seruari fidem tradunt: vt docet Ælianus, & Angelus Politianus in Miscellaneis.

FAVSTINA AVGVSTA, AVGVSTI PII FILIA. Variis semper capillorū cincinnis formæ suæ gratiam ostentat, quia singulis numis diuerso cultu expressa: quod autem se *Augusti filiam* inscribit: innuit non se titulum dignitatis tam accepisse à marito quàm illi per matrimonium conciliâsse, & contulisse.

VENVS. Eadem figura, quæ suprà Tab. præcedenti.

CONSECRATIO. Symbola sunt Faustinæ in diuas relatæ. Sella cum velo, seu lectulus: siue potiùs puluinar deorum, hasta pura, & pauo. Capitolinus in Marco: *Faustinâ subito morbo in radicibus montis Tauri exanimatâ, petiit à Senatu vt honores ei ædemque decerneret, laudatâ eâdem, cùm tamen impudicitiæ famâ grauiter laborâsset, quæ Antoninus vel nesciuit, vel dissimulauit.* Notate autem magnam cœcitatem in homine, qui Stoicam Philosophiam profiteretur, & gentiliū deorum cultum insano studio promoueret, tantæque prudētiæ & virtutis Imperator esset: impudicam vxorem, adulteram & proteruiâ morum inso-

insolentem habuit, habuisse se sciuit, & cùm repudiare vellet, ideò retinuit, quod diceret: *Si repudiamus uxorem, reddamus & dotem.* Dos autem erat Imperium illo coniugio partum: eam mortuam compositâ laudatione prosequitur, ei petit diuinos honores, impetrat, decernit: quamque flagitiis infamem, tegendæ tamen ignominiæ suæ, tolerauerat viuam, mortuam pro deâ colit, colendam decernit: cor & pectus Philosophi!

DIVÆ FAVSTINÆ PIÆ. Faustina habitu diuæ velato capite.

CONSECRATIO. Eadem pauoni insidens velato capite, & hastam puram gerens ad cælos inferri videtur. Idem ferè suprà expressum in Faustinâ maiore.

TABVLA XXXII.

Sequuntur L. AVRELII VERI *numismata.*

FORTVNA AVGVSTI. Fortuna est cum cornucopiâ, & nauis clauo. cœca gentilitas res omnes humanas, fortunâ regi credebat, dum maximas Imperiorum mutationes casu sæpè fieri obseruauit. Quâ de caussâ nauis clauum illi appingunt, tamquam omnium rerum regimen: cornucopiam etiam adiungunt, quòd ex bona Principum gubernatione, omnium abundantia solet prouenire.

IMPERATOR CÆSAR LVCIVS VERVS AVGVSTVS. Effigies est L. Veri, qui à Marco Aurelio particeps Imperij factus simul cum illo præfuit, dictus à Capitolino L. Ceionius Ælius Commodus Verus Antoninus, de quo idem Capitoli-

nus: *Defuncto Pio Marcus in eum omnia contulit, Principatu etiam Imperatoriæ potestatis indulto, sibiq́; consortem fecit, cum illi soli Senatus detulisset Imperium. Dato igitur Imperio, & indultâ Tribunitiâ potestate, Proconsulatus etiam honore delato, Verum vocari præcepit, suum in eum transferens nomen, cùm anteà Commodus vocaretur.*

SALVTI AVGVSTORVM. TRIBVNITIA POTESTATE TERTIVM, CONSVL II. Dea Salus stat sacrificantis habitu pro salute Principum. Quod puto referri ad eũ annum, quando simul Consules fuerunt Marcus Aurelius III. Verus II. Serpens autem ille aram spiris suis inuoluens, propitium est numen Æsculapij.

Sequenti numo Verus manum porrigit Romæ sedenti super spoliis, sine inscriptione. Seu fidem Reipub. datam intelligimus, seu mutuam ad Romanorum præsidium opem, operamq́ue.

IMPERATOR CÆSAR L. AVRELIVS VERVS, AVGVSTVS. Aurelij nomen à patre adoptiuo Marco sumptum, Augusti ex participatione Imperij, de quâ dictum suprà.

CONCORDIÆ AVGVSTORVM, CONSVL II. Marcus & Verus togati dextras iungunt in symbolum cõcordiæ. Capitolin. de secundo Consulatu Veri: *Post quæstur. m statim Consul factus, cum Sextilio Laterano: interiectis annis cum Marco fratre iterum factus est Consul.*

PROFECTIO AVGVSTI. TRIBVNITIA POTESTATE ITERVM, CONSVLIS II. Sedet Verus equo, armatus loricâ & hastâ. Profectio hæc, fuit expeditio ad bellum Parthi-

Parthicum, quod Vero in Antiochenâ ciuitate luxui & delitiis se dante, & Laodiceæ hiemem, æstatem apud Daphnem agente, Duces Statius Priscus & Auidius Cassius, ac Martius Verus quadriennio confecerunt: ita vt Babyloniam & Mediã peruenerint, & Armeniam vindicarint: vnde Vero partum nomen *Armeniaci, Parthici, Medici*, notant historici.

L. VERVS AVGVSTVS, ARMENIACVS, TRIBVNITIA POTESTATE QVARTVM, IMPERATOR ITERVM, CONSVL ITERVM. Titulus Armeniaci illi à Senatu delatus. Symbolum Victoriæ Veri, & hostem pilleatum, seu tiarâ Armeniacâ tectum, in terrâ prostratum iaculo impetentis.

TRIBVNITIA POTESTATE QVINTVM, IMP. II. Sedet captiua Armenia, vt suprà in Marco Tab. XXIX. Communicatæ victoriæ numus communis est.

TRIB. POT. IIII. IMPERATOR II. CONSVL II. REX ARMENIIS DATVS. Sedet Verus pro tribunali adstantibus duobus, & regem Armenium diademate córonat. Capitolinus: *Confecto sanè bello, regna regibus, Prouincias verò Comitibus suis regendas dedit. Romam inde ad triumphum rediit, inuitus, quòd Syriam quasi regnum suum relinqueret.*

VICTORIA AVGVSTI, TRIBVNITIA POTESTATE SEXTVM, CONSVLIS II. Victoria pilleata aduolãs, & diadema gemmatum ferens, siue sertum lemniscatum ad Veri caput condecorandum, quod proprium hactenus laureæ coronæ decus non ambiuerat, aut numi ostendunt.

TABVLA XXXIII.

LVCILLA VERI *vxor*, & COMMODVS ANTONINI F.

LVCILLA AVGVSTA, ANTONINI AVGVSTI FILIA. Lucillæ Marci ex Fauſtinâ filiæ, quam Vero in matrimonium dedit. De quâ ſic Capitolin. *Verus ab Hadriano, Marco Aurelio datus eſt adoptandus, cùm ille ſibi Pium filium, Marcum nepotem eſſe voluiſſet, poſteritati ſatis prouidens, & eâ quidem lege, vt filiam Pij Verus acciperet, quæ data eſt Marco idcirco, quia hic adhuc impar videbatur ætate. Duxit autem vxorem Marci filiam Lucillam.* Quomodo autem arrepta fuerit à dæmone hæc Lucilla antequam Lucio traderetur, & ab Epiſcopo Hierapolitano ad preces M. Aurelij liberata; leges apud Card. Baronium Tomo Annalium III. Anno CHRISTI C.LXIII.

PVDICITIA. Dea verecundiæ & caſtimoniæ præſes, velo vultum obtegit, deſignat Lucillæ caſtitatem, quantumuis ipſâ matre nihilo continentior fuiſſe perhibeatur.

PIETAS. Sedet Dea Pietas velato capite ex acerrâ tus capiens, atque in flammam aræ appoſitæ infundens: quæ verbenis aut ſertis cincta videtur. Dilaudare videtur Lucillæ pietatem, patris & aui ſui æmulam.

CONCORDIA. Dea ſedens pateram tenet, ſiniſtrâ ſtatuæ ſpei innititur, quæ ſtolæ ſuæ ſyrma eleuat, ante ſe poſitum habens cornucopiæ, ferè vt ſuprà Tab. XXX.

PIE-

PIETAS. Adſtat aræ dea, ſeu Lucilla habitu eius, & ex acerrâ tus digitis depromptum in ignem mittit. Hic eſt ille actus quem Gentiles tantis tormentis à Chriſtianis exprimere ſatagebant, vnde qui ceſſerunt ſuppliciis, *mittentes*, id eſt tus in foculum honori deorum imponentes dicebantur.

VOTA PVBLICA. Corona laurea votis publicis dedicata, ob ſalutem Principum ſiue ipſius Lucillæ, ſiue corona vtrique Auguſtorum à Senatu delata. De quâ ſuprà in Marco.

IVVENTAS. Iuuentæ Dea dicebatur Iuuentas, Græci Heben vocarunt; in honorem L. Ælij Aurelij Commodi iuuenis & imberbis adhuc nummus hic percuſſus. Inter Romanorũ numina non poſtremum locum Iuuentas habuit, cauſſam reddit D. Auguſtinus lib. IIII. de Ciuitate Dei cap. XXIX. *Nam illud quale eſt, quod paulò antè commemoraui, pulcherrimum auſpicium fuiſſe dixerunt, Martem & Terminum & Iuuentatem, ne Ioui Regi Deorum, locum cedere voluiſſe. Sic enim, inquiunt, ſignificatum eſt, Martiam gentem, id eſt Romanam, nemini locum quem teneret daturam; Romanos quoque terminos, propter Deum Terminum neminem commoturum: Iuuentutem etiam Romanam propter Deam Iuuentatem nemini eſſe ceſſuram.* Plinius etiam lib. XXXV. cap. X. refert in Capitolio fuiſſe ædem Iuuentatis ſiue Iuuentutis, de Nicomacho pictore. *Pinxit hic raptum Proſerpinæ: quæ tabula fuit in Capitolio, in Mineruæ delubro, ſupra ædiculam Iuuentatis.*

COMMODO CÆSARI, AVGVSTI FILIO, GERMANICO. Imago L. Ælij Aurelij Commodi viuente patre imberbis. *Germanicus* dictus ob expeditionem cum patre in Germanos ſuſceptam & Marcomannos.

PRINCIPI IVVENTVTIS. Is titulus Imperatorum liberis tribui antè iam tunc solitus. Stat autem Commodus cum hasta & lauri ramo, & post eum trophæum positum. Lamprid. in vita eius: *Cooptatus inter tres sulos* (seu *trossulos*, vt clarissimæ mem. Iustus Lipsius emendat, in Electis) *Principes Iuuentutis, cum togam sumpsit adhuc in prætexta puerili congiarium dedit, atque ipse in Basilicâ Traiani præsedit. Profectus autem in Germaniam cum patre XIIII. Kalend. Æthras, vt posteà nominauit, togam virilem accepit, cum patre appellatus Imperator, quinto Kalend. Exuperatorias, Pollione iterum & Apro Consulibus*, &c.

HERCVLI ROMANO CONDITORI CONSVLI VII. PATRI PATRIÆ. Commodus Herculis habitu iuuencos iungit. Romani, teste Varrone, locum, quem coloniæ siue oppido condendo designabant, aratri sulco ducto circumscribebant, quod à tauro & vaccâ trahebatur. *Oppida*, inquit, *condebant in Latio multa Hetrusco ritu, id est, iunctis bobus, tauro scilicet & vaccâ interiore, aratro circumagebant sulcum. Hoc faciebant religionis caussa die auspicato, vt fossa & muro essent munita. Terram vnde exsculpserant fossam vocabant, & introrsum reiectam, murum. Posteà quod fiebat orbis, Vrbs.* Virg. v. Æneid.

Interea Æneas vrbem designat aratro.

Plutarch. de Romulo Romæ conditore, ad quod hîc respicit Commodus: *Deinde in figuram orbis circumscripsit vrbem. Ipse autem Princeps condendæ nouæ vrbis aratro vomere æreo præfixo, iunctisque sexu dispare bobus, eos agens, fixis terminis profundum circumdabat sulcum.* Dio in vitâ eius: *Multa cognomina sibi sumpsit Commodus, sed præsertim Herculis: Romamque immortalem, fortunatam, Coloniam orbis terrarum appellauit, Volebat enim omnino Vrbem suam esse coloniam. Ad hæc ei statua aurea mille librarum cum tauro & vaccâ*

facta

facta est. Quæ fortè hoc numismate designatur, quod mihi verisimile est.

COMMODVS ANTONINVS AVGVSTVS. Laureata eius effigies.

TRIBVNITIA POTESTATE VII. IMPERATOR QVARTVM, CONSVL TERTIVM, PATER PATRIÆ, LIBERALITAS QVINTA. Commodus congiarium populo præbens. Lampridius: *Congiarium dedit populo, singulis denarios septingentos vicenos quinos, circa alios omnes parcissimus fuit, quòd luxuriæ sumptibus ærarium minuerat.*

TABVLA XXXIIII.

Continet effigies eorum, qui, occiso COMMODO, *varijs Orbis partibus Imperium affectauerunt. Nam vno eodem que tempore post* PERTINACEM, *(qui authore Albino interemptus est)* IVLIANVS *à Senatu & Prætorianis Romæ*, SEPTIMIVS SEVERVS *in Illyrico*, PESCENNIVS NIGER *in Oriente*, CLAVDIVS ALBINVS *in Gallijs, Imperatores appellati fuerunt.*

IMPERATOR CÆSAR CAIVS PESCENNIVS NIGERIVS AVGVSTVS. Effigies Pescennij Nigerij siue Nigri, qui formâ traditur fuisse decorus, oris verecundi, ac semper rubidi, ceruice adeò nigrà, vt ab eà Nigri cognomen accepisse tradatur. Ælius Spartianus de eo: *Imperium adfectauit, veniente ad Orientem Seuero, Græciam, Thraciam, & Macedoniam, interfectis multis illustribus viris, tenens, ad participa-*

tum

tum Imperij Seuerum vocauit: à quo, causſâ eorum quos occiderat cum Æmiliano hoſtis eſt appellatus. Deinde à Ducibus Seueri per Æmilianum pugnans victus eſt, iterumq́; pugnauit & victus eſt, vulneratusque ad Seuerum deductus ſtatim mortuus apud Cyzicum, caputq́; eius pilo circumlatum.

BONÆ SPEI. Spei ſimulachrum, vt ſuprà aliàs, herbam porrigit. Deſignat Rempub. ſub Commodo afflictam hoc Duce in meliorem ſpem excitari, ſed ſpei defuit ſucceſſus.

IMPERATOR CÆSAR PVBLIVS HELVIVS PERTINAX, AVGVSTVS. Iſte poſt occiſum Commodũ à Prætorianis & Læto Præfecto eorum, Imperator factus; vir bonus & Imperatoriâ ſtaturâ, ingenio & corpore valens, ſenex & vſum rerum habens, cùm multa ſimul corrigere occiperet, quæ fiebant ſine ordine & modo, breui pôſt tempore ab iiſdem qui eum creauerant, occiſus eſt in Palatio, conſcio Didio Iuliano.

PROVIDENTIA DEORVM, CONSVL ITERVM. Adſtat Prouidentia cælitus Orbis Imperium demiſſum velut acceptans. Alij numi ſtellam habent poſitam, loco, quo hîc Orbis. Deſignat, deorum decreto Imperium ſibi delatum.

IMPERATOR CÆSAR DIDIVS IVLIANVS AVGVSTVS. Iſte ſenex & moribus vitioſis Imperium à militibus nundinatus, fidem iis non ſeruauit: quare contemptus, & militibus atque populo odioſus factus, atque à Senatu Imperio ei abrogato, per gregarium militem, ex iis qui ad eum occidendum miſſi erant, miſerè trucidatus eſt, Imperij ſui menſe ſecundo.

RECTOR ORBIS. Iuliani imago togati & Orbem dextrâ tenentis, quod signum, Imperij Romani sibi crediti super orbem terrarum se curam pacis artibus auspicaturum: siue quòd Romæ Imperium adeptus, vbi & Imperatoris habitus, toga.

MANLIA SCANTILLA AVGVSTA. *Iulianus*, vt ait Lampridius, *à Prætorianis Imperator factus, habitâ concione militari, vesperè in Senatum venit, totumque se Senatui permisit: factoque S.C. Imperator est designatus, & tribunitium potestatem, Ius proconsulare, in Patricias familias relatus emeruit. Vxor eius Manlia Scantilla, & filia eius Didia Clara,* AVGVSTÆ *sunt appellatæ*. Ipso pòst interfecto, corpus à Seuero vxori Manliæ ad sepulturam est redditum, & in proaui monumento collocatum.

IVNO REGINA. Siue dea Iuno, siue Manlia habitu diuæ cum hastâ purâ, paterâ & pauone, vt suprà aliàs.

IMPERATOR CÆSAR, DECIMVS CLODIVS SEPTIMIVS ALBINVS, AVGVSTVS. Iste ex nobilitate Romanâ fuit, staturâ procerus, capillo renodi, & crispo, fronte latâ. *Albinus dictus*, vt ait Capitolinus, *quòd exceptus vtero, contra consuetudinem puerorum, qui nascuntur, esset candidissimus*. Fuit à Seuero in fratrem electus, & consortem Imperij, sed fraudulentior posteà à Senatu hostis iudicatus, & contra Seuerum aduerso prælio pugnans fugit, & seipsum percussit, aut à seruo suo percussus semiuiuus ad Seuerum deductus obiit.

SÆCVLO FECVNDO, CONSVL ITERVM. Telluris fortè imago, seu genij terræ præsidis, capite turrito, spicas cum caduceo gerit, & siue anchoram, siue tridentem inuersum in formam litteræ T. Alij exprimunt hîc Mercurium,

& radiatum ei verticem appingũt. Anchora ſtabilitatem terræ deſignat, ſuo pondere fixam ac ſolidam. Ouid.

Stat vi terra ſuâ.———

Caduceus concordiam & pacem, ſpicæ vbertatem denotare videntur.

SEVERVS PIVS AVGVSTVS. Effigies Lucij Septimij Seueri, qui Afer natione poſt Albinum Nigerium, & Pertinacem deuictos, Imperium obtinuit, *decorus vultu, corpore ingẽs, promiſſâ barbâ, criſpo canoque capite, vultu reuerendus:* vt à Spartiano deſcribitur.

VICTORIÆ BRITANNICÆ. Victoria gradiens cum trophæo, & captiuum puerum trahens. Spartianus: *Britanniam, quod maximum eius Imperij decus, muro per tranſuerſam inſulam ducto, vtrumque ad finem Oceani muniuit: vnde etiam Britannici nomen accepit.*

TABVLA XXXV.

Adhuc SEVERI, *&* GETÆ *eius filij Numiſmata.*

FVNDATOR PACIS. Seuerus velato capite togatus, vt ſacris operaturus, vt pacator Orbis oliuæ ramum geſtans ſiue lauri, pace toto Imperij limite poſt deuictos aduerſarios ſtabilitâ. Referri etiam poteſt ad illud quod Spartianus notat hiſce verbis: *Poſt murum apud vallum miſſum in Britanniâ, quum ad proximam manſionem rediret, non ſolum victor, ſed etiam in æternum* PACE FVNDATA, *voluens animo quid omnis ſibi occurreret, æthiops quidam è numero militari claræ inter ſcurras famæ, & celebratorum ſemper iocorum, cum coronâ è cupreſſu factâ eidem*

eidem occurrit: quem cùm ille iratus remoueri ab oculis præcepisset, & coloris eius tactus omne & coronæ; dixisse ille dicitur ioci causa, TOTVM FVISTI, TOTVM VICISTI, IAM DEVS ESTO VICTOR: id est, morere & inter diuos asscribere.

SEVERVS AVGVSTVS, PARTHICVS, MAXIMVS. Spartianus: *Circa Arabiam plura gessit, Parthis etiam in ditionem redactis, necnon etiam Adiabenis, qui quidem omnes cum Pescennio senserant, atque ob hoc reuersus triumpho delato appellatus est Arabicus, Adiabenicus, Parthicus.*

RESTITVTOR VRBIS. Sacrificat Seuerus hastatus & coronatus, cum thorace & paludamento. Spartianus: *Opera publica præcipua eius extant Septizonium & thermæ Seuerianæ,* quia *præcipua* dicit, colligitur etiam ignobilioribus restaurationum operibus, Vrbem ornâsse.

AFRICA. Persona Africæ cum proboscide elephantis, vt suprà. Spicas sinu expanso ostentat, astante vel leone vel cercopitheco, quos vulgò bauianos vocant. Spartianus: *Ad Africam legiones misit, ne per Lybiam & Ægyptum Niger Africam occuparet, ac populum Romanum penuriâ rei frumentariæ perurgeret.* Africa quondam horreum Romanum, ob frugum copiam.

ÆQVITATI AVGVSTORVM. Æquitatis siue Themidis typus, quæ dextrâ libram, sinistrâ præfert cornucopiæ, signâs Iustitiâ florere regna, & æquitate abundantiam & vbertatem stabiliri. Sub *Augustorum* nomine liberos Seueri complectitur, vel saltem primogenitum Bassianum Caracallam, & patrem Seuerum.

LVCIVS SEPTIMIVS SEVERVS, AVGVSTVS, IMPERATOR XI. PARTHICVS MAX. & iterum. SEVERVS PIVS AVGVSTVS, PONTIFEX MAX. TRIBVNITIA POTESTATE NONVM.

ÆTERNITATI IMPERII. Effigies duorum filiorum eius, Caracallæ ſcilicet & Getæ. Puto eò referendum quod Spartianus ait: *Seuerum modeſtiſſimè, cùm moreretur, lætatum, quòd duos Antoninos pari imperio Reipub. relinqueret.* Æſtimata eſt perpetuanda Imperio ſucceſſio: ſed ſpes patrem eximiè fefellit, occiſo à fratre Getâ, & pòſt ipſo Caracallâ dolis Opilij Macrini.

IVLIA PIA FELIX AVGVSTA. Spartian. de hac ſecundâ vxore Seueri ſic ait: *Vxore Martiâ amiſſâ, cùm aliam vellet ducere, genituras ſponſarum requirebat, ipſe quoque Matheſeos peritiſſimus; & cùm audiſſet eſſe in Syriâ quamdam, quæ id genituræ habebat vt Regi iungeretur; eamdem vxorem petijt, Iuliam ſcilicet, & accepit interuentu amicorum, ex quâ ſtatim pater factus eſt. Hanc ipſam famoſam adulterijs tenuit, etiam coniurationis conſciam.* Hæc illa. cuius illud infame reſponſum notatur, priuigno Caracallæ datum: *Licet, ſi libet, an neſcis Imperatorem te leges dare, non accipere?*

LVNA LVCIFERA. Iulia habitu Dianæ aurigantis. Imitatur illud Horatij:

—— micat inter omnes
Iuliæ ſidus, velut inter ignes
Luna minores.

Comparatio illi cum prioribus Imperatricibus communis, ſuprà Tab. XXVI.

PV-

PVBLIVS SEPTIMIVS GETA CÆSAR. Spartianus: *Cùm Ctesiphontem ciuitatem, pulso rege Parthorum, cepisset Seuerus, ac plurimos hostium interemisset, ac Parthicum nomen meruisset, ob hoc etiam filium eius Bassianum, qui Cæsar appellatus iam fuerat, annum decimumtertium agentem, participem Imperij dixerunt milites, Getam quoque minorem filium Cæsarem dixerunt.*

NOBILITAS. Typus Nobilitatis, quæ paludamento insignis hastam fert & statuam, velut stemma Maiorum & prosapiæ. Laudat Getam vt bene natum, & à suis non degenerantem.

TABVLA XXXVI.

CARACALLI, PLAVTILLÆ, & MACRINI.

INDVLGENTIA AVGVSTORVM IN CARTHAGINIENSES. Simulachrum est Iunonis Tyriæ à leone sursum euectæ, quali formâ à Carthaginiensibus colebatur, quam deam cælestem vocabant, aliisque variis nominibus cultam legimus. Dextrâ fulmen tenet, sinistrâ hastam puram. Apuleius Milesiarum VI. ad Iunonem: *Siue celsæ Carthaginis, quæ te virginem vecturâ leonis cælo commeantem percolit.* Ponitur autem dea, in cuius tutelâ ciuitas erat, pro ipsa ciuitate, vel pro Symbolo ciuitatis. Numus iste patris Seueri effigie etiam extat, & in eius atque filij honorem cusus, & ideo AVGG. ponitur in vtroque numo, id est, duorum, patris nempe Seueri, & maioris filij huius Bassiani Caracallæ. Spartianus: *Tripolim, vnde oriundus erat, contusis bellicosissimis gentibus securissimam reddidit, ac pacem diuturnam, oleum gratuitum, & fæcundissimum agrum donauit. Itidem Carthaginiensibus complura indulsit.*

Propter quæ beneficia aliaque in Africanos collata, ab Afris, vt ait Spartianus, *vt Deus habitus fuit.* De hac deâ cælesti vide diffusè Abr. Ortelij Theatrum in Parergo Tab. XXXII. Africæ, & Card. Baron. Annal. Eccles. Tomo II. & V.

ANTONINVS PIVS, AVGVSTVS, PONTIFEX, TRIBVNITIA POTESTATE SEPTIMVM. Effigies Bassiani Caracalli iuuenili ætate laureata, quando patris expeditionibus interfuit, iam Imperij consors. Cognomentum Caracalli, seu Caracallæ sortitus est, à veste Caracallâ dictâ, quæ ad talos vsque demittebatur, qualis generis populo donauit.

VICTORIA PARTHICA MAXIMA. Victoria gradiens cum coronâ & palmâ. De hac Victoriâ Spartianus in vitâ: *Dehinc per Cadusios fines & Babylonios ingressus, tumultuariè cum Parthorum Satrapis manum contulit, feris etiam bestiis in hostes immissis. Datisque ad Senatum, quasi post victoriam litteris,* PARTHICVS *appellatus est. Nam* GERMANICI *nomen patre viuo fuerat consecutus.*

MINERVA VICTRIX. Minerua hastata & victoriolam dextrâ prætendens, ponè adstante trophæo. Siue quòd Mineruæ & prudentiæ victoriam partam adscribat; siue quòd fortè in prælio tessera fuerit, MINERVA VICTRIX. Egregij scilicet Principis tutelaris dea Pallas. Sed hoc moris sceleratis, vt fictis rerum se commendent, quia vino, vt aiunt, minùs vendibili, maximè opus suspensâ hederâ.

ANTONINVS PIVS FELIX AVGVSTVS. Alia effigies Caracalli barbati. De *Antonini* nomine Spartianus in vitâ Seueri: *Post oppressam Albinianam factionem Cæsarem Bassianum filium*

lium suum ANTONINVM *à Senatu appellari fecit, decretis Imperatoriis insignibus*. Idem de appellatione *Augusti. Cùm Seuerus pedibus æger bellum moraretur, idq; milites anxiè ferrent, eiusq; filium Bassianum, qui vnà erat* AVGVSTVM *fecissent, tolli se, atque in tribunal ferri iussit*, &c.

VICTORIA GERMANICA. Victoriæ simulachrum gradientis cum trophæo & coronâ. Huius victoriæ cum patre particeps fuit, cùm Seuerus exercitui Germanico præesset.

ANTONINVS PIVS, AVGVSTVS, GERMANICVS. De Germanici titulo Spartianus in vitâ eius. *Quum Germanos subegisset* GERMANICVM *se appellauit, vel ioco, vel serio, vt erat stultus & demens, asserens si Lucanos vicisset, Lucanicum se appellandum*. Consuluerant amici, vt ab eo cognomine se abstineret, quod propter germanum fratrem Getam à se occisum, in dubium sensum posset torqueri, & in contumeliam eius redundare: sed ille gloriolæ vanitate ductus non refugit cognomen [illegible] amplecti, & quod illi parricidium exprobraret. Vt neque *Pij* cognomen, quod æquè [illegible], homini impietate & crudelitate famosissimo, qui occiso Getâ germano fratre, occidit insuper viginti millia hominum, quasi de Getæ familiaribus, tum militum, tum virorum ac mulierum in Palatio commorantium, & præterea de Senatu multos, & alios ex plebe plurimos, teste Dione.

PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE, CONSVL QVARTVM, PATER PATRIÆ Imago Iouis cũ fulmine & hastâ purâ. Designat ipsum in terris summo Imperio fungentem, vt alterum Iouem. Hoc autem anno occisus

cisus fuit in itinere prope Edessam. Vide similem suprà Iouem, Tab. XXI.

PLAVTILLÆ AVGVSTÆ. Effigies vxoris Caracallæ. Fuit hæc Plautiani filia, quam primùm in Siciliam relegauit, deinde interemit.

PROPAGO IMPERII. Imperator togatus & Plautilla nudato pectore dextras iungunt, illâ ei in manum conueniēte. Connubij symbolum est cum omine liberorum Imperio propagandorum, sed, vt euentus docuit, inani: quando vnicam ex eâ filiolam pater susceptam vnà cum matre relegauerit, & ærumnis confici sit passus.

IMPERATOR CÆSAR MARCVS OPELIVS SEVERVS MACRINVS AVGVSTVS. Hic ex Præfecto Prætorio, quarto post interfectum Caracallam die à militibus Imperator creatus est, natione Maurus, sed æquitate & probitate commendatus. Imperium adsecutus, nunc *Seuerum*, nunc *Antoninum* se dici voluit. Historici Opilium vocant, numi Opelium. Spartianus: *Inuasit præter ea nomen* SEVERI, *quum illius nullâ cognatione tangeretur. Vnde iocus extitit: Sic Macrinus est Seuerus, quomodo Diadumenus Antoninus.*

PROVIDENTIA DEORVM. Dea Prouidentia, quâ suprà aliàs formâ designata. Omen felix, non sine numine diuûm Imperium se auspicari indicantis. Sceptro non tangit orbem, ne vim adferre rebus videatur, sed tantùm supernè designat.

TA-

TABVLA XXXVII.

DIADVMENIANI & HELIOGABALI *continet imagines.*

PIETAS AVGVSTI. Lituus, culter victimarij, guttus, capeduncula, & aspergillum. Instrumenta sacrorum, vt suprà aliquoties. De quibus vide Gulielm. du Choul lib. de religione veterum Romanorum. Iam tum sacerdotiis ornatus puer spem sui felicem ostentabat, sed breuem & deciduam.

MARCVS OPELIVS ANTONINVS DIADVMENIANVS CÆSAR. Scribit Lampridius in vitâ, quod cùm primùm innotuit occisum esse Bassianum, ingens mœror obsedit omnium pectora, quòd Antoninum in Repub. non haberent, existimantium, quod cum eo Romanum esset Imperium periturum. Id vbi Macrino iam Imperatori nunciatum est, veritus ipse ne in aliquem Antoninorum, qui multi ex affinibus Antonini Pij erant inter Duces, exercitus inclinaret; statim concionem parari iussit, filiumque suum puerum Antoninum appellauit. Habitâ mox patris & filij concione, statim apud Antiochiam moneta ANTONINI DIADVMENIANI nomine percussa est. Puer fuit omnium speciosissimus, staturâ longiusculâ, crine flauo, nigris oculis, naso deducto ad omnem decorem, mento composito, ore ad oscula parato, vt eum Historiæ describunt. Vixit annis sedecim.

PRINCEPS IVVENTVTIS. Stat ipse Diadumenianus inter signa militaria eorumque vnum dextrâ, & sinistrâ Scipio-

nem tenens, & thorace militari indutus, iam in viros adscri ptus, titulo Imperatorum liberis iam ante familiari. Innui eum inter milites primum ab Imperatore locum obtinere eiusque præsidio legiones Romanorum & cohortes (quas pe signa earum intelligit) consistere, & stabiliri.

FELICITAS TEMPORVM. Nauis rostrata remis impulsa, & aquilam in puppi, labarum in medio, gubernatoremq; vel Imperatorem ipsum ex altiori loco iussa & munia iniungentem, ferens. De hoc symbolo dictum suprà Tab. xx. Numus est Heliogabali, cuius bono regimini & Imperio felicitatem publicam per adulationem adscribit.

IMPERATOR ANTONINVS PIVS AVGVSTVS. Effigies Marci Aurelij Antonini Elagabali seu Heliogabali, qu Bassiani Caracallæ ex Soëmiade vel Semiamirâ, vt Lampridius vocat, Syrâ matre stupro cognitâ filius fuit: prostibulum hominis, & monstrum naturæ. A militibus Imperator creatus, occiso Macrino, eo titulo gratus, quod Bassiani Antonini filius diceretur. Lamprid. *Antonini nomen sibi adsciuerat, Varius antea dictus. Vel in argumentum generis, vel quod id nomen vsque adeò carum esse cognouerat gentibus, vt etiam parricida Bassianus caussâ nominis amaretur.* Fuit autem iste in Romano Imperio vltimus Antoninorum.

SACERDOS DEI SOLIS ELAGABALVS. Stat Elagabalus sacrificantis ritu togatus, & velato capite, pateram super arâ effundens, supra quam stella apparet, solem exprimens. Fuit autem locus in Syriâ seu Phæniciâ, vbi coleretur Sol (Emessæ puto, vt infrà in Aureliano & alibi per Orientem,) eorum linguâ *El* dictus, quasi Deus per excellentiam,

Alahgabal, quasi *Deus montis*. Plura de hac appellatione Casaubonus in notis ad Lampridium. Videtur facem vel ferulã accensam sinistrâ tenere, quod fortè eo ritu apud Syros huic deo sacra fiebant, de quo infrà coniecturam nostram ponimus.

ADVENTVS AVGVSTI. Sedet equo Imperator laureatus, hastam seu iaculum ferens vtrâque parte acutum. Nummus cusus in memoriam aduentus, cùm in Syriâ electus Romam iter instituisset. Lamprid. *Nactus Imperium Romam nuntios misit, excitatisq́; omnibus ordinibus, omni etiam populo ad nomen Antoninum: quod non solùm titulo, sed in sanguine redditum videbatur; quum se Antoninum Bassiani filium scripsisset, ingens eius desideriũ factum est, venitq́; paulò pòst Romam.* De hastili geminâ cuspide armato, quod inter arma stipatorum fuisse videtur: Prudentius mentionem habet, dum adolescentem describit, qui inter Iuliani Apostatæ stipatores Christianus præsentiâ suâ impia sacra turbabat:

Armiger è cuneo puerorum flauicomantum,
Purpurei custos lateris deprenditur vnus,
Qui Zoroastræos turbasset fronte susurros.
Nec negat, & gemino *gemmata hastilia* ferro
Proijcit: ac signum CHRISTI *se ferre fatetur.*

An fortè Heliogabalo hoc hastile hîc appingitur, quod ipse aut inuenisset, aut primus vsurpari fecisset à Romanis?

PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE ITERVM, CONSVL ITERVM, PATER PATRIÆ. LIBERALITAS AVGVSTI SECVNDA. Sedet Imperator velut missilia spargens, adstante Liberalitate, vt suprà aliquoties. Tituli ridiculi, in eo qui necdum ætate vir quidẽ erat, aut

esse poterat, vt pater, & quidem patriæ, nuncupetur. De liberalitate eius legitimâ parum admodum annotatum: nisi quod Lampridius de eius congiario siue collato in populum hanc mentionem faciat: *Quum collatum misisset in populum, non nummos vel argenteos vel aureos, vel bellaria, vel minuta animalia, sed boues opimos, & camelos, & asinos, & seruos populo diripiendos obiecit, Imperatorium id esse dictitans.* Prodigalitas luxuriosa portentosis mensæ, popinæ, & fornicis sumptibus omnibus notissima.

PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE QVARTVM, CONSVL TERTIVM, PATER PATRIÆ. Imperator, nudus radiatâ coronâ insignis, pomum ac flagellum tenens, quasi Apollinem, aut Solem aurigantem exprimeret. Nec mirandum, si, qui dei sui nomen adsumpserat, eiusdem habitum & formam imitaretur. Adest stella, Solis, vel dei sui typum referens: vel potiùs ipse deus Helios, siue Heliogabalus, id est, Sol Oriens, eâ formâ, quâ fuit simulachrum eius Emessæ in templo, vt infrà notamus, Tab. XLVII. in Aureliano. Dubium tamen Romanis fuisse videtur hoc numen, quia sic Lampridius: *Ædem Heliogabalo deo struxit, quem Solem alij, alij Iouem dicunt.*

PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE TERTIVM, CONSVL TERTIVM, PATER PATRIÆ. Imperator in quadrigâ triumphali togatus, sceptro & lauru insignis. Ante eum sol siue stella, dei sui vicem gerens.

INVICTVS SACERDOS AVGVSTVS. Adstat aræ Heliogabalus laureatus pateram effundens, cum titione siue ferulâ accensâ in manu: An fortè quod hoc ritu accensæ feru-

læ siue facis explicari, seu expiari ignem voluerint per Prometheum in accensâ radiis solaribus ferulâ furtim sublatum, & mala inde omnia humano generi immissa? De quo Horatius Carm. lib. 1.

—— Audax Iapeti genus
Ignem fraude malâ gentibus intulit.
Post ignem ætherea domo
Subductum, macies & noua febrium
Terris incubuit cohors.
Semotiq; priùs tarda necessitas
Lethi, corripuit gradum.

Alij clauam esse putant, ferreis clauis distinctam, alij ramum pingunt. Suprà stella est, siue signum Dei, cui litatur, & symbolum Solis Orientis, vt aliàs infrà.

CONSERVATOR, vel, CONSERVATORI AVGVSTI. Quadriiugi trahentes conum, in quo est aquila, & suprà Sol siue stella. Putant hoc fuisse dei Elagabali simulachrum, quod Romam secum vexit, &, vt ait Lampridius, vbi primùm ingressus est Vrbem: *Heliogabalum suum in Palatino monte iuxta ædes Imperatorias consecrauit, eiq; templum fecit.* Et de hac formâ vmbilici siue coni, pro numine apud priscos gentiles cultâ, multa adfert Abrah. Ortelius in Parergo Theatri, Tabula *Expeditionis Alexandri*, adfertque locum Herodiani de hac Heliogabali dei figurâ, cuius hæc sunt verba, lib. v. interprete Politiano: *Simulachrum nullum Græco aut Romano more manu factum ad eius dei similitudinem. Sed lapis est maximus ab imo rotundus, & sensim fastigiatus, propemodùm ad coni formam.* Nisi hanc descriptionem haberemus, (maximè, quia vt infrà dicetur

Tab. XLVII. Aurelianus dei Heliogabali humani vultus filo speciem in prælio viderit, & in templo recognouerit Emesseno, & numo suo expresserit, prout hîc & alibi Sol Oriens, radiatus, & cum flagello aurigæ) nonnemo iudicaret hanc esse quadrigam. in quâ sub conicæ figuræ tentorio siue tabernaculo ipsa dei statua, & aurigantis instar habenas ipsas tenens, Vrbi illata sit contecta, ad venerationem maiorem excitandam, neque enim maiestati tanti numinis scilicet, conueniebat apertè per ora omnium traduci. Huic autem velut ædiculæ temporariæ dei, aquilam foris appictam, symbolum Romani Imperij, vnde fortè quidam, (vt suprà dictum) hunc dem *Iouem* autumabant: & Solis nunc Romani, deique sub velo latentis symbolum esse stellam suprà depictam. Huc accedit quod si lapis iste vastus instar montis rotundi (quò alludere videtur etymon etiam vocis, quo linguâ Syrorum, vt suprà dictum, alah gabal, deum montis significare dicatur, vel fortè deum montem: phrasi, quali Hebræi dicunt, virum sanguinis, pro viro sanguinario, & similia.) deus ipse fuerit habitus, videtur currus iste, qui duas tantùm rotas habet, easque minutas, ferendo tanto oneri impar fuisse. Fortasse ergo fuerit mons iste factus ex cauato lapide, & sub eo signum dei latens, & non adspectabile, ad maiorem venerationem: prout in seriâ lateritiâ Palladium apud Vestales reconditum seruari solere clariss. mem. Iustus Lipsius, libro de Vestalibus annotauit. Sicque sit per errorem populi mons continens, pro contento deo adoratus: quod diiudicent & examinent peritiores. Habebat ergo hunc suum deum tutelarem Heliogabalus, vt alij suprà Apollinem, aut Iouem, aut Herculem, &c. quem & vnicum, reiectis omnibus aliis populo Romano colendum obtrusit. Quâ in re Illustriss. Card. Baronius cæcitatem & leuitatem Romanorum miratur, qui polytheïan suam tam

tam obstinatè tot sæculis, & in Christianorum suppliciis defensam, vnius perditissimi adolescentis arbitrio & iussu pessumdarent, vnius ignoti & prodigiosi numinis cultum amplectentes.

TABVLA XXXVIII.

HELIOGABALVS, IVLIA MÆSA, MAMÆA.

FIDES EXERCITVS. Fidei typus sedentis inter duo signa militaria, & auiculam dextrâ præferentis: siue turtur sit, quam etiam compare viduam fidem seruare autumant. Est autem hoc numisma gratitudinis testandæ in legiones Romanorum, quæ ab auiâ eius *Iuliâ Mæsâ* dolis expugnatæ & muneribus, eum ad Imperium promouerant.

IMPERATOR CÆSAR MARCVS AVRELIVS ANTONINVS AVGVSTVS. Heliogabalus iuuenili habitu laureatus. De Antonini etiam cognomine Capitolinus: *Iuliâ Mæsâ promittente militibus, legiones abductæ sunt a Macrino. Susceptaq́; illa nocte in oppidum cum suis, nepos eius Antoninus est appellatus, Imperij delatis insignibus.*

ABVNDANTIA AVGVSTI. Stat Abundantia siue Vbertas, cornu plenum pecuniâ effundens. Referri potest ad id quod Lampridius refert: *Eum varias numorum aureorum formas inuenisse caussâ largitionis: binarios nimirum, quæ quatuor drachmas pendebant, ternarios, quæ sex, quaternarios, quæ octo, denarios, quæ viginti, bilibrales, quæ centum nonaginta duas centenarios, quæ ducentas, siue duas minas pendebant: quas posteà formas successor Alexander Seuerus dissoluit. Legemq́; tulit ne quisquam iis vteretur.*

PON-

PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE ITERVM, CONSVL ITERVM, PATER PATRIÆ. Roma cum victoriolâ, spoliis insidens, vt suprà aliquoties. Numus cusus postquam Romam aduenisset è Syriâ.

VICTORIA ANTONINI AVGVSTI. Victoria gradiens cum palmâ & corollâ, quasi Imperatorem redimitura. Est autem hæc victoria de Armeniis vel Parthis titulo tenus parta. Nam cum his bellum erat sub Macrino, nisi quis malit referre ad victoriam de Macrino partam, de quâ Capitolinus in Macrino. Cùm ipse apud Antiochiam positus intellexisset audaciâ Mæsæ nepotem eius Antoninum appellatum, delatis Imperij insignibus; *Iulianum Præfectum ad obsidendos eos cum legionibus misit. Quibus cùm Antoninus ostenderetur, mirò amore in eum omnibus inclinatis, occiso Iuliano præfecto ad eum omnes transierunt. Deinde parte exercitus coniunctâ venit contra Macrinum Antoninus contra se festinantem: commissoq́ue prælio Macrinus est victus, proditione militum eius & amore Antonini, fugiensq́ue cum paucis & filio in vico quodam Bithyniæ occisus est cum Diadumeno, ablatumq́ue eius caput est, & ad Antoninum perlatum.* Et paulò pòst: *Ita Heliogabalus clarus redditus est, quòd videretur patris vindicâsse mortem, atque inde in Imperium venit.* Nec abs re videatur illum de Macrino, etsi Imperatore, victoriã hoc numo celebrare, cum vt ait Lampridius: *Lectis eius in Senatu litteris, statim fausta in Antoninum, & dira in Macrinum eiusq́ue filium; vt tyrannos dicta sunt, appellatusq́ue* ANTONINVS PRINCEPS: *volentibus cunctis*, &c.

SALVS ANTONINI AVGVSTI. Dea Salus porrectum Æsculapium serpentem dextrâ tenens, qui ex paterâ cibum sumere videtur. De hoc emblemate dictum suprà.

VESTA. Dea Vesta dextrâ lucernam seu lampadem æterni ignis, sinistrâ Palladium gerit, ad pedes ara est cum igne. Munus enim Virginum Vestalium erat seruare ignem sempiternum. Cicero lib. II. de legibus: *Virgines Vestales in urbe custodiunto ignem foci publici sempiternum.* Præter ignem verò seruabant & Palladium. Liuius lib. v. *Quid de æternis Vestæ ignibus, signoque, quod Imperij pignus custodia eius templi tenetur*, loquar; hoc autem imperij pignus fuisse Palladium, Lucanus docet:

——Nulliq; adspecta virorum

Pallas, in abstruso pignus memorabile templo.

IVLIA MÆSA AVGVSTA. Hæc est soror Iuliæ vxoris Seueri, auia Heliogabali, mater Iuliæ Soëmiadis matris eius, cuius astu ipse ad Imperium prouectus est: quia eum Bassiani filium esse militibus persuaserat, largitionesq; profusas iisdem dederat, vt legiones à Macrino abducerent, quod factum est: quod sic narrat Capitolinus in Macrino: *Fuit quædam mulier Mæsa, siue Varia, ex Emissenâ Vrbe, soror Iuliæ vxoris Seueri Pertinacis Afri: quæ post mortem Antonini Bassiani ex aulicâ domo fuerat expulsa per Macrini superbiam, cui quidem omnia concessit Macrinus, quæ diu illa collegerat. Huic duæ erant filiæ Semiamira & Mammæa, quarum maiori filius erat Heliogabalus, qui & Bassiani & Antonini nomen accepit. Nam Heliogabalum Phœnices vocant solem. Sed Heliogabalus pulchritudine ac staturâ, & sacerdotio conspicuus erat, ac notus omnibus hominibus, qui ad templum veniebant, militibus præcipuè. His Mæsa siue Varia dixit Bassianum Heliogabalum filium esse Antonini, quod paulatim omnibus militibus innotuit. Erat præterea Mæsa ipsa ditissima, ex quo etiam Heliogabalus luxuriosissimus, quâ promittente militibus, legiones abductæ sunt à Macrino.*

IVNO. Iuno dea velata, hastâ & paterâ tenens, vt suprà alias.

CERES. Dea hæc spicas dextrâ gestat, quod fruges primum repperit, arandique rationem excogitauit; sinistrâ facem seu tædam habet, in memoriam raptus Proserpinæ, quã accensa tæda in monte Ætna, vndique quæsiuit. Vnde etiam à Poëtis Tædifera dicta:

Et per Tædiferæ mystica sacra Deæ.

IVLIA MAMÆA AVGVSTA. Effigies Mamææ, quæ filia fuit Mæsæ, soror Soëmiadis, matris Elagabali, vxor Varij, mater Alexandri Seueri, cordata matrona & prudens, cuius consilio adolescens filius Imperator pleraque prudenter administrabat. Sed quia auarior habita fuit, cæsa est vnà cum filio. Christianæ religionis mysteriis initiatam, & ab Origene fuisse instructam narrat his verbis Eusebius lib. VI. cap. XV. *Mamæa mulier, si qua alia, virtute & pietate spectatissima, vitâ & moribus cumprimis religiosa, cùm Origenis fama ita celebris passim hominum vagaretur sermonibus, vt ad eius etiam aures perueniret, permagno videbatur æstimare, si non solùm viri dignaretur aspectu, verùm etiam eius in sacris litteris intelligentiæ, quam omnes admirabantur, periculum faceret. Illa ergo iam tum Antiochiæ commorans, per turbam satellitum illum ad se accersiuit. Apud quam ille vbi ad tempus moram fecerat, & multa quæ ad gloriam Domini & diuinæ eius disciplinæ ac potentiæ amplitudinem spectabat, ei exposuerat: ad consueta studia, & exercitationes se maturè recepit.* Per hanc & CHRISTI notitia filio insinuata est, qui (inter ceteros tamen gentilium deos) CHRISTVM coluit, eiusque effigiem in larario consecratam habuit.

FELICITAS PVBLICA. Persona Felicitatis, quæ columnæ innititur, & caduceum dextrâ ostentat. Fortè caduceus, vt virgula diuina, facultatem designat obtinendi quod quis deside-

desiderat, & columna retinendi fiduciam, & stabilitatis aliquam velut securitatem: attributa Mamææ, quæ sanis consiliis filium in administrandâ Repub. sæpe iuuans, felicitatem eius etiam promouit. Quando verum dictum est, quod alibi magnus Lipsius habet; *Publica eunt, vti consilia sunt: nam fata iniustè accusemus.*

TABVLA XXXIX.

ALEXANDRI SEVERI, MAXIMINI, MAXIMI, & PAVLINÆ.

IMPERATOR CÆSAR, MARCVS AVRELIVS SEVERVS ALEXANDER, AVGVSTVS. Effigies Alexandri Seueri laudatissimi Principis. Fuit iste Varij Marcelli filius, teste Lampridio: Arcenâ vrbe, siue Arcâ Cæsareâ natus, in Syriâ, & post interemptum Macrinum Cæsar à Senatu appellatus: deinde ab Heliogabalo adoptatus, iterum Cæsar declaratus, pòst Imperator factus, *Seueri* nomen ei à militibus inditum ob ingentem vigorem animi, & mirandam singularemq; constantiam contra militum insolētiam: quod ei ingentem tunc viuenti reuerentiam, magnam apud posteros gloriam peperit. Detulit ei Senatus iteratis acclamationibus nomen *Antonini*, quod cùm constantissimè & modestissimè recusasset, institerunt vt *Magni* cognomen assumeret, quod cùm magis renuisset, rationibus additis, & tandem ille generalem *Augusti* appellationem à primo Augusto profectā non renuisset; acclamatum est denique à Senatu, *Aureli, Alexander Auguste, dij te seruent. Verecundiæ tuæ, prudentiæ tuæ, innocentiæ tuæ, castitati tuæ*, &c. Hæc latè Lampridius in vitâ, & hæc origo istorum eius titulorum. Imperauit annis XIII. & na-

tali

tali suo die, eódemque Alexandro quondam Macedoni fatali, anno ætatis XXIX. in expeditione Germanicâ, Maximini dolis occisus est per milites, vnà cum matre, iuxta Moguntiacum.

PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE, CONSVL, PATER PATRIÆ. Sedet dea Salus, Æsculapio, qui serpente exprimitur, paterâ effusâ, sacrificans. Emblema, suprà positum, & explicatum.

PONTIFEX MAX. TRIB. POT. VIII. CONSVL III. PATER PATRIÆ. Imperator in curru triumphali cum sceptro eburneo & aquilâ. Triumphauit de Persis deuicto rege potentissimo Artaxerxe, & tunc primùm Persæ serui apud Romanos fuerunt. Acto pulcherrimo triumpho, apud Senatum hæc primùm verba habuit: *Persas P. C. vicimus, longâ eloquentiâ opus non est: tantùm scire debetis, quæ illorum arma fuerint, qui apparatus. Iam primùm elephanti septingenti, iidémque turriti, cum sagittariis, & onere sagittarum. Ex his trecentos cepimus, ducenti interfecti iacent; decem & octo perduximus; falcati currus mille; centum & viginti millia equitum fudimus; cataphractarios decem millia in bello interemimus, eorum armis nostros armauimus. Multos Persarum cepimus, eosdémque vendidimus: terras Interamnanas, Mesopotamiæ scilicet, recepimus, Artaxerxem potentissimum regem, tam re quàm nomine, fusum fugauimus: ita vt eum terra Persarum fugientem videret: & quæ ducta fuerant quondam signa nostrorum, eis rex ipse signis effugeret relictis*, &c. Hæc Lampridius.

PONT. MAX. TRIB. POT. II. CONSVL, PATER PATRIÆ. Imago pacis, quæ dextrâ ramum oliuæ tenet, sinistrâ hastam puram. Hanc præfert, eò quòd fusis fugatisque

Persis,

Persis, pacem Imperio partam stabilisset. Tanto enim hoste superato, non erat qui cornua tolleret in Romanos, quamuis Germania adhuc impacata esset, aut saltem nondum subacta, in quam Maximinus paulò pòst omnem belli molem conuertit.

PONT. MAX. TRIB. POT. II. CONSVL. P. P.
Imago Iouis cum fulmine & hastâ, vt suprà.

PAX ÆTERNA AVGVSTA, vel, AVGVSTI. Iterata Pacis effigies, vt suprà. Augusti dicitur, siue quia ille per victoriam auctor æternæ pacis, siue quia sic in larario eius consecrata, siue quod matri Mameæ Augustæ æternùm pacem adscribant stabilitam.

IMPERATOR MAXIMINVS PIVS AVGVSTVS.
Imago C. Iulij Veri Maximini, qui in Thraciæ montibus natus, parentibus barbaris, à prima pueritiâ opilio, & vasto & procero corpore insignis, cùm militare sub Septimio Seuero cœpisset, breui robore admirabili & virtute clarus emersit. Sub Caracallà ordines duxit, & militares dignitates tractauit. Sub Macrino à militia destitit, perosus hominem ob cædem Imperatoris sui, & in Thraciâ patriâ possessiones comparauit. Posteà ab Heliogabalo illusus, tandem Alexandro Seuero Principe prouectus, & in summo honore habitus: quod Alexandro infeliciter cessit: qui postea in Gallijs apud Moguntiã seditione militari, & ipso, vt quidã volũt, auctore, interfectus: & sic Maximinus à militibus Imperator dictus, nondũ Senator existens, filio Imperij consorte dato, crudelissimè Imperiũ exercuit. Vnde factũ vt pòst hostis à Senatu declaratus, iuxta Aquileiam, quam obsidebat, vnà cum filio trucidatus fit.

PROVIDENTIA AVGVSTI. Dea Prouidentia infra se positum orbem sceptro velut regens & cornucopiæ instructa. Tritum emblema, & à prædecessoribus plerumque vsurpatum.

DIVA PAVLINA. Vxor Maximini, vt putant quidam, inter diuas relata, habitu velatæ, quód diuarum proprium, vt suprà notauimus. Capitolinus de vxore hæc recensens: *Pollice ita vasto fuit* (Maximinus) *vt vxoris dextrocherio vteretur pro annulo*: nomen tamen eius non expressit.

CONSECRATIO. Paulina Pauoni Iunoniæ aliti insidens, & velum seu diadema manibus expansum tenens in cælum sublimis fertur. Aquila Iouis ales Imperatores subuehere censebatur, pauo Iunonia Imperatrices. Vide suprà Tab. XXVI. in Faustinâ matre. & Tab. XXXI. in filiâ.

MAXIMVS CÆSAR, GERMANICVS. Iste est C. Iulius Verus, Maximus, Maximini filius, pulcherrimus suæ ætatis adolescens, sed moribus idcirco insolens, & animo atque cultu corporis in superbiam elatus, & passim amatus à fæminis: anno ætatis XVIII. aut circiter, cum patre in tentorio occisus. Victoriæ contra Germanos cum patre particeps titulũ *Germanici* promeruit. *Ingressus enim Pater Germaniam transrhenanam per* CCC. *&* CCCC. *millia barbarici soli vicos incendit, greges abegit, prædas sustulit, barbarorum plurimos interemit, cepit innumeros, militemq; diuitem reduxit*. Capitolinus.

PRINCEPS, vel, PRINCIPI IVVENTVTIS. Adstat Maximus apud signa militaria, sceptro & hastâ purâ ac paludamento insignis. Solet autem hic titulus Imperatorum filiis

tribui,

tribui, postquam ex ephebis egressi in viros adscripti sunt, vt dictum est suprà, ad Tab. xxxvii. vbi, simili ferè scemate, Diadumenianus expressus.

TABVLA XL.

Gordiani, Pvpieni, Balbini, & Gordiani tertii.

IMperator Cæsar, Marcvs Antoninvs, Gordianvs, Africanvs, Avgvstvs. Effigies Gordiani senioris, qui vir grauissimus, cùm Proconsulare Imperium in Africâ teneret, ab exercitu, subitâ & ingente seditione contra Maximini crudelitatem excitatâ, Imperator factus planè inuitus, & per minas intentatis gladiis coactus: postea Senatu certiore facto, ipse cum filio *Augusti* appellati, Maximino vnà cum filio hostibus declaratis. *Africanum* se dici voluit, quòd ex familiâ Scipionis Africani se originem trahere diceret, sed pòst filio in pugnâ contra Capelianum quemdam, qui Mauros rexerat, rebellantem, interfecto, ipse laqueo vitâ finiuit. Sciens in Maximino multum esse roboris, & in Afris nihil virium, multum quinimo perfidiæ.

Pontifex Max. Trib. pot. Cos. Pater Patriæ. Imperator ipse togatus cum parazonio, & ramum oliuæ siue lauri dextrâ attollens. Videtur symbolum indicâre, nec togæ, & pacis artes, nec fortitudinem bellicam in eo desideratum iri, vel est Statua ei posita.

Romæ æternæ. Roma sedens spoliis suffulta, pilo se sustentans, & victoriolam dextrâ præferẽs, scemate suprà aliquoties expresso. Indicat Romanam Rempub. premi posse tyran-

tyrannide Maximini, non opprimi, aut succumbere. Quod Horat. Carm. lib. III. in persona Annibalis de eâ prædicat:

Duris vt ilex tunsa bipennibus
Nigræ feraci frondis in Algido,
Per damna, per cædes, ab ipso
Ducit opes animumq́, ferro.
Non Hydra secto corpore firmior
Vinci dolentem creuit in Herculem,
Monstrumue summisere Colchi
Maius, Echioniæve Thebæ.
Merses profundo, pulchrior euenit:
Luctere, multâ proruet integrum
Cum laude victorem, geretq́,
Prælia coniugibus loquenda.

IMPERATOR CÆSAR M. CLODIVS PVPIENVS MAXIMVS, AVGVSTVS. Effigies Pupieni aureâ & radiatâ coronâ insignis. Is vir fuit militaris, domi forisque moribus semper grauis ac Seuerus, ignobilis genere, sed virtutibus clarus. Ex Præfecto Vrbi contra Maximinos, post mortem duorum Gordianorum Imperator à Senatu declaratus, vnà cum Balbino, & Augusti titulo vterque insignitus, *cumq́, populus Romanus Pupiem Imperio reclamaret, quòd seueritas viri metuenda videbatur, ac Gordianum adolescentulum Principem postularet, non prius permissi Imperatores è Capitolio, re diuinâ factâ, ad Palatium stipati armis ire, quàm is Cæsar declaratus esset*, vt refert Capitolinus.

CONCORDIA. Matrona sedens, dextrâ florem, sinistrâ cornucopiam gestat, quæ Orbi terrarum videtur inniti. significat ex concordia Pupieni Maximi, & Balbini Imperatorum, aduersus

aduersus Maximinum tyrannum, omnium rerum abundantiam ortam fuisse.

FIDES MVTVA AVGVSTORVM. Dextræ iunctæ Pupieni & Balbini, in fidei tesseram & Concordiæ, more prisco: quo veteres significabant omnem eorum honorem dextræ virtute constare, harumque nexu, animorum velut mutuum conuenire consensum. Vnde & dextræ fidei consecratæ, vt genua misericordiæ. In aliis eius numis simili emblemate, adscriptum, *Caritas mutua Augg.* Hæc boni ominis causâ sub initium geminati Imperij. Virg. VIII. Æneid.

——accipe daq; fidem. & lib. XII.

Iunximus hospitio dextras.——

IMPERATOR CÆSAR DECIVS CÆLIVS BALBINVS, AVGVSTVS. Balbini facies, qui vir consularis, nobilitate, virtute, probitate, & verecundiâ gratus omnibus, vnà cum Pupieno Imperator designatus. Refert Capitolinus, quòd, *cùm occisis Gordianis Senatus in Curiâ haberetur, & Consul aliis de rebus Senatum rogaret, qui primus sententiam dicturus erat, omissis de quibus rogabatur, proposuerit periculum Reipubl. & necessitatem de Imperatore deligendo Reipubl. incumbentem: cui Vectius Sabinus petitâ à Consule veniâ interfatus, cùm ostendisset celeriter in necessitate capienda consilia, non per moram consultationis quærenda, Maximino quadrato agmine ad Vrbem aduolitante: censuit duos eligendos, vnum qui Vrbis defensioni præsideat, alterum qui ob'u àm latronibus pergat.* Subiunxitque: *Ego Principes dico, vos firmate, sin minus meliorem ostendite, Maximum atque Balbinum, quorum vnus* (Maximus) *in re militari tantus est, vt nobilitatem generis splendore virtutis allexerit: alter* (Balbinus) *ita clarus nobilitate est, vt & morum lenitate Reipubl. sit necessarius, & vitæ sanctimoniâ; quam à primâ ætate in*

R studiis

ſtudiis ſemper & litteris tenuit. Cui mox à Senatu acclamatum: *Æquum eſt, iuſtum eſt, ſententiæ Sabini omnes conſentimus. Maxime & Balbine Auguſti, dij vos ſeruent.*

VOTIS DECENNALIBVS. Corona laurea omen victoriæ, & votorum nuncupatio, ſeu ſuſceptio deſignatur ſoluendorum, ſi Reſpubl. per decem annos ſequentes ſalua & incolumis perſtitiſſet, vel: Si ſalui tanto tempore, & felices Principes. Specimen huius ritus clarum in Plinij ſecundi Epiſtolis, ad Traianum, hoc exemplo: *Plinius Traiano. Solemnia vota pro incolumitate tuâ (quâ publica ſalus continetur) & ſuſcepimus, Domine, pariter & ſoluimus, precati deos, vt velint ea ſemper ſolui ſemperq́ ſignari.* Et iterum: *Vota, Domine, priorum annorum nuncupata alacres lætiq́ perſoluimus, nouaq́ rurſus, curante commilitonum & prouincialium pietate, ſuſcepimus, precati deos,* VT TE REMQVE PVBLICAM FLORENTEM ET INCOLVMEM EA BENIGNITATE SERVARENT. Vouebant autem diis donaria, templa, ludos, coronas, ſacrificia, & ſimilia· ſoluenda cum obtentis quæ petebant, rei votorum eſſent, dicebanturq́ue vota ſignare, ſuſcipere, nuncupare: & poſtea votorum rei, eadem ſoluere, implere, &c. Is ritus etiam apud exteros obſeruatus. Liuius lib. XXI. de Annibale cùm ſe præpararet ad bellum cum Romanis gerendum. *Gadeis profectus Herculi vota exſoluit: nouiſq́ue ſe obligauit votis, ſi cetera proſpere eueniſſent.* Et pòſt· *Ab Gadibus Carthaginem ad Hyberna exercitus redit*. Inde apparet exercitum votis tum ſoluendis, tum ſuſcipiendis interfuiſſe. De votis ſolemnibus nuncupandis, quod fiebat poſtrid. Kalend. Ianuarij per ſacerdotes, vide Tacitum XVIII. Annal. Plinium in Panegyrico, & alios.

AMOR MVTVVS AVGVSTORVM. Dextræ iunctæ vt

ſuprà, in teſſeram amoris,& conſentientis priuatim ac publicè mutuæ voluntatis. Numus vtrique Imperatori ex æquo tributus, vt ſuprà.

IMPERATOR GORDIANVS PIVS FELIX AVGVSTVS. Effigies Gordiani tertij, qui ex filio ſeu filiâ nepos fuit Gordiani ſenioris, de quo Capitolinus ait: *Illum in ſolatium deſiderij Gordianorum, qui pro Republ. perierant, adoleſcentem vix quatuordecim annorum Principem à populo expetitum; præcipuè, quia Pupiem à Senatu electi ſeueritatem metuebant: nec antè permiſſum Pupieno & Balbino è Capitolio ad Palatium ſtipatis armis ire, quàm hic Cæſar fuiſſet declaratus., quod ſtatim factum nouo S. C. genere, quum eodem die S. C. factum eſſet, inductuſque in Curiam Cæſar appellatus.* Decorus aſpectu, amatus & gratus omnibus, Imperatoribuſque biennio pòſt militari ſeditione interemptis, ſolus Imperio ſucceſſit, & ipſo anno ætatis XXII. Imperij VI. inſidiis & fraudibus Philippi, quem Prætorij Præfectum fecerat, & in locum parentis adſciuerat, duci iuſſus, ſpoliatus, & ante ora militum occiſus, in Perſide bellum gerens. In cuius percuſſoribus (qui nouem fuiſſe traduntur) quod olim in Iulij Cæſaris, accidiſſe notat Cordus; vt omnes poſteà, Philippis interemptis, ſuâ manu, ſuiſque gladiis, & iiſdem, quibus illum percuſſerunt, interierint.

LIBERALITAS AVGVSTI ALTERA, vel DVPLEX, aut GEMINATA. Stat ipſa dea teſſeram dextrâ præferens; ſiniſtrâ bina abundantiæ cornua: vt duplex donatiuum eodem tempore factum deſignet, ſiue, (vt ſolet fieri) donatiuum militi, congiarium populo.

IOVI STATORI. Stat Iupiter hasta & fulmine instructus STATOR, vel quod voto suscepto acies Romanorum fugientium stiterit, vel quod eius beneficio stant & stabiliuntur omnia, vt Ciceroni placet Orat. antequam iret in exil. *O Iupiter Stator, quem verè Maiores nostri Statorem Imperij nuncuparunt, quia ipsius beneficio constant omnia.* Eius templum in Palatio à Romulo dedicatum cùm Sabinos superasset. Huic Ioui videtur honorem seu statuam detulisse, vt res per Maximini tyrannidem dubias & Rempublicam fluctuantem sisteret, & stabili tranquillitate firmaret: siue terræ motum (qui acciderat) porrò arceret, eamque stabiliret, quod suprà Tab. XVIII. fortè respexit, symbolo: TELLVS STABILITA.

TABVLA XLI.

GORDIANI III. PHILIPPI *vtriusque* & OTACILLÆ.

ÆTERNITATI AVGVSTI. Phœbi siue Solis dei imago radiati, dextram attollentis, & spheram sinistrà librantis. Extat alius Gordiani huius numus similis cum scito: ORIENS AVGVSTI, seu quod iuuenem Principem ætate & formà florentem, & Orientis iam Imperium ferè obtinentem, augurio æternæ famæ Soli comparare placuit, qui Orientem & Occidẽtem paribus radiis illustrat, & æterno vel perenni gyro cõplectitur; seu quod Imperium Romanum in Occidente situm, iam potentiæ suæ dextram in Orientis oras hoc Duce protendat, Persis Romano Imperio succumbentibus. Verisimile autem hac formâ Solem apud Orientales Heliogabali etiam titulo cultum vt infrà Tab. XLVII. ad numum Aureliani notabimus, quamquã sint qui

qui diſtinguant Numen dei, quod colebatur formâ informi, & ſtatuam. De quo vide, quæ dicta ad Tab. XXXVII.

TRAIECTVS AVGVSTI. Triremis Prætoria roſtrata, inſtructa copiis ſigniſque militaribus. Deſignat profectionem Gordiani ad bellum Perſicum claſſibus exercitu traducto: quod Duce Miſitheo ſocero ſuo, Prætorij Præfecto, optimo & prudentiſſimo viro, feliciter adminiſtrauit. Capitolinus: *Sedato terræ motu, Prætextato & Attico Conſulibus, Gordianus, aperto Iano gemino, profectus eſt contra Perſas exercitu ingenti, & tanto auro, vt vel auxilijs, vel militibus facilè Perſas vincere poſſet.* & iterum: *Syriâ Perſas expulit, ſummoto, qui eam inuaſerat, Sapore rege, ſicq; effectum vt Perſæ, qui etiam in Italiâ timebantur, in regnum ſuum redire ſint coacti, totumq; Orientem Romana Reſpubl. obtineret.*

PONT. MAX. TRIBVNITIA POTESTATE ITERVM, CONSVL, PATER PATRIÆ. Pax dea ramum oliuæ præferens. Alius ſimilis extat, cui inſcriptum, PAX AVGVSTI. Numus cuſus Perſis vt dictum eſt, ſuperatis, & ſic pacato rurſus orbe terrarum.

IMPERATOR PHILIPPVS AVGVSTVS. Effigies M. Iulij Philippi, natione Arabis, qui humili loco natus, mortuo (eius, vt ſuſpicio fuit, fraude) Miſitheo Prætorio præfecto, ob virtutem militarem à Gordiano ſubrogatus, dolis poſteà & malis artibus militum animos à Gordiano alienauit: primùm tutor quaſi Principis electus, iuſſuſque pari cum illo Imperio præeſſe: pòſt ſuperbiſſimè contra Gordianum agens, tandem per ſummam contumeliam & iniuriam occiſo, per ignominioſum ſupplicium, Gordiano, Imperium arripuit: ſed & ipſe

 anno

anno pòst sexto à militibus Veronæ cæsus, cùm contra Decium exercitum eduxisset, manibus cæsi à se Imperatoris suo sanguine parentauit. Iste quamquam initio gentilis, traditur tamen anno V. C. millesimo ad Christianam fidem perductus. *Occasione cuius anni cum in Capitolio sacrificare Ioui vellet, à S. Pontio, qui Præfecturâ auctus erat, edoctus fuit de vno Deo vero & omnipotente in cælis, qui omnia condidit* VERBO *suo, &* SPIRITVS *sui gratiâ animauit. Et credidit, vnaq; cum filio à Fabiano Papâ baptizatus traditur.* vt refert Illust. Card. Baron. Tom. Annal. 11.

SÆCVLARES AVGVSTI I. Leo mansuetè gradiens. Exhibuit Philippus anno Imperij II. ab V. C. millesimo, ludos sæculares cum summo apparatu & magnificentiâ spectaculorum, quorum iste primus missus videtur fuisse, Leonum cicurum paria triginta: quod leo in feris regnum obtineat, & familiam ducat. Capitolinus: *Fuerunt sub Gordiano Romæ elephanti* XXXII *alces* X. *tigres* X. *leones mansueti* LX. *leopardi mansueti* XXX. *hyenæ* X. *gladiatorum fiscalium paria mille, hippopotamus vnus, rhinoceros vnus, archoleontes* X. *camelopardali* X. *onagri* XX. *equi feri* XL. *& cætera animalia innumera & diuersa, quæ omnia Philippus ludis sæcularibus vel dedit, vel occidit.* Dedit scilicet in direptionem venationis: vel in circo per venatores occidenda exhibuit in spectaculum. Idem in Philippo refert Pomponius Lætus. *Huius Imperij anno secundo ante* XI. *Kalend. Maij ingenti pompâ, magnoq; sumptu & apparatu, sæculares ludi anno & natali V. C. millesimo, celebrati sunt. belluæ triumpho Persico, & bis ludis à Gordiano asseruatæ, (nam iuuenis natali vrbis triumphare decreuerat) hæ fuisse commemorantur. Elephanti* XXXII. &c. vt suprà ex Capitolino, *quæ omnia in Circo maximo exhibita: & scenici ludi, quos in theatro tribus diebus totidemq; noctibus, (mirum dictu)*

perugil

peruigil populus ſpectauit, funalibus atque lychnis tenebras vincentibus.

ÆTERNITAS AVGVSTORVM. Elephas reticulatus, inſidente mauro cum iaculis. Per elephantem æternitatem deſignari putant, quod ij longiſſimè viuere tradantur, nempe Mauritani, Solino auctore, in annos trecentos, & Ariſtotele ducentos, & quibuſdam trecentos. Magis tamen fortè ex ſententiâ numiſmatis ſit, per ludos *ſæculi miliarij* (vt in aliis numis vocatur) in quibus elephantes inter primaria ſpectacula fuerunt, & numerum denarium perfectum in ſe trinâ dimenſione, velut cubicè, multiplicatum, (id eſt decies dena decies, quæ millenarium quadrant) abſolutam annorum ſeriem, id eſt æternitatis perfectionem innui, & famam ſimul immortalem tam raræ nouæque ſolemnitatis, iſtis Principibus, ſub quibus incidit, portendi. Fuitque iſte miſſus in Circo, fortè ſeptimus, Elephantes ſcilicet XXXII. quia ad ſextum vſque eſt deſignatio in aliis numis, & auctoribus.

LIBERALITAS AVGVSTI. Sedet Imperator in ſellâ curuli editiori loco, cum adſtantibus miniſtris, qui teſſeras manu gerunt, accedunt aliqui ad gradus vel tribunalis gradus, accepturi Congiarium.

MARCIA OTACILLA SEVERA AVGVSTA. Hæc Philippi Imperatoris vxor, ex quâ Philippum filium Imperij conſortem procreauit, lunæ creſcentis cornibus cincta, quibus eam Dianæ comparant, & creſcenti augurantur abſolutam perfectionem & complementum eius gloriæ, felicitati, & virtuti. Quod poſtea ſymbolum fuit Franciſci I. Galliarum regis, cum ſcito, *Donec totum impleat orbem*, & nunc Turcarum

insigne, simili, ipsis, præsagio & sensu. Porrò hanc Marciam CHRISTVM etiam coluisse quidam auctores sunt, & cum marito ac filio per baptismum ei initiatam.

SAECVLARES AVGVSTAE IIII. vel, AVGVSTORVM. Vt in aliis argenteis. Hippopotamus. De hoc animali aliquid dictum sup. Tab. xix. Porrò sagacissimum esse tradit supra animalia cuncta ratione carentia Ammianus Marcellinus. Voluit hoc numo Philippus vxorem quoque illustrem facere, sæculari solemnitate in eius memoriam quoque transfusâ. Fuit autem hic missus, quod ex notis colligimus, in Circo maximo quartus, Hippopotamus scilicet vnus, rarum animal, & numquam antè Romæ spectatum. vt secundus Romuli & Remi conditorum Vrbis cum lupâ nutrice exhibitio, tertius halcium x. quintus ceruorum, sextus hyenarum: quod ex aliis numis notis numerariis inscriptis colligimus. Credo autem tot numos variâ formâ & numero cusos, quot generis missus siue spectacula hisce ludis miliarij sæculi edita fuerūt.

IMPERATOR MARCVS IVLIVS PHILIPPVS AVGVSTVS. Philippus iunior à patre consors Imperij declaratus, Romæ post patris mortem interfectus anno ætatis duodecimo, ἀγέλαστος dictus, quod patrem ludis sæcularibus ridentem seuero vultu inspexisse, velut corrigens, tradatur. Tractum putant ex Seueræ matris cum Christianis præceptis informantis sanctâ disciplinâ: quia Christiani ab hisce spectaculis, præcipuè crudelibus abhorrebant, & peccatum censebant non tantùm eis spectandis arridere, sed interesse.

PRINCIPI IVVENTVTIS. Philippus Imperator habitu militari, cum globo & hastâ, adstante à tergo filio, cui ad armorum

morum tractationem, & regimen Imperij præit, vt Principem iuuentutis Reipubl. formet.

SÆCVLARES AVGVSTORVM. X. Leopardus: missus nempe decimus, Leopardi mansueti triginta sub nomine iunioris Augusti in circum emissi, aut illi simul cum patre ludis præsidenti in honorem adscripti.

TABVLA XLII.

Patris & filij DECIORVM, ETRVSCILLÆ, HOSTILIANI, & TREBONIANI.

IMPERATOR C. MESSIVS QVINTVS TRAIANVS DECIVS AVGVSTVS. Effigies Decij patris, qui in Illyrico militum suffragiis nactus Imperium, à Senatu deinde Augustus appellatus, optimi etiam Principis famam nomenque obtinuit: variisque præconiis eum historici dilaudāt, sed crudelis valde persecutor in Christianos fuit, quos proposito edicto omnes quotquot reperiri possent, necari imperauit. Vix toto biennio imperauit vnà cum filio, cum quo aduersus Gothos Thraciā infestantes, prælio incōsultò inito, periit, viuusque cum equo paludibus absorptus, reperiri nō potuit: iusta Dei vindictâ, vt qui sanguinem Christianorum sitierat, cœnum biberet, & in terram vliginosam viuus descenderet.

DACIA. Prouincia Dacia, baculum tenet, in cuius summitate caput equi apparet, quòd gens bellicosa & equitatu præualens. Alius argenteus titulum præfert, DACIA CAPTA. De gestis Decij pauca extant, quia in odium persecutionis, quā Christianos afflixit, oblitteratæ videntur hi-

ſtoriæ temporis eius. Horatius Dacos *aſperos* vocat, id eſt, duris adſuetos & laboribus infractos.

PANNONIÆ. Vtraque Pannonia, ſuperior & inferior, quarum altera maſſam ſiue clauam tenet, armorum fortè genus illi genti vſitatum. Græci ferè Pannonios confuſo nomine Pæones vocant, & de iis Max. Tyrius, Orat. XXXVIII. eos, *Solem venerari, & ſignum Solis eſſe diſcum breuem longo impoſitum ligno.* quod an hîc expreſſum ſit, non ſatis conſtat.

HERENNIA ETRVSCILLA AVGVSTA. Hæc Traiani Decij filia fuiſſe traditur, vxor Voluſiani.

PVDICITIA AVGVSTÆ. Sedet dea Pudicitia, peplo ſiue flammeo vultum obnubens in ſignum verecundiæ & pudoris, vt ſuprà Tab. XXXIII. & haſtam puram tenẽs. Iuuenal. Saty. X. de Meſſalinâ:

—— dudum ſedet illa parato
Flammeolo. ——

qui ritus erat virginum nubentium.

QVINTVS HERENNIVS ETRVSCVS MESSIVS DECIVS. Vultus Decij iunioris, coronâ radiatâ inſignis, qui cum Patre in bello Gothico extinctus.

PIETAS AVGVSTORVM. Mercurius cum petaſo, caduceo, & bulgâ ſeu crumenâ. Mercurium lucris præfectum vulgo notum, vnde & mercatorum & publicanorum tutelaris habebatur. Eâdem figurâ & inſcriptione reperitur in argenteo Hoſtiliani eius qui ſequitur. De *Caduceo* Mercurij, & quem

quem ipse eius virgæ vsum haberet, breuiter Virgil. lib. IIII. Æneid.

Tum virgam capit, hac animas ille euocat orco
Pallentes; alias sub tristia Tartara mittit,
Dat somnos, adimitq́, & lumina nocte resignat:
Illâ fretus agit ventos, & turbida tranat
Nubila. ———

C. VALENS HOSTILIANVS MESSIVS QVINTVS CÆSAR NOBILIS, vel, NOBILISSIMVS. De hoc nihil admodum apud Græcos aut Latinos historicos est reperire. Coniicit Onufrius hunc Decij alterum filium fuisse, siue generum, quod simul cum Decio imperauerit, vt verisimile est ex numismatis emblemate quod sequitur, nec nisi Imperatorum liberis posteriori æuo tribui solet. Alij numi habent: QVINTVS NOBILIS CÆSAR VALENS HOSTILIANVS AVGVSTVS. Et item alius apud Adolphum Occonem: ÆTRVSCVS ET QVINTVS CÆSARES. Habetq́ue vtriusque facies aduersas, vt suprà Tab. XXXV. vidimus Bassiani & Getæ.

PRINCIPI IVVENTVTIS. Stat tunicatus Imperator cum paludamento, dextrâ signum militare tenens, sinistrâ pilum. De titulo hoc aliquoties dictum suprà. Indicat vel primæ militiæ tyrocinium, vel participatum cum Decio belli laborem.

IMPERATOR CÆSAR C. VIBIVS TREBONIANVS GALLVS. Iste cùm Dux limitis Mæsiæ à Decio factus esset, à legione, quæ prælio Decij contra Scythas infelici superfuerat, Imperator salutatus est, eumq́ue Senatus Augustum appellauit.

pellauit. Is cum Scythis fœdus percussit, & tributo ducentarum dragmarum aurearum Imperium grauauit. Posteà ipso Romæ agente, cùm Æmilianus Dux limitis Mæsiæ, Scythas impressionem in terras Romani Imperij facientes feliciter repressisset, & Imperator ab exercitu appellatus esset; Trebonianus filium consortem Imperij fecit, & ad opprimendum Æmilianum profectus, deserentibus eum militibus & Æmiliano adhærentibus, cum filio cæsus est, postquam biennio imperasset. Cœpit sub eo grassari sæuissima pestis, quæ ab Æthiopiâ incipiens, totum ferè orbem peruagata toto decennio, vix tandem consopita est.

IVNONI MARTIALI. Templum deæ cum ipsius statuâ, & adstante pauone. Ludicrum Martiale refert in Diuo Claudio Trebellius, narrans quid illi inter luctandum eo ludicro acciderit. Sed hoc Marti putem potiùs quàm huic Iunoni sacrum fuisse. Citat Adólphus Occo triplex numisma huic deæ à Treboniano signatum, triplexque item à filio eius Volusiano. Sed quia illud epitheton Iunonis alibi non reperitur; autumat R.P. Andræas Schottus fortè genuinam scripturam esse; MARITALI, vnâ litterulâ transpositâ, quæ eadem Iuno Lucina & iugalis dicta.

SÆCVLVM NOVVM. Templum almæ Vrbis Romæ, sex columnis in vestibulo suffultum, in cuius medio statua, fortè an vrbis Romæ, quamuis hic stantis habitu expressæ. Sic colligo ex cõsimili planè figurâ templi Romæ, infrà Tab. XLVII. vbi ÆTERNÆ titulo insignitur, & iterum Tab. LI. Fuit autem templum illud regione Vrbis quartâ, iuxta Viam sacram, vt tradit Victor: cuius & Spartianus meminit in Hadriano. *Colossum*, inquit, *stantem atque suspensum per Decrianum*

architectum, de eo loco in quo nunc templum Vrbis est, ingenti molimine transtulit, ita vt operi etiam elephantes XXIIII. *exhiberet.* Et hîc interpretor; hoc maximè ad æternæ (vt augurabantur) Vrbis gloriam celebrari hoc numismate, quod iam pòst dena secula & millesimum annum rotundatum, nouum sæculum adsurgit, vel vt cum Poëtâ dicamus:

Magnus ab integro sæclorum nascitur ordo.

Cùm tamen florere perseueret Vrbs & crescere, & sub Imperio suo spectare gaudeat tantùm non quidquid Sol Oriens & Occidens terrarum lustrat & contuetur. Possit autem & ista statua esse Imperatoris togati in vestibulo templi Almæ Vrbis dedicata, in memoriam noui sæculi sub ipso inchoati, de quo dispiciant periti.

TABVLA XLIII.

VOLVSIANI, ÆMILIANI, VALERIANI, & MARINIANÆ.

IMPERATOR C. VIBIVS VOLVSIANVS AVGVSTVS. Post excessum Gordiani tertij inter eos fuit qui Imperio potiti. Gener fuit Traiani Decij, ductâ eius filiâ Herenniâ, filius Treboniani Galli, quem pater Romæ agens, audiens Æmilianum Imperatorem ab exercitu factum, consortem Imperij fecit, breuíque pòst tempore cum patre apud Interamnum occisus est.

PIETAS. Instrumenta pontificalia & sacrorum. Lituus, culter, simpulum seu guttus, capeduncula, aspergillum, & patera, vt suprà aliquoties. Designat sacerdotia quibus auctus fuit, & in Diuos suos cultum.

ANNONA AVGVSTI. Femina ſedens cum frumentario vaſe, ſiue Modius ſiue Congius ſit, in quo frumenti ſpicæ, manu videtur pomum, aut potiùs papauer continere. Obſeruauit enim V. Doctiſſimus Antonius Auguſtinus, Papauer in his nummis frequentiſſime conſpici, qui Annonam exprimunt, in Cereris memoriam, quæ raptâ à Plutone Proſerpinam filiam dum quærit, ſomno oppreſſa quieuit; vnde à Poëtis, nunc Cereale, nunc Voſcum papauer dicitur. Indicat autem Nummus hic, à Voluſiano, Annonæ copiam & vilitatem procuratam.

IMPERATOR CÆSAR ÆMILIANVS PIVS FELIX AVGVSTVS. Iſte in Mauritaniâ ortus Dux limitis Mæſiæ ſub Decio, ſtrenuè rem geſſit ſub Treboniano Gallo profligatis Scythis & in ſolitudines ſuas reiectis. Pòſt ab exercitu Imperator creatus, cæſo mox Gallo, qui ad eum opprimendum profectus erat, ſcripſit Senatui ſe Imperatorem electum, & diligentiam in bello adminiſtrando in Oriente ſpopondit. Interea nuntio accepto Alpinos milites Valerianum elegiſſe, milites eius, ne ciuili bello ſe conficerent, ipſum occidunt apud Spoletum, & Valeriano ſe tradunt. Alij illum morbo abſumptum referunt, tres circiter menſes modeſtè Imperio vſum.

PONTIFEX MAX. TRIBVNITIA POTESTATE, PATER PATRIÆ. Imperator haſtâ purâ instructus ad ſigna militaria ſacrificat loricatus. Solent Imperatores noui luſtrato exercitu ſacra facere coram legionibus, & eâ occaſione aliquando ſuper aris milites nouo ſacramento obligare, quæ cauſa martyrij multorum Chriſtianorum militum, qui tempore eius ſacrificij, ne ſe polluerent, à caſtris ſecedebant, quod

quod fecit tota Thebæorum legio (*quæ*, vt refert Eucherius, *sex millia sexcentos sexaginta sex viros validos animis, & instructos armis antiquorum Romanorum habebat exemplo*) sub Maximiano Herculio, in Galliâ, primùm decimata bis, mox immisso omni exercitu ad internecionem deleta, animante eos Mauritio maximè Tribuno: quorum reliquias plurimas venerari est apud Agrippinam Coloniam, & in Subalpinis.

APOLLINI CONSERVATORI. Apollo nudus laurum dextrâ tenens, citharam sinistrâ. Credo Apollini maximè his Principibus honorem habitum, vt contra pestilentiam grassantem, vt dictum suprà, (quam & immittere iratus, & propulsare placatus putabatur) Romano Imperio adesset: quia & Treboniani Galli numismata producit Occo, quibus inscriptum, APOLLINI SALVTARI. De peste immissâ, Homeri Ilias, lib. 1. De propulsandâ, Horat. carm. lib. 1.

Vos Tempe totidem tollite laudibus
Natalemq; mares Delon Apollinis,
Insignemq; pharetrâ,
Fraternâq; humerum lyrâ.
Hic bellum lacrymosum, hic miseram famem,
Pestemq; à populo, & Principe Cæsare in
Persas atque Britannos,
Vestrâ motus agat prece.

IMPERATOR CÆSAR PVBLIVS LICINIVS VALERIANVS AVGVSTVS. De eo Trebellius Pollio: *Valerianus Imperator nobilis genere Patre Valerio, Censor antea, & per dignitatum omnes gradus suis temporibus ad maximum in terris culmen ascendens, cuius per annos LXX. vita laudabilis in eam conscenderat gloriam, vt per omnes honores & Magistratus insigniter gestos Imperator*

rator fieret, non, vt solet, tumultuario populi concursu, non militum strepitu, sed iure meritorum, & quasi ex totius Orbis vnâ sententiâ. Is feliciter contra Saporem Persarum regem bellum gerens, seu imperitiâ Ducis, seu fraude, seu aduersâ fortunâ, iniqua in loca deductus, captus est ab hoste: apud quem miserè consenuit. Nam quoad vixit, Sapor eo incuruato pedem ceruicibus eius imponens, equum ascendere solitus, tandem ipsum crudelissimâ morte, pelle à ceruice ad imos vsque talos detractâ, necauit, anno LXXVII. ætatis. Victor eum stolidum & inertem fuisse tradit, neque ad vsum aliquem publicum consilio aut operâ idoneum. Zozimus captum magnâ suâ culpâ & imprudentiâ: sanè ludibrium fortunæ ingens fuit, & caducæ in terris sortis nobile documentum.

DEO VOLKANO. Templum Volkani siue Vulcani, in cuius medio deus malleo instructus & incude, vt apparet, iuxtâ posito. Græcâ orthographiâ, numo fortè in magna Græciâ signato.

APOLLINI PROPVGNATORI. Apollo arcum intendens, & sagittis propugnans. Nota est fabula, quâ Apollo matris honorem propugnās fecundæ Niobes liberos sagittis confecisse traditur. Horat. Ode VI. lib. IIII. ad Apollinem:

Diue, quem proles Niobæa magnæ
Vindicem linguæ, Tityosq; raptor
Sensit, & Troiæ propè victor altæ
Phtius Achilles.

DIVÆ MARINIANÆ. Mariniana, altera Valeriani vxor, mater P. Licinij Valeriani, sed velata more diuarum, scilicet post mortem cælo adscripta, lunæ etiam cornibus cincta.

CON-

CONSECRATIO. Ara cum acroteriis ſeu cornibus ſuis, & in medio eius ignis. Indicat diuinos honores defunctæ attributos.

CONSECRATIO. Pauo pictâ pandens ſpectacula caudâ: aut, quæ Laudatas oſtentat auis Iunonia pennas. Symbolum Iunonis, vt ſuprà.

TABVLA XLIIII.

VALERIANI, GALLIENI, SALONINÆ, & SALONINI.

DIVO CÆSARI VALERIANO. Iſte ex Marinianâ vxore P. Licinius Valerianus, Valeriani filius, formâ conſpicuus, verecundiâ probabilis, eruditione pro ætate clarus, moribus periucundus, & à fratris diſſolutione ſeiunctus, à patre abſente *Cæſar* eſt appellatus, à fratre, vt Cæleſtinus dicit, *Auguſtus. Nihil habuit*, vt ait Pollio, *prædicabile in vitâ, niſi quod eſt nobiliter natus, educatus optimè, & miſerabiliter interemptus*. Sed & poſt mortem in Diuorum numerum relatus, vt hîc numus docet.

CONSECRATIO. Rogus funebris formâ conſecrationi propriâ, de quo dictum Tab. XXV. vbi ſimile emblema Antonini Pij.

CONSECRATIO. Aquila, quâ è rogo euolante ſignum dabatur conſecrationem perfectam, & velut à Ioue, internuntio alite ſuo, approbatam. De quo dictum ad Tab. XXV.

GALLIENVS PIVS FELIX AVGVSTVS. Valeriani Imperatoris filius omnibus artibus à puero instructus. Augustus à patre appellatus, sub initium Imperij multa benè gessit. Sed patre pòst à Sapore capto, omnibus lugentibus ipse lætatus est, quod excusso iugo paterno, vino, libidini & popinis se totum dare posset. XV. Imperij anno cum Valeriano fratre, & filio Gallieno, Aureoli commento, contra quem profectus erat, à suis interfectus circa Mediolanum, natus in perniciem Imperij, & luxu & libidine infamis vixit annis L. Sub huius Imperio XXX. tyrãni variis pro occasione locis Imperium obtinuerũt, & membra Imperij mirè lancinauerunt.

APOLLINI CONSERVATORI AVGVSTI. Centaurus siue Apollo eius habitu, dextrâ sphæram siue globum, sinistrâ gubernaculum tenens. Ego hanc sphingem nondum capio. Viderint antiquitatis peritiores, quare Apollo hoc habitu. Anne quod monstrum Imperatorium deum monstruosum coluit, Orbemque ac gubernacula eius monstris aut bestiis, id est, tyrannis triginta (factus ipse sicut equus & mulus) conculcanda concessit? Sunt qui putent Gallienum expeditione in Orientẽ susceptâ hoc signum vt sagittarij, quasi thema suum (vt supra capricorni Augustus, & Vespasianus fecerant) publicasse, & Solem vel Apollinem in eo signo versantem sibi tutelarem deum expressisse, quod nondum satisfacit, quia iste Apollo siue sagittarius, arcu caret & sagittis, itaque ampliamus.

LIBERO PATRI CONSERVATORI AVGVSTI. Tigris seu panthera, Baccho, qui Liber Pater dictus, sacra. Virgil. Æneid. lib. VI.

Liber agens celsa Nysæ de vertice tigres.

Hoc

Hoc emblema verisimilitudinem habet, quod in Orientem arma Romana inferenti is tutelaris electus, qui in Orientales & Indos trophæa sua & signa summâ cum gloriâ produxisse fertur. Sed & concinnè patronus Bacchus ei, qui crapulâ, lustris & popinis Romanum Imperium tunc potentissimum tantùm non funditus euertit. Quâ de re diffusè in vitâ eius Pollio Trebellius.

CORNELIA SALONINA. Vxor Gallieni, quam Regis Marcomannorum filiam, à Trebellio Pollione *Piparam*, ab Aurelio Victor *Pipam* cognomento, & Attali Germanorum Regis filiam dictam, perditè adamatam, accepit, socero ex pacto parte superioris Pannoniæ concessâ. De hac Trebellius Pollio in Posthumio: *Interfecto à Gallis Salonino Gallieni filio, ab omni exercitu & ab omnibus Gallis Postumius gratanter acceptus, talem se præbuit per annos septem, vt Gallias instaurauerit, quum Gallienus luxuriæ & popinis vacaret, & amore barbaræ mulieris consenesceret.* Barbaram mulierem, nō vxorem vocat, etsi ea pro vxore habita: quia non creditæ sunt nuptiæ, quas ciuis Romanus cum peregrinâ contraxisset. Apud Porphyrium in vitâ Plotini perhonesta huius mulieris est mentio.

DEÆ SEGETIÆ. Templum, & in eo statua deæ stantis, manibus eleuatis, & in eius vertice Lunæ crescentis cornua, Flaua *Segestis* à Virgilio nuncupatur: sunt qui autument hîc reponendum, *Segestæ*. fortè ex erasis antiquitate litteris errore contracto. Est autem *Segestis* dea Segetum & frugum præses; vt Pomona fructuum. Forsan Lunæ cornua habet quod ad Lunæ & mensium obseruationem segetes serendæ occandæque sint, vt feliciter prouenlant. quod & Horatius tangit carmine Seculari:

Ritè Latonæ puerum canentes,
Ritè crescentem face noctilucam
Prosperam frugum, celeremq́ pronos
Voluere menses.

Meminit Deæ Segetiæ S. Augustinus de ciuit. Dei lib. IIII. cap. VIII. vbi vanitatem Polytheïæ Romanæ perstringens, sic ait: Nec saltem potuerunt Romani, vnam Segetiam talem inuenire, cui semel segetes commendarent, sed sata frumenta, quamdiu sub terrâ essent, præpositam voluerunt habere Deam Seiam: cum verò iam essent super terram, & segetem facerent, deam Segetiam: frumentis verò collectis atque reconditis, vt tutò seruarentur, Deam Tutillinam præposuerunt, cui nō sufficere videretur illa Segetia quamdiu seges ab initiis herbidis vsque ad aristas aridas perueniret.

Plinius lib. XVIII. vocat Segestam. Hos enim, inquit, tunc Deos maximè nouerant: Seiamq́ue à serendo, Segestam à Segetibus appellabant, quarum simulachra in circo videmus.

VENVS FELIX. Venus sedens, pomum ferens & hastam puram, adsultante vt apparet, hinnulo. An quod præses ipsa Venus proteruiæ lasciuientis, & velut petulcæ & subsultantis alacritatis. Quod lasciuiæ genus Horatius amabat, & *gratam proteruitatem* vocabat: quod Itali etiámnunc laudant in puellis & *vaghezza* exprimunt. An quod per Hinnulum designetur verecundum illud & pauidum in puellis virginibus? quod etiam hac Hinnuli imagine Horatius tangit:

Vitas Hinnuleo me similis Chloe.

etsi hoc Veneri parum congruens. Hoc saltem est: per imaginem Veneris, formam Saloninæ commendat & venustatem.

SALONINVS VALERIANVS CÆSAR. Effigies P.Licinij Cornelij Salonini Valeriani, qui Gallieni ex Saloninâ filius, adolescens mortuus est: dictus Saloninus, vel quod Salonis natus, vel in matris gratiam (quam pater perditè amauit) eius cognomine indigetatus.

PIETAS AVGVSTI. Instrumenta sacrorum, vt suprà aliquoties. Solent opulentis sacerdotiorum redditibus augeri principum etiam impuberes tantùm filij, vt variis locis historici testantur.

CONCORDIA TRIVM AVGVSTORVM. Tres dextræ in vnum nodum coaptatæ. Referimus ad patrem Gallienum, ipsum Saloninum, & ad fratrem Gallieni P. Licinium Valerianum, qui à patre absente Cæsar, à fratre Augustus dictus, miserabiliter cum fratre interemptus, & iuxta Mediolanum sepultus fuit.

TABVLA XLV.

POSTVMI, VICTORINI, & AVREOLI *Tyrannorum.*

IMPERATOR CÆSAR POSTVMVS PIVS FELIX AVGVSTVS. Effigies Marci Cassij Latieni Postumi, inter triginta tyrannos computati, qui per Gallieni fatalem inertiam Imperium variis locis sub ipso arripuerunt. Trebellio Pollioni *Posthumus*. vir in bello fortissimus, in pace constantissimus: cui, cùm Gallienus filium Saloninum in Galliâ positum credidisset, quasi custodi vitæ, & morum actuumque Imperialium institutori, ipse pòst occiso Salonino sum-

 psit

psit Imperium, vel, vt alij tradunt, per Gallos odio in Gallienum (cùm puer, quem apud se imperare ferre non possent, missis militibus occisus esset) Imperator salutatus est, & ab exercitu Gallisque omnibus gratè acceptus, talem se præbuit per annos septem, vt Gallias instaurauerit, & submotis omnibus Germanicis gentibus, Romanum in pristinam securitatem reuocauerit Imperium. Sed ob grauitatem morum à Gallis nouarum rerum cupidis, Lolliano agente, interemptus est. Eutropius ait decem eum annis apud Francos Imperium obtinuisse.

INDVLGENTIA PIA POSTVMI AVGVSTI. Refero ad indulgentiam criminum & clementiam Postumi: quod reum genibus flexis manus, more supplicantium, attollentē, protensâ manu velut ad surgendum inuitet ipse sedens velut pro tribunali togatus. Ostendere vult facilem fuisse Principē in condonandis pœnis: prout eâ voce vtitur Capitolinus in Antonino Pio, quem similiter piè indulgentem ostendit, dum ait: *His, quos Hadrianus damnauerat, in senatu indulgentias petijt, dicens, etiam ipsum Hadrianum hoc fuisse facturum.* Quod contrà obseruatum à quibusdam etiam magnis Principibus, vt Alexandro Seuero, de quo Lamprid. *Condemnationes & raras esse iussit, &, quæ factæ fuerant, non indulsit.* Item alibi de Senatorum ab eo creatorum modo per sententias omnium, & testes summos viros, addit: *si fefellissent vel testes, vel ij qui sententias dicebant, postea in vltimum rejciebantur locum ciuium, condemnatione adhibitâ, quasi falsi rei approbati, sine vllius indulgentiæ proposito.*

HERCVLI DEVSONIENSI. Hercules cum spolio Leonis, clauâ & arcû. Magnas turbas hæc inscriptio inter Antiquitatis peritos excitauit. Adolphus Occo de litteris optime meritus,

ritus, in Posthumo legit. HERCVLES DEVS ONIENSIS, ita etiam legit Hubertus Holtzius in Thesauro suo rei Antiquariæ: Abrahamus verò Ortelius in Thesauro Geographico, in eadem est opinione. Addit etiam, ONIENSEM vrbem esse, quæ nunc *Oigni*, dicitur. Sed aberrant omnes, extra enim controuersiam est, DEVSONIENSI, legendum esse. DEVSO enim oppidum fuit in regione Francorum vel Sicambrorum. Quod nimis clarè docet D. Hieronymus in supplemento Chronici Eusebiani, anno nono Imperatoris Valentiniani. *Saxones cæsi Deusone in regione Francorum*. Hæc totidem verbis refert Cassiodorus accidisse IIII. Consulatu Valentiniani & Valentis Augg. licet ille diuisim legat, *de Vsone*, mendosè. Suspicantur nonnulli Deusonem esse, Diuionem Burgundiæ Vrbem, sed falluntur, siquidem Franci Valentiniani tempore necdum in Æduorum regionem siue Burgundiam penetrauerant, nam vix traiecto Rheno ripam Romanorum inuaserant, vt bene obseruauit Iosephus Scaliger ad Eusebium.

SALVS PROVINCIARVM. Fluuius est cum nauigio suo, fortè Rhenus limes Galliæ Belgicæ, cùm scopulis, velut terminis innitatur: aut aliquod ex nobilioribus Galliæ fluminibus, subuehendo & conducendo commeatu salutem Prouinciis & velut vitam ferens.

POSTVMVS AVGVSTVS. Imperator Postumus galeatus cristâque insignis equinâ. In galeâ bigæ, & velut certamina gloriæ.

PROVIDENTIA AVGVSTI. Stat Prouidentia sceptro orbem regens, & columnæ innixa, & cornu copiæ ostentans.

Cùm

Cùm ſtultorum ſit lunæ inſtar mutari, prudentum autem conſtanter agere, ſtabilitatem virtutis columna fulciens deſignat, felicitatem cornucopiæ, potentiam ſceptrum, Orbis nullo terminatam limite Imperatoris auctoritatem, prouidæ eius ſapientiæ adſcribendam.

IMPERATOR CÆSAR VICTORINVS PIVS FELIX AVGVSTVS. Hunc Poſtumus ſenior, cùm videret ſibi contra Gallienum non ſolùm militum, verùm etiam alterius Principis auxilium neceſſarium; militaris induſtriæ virum (vt ait Pollio) in participatum vocauit Imperij, & cum eodem contra Gallienum conflixit. Interfecto autem Poſtumo & Lolliano, ipſe ſolus in Imperio remanſit. ſed cùm matrimoniis militum, & militarium corrumpendis operam dâret, à quodam actuario, cuius vxorem ſtuprauerat, compoſitâ factione apud Coloniam Agrippinam interemptus eſt cum Victorino filiolo: Præter libidinem optimus Imperator, quem Iulius Aterianus eius æui ſcriptor laudat, ſcribitque *neminem ei præferendum fuiſſe, non in virtute Traianum, non Antoninum in clementiâ, non in grauitate Neruam, non in gubernando ærario Veſpaſianum, non in cenſurâ totius vitæ ac ſeueritate Pertinacem vel Seuerum.* Sed hæc omnia libido, & cupiditas mulierariæ voluptatis perdidit.

ROMÆ ÆTERNÆ. Romæ caput galeâ & criſtâ munitum, dextro humero nudo velut brachium exertum gerens, prout virtus militaris his tabulis aliquoties exprimitur, excuſſæ fortitudinis inſigne. ÆTERNÆ titulus & augurium frequens in numis ſuprà.

SAECVLI FELICITAS. Fortuna videtur, illa quam Græci,teste Pausaniâ, τύχη φερέπολιν, (propter turriculam seu fastigium, quod refert in capite) vocabant: gubernaculum iuxta positum,quòd ei rerum moderationem adscriberet. Proram nauis pede premit, puerum in genibus velut sibi supplicantem habet,aut quòd liberos tollat. an forte quòd Victorinus liberis tollendis operam daret(cùm procliuis in libidinem describatur) & ex variis mulieribus sobolem haberet, hoc per adulationem Fortunæ indulgenti, & sæculi Felicitati fuerit adscriptum.

IOVIS CVSTOS. Iupiter sedens hastam manu tenens. apud priscos Grammaticos aliquando IOVIS in recto casu dicitur: Isidorus lib. VIII. Originum. *Iouis fertur à iuuando dictus,& Iupiter quasi iuuans pater.* Sic etiam in Gordiani pulcherrimo Nummo æreo apud Amplissimum Virum & omnis Antiquitatis peritissimum Nicolaum Rocoxium,legitur, IOVIS STATOR. Tabula vero Nona inter Neronis Numismata scribitur IVPITER CVSTOS. Meminit autem Iouis custodis Seneca lib. II. quæstionum Naturalium cap. XLV. *Sed eumdem quem nos Iouem intelligunt* CVSTODEM *Rectoremq́, vniuersi.* Primus autem Cæsar Domitianus Ioui custodi videtur dedicasse templum, Tacitus lib. III. Hist. vbi descr.bit Capitolium à Vitellianis incensum. *Domitianus prima irruptione, apud æditunum occultatus, sollertia liberti, lineo amictu turbæ sacricolarum immixtus ignarusq́, apud Cornelium primum paternum clientem, iuxta velabium delituit, ac potiente rerum Patre, disiecto æditui contubernio, modicum Sacellum* IOVI CONSERVATORI, *aramq́, posuit, casusq́, suos in marmore expressit. mox imperium adeptus* IOVI CVSTODI, *templum ingens, seq́, in sinu Dei sacrauit.*

IMPERATOR M. ACILIVS AVREOLVS, PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Illyricanos exercitus regens in cōtemptum Gallieni coactus à militibus sumpsit Imperium. Cum eo pacem Gallienus facere coactus est, cum Postumio pugnaturus, quòd virum fortem expugnare frustrà tentasset. Eum postea Claudius, interfecto iam Gallieno, conflictu habito apud eum pontem interemit prope Mediolanum, qui nomine eius dedicatus, & Pons Aureoli nuncupatus est, atque illic, vt tyrannum, sepulchro humiliore donauit. Hæc Trebell. Pollio. Vopiscus ait: alios, inuito Claudio ab Aureliano occisum, tradere: alios, mandante & volente. Extat eius Epitaphium in agro Mediolanensi sex elegis Græcis à Claudio positum, quod citat Is. Casaubonus in notis ad Pollionem.

PRVDENTIA AVGVSTI. Hic Prudentiam nominat, quam alij Prouidentiam, eodem habitu & scemate quo suprà expressam à Postumo.

TABVLA XLVI.

Tyrannorum, QVIETI, *&* TETRICORVM, *patris ac filij*.

IMPERATOR CAIVS FVLVIVS QVIETVS, PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Macriani seu Macrini senioris filius cum patre & fratre, Balistæ iudicio, in Asiâ sub Gallieno Imperator est factus. *Sed vbi comperit Odenatus* (qui olim iam Orientem tenebat) *Macrianum patrem & eius filium Macrinum ab Aureolo victos, militesq́ in eius potestatem concessisse, adole-*

scentem

scientem cum Balistâ Praefecto interemit, dignissimum alioquin Imperio habitum. Hæc Pollio.

SOLI INVICTO. Phœbi siue Solis simulachrum radiati, & Orbem tenentis, ferè eodem filo quo suprà Tab. XLI, captiuo ad pedes, brachiis post terga reuinctis, sedente. Omnes qui in Asiâ res feliciter gesserunt, aut Imperium obtinuerũt, Solem, Orientalium nationum peculiarem deum, coluisse notantur. ideoque sæpè eorum nummis eius simulachrum variis titulis, DEI, SOLIS ÆTERNI, CONSERVATORIS, COMITIS AVGVSTI, &c. indigetatur.

IMPERATOR TETRICVS PIVS FELIX AVGVSTVS. P. Piuesus Tetricus, quem interfecto Antonino & filio eius, mater Victoria Senatorẽ P.R. præsidatũ in Galliâ regentem ad Imperiũ hortata Augustũ appellari fecit, filiumq; eius Cæsarem nuncupauit. Qui cùm multa præclarè fecisset, & feliciter diuq; imperasset, ab Aureliano victus cùm militum suorum insolentiã ferre non posset, volens se grauissimo Principi dedidit: quem Aurelianus cum Zenobiâ in triumpho duxit, sed eumdem postea totius Italiæ *Curatorem*, secùndùm Vopiscum, & vtrumque Victorem, *Lucaniæ Correctorem* fecit, omnisq; per eam annonariæ regionis, illumq; honorificè habuit.

VIRTVS AVGVSTI. Virtus mascula seu militaris, insidens thoraci seu spoliis, dextrâ lauri ramum præfert, sinistrâ hastam. Habitus idem quo suprà aliquoties Virtus expressa. vt Tab. VIII. XXVII. & XXVIII.

IMPERATOR TETRICVS PIVS AVGVSTVS. Idem habitus Tetrici qui suprà.

LÆTITIA AVGVSTI: N. NOBILIS, vel, NOSTRI. Lætitia dea coronam ſeu ſertum dextrâ ſiue diadema, & ſiniſtrâ anchoram tenet. An hoc fortè ſignificare intendit, quod Imperator præſentis Imperij inſigniis gaudeat, & mentem tamen ad vlteriora ſpei firmæ velut certitudine præſumptâ extendat? quia etſi iam tum Tetricus in Galliâ Imperator ſalutatus, reſtabat tamen Oriens & Occidens alienis adhuc Imperiis obſequens, copiiſque munitus: ſiue per anchoram ſtabilitatem intelligimus, vt ſuprà in Telluris imagine & alibi. Porrò coronati ſolent dies Feſtos & lætitiæ dicatos celebrare Romani, ideo hæc dea ſertum porrigit, fiebant autem hæc ſerta ex variis floribus aut herbis ſuaueolentibus. Horat. Ode XXXVI. lib I in lætitiam Pomponij Numidæ reducis.

Neu deſint epulis Roſæ,
Neu viuax apium, neu breue lilium. ſcilicet in ſerta.

Item Ode vltimâ: ad puerum ſuum.

Diſplicent nexæ phylyrâ Coronæ,
Mitte ſectari roſa quò locorum
Sera moretur.
Simplici myrto nihil allabores, &c.

BINI IMPERATORES TETRICI AVGVSTI. Tetrici patris & filij effigies, qui filius primò *Cæſar* nuncupatus, poſtea patri in Imperio conſors, eodemque fato ab Aureliano in triumphó traductus: & poſteà omnibus Senatoriis honoribus perfunctus, ſortis humanæ ambiguæ documentum; ex priuato Imperator, ex Imperatore captiuus & triumphatus, iterumque ad culmina honoris & potentiæ euectus.

SPES PVCLICA. Imago Spei, herbam siue florem ostentantis, vt suprà Tab. XIII. aliísque. Designat in viris istis salutis publicæ fiduciam conceptam.

IOVI VICTORI. Iuppiter sedens, & dextrâ Victoriolam prætendens, sinistrâ hastam tenens. Eo titulo pietatem profitetur, quod victoriarum gloriam in auctores deos & Iouem deorum regem transfundat. Horatius Carm. lib. III.

Diis te minorem quod geris, imperas.
Hinc omne principium, huc refer exitum.

CONCORDIA AVGVSTORVM. Concordia cum Lauri ramo, aut oleæ, & Cornucopia. Designat hic nummus, Concordiam inter Imperatores Patrem & Filium Tetricos omnium rerum abundantiam polliceri.

VIRTVS AVGVSTORVM. Ad Tetricos etiam refertur hic Nummus, nempe Pater galeâ capite tectus, & Parazonio instructus, iuniorem Tetricum manu complectitur, quâ hastæ innixus, intecto capite & laureatus adstat. Erat autem Parazonium, breuis ensis sine cuspide, quem Tribuni militares gestabant, de quo suprà.

MERCVRIO PACIFERO. Mercurius cum Petaso & Caduceo. Cur autem Caduceus Pacis ac Concordiæ signum sit, Plinius refert lib. XXIX. cap. III. *Hic tamen complexus anguium, & efferatorum concordia, caussa videtur esse, quare exteræ gentes, Caduceum in Pacis argumentis, circumdata effigie anguium fecerint, neque enim Cristatos esse in Caduceo mos est.*

TABVLA XLVII.

Sequuntur Imperatores, CLAVDIVS, QVINTILLVS, AVRELIANVS, *&* SEVERINA.

IMPERATOR CLAVDIVS, PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Effigies M. Aurelij Claudij, qui natione è Dalmatis, vt plurium est sententia, (quamuis origo eius in obscuro fuerit) magnis virtutibus clarus, & militaribus præsertim illustrissimus: quem ponunt Historici cum Augusto, Traiano, Antonino, peculiaribus eorum virtutibus comparandum. Pollio: *Insignis morum grauitate, insignis vitâ singulari & castimoniâ, vini parcus, ad cibum promptus, staturâ procerus, oculis ardentibus, lato & pleno vultu, digitis vsque adeò fortibus, vt sæpè equis & mulis ictu pugni dentes excusserit. Gallieni morientis sententia Imperator designatus, in Imperio ita se gessit, vt eius stirpem ad Imperium summi Principes eligerent, emendatior Senatus optaret.* Gothos & Sarmatas victoriis ita attriuit, vt eorum trecenta & viginti millia deleuerit, atque insuper naues eorum ad duo millia depresserit. Post Biennij gubernacula Sirmij morbo, id est pestilentiâ, consumptus, nullâ relictâ sobole; ante Imperium, in Imperio, post Imperium, dilectissimus omnibus ordinibus: cuius honori & statuam auream decem pedum, quod nulli anteà, & clypeum cum imagine vultus eius in Capitolio S. P. Q. R. dedicauit. Vide Trebellium Pollionem in vitâ, qui sibi vix satisfacere potest in viri huius laudibus deprædicandis.

ROMÆ

ROMÆ ÆTERNÆ. Templum, cuius vestibulum sex columnis fulcitur, & in medio statua ipsius Romæ spoliis insidentis. De templo hoc diximus ad Tab. XLII.

VICTORIA GOTHICA. Trophæum de spoliis Gothorum, infrà sedentibus captiuis. De numero hostium Gothorum refert Trebellius Pollio hanc Claudij ad Senatum Populumque Romanum epistolam. *Sen. P. Q. R. Claudius. P. C. militantes audite, quod videlicet* CCCXX. *millia Barbarorum in Romanum solum venerunt, hæc si vicero vos vicem reddite meritis, &c.* Pòst addit Pollio: *Hos igitur Claudius ingenita illâ virtute suâ superauit, hos breui tempore attriuit, de his vix aliquos ad patrium solum redire permisit.* Claudij Epistola ad Iunium Brochum Illyrico præfectum. *Claudius Brocho. Deleuimus* CCCXX. *millia Gothorum, duo millia nauium mersimus, tecta sunt flumina scutis: spathis, & lanceolis omnia littora operiuntur, campi ossibus latent tecti, nullum iter peruium est* (ob strata corpora cæsorum) *ingens carrago deserta est.*

MEMORIÆ ÆTERNÆ. In memoriam Optimi Principis Claudij nummus hic signatus. Aquila consecrationem Principum denotat. quantopere autem à P.R. Imperator hic amatus fuit, docent Trebellij Pollionis verba. *Illum & Senatus & Populus ante imperium, & in imperio, & post imperium, sic dilexit, vt satis constet, neque Traianum, neque Antoninos, neque quemquam alium Principem sic amatum.*

IMPERATOR CÆSAR MARCVS AVRELIVS CLAVDIVS QVINTILLVS AVGVSTVS. Frater Claudij, qui etiam Imperium obiter degustauit. De eo sic Trebellius Pollio. *Claudio ad deos atque ad sidera demigrante,*

Quintillus

Quintillus frater eiusdem vir sanctus, & sui fratris (vt verè dixerim) frater delatum sibi omnium iudicio suscepit imperium, non hæreditarium, sed merito virtutum: qui factus esset Imperator, etiamsi frater Claudij Principis non fuisset. Is autem ob breuitatem temporis nihil dignum Imperio gerere potuit. Nam septimadecimâ die, quod se grauẽ & serium contra milites ostenderat, ac verum Principem pollicebatur, eo genere quo Galba, & quo Pertinax, interemptus est. Alibi etiã Pollio vocat eum *singularem virum, & familiam eius sanctam ac nobilem.*

TEMPORVM FELICITAS. Corona laurea victoriarum partarum insigne, & futurarum omen. quod Felix reddere seculum solet.

IMPERATOR CÆSAR AVRELIANVS AVGVSTVS. Effigies Lucij Domitij Aureliani gemmato diademate (quod hîc primùm à Persico luxu videtur depromptum) insignis. *Fuit*, vt refert Vopiscus, *humili loco natus. Sirmij, vel in Dacia, matre sacerdote Solis, decorus aspectu, & gratiâ virili speciosus, staturâ procerior, neruis validissimis, vini & cibi paulò cupidior, libidinis raræ, seueritatis immensæ, disciplinæ singularis, gladij exerendi cupidus.* à Valeriano ad honores & Consulatum productus Claudianis temporibus bello contra Mæotidas illi commisso, & equitum quoque omnium præfectus, & contra Sarmatas & Sueuos felicibus præliis florentissimâ victoria partâ, tantus enituit, vt post eum, Quintillo quoque fratre eius interempto, solus tenuerit Imperium, Aureolo interfecto cum quo pacem Gallienus fecerat. Post Eudoxiam superatam & Orientem pacatum, in Galliâ quoque Tetrico deuicto insignem triumphum egit. Tandem Persis bello indicto inter Heracleam & Byzantium occisus fraudè Notarij sui Mnesthei, manu Mucaporis. Imperauit annis circiter sex.

PRO-

PROVIDENTIA DEORVM. Concordia duo signa tenens, & Sol siue Heliogabalus eâ formâ, quâ verisimile est eum cultum fuisse in Syriâ. Narrat Flauius Vopiscus in vitâ Aureliani, quod in pugnâ, quâ ipse de summâ rerum contra Zenobiam & Zabam Ducem eius apud Emessam magno certamine dimicabat, cùm equites eius fatigati iam penè discederent ac terga darent, subita vi numinis, quod posteà proditum, *hortante quadam diuinâ formâ*, per pedites etiam equites restituti sunt & fugatâ Zenobiâ cum Zabâ plenissimè parta sit victoria. *Recepto igitur Orientis statu Emessam Victor Aurelianus ingressus est, ac statim ad templum Heliogabali tetendit, quasi communi officio vota soluturus. Verùm illic eam formam numinis reperit, quam in bello sibi fauentem vidit. Quare & illic templa fundauit, & Romæ Soli templum posuit, maiori honorificentiâ consecratum.* Denotat ergo numus Concordiæ deæ, velut procurantis mutuum auxilium equitum ac peditum, deique Heliogabali prouidentiâ ac numine partam de hostibus victoriam. Solem eum vel maximè coluisse patet etiam ex oratione, quâ pro Consulatu decreto, Valeriano Imperatori gratias agens dixit, apud Vopiscum: *Ago gratias bonitati tuæ, & accipio Consulatum quem das, Dij faciant, & Deus certus Sol, vt & Senatus de me sic iudicet.* Quem deum Solem eò coluisse videtur magis, quod & (vt refert Callicrates Tyrius apud Vopiscum) mater eius sacerdos templi Solis fuerit in eo vico, in quo habitabant parentes, quodque ex palliolo purpureo, quod Soli sui temporis Imperator tulerat (quale pallium in hac statuâ dignoscitur) mater sacerdos crepundia filio fecisse perhibeatur, quod inter omina Imperij mox relatum.

ROMÆ ÆTERNÆ. Roma spoliis insidens, cum adstante Imperatore togato: Victoriam mediam tenent, siue alter alteri

teri tradunt. Tradit Vopiscus, quod cùm Marcomannorum irruptionibus circa Placentiam magna clades accepta esset, & omnia circa Mediolanum grauiter euastata, ingentesque Romæ seditiones motæ essent, pauētibus cunctis, ne eadem, quæ sub Gallieno contigerant, prouenirent, & ideò petente Imperatore datis ad Senatum litteris, libri Sibyllini inspecti essent, & per sacrificia quædam certis locis facta, quæ barbari transire non possent, periculum esset procuratum: Aurelianus & victoriâ potitus fuerit, & mox Romam ipse reuersus, in auctores seditionis seuerè animaduerterit: & ne quid periculi vrbi Romæ in posterum metuendum foret, adhibito cōsilio Senatus, muros Vrbis dilatauerit, transactisque omnibus, quæ ad sectiones atque Vrbis statum & ciuilia pertinebant, in Orientem contra Palmyrenos & Zenobiam sit profectus. In cuius rei monumentum hic numus signatus referri potest.

ORIENS AVGVSTI. Sol radiato capite, flagrum gerens sinistrâ. Zenobia virilis animi fœmina Orientem perturbauerat, adscitis in belli societatē, Armeniis Persis & Saracenis, quam memorabili prælio deuictam captiuam habuit, moxq; in triumphum duxit, quo confecto bello Orientem pacauit: qua de caussa etiam, Soli tanquam Orientis præsidi, templa consecrauit. Flauius Vopiscus in Aureliano: *Recepto itaque Orientis statu, Emessam Victor Aurelianus ingressus est, ac statim ad templum Heliogabali tetendit, quasi communi officio vota soluturus. Verum illic eam formam numinis reperit, quam in bello sibi fauentem vidit. Quare & illic templa fundauit, donariis ingentibus positis, & Romæ Soli templum posuit, magna honorificentia consecratum, vt suo dicemus loco*. Similis etiam figura Solis occurrit in Gallieni nummo.

SE-

SEVERINA AVGVSTA. Fuit vxor Aureliani, de quâ parum apud Hiſtoricos annotatum reperimus.

CONCORDIA MILITVM. Concordiæ typus vtráuis manu ſigna militaria tenentis. Deſignari autumo, præter vniuerſi exercitus concordiam, & erga ducem obedientiam, etiam illam opem mutuam, quâ equites peditibus in prælio cõtra Marcomannos adfuerunt, vt ſuprà diximus. Porrò vxor prudens in partem gloriæ admittitur, ac ſi hic militum conſenſus etiam eius prudentiæ acceptus feratur: quòd vxor Imperatoris plurimum apud virum, & propter ac per virum ſæpe apud exercitus poſſit, præcipuè ſi abſit auaritia, adſit benignitas, & facilis compellatio, ac per eam apud virum admiſſio.

TABVLA XLVIII.

TACITI, FLORIANI, PROBI, & CARI *numiſmata.*

IMPERATOR CLAVDIVS TACITVS AVGVSTVS. Effigies M. Claudij Taciti, qui, poſt ſex menſium interregnum ab occiſo Aureliano elapſum, Imperator electus fuit à Senatu, maximo cum Ordinis eius gaudio, quaſi ſpeciem aliquam redditæ poſtliminio libertatis deguſtantis: magno militum & populi conſenſu, ex primæ ſententiæ conſulari ſeu principe Senatus. Senex grauis, litteratus, frugalis totâ vitâ, & cultu ita modeſtus, vt non aliis in Imperio veſtibus, quàm quibus priuatus adſueuerat, vteretur: ſextarium vini totâ die numquam potauerit, ſæpe intra heminam: ita diues tamen cũ priuatus ageret, vt in patrimonij (quod poſteà publici iuris

 fecit)

fecit) redditibus haberet ſeſtertiûm bis millies octingenties, id eſt, aureorum noſtratium octo milliones. Septimo Imperij menſe inſidiis militaribus Tarſi interfectus, quamuis alij febre obiiſſe tradant, inde tamen natâ, quod factionibus oppreſſus mente atque animo deficeret.

PONTIFEX MAX. TRIBVNITIA POTESTATE CONSVL DESIGNATVS ITERVM. Annona cum modio ſeu vaſe frumentario appoſito, ſiue congius iſte ſit. Spicas tenet & cornucopiæ. Eò referri videtur, quòd populo gratificatus, annonæ copiam & vilitatem procuraauerit, ampliſſimo patrimonio ſuo publicato. Populo res gratiſſima & gratioſiſſima annonæ laxitas, quod hodie etiámnum experiũtur Principes & Pontifices quoque Romani in auſpiciis Pontificatus. Iuuenalis Satyra x.

—— nam qui dabat olim
Imperium, faſces, legiones, omnia, nunc ſe
Continet; & populus votis tantum omnibus optat
Panem, & Circenſes. ——

Alij eiuſdem numi, ſimilem habent ferè effigiem, dextrâ crumenam præferentem cum inſcriptione, VBERTAS AVGVSTI. quod numiſma eodem refero.

ROMÆ ÆTERNÆ. Roma ſedens dextrâ globum præfert, Imperij orbis terrarum ſymbolum, ſiniſtrâ haſtam puram. Omne felix augurium Romæ vouent, eam Æternam & Diuam, ſtatuis, templis & honoribus afficientes, quæ promiſcua nouorum Principum iſtorum captandæ populi Romani gratiæ, adulatio. Vide ſuprà Tab. præcedente, & alibi.

IM-

IMPERATOR CÆSAR MARCVS ANNIVS FLORIANVS AVGVSTVS. Effigies Floriani laureati, qui frater M. Claudij Taciti, non tamen germanus, vt præter Vopiscum, cognomen etiam diuersum satis indicat: Eo defuncto, propriâ auctoritate, tamquam hæres fratris Imperium occupauit, idque duobus tantùm mensibus obtinuit: quando à militibus est interfectus, vel, vt Victor tradit, incisis sibimetipsi venis effuso sanguine est extinctus, cùm Probum illustris famæ virũ imperare audiuisset. Huius atque item fratris Taciti Xenotaphia erecta fuerũt Interamnæ in solo proprio, cum statuis eorum altitudine tricenûm pedum.

IOVI VICTORI. Iupiter stans hastâ subnixus, & dextrâ Victoriolam præferens, adstante infrà Iouis alite aquilâ. Omen potiùs & auspicium rerum gerendarum designans, quàm euentum: nisi intelligamus de iis, quæ per ipsum fratris auspiciis sunt gesta in expeditione contra barbaros à Mæotide erumpentes, quos Tacitus coërcuit. Interim non sibi, sed Ioui victoriam acceptam fert, vt suprà.

IMPERATOR CÆSAR MARCVS AVRELIVS PROBVS AVGVSTVS. Effigies Aurelij Valerij Probi Imp. qui, vt ait Vopiscus in vitâ; *Sirmij in Pannoniâ natus, patre Maximo tribuno militum, matre nobiliore: tam priuatus quàm Imperator nobilissimis virtutibus claruit: adolescens, Valeriani iudicio, virtutis ergò, & prope imberbis tribunatum accepit, & bello Sarmatico, transmisso Danubio, quum multa fortiter fecisset, publicè in concione donatus est hastis puris quatuor, coronis vallaribus duabus, coronâ ciuicâ vnâ, vexillis puris quatuor, armillis aureis duabus, torque aureo vno, paterâ sacrificali quinquelibri vnâ.* Posteà Claudij & Taciti iudiciis nobilitatus, cùm multa præclarè gessisset, & mi-

liti chariſſimus eſſet, multa opera publica (ne miles otio torperet) militari manu perfecit. Tacito occiſo, ab Orientali exercitu Imperator eſt creatus, arreptoque de ſtatuâ templi pallio purpureo indutus eſt, inuitus ac detrectans. Poſteà ampliſſimo accedente Senatus conſulto, votis omnibus concinentibus accepit nomen Cæſareum, nomen Auguſti, Proconſulare Imperium, P. Patriæ reuerentiam, Pontificatum maximum, Ius tertiæ relationis, & Tribunitiam poteſtatem. Imperator multa in Galliis & Germaniâ præclarè geſſit, quæ ex ipſius ad Senatum litteris ſic recenſentur: *Subacta eſt omnis, quâ tenditur latè Germania, nouem reges gentium diuerſarum ad meos pedes, imò ad veſtros, ſupplices ſtratique iacuerunt. Omnes iam barbari vobis arant, vobis ſeruiunt, & contra vlteriores gentes militant. Nam & quadringenta millia hoſtium cæſa ſunt, & ſedecim millia armatorum nobis oblata, & ſeptuaginta vrbes nobiliſſimæ captiuitate hoſtium vindicatæ, & omnes penitus Galliæ liberatæ. Præda omnis recepta eſt: capta etiam alia, & quidem maior quàm fuerat antè direpta.* Et paulò pòſt: *Volueramus P. C. Germaniæ nouum Præſidem facere, ſed hoc ad pleniora vota diſtulimus.* Multis prætereà præclarè in Occidente & Oriente geſtis, cum omnibus quotquot vmquam ante eum fuerant Imperatoribus fortitudine, clementiâ, prudentiâ, & ceteris dotibus par aut ſuperior haberetur; apud Sirmium tumultu militari, (inde nato, quod eos nimium agitare, & in opere exercere videretur) occiſus eſt: cùm imperaſſet annis quinque, ſecundùm Vopiſcum, & ſi Aurelius Victor, aliíque tribuant illi annos exactos ſex. Eius extat dictum illud gloriæ & magnanimitatis plenum: *Si vmquam eueniat ſalutare Reipublicæ, breui milites neceſſarios non habebimus.* Hoc innuens, ita ſe de omnibus gentibus victoriam ſperare, vt nihil vltra debellandum relicturus eſſet.

HERCVLI ROMANO AVGVSTO, vel, AVGVSTI. Hercules dextram ſuper trophæum extendens, ſiniſtrâ clauam & ſpolium leonis tenens Principem inuictiſſimum Herculi comparat, ſiue Herculem victoriarum & trophæorum eius protectorem deſignat.

VICTORIA GOTHICA. Victoria gradiens palmam & coronam lauream Imperatori velut defert, ſedente ad pedes eius captiuo nudo, manibus poſt terga reuinctis. De quâ Vopiſcus: *In Illyrico Sarmatas, ceteraſque gentes ita contudit, vt propè ſine bello cuncta reciperet quæ illi diripuerant. Tetendit deinde iter per Thracias, atque omnes Geticos* (ſiue Gothicos) *populos famâ rerum territos, & antiqui nominis potentiâ preſſos, aut in deditionem, aut in amicitiam recepit.*

APOLLO CONSERVATOR. De Apolline Conſeruatore ſuprà abunde dictum. Imperatores plerumque Deum aliquem peculiarem habebant tutelarem. Carus videtur Apollini hunc honorem detuliſſe.

MARS VICTOR. Mars galeato capite, haſtâ armatus, trophæum humeris portat. Cetera eodem filo & ſcemate quo ſuprà Tab. XI. Non mirum bellicoſum Principem Herculis & Martis aut titulis cohoneſtari, aut patrociniis gaudere.

IMPERATOR CÆSAR MANLIVS AVRELIANVS, vt eſt apud Vopiſcum, ſeu M. AVRELIVS CARVS PIVS FELIX AVGVSTVS. Effigies Cari, qui ſub Probo Præfectus Prætorij, militum amore in occiſi locum electus eſt, cuius mortem ſeueriſſimè vindicauit. In Pannoniis bellum Sarmaticum

ticum confecit, sedecim millibus hostium prostratis, viginti millibus captis. Postea in Persas profectus, cùm Persici Imperatoris nomen meruisset, morbo extinctus, vel fulmine, aut, vt alij, ex vulnere: fortè omnibus his concurrentibus, cùm Vopiscus sic narret: *Quum igitur ægrotaret Carus, atque in tentorio iaceret, ingenti excitâ tempestate, immani coruscatione, immaniori, vt diximus, tonitru, exanimatus est, anno Imperij secundo.* Et iure videtur fulmine extinctus, qui cælestes honores affectauerat. Extant enim numi eius inscripti: DEO ET DOMINO CARO AVGVSTO. Item Græcè: ΘΕΩ ΚΑΡΩ. quamquam iste in Christianos superioribus persecutionibus exagitatos indulgentem se ostenderit.

SPES PVBLICA. Spei simulachrum, vt suprà, boni ominis caussâ sub initia Imperij.

TABVLA XLIX.

CARINI, NVMERIANI, DIOCLETIANI, & MAXIMIANI HERCVLEI.

MARCVS AVRELIVS CARINVS NOBILIS, vel, NOBILISSIMVS CÆSAR. Caput Carini laureatum, etsi nondum Imperatoris, quod rarum esse annotat Adolphus Occo. Cari Imperatoris filius, statim à Patre in Imperatorem electo vnà cum Fratre Numeriano Cæsar appellatus, moribus fuit profligatissimis: à patre in Orientem proficiscente Galliæ & Occidenti præfectus, libidine, tyrannide, ceterisque vitiis se fœdauit. Quare & pater si superuixisset, eum Cæsaris titulo priuare decreuerat. Patre mortuo, cùm Diocletianum audiret electum Imperatorem ab

ab exercitu, obuiam progressus, multisque præliis superatus, tandem à tribuno occisus est, cuius vxorem corrupisse dicebatur. De titulo NOBILISSIMI CÆSARIS, extat inscriptio ab Illustrissimo Card. Baronio citata tomo Analium 11.

VICTORIOSISSIMO
PRINCIPI IVVENT.
M. AVRELIO CARINO
NOBILISSIMO CÆSARI.
COS. PRO. COS.

& similis etiam Numeriani titulus extat, & elogium.

VICTORIA AVGVSTI. Victoria globo insistens & velut pedibus premens iam subactum orbem terrarum, lauream que & palmam deferens. Laurea hæc ex participatione rerum paternarum desumpta, cùm à seipso nihil memoriâ dignum egerit: nisi quod cum Diocletiano aliquoties conflixit, &, vt ait Vopiscus: *Non defuerit ei ad vindicandum sibimet Imperium vigor mentis.*

PAX ÆTERNA. Pacis imago, velut gressu citato obuiam sese ferentis, & herbam porrigentis siue ramulum oliuæ: sinistrâ diuarum instar hastâ purâ est instructa. Pacem præfert, quia profligatæ socordiæ vitiis effeminato, de bello illi parum curæ fuit præcipuè antequam veternum illi excuteret electus in Imperatorem Diocletianus.

IMPERATOR NVMERIANVS AVGVSTVS. Effigies Marci Aurelij Numeriani, qui alter Cari Imperatoris filius à fratris vitiis longissimè diffidens, moratus egregiè (vt ait Vopiscus) & verè dignus Imperio, eloquentiâ etiam præpollens,

 adcò

adeò vt publicè declamauerit: feruntúrque eius scripta nobilia. Versu autem talis fuisse prædicatur, vt omnes Poëtas sui temporis vicerit. Huius orationi ad Senatum missæ tantum detulit Senatus, vt illi statuam decreuerit in bibliothecâ Vlpiâ ponendam cum titulo: NVMERIANO CÆSARI ORATORI TEMPORIBVS SVIS POTENTISSIMO. Cum patre ad bellum Persicum profectus, eo mortuo, nimio fletu oculos corrupit, & pòst cum lecticâ gestaretur, factione Arrij Apri soceri sui, qui inuadere conabatur Imperium, occisus est: & fœtore cadaueris, quod tamquam viuum lecticâ portabatur, proditâ morte, vltorem inuenit Diocletianum, qui Aprum suâ manu interfecit tunc Prætorio Præfectum: *cùm pridem illi à Druide quadam muliere prædictum in Galliâ, in minoribus adhuc locis*, vt refert Vopiscus, *militanti fuisset, Diocletiane, Imperator eris, quum Aprum occideris.*

ABVNDANTIA AVGVSTORVM. Abundantia cornu copiæ plenum pecuniâ effundit. Refertur ad patris Cari & filij Numeriani ad bellum Persicum proficiscentium dispositiones, quas vocabant, rerum necessariarum, & liberalitatem.

IMPERATOR DIOCLETIANVS AVGVSTVS. Effigies Caij Valeriani Diocletiani, qui Dalmata gente è gregario milite per militares honores adsurgẽs post mortem Cari, Aproque interfecto, Imperator est appellatus. Cúmque Imperium alibi à Tyrannis turbaretur, socio opus esse ratus, Maximianum Imperij consortem fecit, qui *Herculeus* dictus, vt *Iouius* Diocletianus. Creauit & Cæsares Constantium Chlorum, & Galerium Maximianum: cúmque viginti annis præfuisset, Imperio se abdicauit senex, & Salonis rure suo agriculturæ

.operam

operam dedit, ita tamen vt, velut Cain tremens semper & pauens, miserrimè viueret, priuatus annis circiter decem: eâ maximè caussâ, vt notat Card. Baronius in Annalibus, Imperio deposito, quod cùm crudelissimè Christianos persecutus toto terrarum orbe eos religionemque ipsam delere proposuisset, ei rei se imparem inuenisset. De morte eius Eusebius lib. VIII. cap. XXIX. *Alter*, Diocletianus, *& gradu honoris & designationis tempore primas Imperij partes adsecutus, diuturnâ & asperâ imprimis corporis ægrotatione, pedetentim contabescens occubuit., mente ex pestifero morbo de statu deturbatâ,* (veneno enim lento se interfecit.) additque paulò pòst: *Palatium eius & domus eius fulmine etiam depascente, faceq. cælesti exedente vastata fuit.* Vtique iusto Dei iudicio, cùm & diuinos sibi honores vsurpauerit, & adorari voluerit: & nemo crudeliùs toto orbe sæuierit in Christianos ipso Diocletiano, & Maximiano, eius in Imperio consorte.

IOVI CONSERVATORI AVGVSTI. Stat Iuppiter palliatus fulmine & hastâ instructus, à Ioue denominatione sibi arrogatâ *Iouij*, Iouis maximè cultor fuisse videtur, quod plurimi eius numi ostendunt ab Adolpho Occone producti, vbi Iuppiter frequenter insculptus variis titulis ornatus, FVLGVRATORIS, VICTORIS, CONSERVATORIS POPVLI ROMANI, CONSERVATORIS ORBIS, QVIETATORIS AVGVSTORVM, TVTATORIS AVGVSTORVM, CONSERVATORIS AVGG. STATORIS AVGG. Item simpliciter, IOVIS AVGVSTORVM. Suum Iouem maximè exaltare decreuerāt in odium & quasi contumeliam Christianæ religionis, quam multi tunc amplectebantur, non obstante immanissimâ persecutione.

IMPERATOR MAXIMIANVS PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Vultus Maximiani collo tenus. Is Herculeus dictus ad roboris gloriá, & quia Diocletiani, qui Iouius dictus, filius adoptiuus, & Imperij consors factus. Collum videtur ostentare instar Herculei, quia in vastis ceruicibus, ob neruorum soliditatem robur designatur. Iuuenal. de adulatore;

——— Inualidi collum ceruicibus aquat
Herculis, Antaum procul à tellure tenentis.

Fuit iste homo ferus feroxque, libidine infamis & morum immanitate: ortù & moribus agrestis, à Diocletiano tamē, vt vir militaris, consors Imperij electus, Gallos & Africam pacauit. Adoptato posteà Constantio Chloro, ipse Mediolani, prout Diocletianus eodem die Nicomediæ Imperio se abdicauit. Sed cùm posteà Maxentium filium siue generum, cōtra Constantinum Magnum ad Imperium promouere vellet, eius iussu (cui insidias struxerat,) Massiliæ obsesso & capto illi

Confracta est laqueo pulchra hæc neruosaque ceruix.

Eusebius lib. VIII. cap. XXIX. & Panegyricus Constantino dictus, eum seipsum strangulasse tradunt, & dæmonis incitatione ac pulsu extremum vitæ laqueo interrupisse. Vocat eum Card. Baronius *Christiani nominis immanissimum hostem, & carnificem sanctorum Martyrum crudelissimum.*

HERCVLI COMITI AVGVSTORVM. Hercules clauâ & exuuiis leonis ornatus, arcum sinistrâ ferēs, vt suprà à Diocletiano maximè cultus Iupiter, sic ab isto Hercules, titulis CONSERVATORIS, VICTORIS, INVICTI, DEBELLATORIS, PACIFERI, COMITIS AVGG. & coniunctim in vtroq; Imperatore, IOVIS ET HERCVLIS CONSERVATORVM AVGG. &c. Puto tamen numos honori Imperatorum ex obliquo indulgere, qui huius & illius dei cognomen

gnomen & imitationem aliquam, & maiestatem quoque ad-fectare videbantur: cùm & diuinos honores sibi arrogarent, & inuidiosis adulantium titulis plus æquo tribuerent. Litteræ infrà positæ S.M.T. videntur designare locum monetariæ officinæ, vbi numus hic signatus fuit, & sic legendum putamus. SACRA MONETA TREVERENSIS. vel, SIGNATA MONETA TREVERIS. Officinam ibi monetariam fuisse ex aliis numis & inscriptionibus constat. Fuêre enim tunc Treueri sedes Imperatorum apud Gallias, & Occidentem.

VIRTVTI HERCVLIS S.C. Hercules clauæ innixus, & manum dextram post terga reflexam tenens: quâ formâ Romæ in Palatio Farnesiorum extant duæ eius statuæ marmoreæ colosseâ ferè magnitudine diuersorum, sed peritissimorum artificum, dextraque poma Hesperidum tenere vidẽtur. Gloriam potentiæ & felicitatis suæ in sui Herculis honorem deriuare videtur.

VIRTVS ILLVRICI TR. Imperator armatus equo insidens, nauim bellicam velut in anchoris consistentẽ transiliens. Illyricum, medium inter Orientis & Occidentis Imperia tunc maximè & præsidiis firmatum, & frequentatũ Principibus ac Legionibus Romanorum, Historici horum temporum testantur. Designatur fortè classis ad mare Adriaticũ stans in anchoris, aut militem transmittens, aut præsidium copiarum in Illyrico ad bellum Orientis paratarum: aut quia in diuisione Imperij, auctoritate eius inter Galerium, Valerium Maximianum huius filium adoptiuum, & Constantium Chlorum factâ, dicto Maximiano cessit Illyricum, Græcia, & Oriens, vt Chloro Gallia, Hispania, & Africa, voluit Illyricum hôc numo nobilitatum: aut denique quia Carinus à patre in

 Orien-

Orientem proficiſcente, accepto Galliarum, Italiæ, Illyrici, Hiſpaniarum, Britanniarum, & Africæ, id eſt, totius Occidẽtis Imperio, in Illyrico maximè reſederit, ita vt (notante Vopiſco) propter luxum in veſtibus & morum inſolentiam, REGEM ILLYRICI illum pleriq; vocitarent: quem quia Maximianus & Diocletianus Auguſti bello vicerunt non ſine Illyricanorum militum auxiliis ac fide, ideo virtutem terra mariq; ſibi probatam illius gentis, hoc numo cohoneſtatam voluerunt, vt nobis hactenus videtur. Niſi accipiamus hac formâ illi Statuam equeſtrem virtutis ergô poſitã, vt mari, terraque, & præſertim in Illyrico ſpectatæ virtutis Imperatori.

TABVLA L.

CONSTANTII CHLORI, HELENÆ, GALERII, MAXIMIANI, & SEVERI.

DOMINO CONSTANTIO NOBILI, vel, NOBILISSIMO CÆSARI. Vultus Conſtantij cognomento Chlori, qui anteà vnà cum Galerio Maximiano primùm ab Impp. Cæſar appellâtus, deponentibus pòſt iis Imperium, Auguſtus dictus eſt, & cum Galerio adminiſtrationem ſuſcepit, iſte quidem Orientis Imperio à Diocletiano, ille Occidentis à Maximiano Mediolani ſe abdicante, ſuſcepto: filius Eutropij viri nobiliſſimi gentis Dardanæ, vt ait Pollio, & Claudiæ: pater Conſtantini Magni. Erga Chriſtianos benigniſſimus, pacem Eccleſiæ pedetentim reddidit, naturâ clementiſſimus, diuitiarum contemptor, modici cultus, & omnibus amabilis. De quo Vopiſcus in vitâ Carini: *Statuerat* (Carus, Imperator) *Conſtantium, (qui poſteà Cæſar eſt factus, tunc autem Præſidatum Dalmatiæ adminiſtrabat) in locum filij Ca-*

rini subrogare, quòd nemo tunc vir melior videbatur, illum verò occidere. Mortuus est Chlorus in Britanniâ, anno Imperij XIII. *cùm*, vt Eusebius tradit, *post data longo temporis spatio eximia & spectata satis regiæ virtutis indicia, tandem repudiata penitus impiorum in variis colendis diis superstitione,* DEVM *omnium moderatorem vltrò agnouisset, & sanctorum virorum precibus suam firmè muniusset familiam.*

PRINCIPI IVVENTVTIS. P. ROM. Adstat Constantius in paludamento, hastam & globum tenens. Honos ei habitus vt adoptato & Cæsari, prout moris fuisse Principum liberos indigetandi dictum suprà. Litteræ infrascriptæ (quia sæpe variant apud exscriptores hæ notæ) vt nos coniicimus, designant *pecuniam Romanam* esse, aut Romæ signatam vel Populi Romani. Solent enim posteriore hoc æuo adscribi loca monetariæ officinæ, vbi pecunia signata fuerat, vt infrà etiam obseruabitur.

VIRTVS MILITVM. C. Castra Prætoria, & ante portam eorum Constantius in paludamento sacris operatus. Interpretari possumus de sacrificio solemni, quod suscepto per abdicationem Diocletiani & Maximiani Imperio, exercitum lustrans & à militibus sacramento renouato susceptus, pro castris fecerit, more Romanæ militiæ vsitato.

SPES PVBLICA. Merito cùm Constantio Chloro, Publica Spes affulsit, siquidem is Magnum Constantinum orbi dedit, qui rem Romanam labentem in meliorem statum restituit, & relicto idolorũ cultu, Christianam Religionem toto orbe propagauit: cuius rei fundamenta Constantius hic iampridem iecerat, vt supra ex Eusebio dictum.

FLA-

FLAVIA HELENA AVGVSTA. Effigies Flauiæ Iuliæ Helenæ, Christianæ & sanctissimæ Imperatricis, quæ filio Constantino ad Christianam fidem excitato, obiit octogenaria. *Ei defunctæ filius numos istos aureos insigniuit, & AVGVSTAM appellauit.* Niceph. lib. VIII. cap. XXI. *Hanc maritus coactus à patre adoptiuo repudiauit, ductâ Theodorâ Maximiani priuignâ.* Estque hæc, cuius pietate & solertiâ Crux Domini Hierosolymis inuenta, & venerationi totius orbis exposita fuit. Vide Card. Baron. tom. III. Annal. Eccles. Gretserum, & I. Lipsium de Cruce.

SECVRITAS REIPVBLICÆ. S. TR. Simulachrum Securitatis, quæ stans ramum inuersum tenet. Conuenit hoc prudentiæ cordatissimæ feminæ, cuius consiliis eius maritus & filius Reipub. statum securiorem reddidisse videntur. Litteræ S. TR. designare videntur, numisma istud TREVERIS SIGNATVM. quia maritus, & posteà filius Constantinus Galliæ Imperium diu tenuit securum & pacatum.

IMPERATOR GALERIVS MAXIMIANVS PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Effigies C. Valeriani Maximiani, qui *Armentarius* cognominatus, vnà cum Constantio Chloro à Diocletiano & Maximiano Herculeo Cæsar est creatus, & posteà cum eodem Augustus. Natus fuit in Daciâ humili loco, sed in militiâ strenuus. Is repudiatâ priore vxore, filiam Diocletiani Valeriam duxit. Duos adoptauit Cæsares, Seuerum, & Maximinum sororis suæ filium: & Seuero mortuo, in eius locum subrogauit Licinium. Crudelis valdè persecutor Christianorum, libidine exæstuans, & adulteriis stuprisque omnia loca polluens. In Illyrico vlcere inguinario consumptis genitalibus, & vermibus toto corpore scatentibus miserè defecit,

fecit, & cum nullâ medicorum ope subleuaretur, sibi ipsi manus intulit: ita ex Horatij sententiâ;

Rarò antecedentem scelestum
Deseruit pede pœna claudo.

VIRTVS AVGVSTORVM. P. Galerius militari thorace & paludamento, hastâque instructus dextram Virtuti porrigit, quasi fœdus cum virtute militari pactum habens. Verosimile est hoc eodem emblemate numisma signatum vtrique Augusto, Constantio scilicet & Galerio, in honorem & adulationem. Littera P. an Pactionem, & percussum velut fœdus designet inter Virtutem & Imperatorem, an quid aliud, non habeo affirmare: Res coniecturæ tota est, vt in plurimis aliis, posteriore æuo, notis talibus inscriptis, quæ sæpe variãt apud sculptores, aut descriptores.

MAXIMINVS CÆSAR. Effigies C. Galerij Valerij Maximini, cognomento Dazæ, quem Galerius natum ex sorore suâ vnà cum Seuero adoptauit, & Cæsarem nuncupatum Orienti præfecit. Christianos acerrimè persecutus, rupto pòst cum Licinio fœdere cùm Orientem sibi soli vendicaret, à Licinio oppressus, ne in potestatem hostium veniret, laqueo se interfecit Tarsi in Ciliciâ.

SOLI COMITI. Sol Oriens in quadrigâ flagello aurigantis instructus. Dictum suprà Orientis Imperatoribus potissimùm cultum fuisse Solem aurigantis habitu, deum peculiarem Orientalium populorum, vt Phœnicum, atque Syrorum.

FLAVIVS VALERIVS SEVERVS NOBILISSIMVS CÆSAR. Collega cum Maximino Cæsaris titulo insignitus à Galerio Imperatore & pòst Augusti, Galliam, Italiam, & Africam rexit. Pòst cùm Maxentius Romæ Prætorianorum factione Imperator designatus esset, contra illum profectus cum exercitu, & viribus impar, in fugam se dedit, Rauennæque captus & occisus traditur: etsi de loco mortis varient auctores, alij Romæ, alij ad Tres tabernas eum interfectum tradentes.

GENIO POPVLI ROMANI. P. TR. Stat Genius cornucopiæ & paterâ instructus. Multi extant numi eius hac & simili inscriptione, & pariter similes cum effigie Maximini. Item inscripti, GENIO CÆSARIS, GENIO AVGVSTI, GENIO IMPERATORIS, BONO GENIO PII IMPERATORIS. Item, GENIO AVGG. ET CÆSARVM N. N. Ammianus Marcellinus lib. xxv. de Cl. Iuliano Augusto loquens: *Ipse autem* (addit) *ad solitam suspensamque quietem paulisper protractus, vidit squalidius proximè speciem illam Genij publici, quem cùm ad Augustum surgeret culmen viderat in Gallis, velato capite cum cornucopiæ per aulæa tristius incedentem*. Ex eius apparitionis tempore videtur hic Genius peculiariùs à Romanis Impp. & frequentius cultus fuisse. De Genio dictum suprà. Notas P. TR. autumo significare, quod hæc sit *Pecunia Treuerensis*, id est, Treueris signata.

TABVLA LI.

MAXENTII, & CONSTANTINI MAGNI *Numismata.*

MAXENTIVS PIVS FELIX AVGVSTVS. Imago M. Aurelij Valerij Maxentij, qui habitus fuit filius Maximiani Herculei ex vxore Eutropiá, sed re verâ (vt certis indiciis colligit Card. Baronius) suppositus & extraneus, & ei posteà gener adscitus, vt inscriptione numismatis docetur, quod habet. IMP. MAXENTIVS DIVO MAXIMIANO SOCERO. & ex aduersâ parte templum cum Dicto, ÆTERNÆ MEMORIÆ. Is à Prætorianis, quos donis & promissis suos fecerat, Imperator Romæ electus, eo tempore quo Constantinus Magnus in Britanniâ à Patre successor declaratus fuerat. Paulò pòst Seuerum aduersus se venientem vicit, & occidit: sed Constantino à Senatu contra tyrannidem eius Romam euocato, ad pontem Miluium superatus, & à Tiberi absorptus, periit Imperij arrepti anno sexto, crudelitate, & libidine, ceterísque vitiis infamis, omnibusque inuisus & exosus.

VICTORIA ÆTERNA AVGVSTORVM NOSTRORVM. Victoria clypeum votiuum super columnâ collocatũ tenens, in quo inscriptum, VOTIS QVINQVENNALIBVS eum dedicatum, nimirum deuicto & propulsato Seuero. Quod duos Augustos nominet, putem socerum Maximianũ Herculeum, qui partibus eius studiosè fauit, & eius occasione Imperium depositum repetere attentauit, designari: eique in hac victo-

riâ comitem dari. Colligo ex Zosimo, qui lib. 11. sic narrat: *Maximianus Galerius his cognitis* (quæ scilicet tyrannicè à Maxentio Romæ gerebantur) *Seuerum Cæsarem ablegat, bellum Maxentio facturum. Eum Mediolano profectum, & cum Maurorum ordinibus accedentem, Maxentius, militum animis maiori ex parte pecuniâ corruptis, atque etiam Præfecto Prætorio Anullino sibi conciliato, nullo negotio vicit. Seuerus fugâ Rauennam elapsus est vrbem munitam & populosam, quæque copiam victus tantam habebat, quanta tum ipsi, tum militibus eius sufficeret. His intellectis Maximianus Herculeus pro filio Maxentio non abs re sollicitus, Lucaniâ relictâ, in quâ id temporis erat, Rauennam contendebat; cumque perspexisset Seuerum inuitum eiici non posse, quod munita foret, & commeatu abundâret, sacramentis circumuento Romam vt iret persuasit; quò quidem pergens, vbi quemdam ad locum venisset, quem Tres tabernas vocant, ab insidiis, quas eo loco Maxentius collocauerat, apprehensus necatur, ceruicibus laqueo fractis.*

CONSERVATORI VRBIS SVÆ. H. A E T. Templum Romæ, & in medio eius statua sedentis cum Victoriolâ. Adfectauit hanc laudem etiam pluſculis numiſmatibus, quòd Romanam vrbem conſeruaſſet, velut contra hoſtium ac Seueri aliorumque incurſus, re verâ tamen eam peſſumdedit flagitiis, & bello inteſtino miſerè afflixit. H. littera, an ſignificet, *Honori*, ambigo. Litteræ iſtæ A E T. credo ſignant voculam, *Æternæ*. vt ad vrbem referatur, epitheton aliàs ei frequenter attributum. vel *æterno*. vt ad conſeruatorem. Etſi alibi expreſſum ſit A. Q. S. Templi huius ſimilem delineationem vide ſuprà Tab. XLVII. vbi *æterna* elogium etiam Vrbi tribuitur.

CONSTANTINVS PIVS FELIX AVGVSTVS. Genuina

na hæc est effigies Flauij Constantini, qui ob rerum gestarum gloriam MAGNI & MAXIMI titulos promeruit, Constantij Chlori ex Helenâ primâ coniuge filius, & successor ei nuncupatus, litteris atque armis egregius, rebus gestis inclytus, maximè beneficus in Christianam religionem, in quâ, dilato baptismo, vt in Iordane baptizari posset; vt tradit Eusebius (quod tamen aliter cecidit, cùm Romæ à S. Siluestro baptismum susceperit) vt Card. Baronius probat, iam senescens nomen dedit. In expeditione contra Persas, qui Mesopotamiam populabantur, cùm valetudine adfectâ pharmacum sumeret, suspicio fuit, Constantio & Aniballiano fratribus suis auctoribus, venenum admixtum fuisse, atque sic eum obiisse, morbo extinctum, anno ætatis LXVI. Imperij XXXII. Eius vitam & res gestas peculiari opere prosecutus est Eusebius Cæsariensis Episcopus, & alij eius æui Historici. Reliquit tres liberos Imperij hæredes, Constantem, Constantium, & Constantinum. De quibus infrà.

VICTORIA CONSTANTINI AVGVSTI. Victoria spoliis insidens clypeum votiuum tenet, adstante Genio inscriptum VOTIS VICENNALIBVS, scilicet nuncupatis, cum dedicatum. Refero ad eam illustrissimam victoriã quam iuxta pontem Miluium prope Romam de Maxentio tyranno reportauit, quando vix quartâ parte copiarum numero comparandus aduersus Maxentij exercitum centũ millium armatorum, vel, vt tradit Zosimus, centum septuaginta millium peditum & octo millium equitum, auxilio cælitus superueniente, (cum signum Crucis in aëre ei diuinitus ac miraculosè cum lumine apparuisset) fusis fugatisque hostibus, nobilissimum triumphum promeruit: cuius monumentum hodieque extat arcus triumphalis Romæ erectus, hac inscriptione.

IMP. CÆS. FL. CONSTANTINO MAXIMO
P. F. AVGVSTO. S. P. Q. R.

QVOD INSTINCTV DIVINITATIS MENTIS
MAGNITVDINE CVM EXERCITV SVO
TAM DE TYRANNO QVAM DE OMNI EIVS
FACTIONE VNO TEMPORE IVSTIS
REMPVBLICAM VLTVS EST ARMIS
ARCVM TRIVMPHIS INSIGNEM DICAVIT.

à dextris intra fornicem: LIBERATORI VRBIS.
& à sinistris: FVNDATORI QVIETIS.
& in fronte vnâ: VOTIS DECEM SIC DECEM.
& in alterâ: VOTIS XX. SIC XX.

Quâ de victoriâ vide diffusè Card. Baronium Annal. Eccles. tom. III.

VOTIS QVINQVENNALIBVS, MVLTIS DECENNALIBVS. & in clypeo: VICTORIA AVGVSTI. Stat Victoria clypeum votiuum ferens. Eôdem refero quo superiorem numum. Litteras infrascriptas, P. TR. lego: PECVNIA TREVERENSIS.

VICTORIA MAXIMA. Character hieroglyphicus, & nota *Nominis ac Numinis Domini nostri* IESV CHRISTI, cum adiunctis Græcis elementis Α, & Ω. De quibus Christus in Apocalypsi c. XXII. vers. XIII. *Ego sum* Α & Ω *primus & nouissimus, principium & finis.* quibus designatur Imperium eius æternum. Est autem littera X Græca cum trauerso P, quod est principium Nominis CHRISTI. Hac notâ Constantinus

&

& successores vsi in labaris & militaribus signis, in memoriam eius signi Crucis CHRISTI, quod ei contra Maxentium bellum paranti in aëre apparuit, cum illis verbis, velut ex auro rutilante appositis: ΕΝ ΤΟΥΤΩ ΝΙΚΑ. IN HOC VINCE. Quod diffusè narrat Eusebius in vitâ Constantini lib. I. cap. XX. XXI. XXIII. & seq. & is, qui tunc in eodem exercitu militabat Artemius, cùm temporibus Iuliani exutus Augustali Præfecturâ, eò quòd Christianus esset, causam dicens coram eo, inter alia quoque his eum verbis compellans, ait, prosequens pro Constantino defensionem, quem ille contumeliis infamabat: *Ad* CHRISTVM (inquit) *declinauit, ab illo vocatus, quando difficillimum commisit prœlium aduersus Maxentium. Tunc enim ei in meridie apparuit signum Crucis, radiis Solis splendidius, & litteris aureis, belli significans victoriam. Nam nos quoque ipsi aspeximus, cùm bello interessemus, & litteras legimus, quinetiam totus id est contemplatus exercitus, & multi huius sunt testes in exercitu tuo.* Verè ergo victoria ter maxima dicenda, quæ non humanis viribus, sed cælesti auxilio parta est.

FELICIA TEMPORA. Quatuor sunt pueri, qui quatuor anni partes præferunt. Ver manibus supra caput iunctis spem non remostentat. Æstas falce instruitur, messis variæ symbolo. Autumnus & fructus in canistro adfert, & leporem venatione partum. Hiems vestitu communita contra aëris iniuriam, aliquod aucupij fortè instrumentum & auem captam præfert, symbolum exercitij eo tempore conuenientis, vt ait Horat. Epod.

Sed cùm tonantis annus hibernus Iouis
Imbres niuesque comparat;
Aut trudit acres hinc & hinc multâ cane
Apros in obstanteis plagas;

Aut

Aut amite leui rara tendit retia,
Turdis edacibus dolos:
Pauidumq́; leporem, & aduenam laqueo gruem
Iucunda captat præmia.

Designat numus partam Constantini victoriâ omnis temporis felicem opulentiam & securitatem.

PRINCIPIS PROVIDENTISSIMI SAPIENTIA. Symbolum est coniunctæ cum prudentiâ & sapientiâ militaris virtutis. Columna Sapientiæ robur stabilitatemq́ue designat & constantiam. Noctua Mineruæ sacra, seu ipsam Mineruam deam gentilem sapientiæ tutelarem, siue dotes eius Constantino communicatas. Ad columnam reclinatur hasta, clypeus, & galea, ac si sapientiæ arma se submittant, & *vim,* vt ait Horat. *temperatam* sapientiâ, *dij quoque promoueant in maius.* Quid notæ infra scriptæ SARL. sibi velint, adhuc quæro. Numus cusus adhuc à gentilibus, Constantino nondum fidem Christi professo.

GAVDIVM ROMANORVM. ALAMANNIA. Sedet Alamannia plorans sub trophæo Constantini, cuius luctus hostilis in gaudium Romanis cedit. Panegyr. 11. Constantini. *Germanis rebellantibus illico obuius adfuisti, & præsentiâ tuâ ne auderent transitum Rheni, terruisti: etiam videbatur rem votis tuis fecisse contrariam, quòd inhibitâ eruptione non foret materia victoriæ. Sed inopinato consilio vsus, abeundo enim (simulato nuntio maioris in superiore limite tumultus) occasionem stolidis ac ferinis mentibus obtulisti in nostra veniendi, relictis in occulto ducibus, qui securos adorirentur. Quò cùm venissent, consilium tuum sequitur fortuna, toto Rheni alueo oppleto, nauibus deuectus, terras eorum ac domos mœstas lugentesq́;*

populatus

populatus es, tantamq́ cladem vastitatemq́ periuræ genti intulisti, vt vix post illud, nomen habitura sit.

GAVDIVM ROMANORVM. FRANCIA. Sedet pariter lugens Francia, Constantini trophæis succumbens. Extat alius æreus apud Occonem cum titulo: DEBELLATORI GENTIVM BARBARARVM. Sub quâ Sarmatas, Alamannos, Francos, Gothos comprehendit, quos vario tempore variis præliis Constantinus superauit. *Franci* autem ponuntur ab Ortelio in Parergo tab. Germaniæ veteris, eo Germaniæ tractu, quæ nunc Frãconia dicitur, inter Mœnum, Rhenum, & Nicerum, & *Alemanni* non longè inde intra Danubium & Alemannum fluuios.

TABVLA LII.

LICINII, FAVSTÆ, CRISPI, LICINIANI, & DELMATII.

IMPERATOR LICINIVS AVGVSTVS. Imago C. Valerij Liciniani Licinij, qui in Daciâ humili loco natus, in Seueri demortui locum à Galerio Maximiano consors Imperij declaratus est, primùm Cæsar, deinde Augustus, vxorem habuit Constantiam sororem Constantini, filiam Chlori. Posteà ob impietatem, tyrannidem, & turpitudinem, quibus cum omne Orientale Imperium infestaret, tum Christianos potissimum dirè vexauit. Quapropter à Constantino dissidens bellum contra eum gessit, quo primùm in Pannoniâ, tum in Thraciâ, & tertiò denique atque quartò post compositam pacem rebellans apud Chalcedonem superatus, & tan-

dem apud Thessalonicam priuatus victurus ablegatus, ibique à Constantino occidi iussus, non obstante fide datâ, eò quòd barbaros occultè aduersus Romanum Imperium sollicitaret. Alij morbo absumptum tradunt. Alij à suorum equorum vno morsu interfectum, cùm filiam Herinam, eò quòd Christiana esset, ab equis discerpi mandasset. Vixit annis ad LX. in Imperio quindecim.

CONCORDIA MILITVM. Licinius togatus Orbem cum superpositâ Victoriâ à Iouis manibus accipere, aut simul cum Ioue sustinere videtur. Quare autem hoc symbolo concordia militum adscribatur, non video, nisi si ex Iouis in Imperatorem indulgentiâ atque beneuolentiâ, eiusque in Iouem cultu ea nata fuisse & stabilita intelligi possit. Plurimis numis suis Licinius Iouem Conseruatorem suum nuncupauit, vt apud Occonem est videre, eique plurimum detulisse videtur. Stellam verò intermediam designare putem Imperium Orientis. In infrascriptis litteris K I IT. nihildum mihi lucet.

FLAVIA MAXIMIANA FAVSTA AVGVSTA. Hæc filia fuit Maximiani Herculei ex Eutropiâ, quam Cõstantino in vxorem dedit, eique anteà Cæsaris tantùm titulum habẽti, Augusti nomen contulit, summamque Imperij dignitatem adiunxit. Fuit mulier ethnica, & Constantino etiam Idololatriæ causa. Eius fraude priuignus Crispus à Constantino patre est interfectus, quòd nouercæ incesto amori indulgere recusasset, ab ea attentati criminis accusatus. Sed postea per Helenam matrem veritate detectâ, ipsa Fausta sceleris pœnas luit, balnei caloribus Constantini iussu extincta. Qua de re Artemius Præfectus Augustalis, idemque martyr coram Iuliano Apostatâ Constantinum criminante sic refert: *Ille Con-*

stantinus

stantinus vxorem Faustam iustè admodum interfecit, vt quæ priscam Phædram esset imitata, eiusque filium Crispum calumniata, quod eius amore captus esset, & vim ei conatus esset inferre, sicut etiam illa Hippolytum Thesei filium. Atque primum quidem, qui sic in matrem insanierat (vt volebant eius verba) ille cùm esset maritus puniuit. Postea autem cùm sciuisset esse mentitam, ipsam quoque occidit, in eam ferens sententiam omnium iustissimam.

SALVS REIPVBLICÆ. Stat vel Salus, vel Fausta instar deæ velata, geminam prolem in sinu ferens. Indicatque eius fecunditatem salutarem Reipublicæ fore. Genuit enim Constantino tres filios Imperij successores. Litteræ S. M. N. fortè sic legentur, SACRA MONETA NOVA, vel, NICOMEDIENSIS.

FLAVIVS IVLIVS CRISPVS NOBILISSIMVS CÆSAR. Fuit hic Constantini Magni, ex Mineruinâ primâ coniuge, filius: quem cùm Fausta nouerca incesto amore deperiret, & sæpiùs sollicitatum ad consensum suæ libidinis pertrahere non potuisset, apud patrem accusatum, ac si vim illi inferre tentasset, vxori nimis credulus pater apud Polam Istriæ interfici iussit. Quæ calumnia posteà detecta in nouercæ caput redundauit, vt suprà relatum. Fuisse autem traditur gemellus cum sorore Helenâ, quæ posteà nupsit Iuliano Apostatæ. Fuit adolescens præclaræ indolis, vt qui victoriâ contra Alamannos obtentâ specimen virtutis & generosæ nobilitatis ediderat.

CONCORDIA AVGVSTORVM NOSTRORVM. Dea Concordia caduceo & cornu Amaltheias insignita, vt suprà aliàs, sedet. Intelligit autem concordiam inter patrem Imperatorem

peratorem Constantinum & Faustam Augustam vxorẽ eius, nisi ad Licinium tunc consortem Imperij in Oriente referamus. Nam ad ipsum filium Crispum patris auspiciis in bello illustrem referre non possumus, cùm ipse Cæsar tantùm, Augusti titulum, vt putamus, per ætatem non fuerit adsecutus. Litteras infrascriptas S.M.N.M. (quia sæpe hæ notæ variant) nos hîc per coniecturam interpretamur: SACRA MONETA NOVA MEDIOLANENSIS.

FLAVIVS DELMATIVS NOBILISSIMVS CÆSAR. Fuit iste Annibaliani (qui frater Constantini Magni) filius, à patruo moriente testamento Cæsar nuncupatus. Pòst Constantij patruelis insidiis occisus in Thraciâ. Cæsares isto æuo in Panegyricis Orationibus *Nobilißimorum* titulo velut solemni & consueto indigetantur.

PRINCIPI IVVENTVTIS. Adstat Delmatius ad signa labarum tenes, in quo littera C. Constantini fortè Magni nomen & memoriam cohonestat. Litteræ TR. indicant, nostro iudicio, pecuniam signatam Treueris, vbi tunc Imperatorũ Occidentis ferè sedes, propter opportunitatem Belli contra Germanos & Alamannos. Porrò Treueris fuisse officinam rei monetariæ indicant alij numi huius temporis, inscripti IIIVIRI *monetæ Treuericæ*.

DOMINVS NOSTER VALERIVS LICINIVS LICINIVS NOBILISSIMVS CÆSAR. Fuit iste filius Licinij ex Constantiâ sorore Constantini, egregius quoque puer, & ipse insidiis Faustæ, ne peritia eius & ad militiam dexteritas, filiis suis obesset, oppressus.

IOVI

IOVI CONSERVATORI. Iupiter Licinij tutelaris adstante aquila, velut lauream capiti adhuc eius honoris exsorti, deferente. Est autem eadem ferè figura numi, quæ suprà posita in Floriano, Tab. XLVIII. nisi quòd inscriptio variet, & corolla in rostro aquilæ.

TABVLA LIII.

CONSTANTINI *iunioris,* & CONSTANTII *fratrum.*

FIDES MILITVM. Fides bina legionum signa complectitur, quorum vnum coronatum est, in memoriam forte victoriæ de Maxentio partæ, cuius fides & virtus eo in prælio egregia.

DOMINVS NOSTER CONSTANTINVS PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Effigies Fl. Claudij Constantini iunioris, primi ex Faustâ filij Constantini Magni, cui (in diuisione Imperij patre mortuo inter tres fratres initâ) cessit Gallia, Hispania, Alpes Cottiæ, Britannia cum adiacentibus insulis. Sed cum fratri Constanti bellum moueret, circa Aquileiam interfectus obiit, ætatis anno XXV. Imperij tertio. Hic primus apparet cum diademate gemmato, cum prædecessores laureâ, aut aureâ radiatâ exprimi præoptauerint. Gemmatum autem diadema primus videtur vsurpasse Heliogabalus, de quo sic Lampridius in eius vitâ: *Voluit vti & diademate gemmato, quo pulchrior fieret & magis ad fœminarum vultum aptus: quo & vsus est domi.* Sed pater huius Constantinus Magnus aliam rationem secutus, primus publ. lauream coronam in diadema gemmatum commutauit, vt infra Tab. LV. in Constante annotamus.

VICTORIA TRIVM AVGVSTORVM. TROBS. Constantinus diademate gemmato insignis, labarum portans signo transuersæ Crucis inscriptum, hostem pedibus calcat, sinistrâ victoriolam tenet. Communicat cum fratribus duobus victoriæ gloriam, de Britannis rebellantibus (vt arbitramur) partam: de qua Iulius Maternus libro suo Augustis his dedicato, inter cetera: *Vicistis hostes, propagastis Imperium, & vt virtutibus vestris gloria maior accederet, mutato ac contempto temporum ordine, quod nec factum est aliquando, nec fiet; tumentes ac sæuientes vndas calcastis Oceani: sub remis vestris incogniti iam vobis penè maris vnda contremuit, & insperatam Imperatoris faciem Britannus expauit.* Et posteà: *Strati sunt aduersantium cunei, & rebellantia ante conspectum vestrum semper arma ceciderunt. Missi sunt superbi sub iugum populi*, &c. Possit & de Alamannis intelligi, quos & ipse deuicit, testantibus numis. Litteræ adscriptæ putantur significare, Treueris obsignatam, vel Treueris obryssum signatum.

CONSTANTINVS CÆSAR NOBILISSIMVS. Victoria vt puto de Alamannis gradiens, & sertum laureum atque palmam ferens. Prudentius Christianus hæc Victoriæ simulachra, eiusque numen, quod Romani superstitiosè colebant, sic describens, ridet & refellit:

Vincendi quæris Dominam? Sua dextera cuique est,
Et Deus omnipotens: non pexo crine Virago,
Nec nudo suspensa pede, strophioque reuincta,
Nec tumidas fluitante sinu vestita papillas.

Sequitur caput Constantij iunioris sine inscriptione: aut forte

forte patris, vt vterque numus patre viuo cusus, honorem victoriæ Alamannicæ cum filiis maioribus, Constantino & Constante auersâ sui parte communicet.

CONSTANTIVS CÆSAR. S. M. T. Similis victoria quæ suprà inter fratres, vt videtur, communicata. S. M. T. fortè; SACRA MONETA TREVERENSIS, vel, SIGNATA MONETA TREVERIS.

CÆSARVM NOSTRORVM, VOTIS DECENNALIBVS. S. TR. Corona laurea votis Cæsarum prosperitati nuncupatis in decem annos. S. TR. lego, SIGNATA TREVERIS, supple, pecunia.

DOMINVS NOSTER CONSTANTINVS AVGVSTVS. Altera Constantini effigies, priori similis.

VICTORIA TRIVM AVGVSTORVM. Ipse Imperator scemate quo suprà, nisi quòd ibi mulierem, velut ipsam Prouinciam, hîc virum supplantare videatur. Victoria patri cum liberis, vel tribus fratribus inter se, communis. CO, M. OB. id est, vt quidam interpretantur, CONSTANTINOPOLI MONETA OBSIGNATA.

FLAVIVS IVLIVS CONSTANTIVS PIVS FELIX AVGVSTVS. Fuit iste tertius natu Constantini M. filius, cui in diuisione Imperij cessit Oriens. Is cùm intellexisset Constantem fratrem dolo Magnentij cæsum, Gallo patruele Cæsare declarato & Orieti Præfecto, Magnentio bellum mouit, in quo hoc consilium iniit, vt omnes quos in exercitu haberet

ret milites Christianâ religione imbuti & sacro baptismo initiati essent, quod si quis facere recusaret, exui eum cingulo militari, & ad propria reuerti iussit, vt auctor est Theodoretus lib. III. cap. III. Notatque Card. Baronius tunc introductum, vt *Pagani* vocarentur, id est, non milites, omnes qui Gentilium Idololatriæ adhærerent. Fudit autem Magnentium memorabili prælio, apud Murcium, in quo desiderata sunt vtrimque quinquaginta tria virorum millia. Posteà item Magnentium superauit. Gallum patruelem insolentiùs agentem occidit. Contra Persas infeliciter pugnauit. Postea Iuliano Galli fratre Cæsare facto, eoque ab exercitu Imperatore declarato, in eum bellum mouit, sed in eâ expeditione febri acutâ extinguitur, anno ætatis XLI. Imperij XXV. Arianâ hæresi infectus Catholicos valde vexauit, vt latè tractat Card. Baron. Annal. Eccles. tomo III.

FELICIVM TEMPORVM REPARATIO. Stat Constantius habitu militari, & labarum tenens, in quo salutaris character Nominis CHRISTI inscriptus visitur. Adstant ante eum captiui duo manibus post terga reuinctis, pilleis siue tiaris induti. Parauit maximè hæc vexilla in fiduciam victoriæ, cùm contra Magnentium bellum moueret; patris exemplum imitatus. R. B. litteræ ambigo quid signent, an fortè ROMA BYZANTINA: non affirmem.

TR. Numus Treueris cusus, vt putamus.

TABVLA LIIII.

Adhuc CONSTANTII.

FLAVIVS IVLIVS CONSTANTIVS NOBILISSIMVS. Conſtantij adhuc pueri effigies laureata. Cuſus videtur numus patre adhuc ſuperſtite, quando Cæſaris titulo ipſe cum fratribus inſignitus.

VIRTVS CÆSARVM. Caſtra Prætoria, ſiue potiùs, porta Caſtrorum. An fortè hoc illi laudi tribuitur, quod ab ineunte ætate Caſtris & militiæ adſueuerit. De notis appoſitis nondum mihi lucet, ſiue hæc porta ſit Conſtantinopolis Vrbis à patre in honorem filiorum Cæſarum dedicata. Nam ſtella ſuprà poſita Orientem deſignare videtur.

PRINCIPI IVVENTVTIS. Stat inter ſigna militaria adoleſcens Conſtantius habitu militari ſiue laureâ. Notæ SIRM. denotant monetam eſſe Sirmij cuſam in Pannoniâ, quæ ciuitas tunc celebris, quòd ibi nati tradantur Aurelianus, Probus, atque Gratianus Valentiniani filius ex Seuerâ, fortè & Iouinianus, quorum beneficio haud dubiè creuit & exornata eſt. Rudimẽta putem deſignari primæ militiæ. & ſagum felici auſpicio ſumptum.

HOC SIGNO VICTOR ERIS. Victoria Conſtantio coronam imponit, qui labarum dextra tenet mirum eſt nuſquam reperiri inter Conſtantini nummus, qui hanc inſcriptionem præferat, vt obſeruarunt Viri docti, cum tamen diuinitus illi Crux cum hiſce litteris in cælo apparuiſſet, quæ

 feli-

felicissimæ Victoriæ euentum contra Maxentium significauit. Sed filius Constantius rei gestæ memoriam apud posteros hoc percusso nummo transmisit.

DOMINVS NOSTER CONSTANTIVS PIVS, FELIX, AVGVSTVS. GLORIA REIPVBLICÆ. Sedent Roma vetus & noua siue Constantinopolis,(vt ego accipio) quia illa galeata & à dextris sedens habitum veteris galeatæ refert, loco etiam digniore posita, ista proram nauis premens videtur designare mari potentem esse, quia Propontidis & Ponti Euxini velut regina. Caput turritum habet, fortè quia recenter egregiè communita, sceptrū quod tenet fortè massa siue claua ex armorum Thraciorum genere(qualis suprà Tab. XLIII. Daciæ aut Pannoniis attributa) clypeum votiuum ingentem tenent, in quo vota tricennalia, & multiplicata quadragenalia inscripta. Putem signari Occidentalis & Orientalis Imperij in votis pro salute Reipubl. & Principum conceptis consensum,& ex concordiâ gloriam & amplitudinem. Vide infrà simile ferè numisma Tab. LVI. nisi quòd ibi duæ Cruces à lateribus positæ loco subsellij, quòd hîc expressum, quas etiam Cruces subsellij reclinationem putem, derasis in numismate lineis imperfectè expressam.

VICTORIA AVGVSTORVM NOSTRORVM. Victoria super spoliis sedens clypeo votiuo inscribit vota decennalia. De Sarmatis bis deuictis, militari elogio, secundò *Sarmaticus* appellatus fuit, vt tradit Amm. Marcellin.

FLAVIVS IVLIVS CONSTANTIVS PERPETVVS AVGVSTVS. VICTORIA AVGVSTORVM. Victoria cū palma & trophæo properans, iacēte ad pedes supplice captiuo

no cum tiarâ: portat dextrâ coronam lauream, cui inſcriptum xxv. fortè annus eſt, qui fuit illi Imperij vltimus, quando in Perſas expeditione inceptâ propter à Iuliano in Galliis Imperium occupatum, reuerti coactus eſt, cùm & Perſarum rex ad propria reuerteretur. In quo itinere Antiochiâ in Occidentem mouens ad Mopſocrenem obiit. Notæ S.M.A N.O. fortè ſic legentur: SACRA MONETA ANTIOCHIÆ OBSIGNATA.

TABVLA LV.

CONSTANTIS & IVLIANI.

RESTITVTOR GALLIÆ. Imperator haſtam ſiniſtrâ tenens, Galliam dextrâ ſubleuat, ad Conſtantis Victoriam reſpicit, quam de Francis obtinuit, illos enim Galliæ imminentes magno prælio fregit, eoſque fœderatos & ſocios Romanorum effecit, quo Anno Domini CCCCLXIX. contigiſſe memorat Cæſar Baronius, Conſtantis & Conſtantij Imperij annô IV.

CONSTANS PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Eſt iſte ſecundus Conſtantini M. filius, cui in partitione Imperij ceſſit Italia, Africa cum Inſulis, Illyricum, Dalmatia, Macedonia, Achaia, Peloponneſus, & Græcia. Is cum fratre apud Conſtantino de regno diſſidens bellum geſſit, eoque apud Aquileiam occiſo, etiam ditiones eius occupauit. Tandem Magnentij tyrannidem occupantis dolo occiſus eſt apud Helenam oppidum Pirenæo proximum, anno Imperij XIII. ætatis XXVII. Fuit in fide Catholicâ & eius defenſione laudatiſſimus.

 Vi-

VICTORIA DOMINORVM NOSTRORVM AVGVSTORVM. Victoria gradiens cum serto & palmâ. TES. Tessalonicæ pecuniam signatam præfert. Vicit autem gentem Francorum, quos & fœderatos sociosque Romanis effecit. Augusti isti sunt Constantius & Constans. Nam Constantinus frater iam obierat.

GLORIA EXERCITVS. Stant duo milites legionarij hastati, & in medio labarum cum inscripto M. quæ littera an Millenariæ cohortis nota sit, an *Magni*, Constantini scilicet, tessera, nescio. Litteræ R P. infrascriptæ designare possunt Romanam pecuniam, id est, Romæ signatam. Exercitus gloriam labari signo acceptam ferunt.

FLAVIVS IVLIVS CONSTANS PIVS, FELIX AVGVSTVS. Constantis imago coronam ex gemmis consertam siue diadema baccatum gestantis. Exemplum patris Constantini secutus, qui ideo lauri folia aliis Imperatoribus gestari solita, in aurum gemmasque iam Christianus factus conuertisse à Card. Baronio docetur, piâ sanctâque intentione, non luxus & muliebris ornamenti studio, vt eum Iulianus calumniabatur, sed quòd abhorreret à gestamine, quod sciret ex gentilium superstitionis officinâ manasse, vtpote qui antea ex arbore Apollini dedicatâ victrices lauri frondes accipere solitus esset; indignum posteà ratus ornare tempora ex foliis sacratis Apollini, cuius ipse pleraque templa destrui iussisset, viderique velle ab eo donari coronâ, cuius virtutem atque potentiam superasset. Daphnen amænissimum iuxta Antiochiam locum Apollini antiquitus sacrum, superstitione purgatum suo nomine insigniuit, vt ex aliis numis constat inscriptis, CONSTANTINIANA DAPHNE.

VI-

VICTORIA DOMINORVM NOSTRORVM AVGVSTORVM. TES. Similis superiori victoria, nisi quòd hîc loco corollæ Trophæum gestet, in cuius summo pilleus in argumentum libertatis barbaris ereptæ. TES. fortè, Tessalonicæ signata.

FELICIVM, vel, FELIX TEMPORVM REPARATIO. Videtur esse Phœnix vnica in terris auis hoc symbolo hieroglyphico expressa, orbi stellato insistens, caputque lumine corusco radiatum habens. Resurrectionis fortè fidem in Christo testatam voluit, & super sidera futuram immortalitatem: quandoquidem Phœnix venturæ immortalitatis & Resurrectionis semper symbolum habitum. Inde in Passione S. Cæciliæ & sociorum sic legimus: *Maximus cornicularius; qui Valerianum & Tiburtium deduxerat ad martyrium, factus Christianus, per Almachium Præfectum iussus est tamdiu plumbatis cædi, donec spiritum redderet, quem S. Cæcilia iuxta Valerianum & Tiburtium sepeliit in nouo sarcophago, & iussit vt ibi eo sculperetur Phœnix, ad indicium fidei eius, qui resurrectionem se inuenturum, Phœnicis exemplo, ex toto corde suscepit.* Videtur autem in hoc symbolo ideo caput auis lumine, seu radiis solaribus coronatum, vt exprimatur eius conflagratio spontanea velut igne à sole mutuato caput eius primùm inuoluente: quam rem ex Græcorum sententiâ, ad stabiliendam eorum velut traditione contra ipsosmet, Resurrectionis futuræ veritatem, sic narrat S Clemens Constit. Apost. lib. v. cap. VIII. *Quamquam aiunt* (Græci) *vnicâ specie se resurrectionem ostendere, non credentes, quæ ipsimet narrant. Aiunt enim auem quandam esse soligenam, vbi imprabentem resurrectionis demonstrationem: quam dicunt comparem non habere, solamque in mundo reperiri, Phœnicem appellant, narrantque eam post quingentesimum annum in Ægyptum aduolantem, secumque copiam*

 cynnanomi,

cynnamomi, casiæ, & xylobalsami adducentem in loco, qui dicitur Solis ara, consistere, ibique conuersam ad adspectum solis, ei, vt aiunt, supplicem sponte conflagrare, redigiq; in puluerem, Ex cineribus autem vermem existere, eumque concalefactum in nouam Phœnicem formari, alitemque factum in Arabiam, quæ est vltra Ægyptiacum saltum, aduolare. Cum ergo, vt ipsi aiunt, per auem rationis expertem, probetur resurrectio, cur temerè nostratia calumniantur? Plura hac de re Tertullianus, Cyrillus, Ambrosius, alijque Patres, vbi de resurrectione agunt; Plinius, Pierius, Franc. Turrianus ad Clementis Constitutiones, & alij.

CONSTANS AVGVSTVS. Idem est Constantis vultus, sed diademate baccato distinctus.

VICTORIÆ DOMINORVM NOSTRORVM AVGVSTORVM. Duæ victoriæ ingentem coronam lauream sustinent, in quâ inscriptum VOTIS DECENNALIBVS, MVLTIPLICATIS VICENNALIBVS. Videtur talis corona designari à Iuuenale Satyrâ x. vbi triumphantem describit:

——, magnæque coronæ
Tantum orbem, quanto ceruix non sufficit vlla.

Concurrunt in laureâ victoriarum Constans & Constantius frater eius, ob res per consortium regni communibus auspiciis gestas.

OB VICTORIAM TRIVMPHALEM. Similes sunt victoriæ seu genij coronam ingentem sustentantes, & peculiariter vt inscriptio dictat, non Victoriæ tantùm, sed Triumphi solemnitati dedicatam, in quâ vota decennalia & multiplicatò quindecennalia inscribuntur.

FLA-

FLAVIVS IVLIANVS PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Inſcriptio eſt Iuliani cognomento Apoſtatæ, quia & fidei Chriſtianæ, & clericatus inſuper (quem ſedecennis vnâ cum Gallo maiore fratre, crine depoſito, ſuſceperat) turpiſſimus deſertor extitit. Quare imberbis hic exprimatur, neſcio, quia in aliis poſt Imperium adeptum numis barbatus apparet, quo habitu Philoſophum & quidem ſectâ Cynicum profitebatur. Ipſe ingenio fuit acri, ſed leui, & vario, memoriâ tenaci, eloquentiæ & Philoſophiæ ſtudioſus, & per omnia boni Imperatoris famam aucupatus, ſed magicis artibus, nefandiſque ſacris mirè addictus. Specie lenitatis peſſimus Chriſtianorum perſecutor, quos vt aſtu opprimeret, litterarum ſtudiis, & militiæ honore iis interdixit. Breue non integri biennij Imperiū viuo adhucdum Conſtantio per fraudem occupatum infelici contra Perſas prælio, & fine clauſit; haſtâ confixus incertùm quâ manu delatâ. Conſtans opinio eſt eum diuinitus percuſſum, cùm & moriens blaſphemas in CHRISTVM voces iactauerit, ſanguine manu excepto, & in cælum iactato, dicēs: *Viciſti Galilæe*, (ſic enim per contemptum CHRISTVM appellabat) vt Theodoretus tradit, ſiue vt Nicephorus, *Saturare Nazarene*. Et quidem teſte Helladio, vt refert Damaſcenus, à S. Mercurio percuſſus celebri martyre & pridem Romano milite (vt ex apparitionibus tunc conſtare viſum eſt) congruo ſanè impietatis vindice. Vt qui Mercurio gentili deo ſeu dæmoni impensè addictus fuerat, alterius diui Mercurij telum perſentiſceret. Fuit autem inſulſius Legiſlator, vanus Philoſophus & Imperator impius: cuius deſcriptionem velut oraculo graphicè conſignatam Card. Baronius profert ex Prouerb. cap. VI. vbi ſic apoſtata depingitur. *Homo apoſtata, vir inutilis, graditur ore peruerſo, annuit oculis, terit pede, digito loquitur, prauo corde machinatur malum, & omni tempore iurgia ſeminat.*

nat. Huic exemplo veniet perditio sua, & subitò contereretur, nec habebit vltra medicinam.

VOTA PVBLICA. Onocephalus videtur, deus Ægyptius Isidis filius, quem capite asinino, & cum sistro exprimebant, siue sit Cynocephalus, seu Anubis canino capite, sistro, & Mercurij virgâ instructus: quâ formâ Isidorus lib. VIII. cap. XI. Etymol. expressisse ait Ægyptios Mercurium suum Trismegistum ad designandum summam ingenij eius sagacitatem & solertiam, vt notat Reuerendissimus Archiepiscopus Antonius Augustinus. Porrò Mercurij studiosissimus fuit Iulianus, non tantum quia ille deus Magiæ præses, de quo Prudentius:

Necnon Thessalicæ doctissimus ille Magiæ;

sed etiam quia Eloquentiæ, quam Iulianus Maximè affectabat: vt apparet ex epistola eius ad Libanium Sophistam virum id æui eloquentiâ celebrem, cum ait: *At tibi nos, tamquam Mercurio eloquentiæ Deo, scripta nostra offerimus, vt si aures tuas sustinere possint, tu pro arbitrio tuo statuas.* Porrò Isiaci sacerdotes cum Anubin portarent, eius diei & pompæ, vel vt ipsi loquebantur, humilitatis, memoriam picturâ conseruabant, vt Tertullianus notat in carmine ad Senatorem:

Teq́; domo propriâ pictum cum fascibus ante,
Nunc quoque cum sistro faciem portare caninam!
Hæc non humilitas, sed humilitatis imago.
Ædibus illa tuis semper monumenta manebunt.

TA-

TABVLA LVI.

MAGNENTII & DECENTII *Tyrannorum, itemque* IOVIANI & VALENTINIANI *Imperatorum.*

DOMINVS NOSTER DECENTIVS FORTISSIMVS CÆSAR. Decentius iste Magnentij, (qui ſequitur) frater, qui Conſtante interfecto in Galliâ Imperium inuaſit, Mediolani ab eo Cæſar factus, audito fratris à Conſtantio ſuperati occaſu, breuem honoris deguſtationem infelici fine clauſit, laqueo ſeipſum interficiens, metu pœnæ rebellionis Conſtantio debitæ. Hic FORTISSIMVS, & in aliis numis NOBILIS, vel, NOBILISSIMVS nuncupatur. Chriſtianæ religionis cultorem ſe profeſſus eſt, ſacris eius nominis titulis ad tyrannidem cum fratre abuſus, vt ex aliis numis apparet, ſed hic numus ſiue notis CHRISTI, ſimulationem detegit, poſt mortem Conſtātij, & ſpe amplioris ſucceſſus perſonâ depoſitâ.

VICTORIÆ DOMINORVM NOSTRORVM AVGVSTI ET CÆSARIS. Duæ victoriæ ſingulorum eumdem clypeum votiuum, coronâ laureâ circumdatum, ſiue ipſam magnam coronam ſuper columnâ ſolidâ collocatam ſuſtinentes, in quâ vota quinquennalia, & multiplicanda ad decennalia inſcribuntur. Omen vanum & votum celeri & infelici euentu eluſum.

IMPERATOR CÆSAR MAGNENTIVS AVGVSTVS. Effigies Magnentij Tyrāni ſine diademate aut lauru, ſed cum paludamento ſeu purpurâ. Erat iſte Magnentius in Galliâ

exſiccandum parietem congeſtarum copiam excitato, in quo ad quietem ſe compoſuerat. Suidas autem eum fungorum, quos cœnârat veneno periiſſe tradit octauo Imperij ſui mēſe. Cardinalis Baronius in offenſum numen cauſam breuis Imperij & repentini fati conferens, eamque indagans, exiſtimat in eo maximè peccaſſe Iouianum, quòd Maximum ac Priſcum Philoſophos Magoſque coluerit, atque in honore habuerit: quorum ſtudiis mala omnia ſub Iuliano in Chriſtianos promanauerant, inſuperque quod cùm Tarſum perueniſſet, exornandum ibi Iuliani ſepulchrum decreuerit, hominis ne ceſpititiâ quidem ſepulturâ digni, cùm ornatu ſepulchri acta defunctorum tacitè approbari conſueuerint.

VOTIS QVINQVENNALIBVS, MVLTIPLICATIS DECENNALIBVS. Quernea, ſiue laurea ſit, corona, Votis pro ſalute Imperatoris ſuſceptis, dedicata. R. CONST. fortaſsè eſt, ROMA CONSTANTINIANA, id eſt, Conſtantinopolis, vbi numus cuſus. Vouent Imperatori laurus ex hoſtibus, ſed breue paucorum menſium Imperium votorum eos reos non fecit. Querneam tamen ſeu ciuicam coronam meruit, quòd exercitum in hoſtili ferè manu obſeſſum, ſeruauerit, & incolumem reduxerit.

DOMINVS NOSTER VALENTINIANVS PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Effigies Flauij Valentiniani, patre Gratiano Funario nati, robuſtiſſimo viro, qui inde dictus funarius, quòd funem tenenti quinque etiam robuſti milites manu extorquere non poſſent. Is ab exercitu Iouiani Nicæam Bithiniæ progreſſo, vt ait Ammianus: *Nullâ diſcordante ſententiâ, numinis aſpiratione cœleſtis, electus eſt, agens ſcholam ſcutariorum ſecundam, relictuſq; apud Anxyram poſteà ſecuturus, vt ordinatū eſt;*

quare

quare donec accerſeretur, decem diebus Imperij vacauerunt gubernacula. Fuit vir militaris, & bellicâ virtute, fortitudine, ac magnanimitate clarus, multiſque aliis virtutibus, niſi quòd attentior ad rem haberetur, & in vindicandis criminibus ad crudelitatem vſque ſeuerior: magis tamen illuſtris confeſſione CHRISTI, ob quam à Iuliano militari cingulo priuatus, & exilio mulctatus fuerat. Valentem fratrem (ob molem & magnitudinem vrgentium negotiorum) conſortem Imperij declarauit tunc Orthodoxum, etſi pòſt in Arianam hæreſim prolapſum: eumque Orienti præfecit ipſe Occidentale Imperium tuendum ſuſcipiens. Gothos Thraciâ expulit, Parthos à Syriâ ſubmouit per Legatos, Germaniam etiam per Theodoſium pacauit. Tandem anno Imperij XI. Quadorum legationem audiens latrocinia excuſantium, ſubito iracundiæ impetu & vocis contentione arteriâ ruptâ ſanguinem vomens expirauit, anno ætatis LV.

RESTITVTOR REIPVBLICÆ: KONST. Stat Imperator paludatus, dextrâ exaltatum ſalutare Crucis vexillum in labato portans, eoque velut ſe fulciens; ſiniſtrâ, victoriam Orbi terrarum inſiſtentem, eique laurum deferentem tenens. Erat ſub initia Imperij eius, Reipublicæ Romanæ ſtatus infelici Iuliani expeditione & Imperio, valde perturbatus, & collapſus. Chriſtianus itaque Imperator (vt & Valens, infra conſors & ſucceſſor eius) hoc emblemate profiteri voluit, ſe in ſolâ Cruce CHRISTI erigendâ eiuſque nomine glorioſo (cuius ſigno dextram armatam tenet) exaltando, reſtitutionem Reipublicæ & Victorias in hoſtem moliri Crucis etenim exaltatione reſtitui maximè par fuit, quæ Crucis contumeliâ, & abdicatione per Iulianum eſſent collapſa. Tum etiam ſignum & vexillum Crucis optimè per Imperatorem erigitur, (vt

(vt per Moysen serpens olim in deserto) vt quoscumque Romani Imperij milites siue ciues Iuliani auctoritas, & malitia in letalem animæ noxiam & periculum coiecisset, inspectum salutare signum sanitati redderet, & vitæ redonaret. Habet & Occo alios numos, in quibus Imperatot Crucem nudam tenet. Porrò litteræ KONST. indicare videntur numum Constantinopoli signatum, orthographiâ Græcâ. Cæterùm, cum hîc labari forma cum charactere Christi Domini expressa sit, oportunè descriptio eius vexilli dari hoc loco videtur, quod Eusebius refert à se visum, Constantino ipso ostendente, atque ita graphicè describit, lib. I. vitæ Constantini, cap. XXIIII. *Hastile, inquit, oblongum erectumque, auro vndique obductum fuit, quod cornu habuit transuersum ad formam Crucis constructum: supra in fastigio eius operis corona affixa, lapidibus pretiosis & auro politè circumtexta. In ea salutaris appellationis Saluatoris nota inscripta, duobus solum expressa elementis, id est, duabus primis litteris Græcis nominis* CHRISTI. *Erat P. in medio litteræ X curiosè & subtiliter inserta,* ☧. *quæ totum Christi nomen perspicuè significabant: quas quidem litteras deinceps semper Imperator in galea gestare consueuit. Ad cornu illius particulæ, quæ ex transuerso erat per hastile traiecta, velamen quoddam pertenue appensum adhæsit: regalis videlicet & magnifica textura mirabili varietate lapidum pretiosorum artificiosè concinnatorum, lucisque suæ claritate pulchrè resplendescentium depicta, & multo auro intexta, quæ dici non potest quantam spectatoribus obsuam pulchritudinem excitârit admirationem. Istud igitur velamen ad cornu affixum longitudinis latitudinisque, Crucis mensuram penitus exæquauit. Oblongum vero & erectum hastile in sublimi appensum, cuius pars inferior versus basim longius ducta fuit, sub ipsius Crucis insigne ad texturæ discurrentis fimbrias auream pij Imperatoris pariter ac liberorum suorum effigiem ad pectus vsque concinnè descriptam continuit. Isto igitur salutari signo Imperator, tanquam*

hostilis

hostilis cuiusque & infestæ violentiæ propugnaculo semper vsus est, cuius expressæ similitudines mandauit, vt vniuersum exercitum perpetuo antecederent.

RESTITVTOR REIPVBLICÆ. ANTO. seu potiùs ANTI. vt est apud Adolphum Occonem. Idem emblema cum præcedenti, nisi quod hoc cusum videatur fuisse Antiochiæ, Syriæ tunc Metropoli.

VICTORIA AVGVSTORVM. TR. OBS. Numus cusus honori vtriusque Imperatoris Valentiniani scilicet & Valentis: qui in solio siue throno iuxta se mutuò sedentes togati, orbem simul tenent, angelo desuper eos fulciente, & sub alarum suarum velut vmbraculo, ab omni hostili incursu protegente. Deferunt Christiani Principes victoriæ de Gothis partæ gloriam, tutelæ Numinis, & angeli (vt quondam Ezechias ab Assyriorum obsidione, deleto per angelum internecione hostili exercitu, liberatus) propugnantis præsidio & salutari custodiæ. Litteræ TR. OBS. designare videntur numisma Treueris obsignatum, siue cusum.

VALENTINIANVS, PIVS, AVGVSTVS. Imperator galeâ, & scuto atque hastâ & thorace armatus, & in bella consurgens. stellas aliquot in casside expressas gerit: an quòd cælesti se munimine tutum victoriam sperare ostendat; an quod Orientis Imperium, quod stellulâ designabant, se vindicare paratum, & totum Romano asserere promptum demonstret? thorax autem squamatus est & hamulis consertus.

GLORIA REIPVBLICÆ. TES. Sedent Roma Vetus, & Noua, siue Constantinopolis, Crucibus ad latera positis, inermes,

inermes, quaſi in ſolâ Cruce fiduciam habentes, tenentque clypeum votiuum infrà ſcriptis votis quinquennalibus, & multiplicatis decennalibus, more iam vſitato. TES. fortè Teſſalonicam deſignat huius monetæ officinam, vt ſuprà etiam Tab. LV. in Conſtantis numis. Stellula certè Orientem deſignare videtur.

TABVLA LVII.

VALENTIS *habet numiſmata.*

DOMINVS NOSTER VALENS PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Effigies Flauij Valentis, qui Valentiniani frater & ab eo Imperij collega & Auguſtus deſignatus fuit. Primùm Chriſtianus orthodoxus, poſt in hæreſim Arianam dilapſus vxoris perſuaſione, Epiſcopos Catholicos, alioſque variè vexauit & perſecutus eſt: quâ in perſecutione Baſilij & Athanaſij Magnorum Præſulum virtus & conſtantia mirificè enituit. Poſtea anno Imperij XV. contra Gothos & Schytas inconſultiùs pugnans ſagittâ vulneratus, & in vile tugurium deductus eſt, quod cùm clauſum expugnare barbari, ibique tempus terere conſultum non putarent, incenderunt neſcientes in eo Imperatorem teneri: ita flammâ abſumptus eſt anno ætatis L. Obſerua hic fibulam paludamenti, creſcente luxu (vt ſuprà etiam in Valentiniani effigie) gemmatam, & multis vnionibus inſignem.

VOTIS DECENNALIBVS, MVLTIPLICATIS VICENNALIBVS. ANT. Corona laurea votis nuncupatis dedicata. Numus Antiochiæ cuſus. Præſagium de victoriis contra Gothos & Schythas, ſed infelice (vt pòſt apparuit) exitu:

exitu: nisi ad priora gesta referamus, & ei cum fratre communia.

RESTITVTOR REIPVBLICÆ. Stat Valens eodem habitu quo suprà Tab. præcedenti frater, Imperij consors & signo viuificæ Crucis in labaro dextram armatus: Victoriam tenet orbi insistentem, & capiti eius laurum & palmam promittentem, quo emblemate se omnem restituendæ Reipubl. & victoriarum spem in auxilio CHRISTI & Crucis vexillo ponere demonstrat. Litteræ S.M N.E. fortè sic sonant: SOLIDVS MONETÆ NOVÆ EPHESINÆ, vel EDESSENÆ. vel SACRA MONETA NOVA. E. Iure autem ipse charactere CHRISTI in labaro posito gloriatur: quia cum à Iuliano labarum, sublato hoc signo Crucis, & crucifixi, cuius ipse inimicissimus erat, deformatum esset, ipse valens sacro velamini idem denuo restituisse obseruatur.

VICTORIA AVGVSTORVM. infrà, CONS. Victoria super spoliis hostium sedens clypeo votiuo columnæ solidæ innixo vota quinquennalia, & multiplicata decennalia inscribit Columna soliditatem, & victoriarum denotare videtur perseueraturam constantiam. Est autem Victoria de Gothis, Saxonibus, aut Germanis vtrique Imperatorum communis.

DOMINVS NOSTER VALENS PERPETVO, FELIX, AVGVSTVS. Effigies & inscriptio eadem quæ suprà; nisi quòd hic perpetua felicitas per adulationem illi tribuitur qui & euentu prœliorum & vitæ fine, vt supra notatum, & animæ etiam forte fuit infelicissimus: Diadema multis gemmis rosarum instar distinctum rutilare apparet, quod à more Con-

ſtantini tractum, qui laureas coronas hoc ſcemate immutauit, ex cauſa, quam ſuprà attulimus.

RESTITVTOR REIPVBLICÆ. Emblema vt ſupra, niſi quòd alibi numus cuſus ſcilicet, KONS. PP. quod fortè legas: KONSTANTINOPOLI PERPETVÆ. vel, KONSTANTINOPOLI PERCVSSA PECVNIA. Stellula deſignat (vt putó,) Imperium Orientis. Labari forma nonnihil variare videtur, marginibus, bullis ſiue ſcutulis aureis exornatis, ad maiorem dignitatem.

RESTITVTOR REIPVBLICÆ. Idem vt ſupr. numiſma cuſum Conſtantinopoli.

VICTORIA AVGVSTORVM. Sedent in ſubſcllio, ſeu cathedrâ, Valentinianus & Valens Orbem ſimul tenentes, angelo deſuper expanſis alis, id eſt, diuino auxilio, vt ſuprà in Valentiniano, eos protegente, aſſurgente ſeu enaſcente inter vtrumque palmæ ſeu lauri ſurculo. Alludunt ad dictum Prophetæ Regij. Pſalm. XVI. *Sub vmbrâ alarum tuarum protege me à facie impiorum qui me affiixerunt.* Et Pſalm. LX. *Protegar in velamento alarum tuarum.* Et Pſalmo XC. *Scapulis ſuis obumbrabit tibi, & ſub pennis eius ſperabis.* Et ibidem: *Angelis ſuis mandauit de te, vt cuſtodiant te in omnibus viis tuis.* De litteris TROBT. nihil adhuc mihi liquet.

RESTITVTOR REIPVBLICÆ. Idem emblema cum ſuperiore, niſi quod hic in labaro nudum ſit ſignum Crucis, & idem quoque ſacroſanctum ſignum ad latus appictum. Atque ab hoc ferè æuo (id eſt iam ante annos M.C.XL.) ritus ille Catholicæ Eccleſiæ initium ſumpſit, quo vexilla militaria

Crucis

Crucis formâ inſigniuntur: quod hæreticos noſtros ſtauromaſtigas, & crucis hoſtes meritò confundit. Numus cuſus Antiochiæ.

TABVLA LVIII.

VALENTINIANI IVNIORIS, & GRATIANI *fratris eius.*

DOMINVS NOSTER VALENTINIANVS IVNIOR, PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Effigies Flauij Valentiniani, qui frater Gratiani, ſed non vterinus. Hunc Valentinianus pater ex Iuſtinâ genuit alterâ vxore: frater Gratianus, poſt patris obitum conſortem Imperij fecit, & in Italiam miſit. Quo poſtea dolo Maximi circa Lugdunum interfecto, ipſe in Illyricum fugit & inde ad Theodoſiũ in Orientem contendit. Iſtum Imperatorem iuuenem magnis virtutibus illuſtrem dilaudat D. Ambroſius: quem cum ad baptiſmum ab eo ſuſcipiendum, Viennæ in Allobrogibus agens Mediolano euocaſſet, ab inſidiis Arbogaſtis Comitis ſui, & Alanorum Præfecti præuentus, & in cubiculo ſtrangulatus fuit, adhuc Catechumenus, anno Imperij XVII. vitæ anno XXVI. Cuius funus ex voluntate Theodoſij Ambroſius procurauit, defunctumq́ue panegyricâ oratione dilaudauit: quæ inter opera eius exſtat.

GLORIA ROMANORVM. Virtus militaris, ſiue Imperator hoc ſcemate naui roſtratæ inſiſtens, freta fulcat, Angelo ad clauum ſedēte. Aut felix traiectus Imperatoris deſignatur, aut ſtatua ei fortè poſita: quâ deſignetur, Virtutem eius præſidio numinis tutam turbidas Reipublicæ (quæ per nauim

 ſolet

ſolet exprimi) vndas inoffenſo veſtigio tranſmittere, in eoque gloriam Romani Imperij ſitam, quòd ipſam vnà cum Imperatore in tutelà ſit Angelorum, eorumque gubernatione dirigatur. Felicitas etiam proſperi curſus ſpondetur, quæ per triremem, vt ſuprà Tab. XXXVII. deſignari ſolet.

VICTORIA AVGVSTORVM. Sedent Gratianus, ſeu potiùs Theodoſius, & Valentinianus iunior, orbem ſimul tenentes, & ſub angeli alarum tegmine, (vt ſuprà Tab. præcedente in Valente) protecti, & ſecuri. Circulos habent circa caput, quali formâ hoc & poſteriore æuo aureolas ſanctorum defunctorum depingi ſolitas obſeruamus. An fortè hîc ergo Valentinianum & Valentem defunctos exprimant, quaſi illorum iam diuorum patrocinio & ſuffragiis victorias adſcribant, dubitari poſſit, quod tamen non exiſtimo. Litteræ AQOBF. ſi coniecturam admittunt, nobis ſignificabunt, AQVILEGIÆ OBSIGNATAM FELICITER pecuniam: ſcilicet poſt deuictum iuxta eam Maximum communibus auſpiciis, operâ Theodoſij.

DOMINVS NOSTER VALENTINIANVS PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Eiuſdem Valentiniani vultus pleniore & adultiore filo corporis.

VICTORIA AVGVSTORVM. Sedent duo Imperatores orbem tenẽtes & ab angelo protecti: &, vt ſuprà, pro laureis ſiue diadematibus aureolas circa caput habentes, de quibus adhuc quæro. Scio Card. Baronium adferre tom. Annal. Eccleſ. IIII. in Theodoſio, eiuſdem Imp. numiſma, in quo Apoſtoli S. Ioannes Euangeliſta, & S. Philippus, (qui cum per viſum ad pugnam contra Eugenium Tyrannum capeſ-
ſendam,

ſendam,vt præeuntes animauerant) ſic ſedentes expreſſi, hiſce aureolis inſignes: ſed illi dextrâ volumen Euangelij,& ſiniſtrâ ſingulas Cruces, atque inſuper habitum ſacerdotalem quaſi caſulam ſuper longis & talaribus veſtibus ferunt, & iis indiciis diſtinguuntur: hîc apparent habitus togatorum, Romano more, Imperatorum, itaque ad ſanctos referre vix poſſimus.

CONCORDIA TRIVM AVGVSTORVM. Sedet haſtata Roma, & globum ſeu orbem ferens proram nauigij pedibus premens: quo ſigno exiſtimem deſignari Romam nouam, ſiue Conſtantinopolim. Tres autem iſtos Auguſtos accipio Gratianum, Valentinianum & Theodoſium, qui paribus auſpiciis per annos ferè quinque Imperium rexerunt. Litteræ CONOB. quid ſibi velint diſputatur ab Antiquariis. Cedrenus citatus ab Adolpho Occone ſic litteras interpretatur: CIVITATES OMNES NOSTRÆ OBEDIANT BENERATIONI. Melius tamen ipſe putat eas explicatas in Ortelij Viuianique Itinerario: CONSTANTINOPOLI OBSIGNATA, ſupple, Pecunia.

DOMINVS NOSTER GRATIANVS PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Effigies Flauij Gratiani, qui Valentiniani ſenioris ex Seuerâ primâ vxore filius. Religioſus & pius Princeps, & titulo Chriſtianiſſimi inſignitus, S. Ambroſio carus & familiaris, cuius precibus inſignem de Barbaris Victoriam reportaſſe creditur. Orthodoxas partes fouit, hæreticos edictis & aliis modis compeſcuit. Alemannorum triginta millia in Gallias irrumpentia circa Argentoratum fudit. Theodotium Ducem in Gothos Thraciam infeſtantes miſit, eumque conſortem Imperij declarauit, & Thraciæ atque Orienti

 præfe-

præfecit. Mores eius ſic D. Ambroſius deſcripſit: *Fuit ipſe fidelis in Domino, pius atque manſuetus, puro corde: fuit etiam caſtus in corpore, qui præter coniugium neſcierit fœminæ alterius conſuetudinem.* Tandem Maximi inſidiis, à militibus in Imperatorem electi, periit, anno ætatis, ſecundùm Victorem XXXVIII. ſecundum Baronium XXVIII. ex Ammiano, Imperij XVI.

GLORIA ROMANORVM. FRA. Gratianus labaro ſimplici inſtructus captiuum velut capillis apprehēſum trahens. Videtur Victoria eſſe Gratiani de Barbaris: fortè Alemannis in Galliam irruentibus, iiſque admixtis Francis, quod litteræ FRA. ſignificare videntur, maximè cùm ſuprà Tab. LI. habuerimus in Conſtantino trophæum de Franciâ ſubactâ, è quâ tunc gaudium Romanorum conceptum. Litteræ S MOP. quid ſibi velint non capio, an fortè SACRA MONETA PRINCIPIS?

PRINICIPI IVVENTVTIS. Stat Gratianus haſtâ armatus & globum ferens, circulum ſiue aureolam circa caput habens. Principem militarium virorum ſe præfert. Numum putem ſignatum, vt primùm à patre *Auguſti* titulo nobilitatus fuerat. De circulo caput ambiente mihi non liquet. Litteræ infra poſitæ S. M. TR. fortè ſonant, SACRA MONETA TREVERENSIS. vel, SIGNATA MONETA TREVERIS.

VICTORIA AVGVSTORVM. Sedent, vt ſuprà, Gratianus & Valentinianus iunior Orbem tenentes, & Angeli ſub alis protecti: quo de emblemate ſuprà dictum. Triplex inſcriptio eàdem formâ, litteris infrà poſitis tantùm variantibus, videtur ſignificare numos eiuſdem victoriæ de Alemannis,

nis, ſeu Gothis partæ indices, variis monetariis officinis cuſos, Conſtantinopoli puta, & Treueris, & alibi.

TABVLA LIX.

MAXIMI *Tyranni*, & THEODOSII *Imperatoris*.

VICTORIA AVGVSTI. Victoria cum Coronâ & Palmâ, globo inſiſtent. Maximus plures victorias de Romani nominis hoſtibus, Francis, Germanis, Gothis retulerat, in cuius rei memoriam nummos hic ſignatus; ſed malo omine, victoria globo inſiſtit, vt rei lubricæ; victus enim moxa Theodoſio, capite teneatur.

DOMINVS NOSTER MAGNVS MAXIMVS, PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Effigies Flauij Magni Maximi, qui ex proſapiâ Conſtantini Magni fuiſſe perhibetur. Vir militaribus expeditionibus contra hoſtes Romani Imperij Francos, Germanos, Gothos, feliciter obitis illuſtris, cùm exercitui gratus eſſet, eâ occaſione ad Imperium aſſurgendi conſilium cepit, Dux exercitus in Britanniâ & è Britanniis oriundus, in Gallias tranſmiſit, ibiq́ue Imperium arripuit, Treueriſq́ue ſedem eius collocauit. Poſt Gratianum Imperatorem dolo per Andragatium Ducem ſuum, ſeu Magiſtrum equitum occiſum Imperij titulos vſurpauit, & in amicos eius etiam cædibus graſſatus eſt: ſed Theodoſio ei tandem obuiam procedente, ad Sciſciam victus & Petauionem: deinde Aquileiam fugâ elapſus, ibique obſeſſus, & à militibus ſuis captus, atque Theodoſio traditus, Imperatoriis primùm inſignibus exutus, &, non obſtante Theodoſij animo in clementiam

&

& commiserationem inclinato, à militibus ex oculis eius abreptus capite truncatus est, anno Imperij arrepti quinto. Ei S. Martinus, si in Italiam moueret, obitum ante prædixerat. Ad huius exercitum in Armoricis consistentem S. Vrsula cum sociis Virginibus ex Angliâ missa traditur, quæ cùm per tempestatem in Germanicum littus eiectæ essent, à Melgâ Pictorum & Gauno Hunnorum piratis, quasi pro Gratiano mare incursantibus captæ, & libidini eorum morem gerere nolentes pro virginitate & fide martyrium alacriter subierunt.

RESTITVTOR REIPVBLICÆ. Stat Maximus salutari signo in labaro expresso dextram fulciens, & Victoriam sinistrâ tenens; specioso cum reliquis Imperatoribus titulo Rempubl. restituendam præferens; cum reuerà, nisi diuinâ ope à Theodosio superatus fuisset, Romanum Imperium ciuilibus bellis pessumdedisset. Litteræ infrà positæ, vt putamus, sonant: SIGNATA MONETA TREVERIS. ibi enim, vt diximus, sedem fixerat.

DOMINVS NOSTER THEODOSIVS PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Effigies Flauij Theodosij laudatissimi Principis, & clementiâ, pietate, Orthodoxâ religione, rei militaris scientiâ, ceterisque dotibus magno Imperatore dignis illustrissimi. Eum, præter cumulatissima Diui Ambrosij, cæterorumque Christianorum elogia, etiam Gentilis scriptor Aurelius Victor, veritatis solius testimonio & respectu sic descripsit: *Fuit*, inquit, *Theodosius moribus & corpore Traiano similis, quantum scripta Veterum & pictura edocent. Sic eminens status, membra eadem, par cæsaries, os, absque eo, quod ei aliquantulum vellendo steriles genæ, neque tam ingentes oculi erant; nescio an & tanta gratia, tantusque flos in facie, seu tanta dignitas in incessu. Mens verò*

rò prorſus ſimilis, adeò vt nihil dici queat, quod non ex libris in iſtum videatur transferri. Clemens animus, miſericors, communis, ſolo habitu differre ſe cæteris putans: in omnes homines honorificus, verùm effuſiùs in bonos: ſimplicia ingenia æquè diligere, erudita mirari, ſed innoxia: largiri magno animo magna: amare ciues vel priuatim contubernio cognitos, eoſq́ honoribus, pecuniâ, beneficiis cæteris munerari, præſertim quorum erga ſe velut patrem aſpero caſu officia probauerat. Illa tamen quibus Traianus aſperſus eſt, vinolentiam ſcilicet, & cupidinem triumphandi, vſque eo deteſtatus eſt, vt bella non mouerit, ſed inuenerit: prohibueritq́ue lege miniſteria laſciua, pſaltriaſque comeſſationibus adhiberi: tantum pudori tribuens & continentiæ, vt conſobrinarum nuptias vetuerit tamquam ſororum. Laudat illum deinde à ſtudio hiſtoriarum, ab animi moderatione, & iræ freno, additq́ue quod raræ virtutis eſt, *meliorem eum haud dubiè fuiſſe poſt auctam annis potentiam regalem, multoque maximè poſt ciuilem victoriam.* Deinde pietatem in conſanguineos, ciuilitatem in domeſticos, exercitiorum modum, & continentiam ac ſobrietatem eius deprædicat: ſanè vt inter optimos iſte annumerandus habeatur. Rempublicam Gothicis armis pœnè oppreſſam reſtituit, Maximum Tyrannum oppreſſit, Eugenium Tyrannum & Arbogaſtem, in Valentiniani vltionem, ſuſtulit. Eccleſiæ Orthodoxæ curam & defenſionem ſuſcepit, filios Arcadium Orientis Imperio, Honorium Occidentis præfecit. Poſtea Mediolani in morbum incidens, ex hac vitâ migrauit anno ætatis quinquageſimo, ſecundùm Victorem, quem ſequitur Card. Baronius, ſexageſimo ſecundùm Socratem: Imperij XVII. inchoato, CHRISTI Domini CCC. XCV.

REPARATIO REIPVBLICÆ. Stat Theodoſius, & Rempub. Romanam collapſam à terrâ ſubleuat. Verè illi hæc

laus attributa, quod Rempub. à Gothis periculosè oppugnatam, à Maximo & Eugenio, Tyrannis, aliisque discerptam, & afflictam reparauerit, & quieti suæ reddiderit ac splendori. Litteræ T N R B. mihi adhuc non lucent.

CONCORDIA TRIVM AVGVSTORVM. Sedet Roma, Noua vt puto, simili prorsus scemate, vt in Valentiniano iuniore Tab. præcedenti. Denotat autem Concordiam inter iam dictum Valentinianum, Gratianum, & ipsum Theodosium, qui satis consentientibus animis per quinque ferè annos Imperium vniuersum gubernauerunt, donec Gratiani primùm obitus funiculi huius triplicis vnum vinculum abrupit. Est autem numisma & inscriptio singulis æquè attributa, & communis.

CONCORDIA TRIVM AVGVSTORVM. H. Sedet Roma eodem ferè habitu, clypeum votiuum, VOTIS QVINQVENNALIBVS, ET MVLTIS DECENNALIBVS inscriptum super quercu, velut in Trophæum tenens. Eódem respicit, quod paribus auspiciis, votisque, victorias de hostibus expectent. De litteris, CONOB. suprà diximus.

VICTORIA TRIVM AVGVSTORVM. Stat Theodosius, signo & charactere CHRISTI in labaro dextram armatus, sinistrâ victoriolam ferens, supplantato infrà & calcato captiuo. S M. litteras putem significare SACRAM MONETAM. Tres isti Augusti sunt Gratianus, Valentinianus iunior, & Theodosius: nisi ad Victoriam de Eugenio tyranno partam referre malimus, quem, vt infrà Tab. seq. barbatum, supplantare videtur: tunc enim censeam Theodosium, hîc intelligi cum vtroq; filio, Arcadio scilicet & Honorio: quos è Constan-

Constantinopoli in Occidentem contra Eugenium mouens iam ante Cæsarum titulo honorauerat, & solemniter inaugurauerat.

VICTORIA AVGVSTORVM. Effigies has esse putem Valentiniani iunioris & Theodosij post mortem Gratiani, de Maximo Tyranno Victoriam Angelorum tutelæ adscribentium: etsi de Diademate seu aureolâ, mihi non liqueat, vt suprà dixi.

DOMINVS NOSTER THEODOSIVS PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Theodosius ad bellum armatus casside gemmatâ, scuto, thorace, & hastâ instructus.

IMPERATOR XXXXII. CONSVL XVII. PATER PATRIÆ. Sedet Roma, Noua (vt puto propter proram nauis, & stellam, Orientalis Imperij insigne) globum & in eo Crucem exaltatam ferens. Significat domitum Virtute Crucis CHRISTI terrarum Orbem. Credimus signatum numisma Constantinopoli post Victoriam de Eugenio adeptam, solâ fiduciâ in virtute Crucis, quam labarum exercitui prælatum referebat. *Erat enim*, vt ait Card. Baronius Tom. IIII. *totius virtus exercitus Theodosij, signum Crucis, quam expauescerent aduersariæ potestates: erat Crux ei munimen & ornamentum effulgens in armis atque militaribus signis: quâ & suam ipsius munire frontem magis, quàm coronâ ac diademate ornare caput, eidem curæ erat; cùm depositis illis, hanc, vt Christianorum Principum regale sertum summum capitis ornamentum ac tegumentum superinduceret.* Prudentius item aduersus Symmachum agens, ipsum Theodosium Romam his versibus compellantem inducit: qui appositè huic numo Româ insignito quadrant;

 Agnoscas,

Agnoscas, Regina, libens mea signa necesse est,
In quibus effigies CRVCIS *aut gemmata refulget,*
Aut longis solido ex auro præfertur in hastis.

Porrò hîc primùm sub Theodosio religiosissimo Principe obseruamus hoc salutaris Crucis erectæ, Orbi impositæ terrarum symbolum: eumque velut Cruce domitum, & Domini crucifixi gloriæ succumbentem: quod postea, & etiámnunc Christiani Imperatores pro insignibus legitimi sub Christo Domino & capite, Imperij & Monarchiæ terrarum vsurpare instíterunt, per Crucem & CHRISTVM Orbi redempto se imperare professi. Hæc autem erecta Crux Orbi superimposita repræsentare videtur mysterium & memoriam CHRISTI in Crucem acti: quando terræ globus sub Creatoris sui patientis & morientis pondere ingemiscens, & ferendo se imparem testatus, ingenti terræmotu contremuit, & petræ eius scissæ sunt, vt Euangelistæ testantur. Et sic orbis nunc à Cruce velut triumphatus veritatem Prophetiæ CHRISTI confirmauit, dicentis apud Ioannem cap. XII. *Ego si exaltatus fuero à terrâ, omnia* (quæ per totum Orbem hîc designari possunt) *traham ad me ipsum.*

VOTIS TRICENNALIBVS, MVLTIPLICATIS QVADRAGENALIBVS. Idem emblema cum præcedente, nisi quòd hîc multiplicatio votorum pro salute Principis & Imperij factorum, sit adscripta.

T A-

TABVLA LX.

EVGENII *Tyranni*, ARCADII & HONORII *Imperatorum*, ÆLIÆQVE FLACCILLÆ AVGVSTÆ *continet effigies.*

DOMINVS NOSTER EVGENIVS PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Vultus Eugenij obſcuro loco nati, quem Arbogaſtes Valentiniano per dolum interfecto Imperatorem dici ab exercitu procurauit. Qui primùm Grammaticus, ſeu Rhetoricam profeſſus, deinde relictis ſcholis in aulam inſinuatus, & ibidem Authographus, ob eloquentiam in honore habitus, Rhicomero Duci familiaritate coniunctus fuit, & per eius commendationem Arbogaſti carus. Sub Chriſtiani nomine & ſpecie Idolorum cultor, & diuinationibus deditus ac ſibi Victoriam ſpondens, Gentilia ſacra reſtituit. Contra eum Theodoſius Conſtantinopoli mouens, & in Alpium iugis cum eo congreſſus, primùm auxiliis barbarorum, qui Theodoſio militabant, terga dantibus, & quaſi fugatis, poſtridie ſub auroram pugnam renouauit, ſolâ fiduciâ in Dei ope conſtitutâ, & præſidio S. Crucis munitus ſplendidiſſimam de hoſte infinitâ multitudine ſuperiore, victoriam reportauit, Apoſtolis etiam, quos per viſum agnouerat ſibi auxilium promittentes, Ioanne Euangeliſtâ & Philippo, pro eo in hoſtes bellantibus, quo in prælio, quod ab Oroſio lib. VII. deſcribitur, mox Eugenius à ſuis captus, & ad Theodoſium adductus ad ripam amnis Frigidi Imperio, & vitâ exutus eſt.

VICTORIA AVGVSTORVM. Victoria gradiens & lauream ac palmam velut apportans. Numos ante Theodosij in illum expeditionem cusus videtur, vt se non rebellem, sed velut consortem Imperij declarârit, & Victoriarum de hostibus Reipublicæ socium ac participem.

VICTORIA AVGVSTORVM. Similis argumenti numus, in quo quasi consors Imperij Eugenius in subsellio sedet, Orbem vnà tenens, emblemate iam ante ab Imperatoribus legitimis vsurpato.

ÆLIA FLACCILLA AVGVSTA. Hæc prima Theodosij vxor fuit religiosissima matrona, cuius pietas, castitas, & in egenos beneficentia valdè prædicatur ab historicis. Eius illa citatur à Nicephoro memoranda sententia: *Imperio conueniet, vt aurum id largiatur, ego verò manuum mearum opus pro Imperio ipso ei, qui id semel contulit, offero.* Mater fuit Arcadij & Honorij Impp.

SALVS REIPVBLICÆ. Sedet Victoria, salutare CHRISTI nomen & tesseram clypeo votiuo inscribens, palmæ arbori innixo. Præfert Flaccilla hoc dicto, non aliâ, nisi CHRISTI Domini virtute, & Crucis eius potentiâ Salutem Reipub. niti, nec aliâ ope nisi diuinâ victorias de hostibus, palmasque adeptas, aut sperandas.

DOMINVS NOSTER ARCADIVS, PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Vultus Flauij Arcadij, qui Theodosij filius ex Flaccillâ decem annis maior Honorio, anno ætatis VIII. à Patre Augustus appellatus, S. Arsenio Diacono instituendus traditus, qui etiam susceptor eius in baptismo fuit. Ei pater moriens,

moriens Orientis Imperium obtinenti, & iam vigesimum annum agenti Rufinum tutorem dedit: qui spe potiundi Imperij Alaricum Gothorum regem contra Arcadium sollicitauit: sed proditione detectâ mox à militibus interfectus est. Imperauit Constantinopoli per annos ferè tredecim, ibique defunctus est, relicto filio Theodosio iuniore successore, & filiabus quatuor.

VICTORIA AVGVSTORVM TRIVM. Stat Imperator Crucis trophæum gestans & victoriam, atq; hostium sub pedibus prostratum calcans, vt suprà Tab. præcedenti Theodosium vidimus. Numisma ipsi cum patre & Honorio fratre commune, de Eugenio, vt arbitror, tyranno triumphantibus. MD. an significet MONETA DOMINI, an MEDIOLANVM, quo loco Theodosius consueuit, & mortuus est, an quid aliud, adhuc quæro.

DOMINVS NOSTER ARCADIVS PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Effigies Arcadij armati, eodem scemate quo Tab. præced. habuimus patrem eius Theodosium. Videtur in clypeo ipse expressus ex equo hostem prostratum conficiens.

NOVA SPES REIPVBLICÆ. Sedet Victoria super spoliis hostium, clypeo votiuo Vota Vicenalia, & Tricenalia inscribens. Designat in iuuene Principe Arcadio Rempublicam spem optimam collocasse, & ab Imperij hostibus ac Tyrannis Victorias, atque felicitatem & sui status tranquillitatem eo duce, secundum patrem, votis conceptis, expectare. Idem est, quod Virgilius alibi dixit:

——*Magnæ spes altera Romæ.*

DOMI-

DOMINVS NOSTER HONORIVS PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Flauius est Honorius Theodosij alter filius, cui à patre traditum fuit Imperium Occidentis, tutore dato Stilicone Vandalo, cuius & filiam duxit Mariam primùm, deinde & alteram Thermantiam, quæ tamen vtraque, subitâ morte ante consummatum matrimonium virgo sublata fuit. Ipse Romæ sedem Imperij fixit, & Gildonem Africæ à patre præfectum, & sibi illud Regnum vsurpantem fratris Mascozelis ductu superauit, & ex fugâ retractum interfecit: sed & ipsum mox Mascozelem rebellantem Bonifacij auxilio & operâ deuicit. Stiliconem ipsum potentiâ & auctoritate, quâ apud exercitum pollebat, filio suo regnum parare meditantem, & ad opprimendum Honorium Sueuos, Vandalos, & Alemannos in eum sollicitantem Hunnorum & Gothorum ope, & operâ, ductu Vldini & Sari repressit, hostibus commeatu exclusis, & inediâ confectis, Radagasto etiam rege eorum capto & strangulato. Cui Alaricus mox suffectus, cùm ab Honorio Gallias ad inhabitandum impetrasset, & à Stilicone fraude petitus fuisset, irâ motus Italiam inuasit, eamque, & Vrbem ipsam Romam diripuit. Mox cùm Honorius Constantium Magistrum militiæ, virum animo, atque rerum gerendarum dexteritate nobilem, Imperij consortem fecisset, titulo Nobilissimi Cæsaris collato, & sorore Placidiâ in vxorem ei collocatâ, per eum Tyrannos variis locis emergentes Gratianum in Britanniâ, Constantinum in Galliâ, & Barbaros Hispaniam, dictasque Prouincias infestantes deuicit. Ludos seculares Romæ dedit decimo Imperij sui anno, remotis Idolorum sacrificiis & ritibus. Postea aquâ intercute absumptus est, anno Imperij XXXII. ætatis LI. nullâ sobole superstite relictâ.

VICTO-

VICTORIA TRIVM AVGVSTORVM. Stat Honorius eodem filo & ſcemate, quo ſuprà frater Arcadius hoſtem ſupplantans: numo paris ſymboli & formæ ei cum patre & fratre communi. R.V. fortè, REBELLIBVS VICTIS, vel ROMA VICTRIX, vel ROMA VETVS. Referre placet ad Victoriam de Eugenio Tyranno, & Reipublicæ perduellibus.

VICTORIA TRIVM AVGVSTORVM. Simile planè numiſma fratri antè cuſum, hac Tabulà, cum litteris M D.

TABVLA LXI.

PRISCI ATTALI, & IOANNIS *Tyrannorum*, & VALENTINIANI III. & MARCIANI *Imperatorum*.

PRISCVS ATTALVS PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Effigies Priſci Attali, qui in Hiſpaniam deportatus cum Gothis è naui deſcendens Imperio arrepto rebellionem molitus eſt, ſed mox captus, & ad Conſtantium Comitem deductus, deinde Honorio exhibitus manu truncatâ viuere permiſſus, ſtultitiæ pænas luit.

INVICTA ROMA ÆTERNA. Sedet Roma galeata, nudo medio pectore, quâ formâ ſuprà Virtus militaris, haſtam & Victoriolam tenens. De ROMA, & eius epitheto, ÆTERNÆ, dictum ſuprà. Littera R ipſam ROMAM, ſiue hanc eius ſtatuam deſignare inſuper videtur, & ſtellula ad diſcrimẽ poſita, vt hîc accipiamus Nouam Romam ſiue Conſtantinopolim,

lim, quia alter etiam Attali numus ab Occone adfertur cum inſcriptione, ROMA NOVA.

DOMINVS NOSTER IOHANNES PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Ioannes iſte Tyrannus Rauennæ, viuo Theodoſio Imperium arripuit, & cùm ad Theodoſium, vt eum approbaret, legatos miſiſſet, ipſe, iis in carcerem coniectis, Magiſtrum militum Artaburium contra Ioannem miſit. Sed Aquileiâ nauigans Artaburius vento aduerſante in manus tyranni incidit; quam patris captiuitatem filius Aſpar, Rauennâ ex improuiſo occupatâ & ſpoliatâ atque incensâ vltus eſt. Tandem captus tyrannus, dextraque abſciſsâ per ludibrium in aſino traductus & iugulatus eſt, cum annis quinque præfuiſſet, vir alioquin ingenio non improbo, neque auri aut vindictæ cupido. Alij tradunt Romæ eum Imperium tenuiſſe, ſed à Valentiniano tertio oppreſſum Ioannem.

VICTORIA TRIVM AVGVSTORVM. Videtur eâdem numiſmatis formâ vti voluiſſe, quâ ſuprà Theodoſius cum filiis: vt & ſe inter participes, atque conſortes Imperij & Victoriarum numeraret.

DOMINVS NOSTER VALENTINIANVS PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Fuit iſte Flauius Placidius Valentinianus filius Conſtantij Cæſaris & Placidiæ Theodoſij filiæ, à Theodoſio Iuniore (cuius hîc in ſerie effigiem deſideramus, ex Arcadio & Eudoxiâ nati, & Conſtantinopoli per XLVIII. ætatis & regni annos poſt Arcadium Imperio potiti cùm de morte Honorij patrui inaudiſſet, in Cæſarem electus, & Romam miſſus Auguſtus, Eudoxiâ filiâ Theodoſij in vxorem acceptâ. Ipſe cum Genſerico Vandalorum rege pacem ſanxit, parte

te

te Africæ ei concessâ. Aduersus Attilam Hunnorum regem in campis Catalaunicis acerrimo prælio conflixit, cæsis ad centum quinquaginta hostium millibus victoriâ non incruentâ potitus, ductu Ætij, quem post ob gloriam militarem affectatæ tyrannidis suspicione laborantem, successus eius metuens Maximi viri potentissimi, & æmuli delatione, occidi iussit: à cuius post militibus, Thrasilâ duce & percussore, ipse Valentinianus in campo Martio confossus est xv. Kal. April. quo die Vrbs Roma iterum à Vandalis capta est. Præfuit Occidentis Imperio annis triginta. Post quem illud Imperium variè distractum, & per partes à variis Ducibus & populis occupatum fuit, Francis, Scotis, Anglis, Hunnis, Vandalis, aliisque.

Sequitur numisma eius sine inscriptione, habens Crucis imaginem in coronâ laureâ descriptam, siue eâ coronatam. Trophæum est saluificæ Crucis, velut Victoriarum omnium auctoris, & præsidis. Symbolum declarans Christianæ religionis cultum de Gentilium impietate & idololatriâ velut triumphum duxisse. Alludit fortè hoc Emblemate Valentinianus, ad historiam, quam in Iuliani Apostatæ gestis Sozomenus, & Nicephorus tradunt, & Gregorius Nazianzenus refert Orat. 1. in Iulianum his verbis: *Ferunt, cum ipse* (Iulianus) *sacris operam daret, exta animalium coronatum Crucem edidisse. Quæ res alios quidem horrore, summâque sollicitudine & anxietate affecit, eoque adduxit, vt potentiam nostram persentiscerent: at impietatis magistro animum videlicet addidit, tamquam circumscriptis, atque vndique conclusi essemus: sic enim circulum & Crucem ex tempore interpretatus est.* Litteras COMOB. interpretantur: CONSTANTINOPOLI MONETA OBSIGNATA, vt suprà diximus.

VICTORIA TRIVM AVGVSTORVM. R. V. Stat Valentinianus hastâ, in cuius summitate Crux est, loco labari, armatus, sinistrâ Victoriam gestans, dextroque pede caput ingentis & tortuosi colubri proterens & cõculcans. Designat virtute & præsidio Crucis CHRISTI draconem illum, qui in hac serpentis specie humanum genus superauerat, iam penitus esse prostratum, & sub pedibus Christianorum iacere. Hieroglyphicum est superati hostis generis humani. Ad quod alludere videtur auctor Historiæ Passionis Sanctæ Cæciliæ, & sociorum: *Iacet*, inquit, *nunc sub Sanctorum pedibus Inimicus, & dans mugitus per lunaticos & energumenos clamat, & pœnas incendij quas patitur indicat.* Respicit Valentinianus aduersum Psalmistæ Psalm. XC. *Super aspidem & basiliscum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem*: quem & Heraclius Numo inscripsit.

Sequitur idem emblema, parùm admodum differens à præcedenti.

DOMINVS NOSTER MARCIANVS PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Effigies Flauij Valerij Marciani, qui militaribus functionibus, prudentiâ & integritate vitæ clarus, Pulcheriæ Theodosij sororis studio atque operâ admodum senex ad Imperium promotus est. Imminutum annorum aliquot lapsu Orientis Imperium prudentiâ & consilio mirificè reparauit: Cum Parthis & Vandalis fœdus percussit, Attilæ minas compescuit. Nomades & Blemios Æthiopiâ dilapsos per Alexandriæ Procuratorem domuit. Arma numquam nisi prouocatus mouit, hanc sæpè in ore habens sententiam: *Dum in pace esse possumus, arma non induamus.* Anno Imperij sexto, & mense

menſe ſexto obiit, conſpiratione Aſparis veneno, vt ſuſpicio fuit, extinctus.

VICTORIA AVGVSTORVM. Victoria gradiens & ſertum laureum dextrâ, ſiniſtrâ globum Cruce impoſitâ ornatum præferens, loco victoriolæ, quam præcedentes Principes ei impoſitam ferebant. Deſignat Chriſtianus Princeps PER CRVCEM VICTORIAS SPERANDAS, per Crucem Orbem domitum, & ſubiugatum, exemplo Magni Theodoſij qui ſup. Tab. LIX. ſimili emblemate primùm vſus. Eſt autem hæc Victoria Marciani de Vandalis, & Attilâ hunnorum rege, cuius minas & inſolentiam ipſe compeſcuit. Globum autem (orbis terrarum ſub Imperio conſtituti ſymbolum) eumq́ue Crucis trophæo inſignitum ſiniſtrâ ferre, dextrâ autem gladium, Imperatores Chriſtiani deinceps in ſolemnibus inaugurationis conſueuerunt, vt Imperium Chriſti & ſubditos ei populos, in defenſionem ſanctæ matris Eccleſiæ, & in vindictam malefactorum, laudem verò bonorum armis tueri meminerint, omnemq́ue ſuam potentiam Regi Regum immortali Chriſto crucifixo acceptam ferre, cuius per obedientiam vſque ad mortem, mortem autem Crucis, exaltati in manu ſunt omnes fines terræ, & omnium iura regnorum.

TABVLA LXII.

LEONIS *Imp.* AVGVSTVLI, SEVERI, & IVLII NEPOTIS *Tyrannorum*, & ZENONIS ISAVRICI.

DOMINVS NOSTER LEO PERPETVVS AVGVSTVS. Effigies Flauij Valerij Leonis, qui natione Græcus, per factionem Aſparis, qui Marcianum interfecerat, ex tribuno militum Imperator creatus eſt. Rexit Orientale Imperium per annos XVII. Leonem nepotem ex filiâ Ariadnâ, & Zenone ſucceſſorem ſibi declarauit. Traditur multis virtutibus claruiſſe, & præcipuè miſericordiæ operibus, illudque in ore ſæpe habuiſſe benefici animi ſcitum: *Quemadmodum ſol cunctis, quæ illuſtrat, nonnihil impertit caloris, ſic Princeps ſuâ debet eos dignari miſericordiâ, quos contuetur.* Fuit autem ſub eo, anno ſecundo, grauiſſimus terræmotus Antiochiæ, & quatriduanum incendium Conſtantinopoli, quo tota ferè ciuitas conflagrauit.

VICTORIA TRIVM AVGVSTORVM. Victoria ſtans, & prægrandem Crucem erectam tenens, gemmis, vt apparet, condecoratam, & in ſummo, velut titulo CHRISTI, & paulò infrà X litterâ tranſuersâ inſignem. Pius Imperator gemmis & margaritis auroque Crucem decorandam cenſuit, cuius virtuti & præſidio acceptã fert de hoſtibus Victoriam. Citat Adolphus Occo aureum Ortelij numiſma, in quo hæc Leonis inſcriptio Græca, ſed Latinis litteris exarata: LEON EN CHO BASILEVS ROMEON. Id eſt: *Leo in* CHRISTO *Rex Romanorum.* Regi Regum CHRISTO Domino ſceptri honorem

norem deferre voluit, *per quem Reges regnant, & legum conditores iusta decernunt*, vt ait Sapiens Prouerb. VIII. Stella Orientis Imperium præfert, PERPETVI titulus hîc primùm vſurpari cœptus ſtabilem deſignare videtur, & perſeueraturam Imperij potentiam.

DOMINVS NOSTER AVGVSTVLVS PERPETVVS, FELIX, AVGVSTVS. Effigies Flauij Momyllij Auguſtuli, qui puer admodum Rauennatium ſtudio ab Oreſte patre ad Imperium productus eſt, ſed vndecimo menſe arreptæ dignitatis, patre eius ab Odoacre Gothorum rege interfecto, ipſe purpuram abiecit, & in exilium pulſus eſt.

VRBS ROMA. Inſidet ſpoliis Roma Vetus, ſilo corporis & ornatu ferè quo ſuprà aliquoties, dextram mamillam exſertam gerens. Gloriatur Imperio Occidentis, in quod per factionem intruſus erat.

DOMINVS NOSTER LIBIVS SEVERVS, PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Flauius Libius Seuerus, qui & Seuerianus dictus natione Lucanus, apud Rauennam Imperator & Auguſtus ſalutatus, Alanorum regem Biorgum ſuperauit. Poſt tertium Imperij arrepti annum Romæ obiit, veneno, vt nonnulli tradunt, extinctus. Hiſtorici eum Vibium vocant.

VICTORIA TRIVM AVGVSTORVM. Seuerus Cruce armatus, & ſerpentis caput dextro pede conterens: eodem emblematis hieroglyphico & formâ, quâ ſuprà Tab præced. vſus fuerat Valentinianus III. quo de ibi diximus. R. M. fortè, RAVENNATIVM MONETA, vel ROMANA.

DOMI-

DOMINVS NOSTER IVLIVS NEPOS, PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Flauius Iulius Nepos Glycerio, (qui Senator Romæ inuitus aſſumere Imperij inſignia coactus fuerat) expulſo, & Salonis Dalmatiæ Vrbe ad Epiſcopatum poſtea prouecto, ſucceſſit: ſed Auguſtuli factionem timens in Dalmatiam fugit, Saloniſque cæſus eſt.

VICTORIA TRIVM AVGVSTORVM. Stat Angelus Victoriæ ſpecie, Crucem ingentem auro gemmiſq; ornatam dextrâ tenens. Habet ſupra tabellam, quaſi titulum CHRISTI Domini referentem. Omnes iſti deinceps ſiue legitimi, ſiue intruſi Imperatores Crucis ſigno gloriantur, eiuſque virtuti victorias ſuas adſcribunt. De his gemmatis Crucibus velut trophæis Prudentius, Romam in perſonâ CHRISTI compellans, contra Symmachum lib. 1. ſic ait:

Agnoſcas Regina libens mea ſigna neceſſe eſt:
In quibus effigies Crucis aut gemmata *refulget,*
Aut longis ſolido ex auro præfertur in haſtis.

Sed & D. Chryſoſtomus (citante Card. Baronio Annal. tom. IIII.) refert: *Solitam fuiſſe effigiari Crucem ex auro, margaritis, ac gemmis: vt ſcirent omnes, Crucem ſontium olim ſupplicijs infamatam, ipſo viſu horrendam, ore nefandam, & horrore cauendam, ex quo eam pro ſalute hominum* CHRISTVS *Redemptor noſter ſponte ſubiit, iam fuiſſe redditam fulgentem, decoram, atque glorioſam.* Homil. de ador. Cruc. de litteris R. V. ſuprà coniecturam noſtram poſuimus.

DOMINVS NOSTER ZENO PERPETVVS AVGVSTVS. Effigies Flauij Zenonis, ex Iſauriâ Ciliciæ patriâ

Iſaurici

Isaurici cognomen sortitur. Fuit à Leone iuniore filio suo, Imperij in se collati insignia patri, nouo pietatis exemplo, cedente, coronatus. Vultu pariter atque ingenio turpi, moribusque solutis. Vt Tyrannus imperauit fratris Cononis operâ in cædibus & sanguine grassatus. Theodoricum, Ostrogothorum regem contra Odoacrem in Italiam immisit. Basilici factioni pòst cedens, in Isauriam, priuatam vitam acturus, cum vxore concessit. Sed Basilisci tyrannidem populus non ferens Zenonem reuocauit, & regno restituit. Ipse Basiliscum cum filio captum relegauit in Cappadociam, & postea interfecit, vt & Leontium qui Orientem inuaserat. Cum annis XVII. regnasset, fraude vxoris occubuit, quæ eum ebrium sepulchro inferri iussit, quod magno lapide obstrui mandauit, vbi nemine ad clamores eius opem ferente, mori coactus est.

VICTORIA TRIVM AVGVSTORVM NOSTRORVM. Stat Angelus cum trophæo Crucis gemmatæ, vt suprà in Nepote.

TABVLA LXIII.

ANASTASII, IVSTINI, & IVSTINIANI Imppp.

DOMINVS NOSTER ANASTASIVS PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Flauius Anastasius, Dicorus dictus à discoloribus oculorum pupillis, studio Ariadnes Augustæ, quæ Leonem maritum oppresserat, Imperator factus eam vxorem duxit, ac ipso die nuptiarum, donatiui loco,

tributum chrysargyrum omnibus remisit. Isauros domuit, varios Imperij vsurpatores superauit & supplicio affecit. Primùm Orthodoxus Christianus, post Eutychianæ hæresi addictus, quaternitatem pro Trinitate adorandam præcipiens. Obiit fulmine, vt fama est, extinctus, anno Imperij XXVII. ætatis LXXXVIII.

VICTORIA AVGVSTORVM. Victoria adcurrens cum palmâ, & laureâ coronâ. De variis est hostibus, quos suprà recensuimus.

VICTORIA AVGVSTORVM. Victoria gradiens & respectans, globum terræ Cruce insignitum portans, stellulâ infrà positâ: hoc est, Oriente sub præsidio & tegmine Crucis acquiescente.

DOMINVS NOSTER ANASTASIVS PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Effigies Anastasij armati, & thorace, scuto, galeâ cristatâ, iaculoque seu hastâ instructi, ad imitationē Theodosij & successorum, qui bellicæ virtutis laudem hoc scemate captauerunt.

VICTORIA TRIVM AVGVSTORVM. AR. Stat Angelus seu Victoria filo angeli Crucem gemmatam sustinens, qualem Tab. præcedenti habuimus in Iulio Neppote, & Zenone. Eiusdem argumenti & sensus est numisma AR. quid signet, an fortè *Ariminum*, vt monetæ huius officinam, non definiam.

DOMI-

DOMINVS NOSTER IVSTINVS PERPETVVS AVGVSTVS. Flauius Anicius Iustinus è Thraciâ obscuro loco natus, à teneris bubulcus & subulcus, inde miles, post princeps ordinis: tandemque per dolum suffragia, à militibus Theocritiani in fauorem nundinata in se vertens, electus est, & à Senatu approbatus, vt vir militaris labantem Rempubl. restitueret. Theocritianum, Amantium, & Andream insidiatores suos sustulit. Orthodoxæ religionis assertor Arrianos Orientis finibus eiecit, Chalcedonense Concilium promouit ac defendit, Catholicæ & Orthodoxæ fidei professores Episcopos ab Anastasio eiectus restituit. Nouem annis laudabiliter cùm præfuisset, decessit, adoptato paulò antè & successore sibi declarato Iustiniano sororis suæ filio.

VICTORIA TRIVM AVGVSTORVM. I. Victoria adcurrens, vt suprà in Anastasio. I. litterà fortè designat inter tres Augustos hoc numisma Iustini peculiare.

VICTORIA AVGVSTORVM. Victoria gradiens & respectans, vt suprà etiam in Anastasio.

DOMINVS NOSTER IVSTINIANVS PERPETVVS AVGVSTVS. Effigies est Flauij Anicij Iustiniani, Legum Romanarum collectione & concinnatione notissimi: qui accepto ab auunculo Imperio anno XLIV. ætatis, animum ad illud restituendum stabiliendumque adiecit. Orientem pacauit, Persas ex Mediâ ac Syriâ prædas agëtes per Belisarium repressit, & trans Euphratem remouit. Romam à Gothorum manu vindicauit, Africamque, pulsis Vandalis, Imperio asse-

ruit, deque Gelimero eorum Rege capto Constantinopoli triumphauit. Per Narsetem Ducem, Totilam Gothorum regem, Româ captâ & spoliatâ in Italia regnantem interfecit, Gothorumque nomen in Italiâ deleuit. Quibus ex victoriis inter cæteros titulos etiam *Gothici, Vandalici, & Africani* insignitus fuit. Hisce victoriis partis, & pace Imperij stabilitâ Legum Romanarum confusam seriem in vnum corpus redegit, & distinxit, & Iurisprudentiam Romanam informem antè, perfecit: Eo fine, vt ipse asserit in Procem. Instit. *Vt vtrumque tempus & bellorum & pacis rectè possit gubernari, & Princeps Romanus non solum in hostilibus prœliis victor existat, sed etiam per legitimos tramites, calumniantium iniquitates expellat: & fiat tam Iuris religiosissimus, quàm victis hostibus triumphator magnificus.* Templum SOPHIÆ SANCTÆ titulo, augustissimum Constantinopoli condidit. Iustitiâ & integritate Princeps insignis habitus, sed de auaritiâ notatus, & quod Eutychianæ hæresi fuerit addictior. Decessit senio confectus, & mente de statu deturbatâ, anno ætatis LXXXIII. Imperij XXXIX.

VICTORIA TRIVM AVGVSTORVM. Stat specie Victoriæ Angelus ingentem crucem gemmatam sustentans, exemplo à prædecessoribus suprà petito, & sibi eum Occidentis Imperij consortibus communi.

T. A-

TABVLA LXIV. & vltima.

Continet Effigies IVSTINI IVNIORIS, CONSTANTINI, MAVRITII, FOCÆ & HERACLII.

DOMINVS NOSTER IVSTINVS PERPETVVS AVGVSTVS. Iustinus iunior Iustiniani ex filo nepos, ab auo ad gubernacula rerum admotus, dexteritate agendi & magnanimitate commendabilis, sub initia militem & ciues liberalitate demeruit: Sed postea ad pecuniam colligendam attentior, etiam cum periculo diuitum, in quorum facultates inhiabat, Pelagianæque hæresi addictus Orthodoxos afflixit, Persicum fœdus dissoluit, quorum cùm arma in se conuertisset, illique magnis copiis Romanum solum depopulati essent, in mœrorem & ex eo in amentiam præ dolore animi actus, pedumque pòst doloribus tortus ex hac vitâ migrauit, anno Imperij XIII. declarato successore Tiberio Constantino.

VICTORIA AVGVSTORVM. Victoria gradiens sertum laureum & palmæ ramum ferens, vt suprà sæpiùs. Litteræ MAR. compendioso ductu, fortè MARIÆ *Virginis Deiparæ* honorem & nomen prædicant.

Sequitur P. Orbi insistens, transuersâ lineâ intercidente, inter duas stellas, & coronâ laureâ circumdante. Hieroglyphicum est nominis CHRISTI, in quo, ingenioso ductu, littera Græca X, transuersum Græcum pariter P, velut vno

 charactere

charactere format, & Crucem insuper ipsam exprimit: significans Orbem terrarum, ab Oriente ad Occidentem (quod per stellas à dextris & sinistris appositas intelligimus) à Christo per Crucem subactum: eiusque Nomen gloriosum de hostibus tam internis quàm externis triumphum duxisse, (qui per lauream triumphalem exprimitur) tum & gloriam hanc Domini sine fine duraturam, quod per coronam circularem, cuius figura initij & finis expers est, designatur.

DOMINVS NOSTER TIBERIVS CONSTANTINVS, PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Effigies Tiberij Constantini, qui Thrax origine, sed iustitiâ, prudentiâ, liberalitate, aliisque dotibus Imperio dignis illustris, à Iustino viuo in consortium Imperij adscitus, ei successit. In pauperum eleëmosynas profusus, quantò plus piè sparsit, tantò plus consecutus est. Nam & Iustini & Narsetis thesauros ingentes reconditos reperit & detexit. Magnâ de Persis victoriâ potitus est, captiuosque omnes Constantinopolim abductos vestibus magnificè exornatos in patriam remisit: quâ benignitate magnam sibi laudem ac beneuolentiam conciliauit. Cum Longobardis Romam diu obsidentibus pacem fecit. Post grauissima bella gesta in morbum incidens, Mauritium generum adoptauit, præsenteque Patriarchâ, & Senatu Imperium ei tradidit, æquitatem ac Iustitiam commendans, nec ita multò post naturæ concessit, anno Imperij VII.

VICTORIA AVGVSTORVM TRIVM. A. Stat Angelus siue Victoria, quo suprà filo, Crucem gemmatam sustentans. Emblema ei cum prædecessoribus & consortibus commune.

VI-

VICTORIA AVGVSTORVM TRIVM. O. Stat in gradu ſtabili Angelus Victor, dextrâ manu baculum geſtans, ſiue Epiſcopale pedum, in cuius ſummo eſt hieroglyphicus character CHRISTI, & Crucis eius: in ſiniſtrâ fert orbem terrarum Crucis ſigno ſubiectum. A quâ ingenioſâ formâ, ſimul CHRISTI nomen, & victoriam Crucis in baculo exprimente Epiſcopalis dignitatis inſigne ſceptrū figuram traxit: quod etiamnum ad Paſtorale munus deſignandum (quo ex Chriſti verbo, *Paſce oues meas*, ſummo in terris Paſtori CHRISTI Vicario Pontifici Romano, velut optiones accedunt, & cooperantur) in ſolemni inauguratione ipſis traditur. Neque enim à litui Romani incuruâ formâ, quod nōnulli autumant, id deriuari poteſt, quòd à Gentilium ritibus ſacri Pontifices, vt maximè abhorrerent: neque ab opilonis baculo, quo ipſe ſupernè parum inflexo pecora aberrātia coërcet, quamquam allegoria nominis & ſymboli non aliena ſit; ſed potiùs à ligno Crucis CHRISTI. Ad quod & Pſalmiſta alludere, aut prophetico ſpiritu reſpicere videtur, dum Pſalmo XXII. præfatus, quod Dominus regat eum, & nihil ei deerit, quod in loco paſcuæ ab eo collocatus ſit, mox addit: *Virga tua & baculus tuus, ipſa me conſolata ſunt*. Cuius & Crucis CHRISTI, ipſius Dauidis baculus, in quo contra Goliath præualuit, typus & ſymbolum fuerat. Accedit huc, quod Cardinalis Baronius tomo Annal. III. Epitaphium Chriſtiani pueri producat, cuius in marmoreâ tabulà inſcriptioni idem character hieroglyphicus in haſtâ erectus expreſſus eſt, quam huiuſcemodi omnino formæ, imago togata, ſeu potiùs ſacrâ induta veſte, ibidem inſculpta dexterâ ſuſtentat. Putem hoc ſcemate Tiberium gratitudinem inſigniis Patriarchæ Ioannis detuliſſe, à cuius manu Imperiale Diadema capiti eius impoſitum fuerat: ſimulque oſtendere voluiſſe CHRISTI auſpiciis, Angelorumque

gelorumque

gelorumque ministerio Victorias omnes ex hoste sperandas.

DOMINVS NOSTER MAVRITIVS PERPETVVS, AVGVSTVS. Flauius Tiberius Mauritius gente Cappadox, ex Notario, ob rei militaris peritiam factus excubitorum Tiberij Præfectus: pòst gener ascitus, ab eoque adoptatus, & in Imperio successor designatus. Sub initia Persas per Legatos fudit, sed pacem deinde cum ipsis firmauit: Scythas Mæsiâ expulit: Longobardos in Italiâ compescuit, & Hunnos Panoniis eiecit. Victoriis clarus in militum suorum odium incidit propter auaritiam: Cùm & pecuniæ coaceruandæ studio, rapinis & cædibus indulgeret, & stipendiis militem defraudaret. Quapropter Focâ Scythiæ Præfecto, Duce, eoque in Imperatorem electo, conspiratione militum Scythici præsidij, Chalcedone interfectus est, cum omni prosapiâ: quando & Constantia vxor, Theodosius, Tiberius, & Constantius filij, totidemque filiæ, casu prorsus miserabili & in exemplum raro, sub oculis eius omnes obtruncati fuere. Quo in luctuoso humanæ sortis & miseriæ spectaculô, fortis ac patientis animi, resipiscentisque insigne testimonium dedit, ad singula suorum funera non aliud professus, quàm: *Iustus es Domine, & recta iudicia tua*. Ipse enim, (vt habet Sigeberti Chronicon ad annum Domini DC. III.) *se cum suis à Focâ interficiendum diuinitus prædixit: & malorum pœnitens, ea sibi hic retaliari, per se, & per seruos Dei, instanter exposcit*. Vixit annis LXIII. in Imperio ad XX.

In auersâ numismatis parte est, sine inscriptione character CHRISTI in coronâ laureâ, qualis suprà in Iustino, vbi de eâ diximus.

DOMI-

DOMINVS NOSTER FOCAS PERPETVVS AVGVSTVS. Effigies Flauij Focæ, qui ex Præfecto limitis Scythiæ, ab exercitu, cui præerat, per cædem Mauritij Imperator electus, & Augustus salutatus est. Primò quidem talem se Gentibus ostendit, vt multæ cum illo pacem sancirent. Sed cùm de more ad Chosroen Persarum Regem Legatos mitteret suæ electionis indices, ille indignatus ob Mauritij pridem amici tam crudelem cædem, Focæ bellum intulit: secundoque eius anno, Syriam, Palæstinam, & Phæniciam ei eripuit: Hierosolymam cepit, Crucemque CHRISTI, iam tum à Constantini Magni temporibus deuotè ibi cultam, inter alia luculenta spolia, in Persiam auexit: spoliatisque passim templis & incensis, multisque Christianorum millibus abductis in captiuitatem, cæsis in Vrbe sanctâ, & circa eam, ad nonaginta, millibus, omnia loca cædibus & incendiis depopulatus est. Quæ clades in Iberos, Armenios, Arabes, Dardanos, & Thraciam ac Macedoniam incolentes maximè grassata est. Sed & Germania, Hispania, magnaque Italiæ pars ab eo defecerunt, Ægyptum etiam Saraceni vastauerunt. Ipse autem auaritiæ & rapinis deditus, bello ignauus, adulteriis infamis: & ex Persicæ seruitutis more, ac luxu, per aulicorum manus & consilia secreta cuncta administrans, populum exactionibus & iniustis vexationibus exulcerabat. Quare cùm mores eius omnibus graues inuisique essent; conspiratione in eum per Heraclonam, Heraclium, Priscumque generum suum factâ, primùm Focas in vincula cõiectus est: deinde manibus pedibusque truncatis, genitalibus etiam, in detestationem libidinis eius, præcisis, capiteque resecto in ignem coniectus est. Omnes insuper fratres eius & necessarij, in perfidiæ, & crudelitatis in Mauritium perpetratæ talionem & vindictam, cum eo obtruncati sunt, anno Imperij eius octauo.

VICTORIA AVGVSTORVM. Stant duæ mulieres Crucibus in capite aut fronte insignitæ, baculosque ad modum Crucis manu gestantes, excelsâ Cruce intermediâ super basim collocatâ, eâ ferè formâ & eiuscemodi angulis, quibus in Insignibus Hierosolymitana Vrbs vti solet. Quare fortasse hîc votiuæ Christiani populi, ad loca sancta, & ad Crucem Domini ab Helenâ Hierosolymis adorationi expositam, peregrinationes designantur: quas, antequam Crux à Persis captiua auecta esset, ibi crebras hoc tempore fuisse verisimile est. Adfert & Adolphus Occo alia Focæ Numismata Crucis in hastam erectæ, & globi Cruce insigniti tesseris signata.

DOMINVS NOSTER HERACLIVS PERPETVVS AVGVSTVS. Effigies Flauij Heraclij, qui Heraclonæ Prætoris Africæ filius interfecto Focâ, ab exercitu Imperator acclamatus est. Patre eius ex Africâ magno exercitu per Ægyptum in Asiam mouente, & in itinere defuncto, Persæ Africam inuaserunt. Contra quos Heraclius bellum parans, cùm pro induciis ad se comparandum, Legatos misisset, ab hostibus despectui habitus, & contumeliis exceptus, (responderunt enim non antè se pacem Romanis daturos, quàm Christianam religionem abnegassent) ad indignationem commotus est. Itaque ingenti exercitu in Chosroen ducto, eiusq; Ducibus deuictis in Persidem perrexit, eamque ferro & flammâ depopulatus est: ipsoque Chosroe profligato, & Cruce Domini recuperatâ ingẽtem victoriam reportauit. Post cum Chosroës filio (qui patrem vnà cum fratre, quem pater successorem creauerat interfecit,) pacem firmauit: limitemque vtriusque Imperij flumen Tigrim designauit. Sub eo Saraceni Syriam, Damascum, & Arabiam occupauerunt, & Mahometi, (noui tunc Pseudoprophetæ, qui sub Heraclij Imperio

rio

rio emersit) legem per illa loca propagauerunt. Senex in dæmonum præstigias & aruspicinam propensior, ac Monothelitarum sectæ addictus, cùm & incesto se contaminasset, ductâ fratris sui filiâ; pudendo inguinum morbo, & priapismo correptus occubuit, siue hydrope, vt alij tradunt. Vixit in Imperio annis triginta, obiit Constantinopoli, anno CHRISTI IↃC. XL. Post quem deinceps, electione Imperatorum abrogatâ, successio, quasi hæreditariæ Dignitatis in liberos, introduci cœpta est.

VICTORIA AVGVSTORVM. Crux est in basi collocata, ferè, prout Numo præcedenti. Auguror hoc Numisma cusum post vindicatam ab hostili manu Hierosolymam, & Crucem ipsam Domini à Persis recuperatam, eodemque loco, quo Saluator noster eam in Passione suâ ipse portauerat, Heraclij ipsius manibus, celeberrimo interueniente miraculo, restitutam. Cuius in Victoriæ & facti memoriam Exaltationis S. Crucis etiámnum in Ecclesiâ festum celebramus. Et non inconcinnè certè hac ipsâ Crucis formâ & charactere, (additis tantùm per quatuor angulos aliis quatuor cruciculis, fortè quatuor Euangelistarum consonam de CHRISTI Cruce & Passione historiam, eamque per quatuor Orbis partes feliciter propagatam, designantibus) Hierosolyma pro insignibus vsa reperitur: cùm brachia huius figuræ transuersa litteram H, stipes autem erectus & medius I formet, quibus principium nominis eius, & ipsius Domini IHSV exprimitur. Inuenit itaque ipsa argutum emblema, quo & nomen suum compendiosè signet, litteris in campo (vt vocant) rubro aureis, id referentibus: & præter SALVATORIS Nomen, Crucis pariter ipsius formam, cum titulo suo supernè affixo ob oculos ponat: lucentem quidem eam ac rutilantem (quod

auro significatur) & in areâ ruffâ, id est loco ac solo, sanguine Domini resperso, defixam. Cuius adorandæ Crucis pignore, & redemptionis nostræ in eâ consummatæ gloriâ, hæc Vrbs Sanctam se peculiariter, & venerabilem Christianis semper omnibus præbuit. Porrò Α litteram ad latus positam Alpha Græcum signare existimo: fuisseque in obsoleto (vt fit) Numismate, ab altero latere consimile, sed quod euanuerit, Ω mega Græcum, per quas (principium ac finem, primum & nouissimum in Alphabeto locum obtinentes) Regis Regum (vt suprà etiam attigimus) IESV CHRISTI sine fine regnantis æternum Imperium (ipso in Apocalypsi sic explicante) ob oculos proponitur. *Ipsi* IESV CHRISTO *Domino nostro* (vt & nos, post finem consideratam, atque visam vanitatem tot sceptrorum humanorum, totq; Imperatorum Illustrium breui transeuntium, breui euanescentium, huic Commentariolo tandem etiam finem faciamus) *cum Patre & Spiritusancto, vni & æterno* DEO, *Regi sæculorum immortali & inuisibili, honor sit gloria in sæcula sæculorum.* AMEN.

HÆC habui, benigne Lector, quæ de HISTORIA AVGVSTA, hisce Numismatum symbolis & Emblematis quadamtenus collectâ, dicere seu edisserere succincto stylo bonum factum putaui. Quo in Argumento pertractando si, non semel, coniecturam modestè potiùs interposui, quàm vt in omnibus assertionem adhibere præsumpserim; meminisse voles, in gryphis aut ænigmatis (qualia hîc plurima) ingenij etiam laudem habere eum, qui acutè aut appositè coniectet, aut diuinet, non tantùm qui non aberret, fallatur, aut fallat: & sic plausum mihi potiùs, quàm sibilum repones. Quod si & nonnumquam à tuo, aut aliorum sensu, quinimo & à vero aberraui (quod potuisse non excuso) cæcutienti in istis alienæ

mentis

mentis & ingenij inuolucris (quæ plerumque auctor sibi plaudens captat, vt ingeniosis diuinationibus locum faciat, & per obscura appareat acutior) veniam & indulgentiam benignè concedes. Scio, non defuerunt alij (quorum hæc arena, siue elegantis studij otiosa sed litterata professio est) nec desunt, aut deerunt, qui præpete iudicij & doctrinæ pennâ, aquilarum instar, sese attollentes, ardua penetrare apti sint, & sublimia scrutari: omniumque obscuriorum hîc locorum velut nubes celeri excussoque alarum remigio transmittere possint. Verùm ego in Antiquitatis venerandæ monumentis, quod fateor, magis hospes, humi reptare non tam contentus, quàm coactus fui: & circumscriptam ingenij aut doctrinæ pusillam facultatem, ceu testudineæ tectorio testulæ inclusam, circumferre. Quinimo istarum, quod ingenuè fateor, acutum cernentium, & in sublime volantium velut aquilarum. Ego *omnIum è alis Haerens*, & ipsorum sæpe pennis, (id est sensu & verbis) meam hanc commentationem librans, nubila, & diffusa huius ætheris Historici spatia emensus sum: & incognita ante, meæque operta diuinationi felicius reclusi. In quo, nec inconcinnè, argutum apiculæ ingenium imitari fas mihi fuit: quæ si longè dissitos, & ignotos alieni cæli aut soli saltus delibare intendit, (fingamus velle) non concinniùs id moliatur, aut feliciùs perficiat, quàm si magnæ alicuius aquilæ pennas amplexa, iisque pedum suorum glutinoso vinculo adhærescens, celerem, alienarum alarum remigio, & felicem cursum absoluat. Neque enim ego huiusce animalculi nomen aut comparationem inconcinnè vsurpem, quando & hæc apicula (tenue dico insectum ingenij & industriæ meæ) ex cultissimis Magnanimi & Excellentissimi nuper Ducis hortis, aureorum & purpureorum florum copiâ & varietate micantibus, laboriosè collecta

hæc velut mella, in alterius non minus generosi Principis & successoris alueari reconditum, eique omnem laboris huius sui fructum dedicatum eat. Quod vt benè vertat ipse, tuque itidem, Lector, vt faueas, rogamus.

* id est, IOANNES HEMMELARIVS.

Hæc in primâ huius operis editione, candide Lector, allegorico apis schemate auctor luserat, nomen suum interim illo quod supra insertum est Anagrammate obtexẽs, tum amore modestiæ, tum vt securiùs, quasi post tabulas latens, lectorum ceu transeuntium censuras interim ignotus obseruaret, obloquentiumque, vt fit, morsus declinaret. Quæ quidem facti ratio cum ipsi hac in parte non infeliciter cesserit ad reliquum tamen qualemcumque laboris huius fructum sequius illi planè euenit: ita vt Virgilianum illud,

Sic vos non vobis. —— ex vero vsurpare potuerit.

Quod autem ad censuras lectorum attinet, cum iam duodecim annis à primâ editione elapsis, liber plausum maiorem, quam vel sperasset auctor, apud beneuolos Lectores inuenerit; fecit nunc ipse, quod olim (vt paruis magna componamus) nobilis ille Architectus, qui cum Pharon Alexandrinam, inter septem orbis miracula clarum opus, absoluisset, nomenque suum, ascribere à Ptolomæo Philadelpho, octingentorum impenso talentorum sumptu, famam operis sibi vindicante, prohiberetur: nomen idem occulto marmori insculptum, hoc Elogio: ΣΩΣΤΡΑΤΟΣ ΚΝΙΔΙΟΣ ΔΕΞΙΦΑΝΟΥΣ, ΘΕΟΙΣ ΣΩΤΗΡΣΙΝ ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΠΛΩΙΖΟΜΕΝΩΝ. splendido tectorio incrustauit, in eoque Regis titulos foris inscripsit: quæ quidem incrustatio cum non ita multò, post obitum Regis, collapsa esset, apparuit ingeniosi Architecti nomen, cumque dignâ artis tantæ memoriâ posteritati feliciter

ter commendauit. Collapſo enim & nunc ſeu remoto illo Anagrammatis quaſi tectorio, nomen Auctoris ipſum apparet.non tam vt laudem aliquam inde ipſe captet, quàm vt vel hoc ſaltem argumento excuſandum ſe ſperet, ſi in errorem ſuppoſiti nominis conſentiendo, alienæ vltrà auctor fictionis, ſiue conſors deprændi nolit. Ita hoc factum accipe, bone Lector, & benè vale.

FINIS.

APPROBATIO CENSORIS.

HÆc Veterum Imperatorum Numiſmata Aurea, à Iulio Cæſare vſque ad Heraclium continuâ ſerie collecta, & ad archetypos collata, breui inſuper deſcriptione hiſtoricâ illuſtrata, digniſſima ſunt, quæ poſt alias ſimilis argumenti lucubrationes prælo committantur. vt in quibus Antiquitatis ſtudioſi reperient quod admirentur: copiam videlicet Numiſmatum ſelectiſſimorum, è locuplete penu depromptam: Imagines etiam Veterum ſtudioſius expreſſas, quarum intuitu in eorumdem benefacta ferantur: virtutum deniq; & vitiorum diſpares ſucceſſus breui compendio conceptos. Quæ omnia cùm in hunc librum, ceu faſciculum congeſta tum ſculptor IAC. DE BIE, *ſoleter expreſſerit, tum collega noſter* IOAN. HEMELARIVS *eruditè ſit interpretatus, magno Reip. commodo & ornamento luce donabuntur. Actum Antuerp. in Seminario Epiſcopali, die* X. *Decembris,* M. DC. XIV.

LAVRENTIVS BEYERLINCK
S. Theolog. Licent. Canon. &
Cenſor Librorum Antuerp.

C.CAESAR COS TER

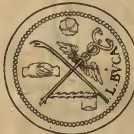
A.HIRTIVS PR

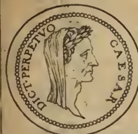
C.CAES DIC TER

CAESAR DICT QVART

IOV·OPT·MAX
SACR

L.PLANC PRAEF VRB

L.BVCA

AEGYPTO
CAPTA

DICT·PERPETVO CAESAR

C·MARIDIANVS

Q VOCONIVS
S C
VITVLVS Q
DESIGN

NAPOLI

CAESAR·IMP·

IMP
CAESAR

SALVS GENERIS
CLV

CAESAR
S P
CL·V
Q R
AVGVSTVS

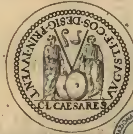

C CAESAR
AVGVS F

CAESAR AVGVSTVS

IOV
TON

ROM ET AVG
COM
ASI

CAESAR·AVGVSTVS·DIVI·F·PATER·PATRIAE

AVGVSTI·F·COS·DESIG·PRIN·IVVENT
C L CAESARES

DIVVS IVLIVS

DIVO IVLIO

POPVL IVSSV

IMP CAESAR

IOVI
VOT SVSC
PRO SAL
CAES AVG
SPQR

QVOD VIAE MVN SVNT

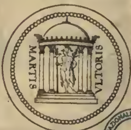

DE PARTHIS

ARMENIA
CAPTA

ARMENIA
CAPTA

PACI PERP

PAX ORBIS
TERRARVM SPQR

MARTIS VLTORIS

MAXIM
PONTIF

TI CAESAR DIVI AVG F AVGVSTVS

MAXIM

TR.POT.XXII
IMP. VII

Q

TR POT

NERO CLAVDIVS DRVSVS GERMANICVS IMP

DE
GERM

DE GER MANIS

ANTONIA AVGVSTA

SACERDOS DIVI AVGVSTI

CONSTANTIAE AVGVSTI

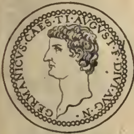

ANTONIA AVGVSTA

SACERDOS DIVI AVGVSTI

C·CAESAR·DIVI·AVG·PRON·AVG·P·M·TR·P·IIII·P·P
PIETAS

DIVO AVG

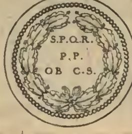

S P Q R

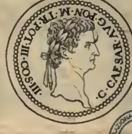

GERMANICVS·CAES·TI·AVGVST·F·DIVI·AVG·N·

C·CAESAR·AVG·PON·M·TR·POT·III·COS·III

AGRIPPINA·MAT·C·CAES·AVG·GERM·

DRVSILLA
AGRIPPINA
IVLIA

S.P.Q.R.
P.P.
OB C.S.

C·CAESAR·AVG·PON·M·TR·POT·III·COS·III·

DIAN
EPHE

TI·CLAVD·CAESAR·AVG·P·M·TR·P·IIII·

IMPER·RECEPT

PACI AVGVSTAE

TI·CLAVD·CAESAR·AVG·GERM·P·M·TR·P

EX SC
OB CIVES
SERVATOS

CONSTANTIAE AVGVSTI

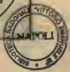

PRAETOR RECEPT

S·P·Q·R·
P·P·
OB·C·S·

NERO·CLAVDIVS·DRVSVS·GERMAN·IMP

TI CLAVD CAESAR AVG P M TR P VIIII IMP XVI

DE BRITANNI

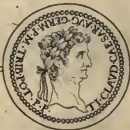

VESTALIS

TI·CLAVD·CAESAR·AVG·P·M·TR·P·XI·IMP·P·P·COS·V·

PACI AVGVSTAE

LIBERTAS PVBLICA

AGRIPPINAE AVGVSTAE

TI·CLAVD·CAESAR·AVG·GERM·P·M·TRIB·POT·P·P·

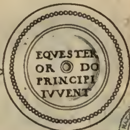

DIVVS CLAVDIVS AVGVSTVS

NERONIS·CAES·MATER·AGRIPP·AVG·DIVI·CLAVD·

NERONI·CLAVD·DIVI·F·CAES·AVG·GERM·IMP·TRP·
EX SC

NERONI·CLAVDIO·DRVSO·GERM·COS·DESIGN·

EQVESTER
OR DO
PRINCIPI
IVVENT

NERO·CLAVD·CAE·S·AVG·GERM.

NERO·CLAVD·CAES·DRVSVS·GERM·PRIN·IVVENT·

SACERD·COOPTIN·OMNI·CONL·SVPRA·NVM·EX·SC·

GENIO AVGVSTI

NERO·CAESAR·AVG·IMP

CONG·II·DAT·POP

EX SC

PONTIF·MAX·TR·P·X·COS·IIII·P·P·
EX
SC

PONTIF·MAX·TR·P·VII·COS·IIII·P·P·
EX
SC

PONTIF·MAX·TR·P·VIIII·COS·P·P·
EX
SC

NERO CAESAR

AVGVSTVS GERMANICVS

AVGVSTVS
AVGVSTA

NERO.CAESAR. AVGVSTVS.

DECVRSIO

VESTA

ROMA

PACE.P.R.TERRA.MARIQ.PARTA.IANVM.CLVSIT.

TERRA MARIQ PARTA IANVM CLVSIT

IMP.NERO.CAESAR. AVGVSTVS.

IVPPITER CVSTOS

PONTIF.MAX.TR. POT.IMP.P.P.

EV.T YMIVS

SALVS

HISPANIA

IMP SER GALBA AVG

S.P.Q.R.
OB.C.S.

LIBERTAS RESTITVTA

IMP SER GALBA CAESAR AVG

DIVA AVGVSTA

VICTORIA OTHONIS

IMP OTHO CAESAR AVG TR P

SECVRITAS P.R.

XV VIR SACR FAC

A. VITELLIVS. GERM. IMP. AVG. TR. P

PONT. MAXIM

IVD·CAPT·

IMP CAESAR VESPASIANVS AVG

COS·ITER·TR·P·O·T·

COS·ITER·TR·POT·

COS ITER TR POT

COS·ITER·FORT·RED·

COS·VIII

PAX AVGVST

FORTVNA AVGVST

IMP·CAES·VESPAS·AVG·P·M·TR·P·IIII·P·P·COS·IIII

PACI AVGVSTI

S C

DIVVS AVGVSTVS VESPASIANVS

EX
S C

PROVIDENT AVGVST

IMP T CAESAR VESPASIANVS

COS V

IMP VIII

PONTIF TR. POT.

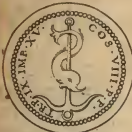

PONTIF TR P COS IIII

PAX AVGVST

T CAES IMP VESP PON TR POT

NEP RED

TR.P.IX.IMP.XV.COS.VIII.P.P.

IMP.T.CAES.VESPASIAN.AVG.P.M.

VESTA

TR.P.VIIII.IMP.XIIII.COS.VII.P.P.

TR.P.IX.IMP.XV.COS.VIII.P.P.

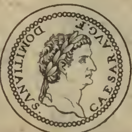

TR.P.IX.IMP.XV.COS.VIII.P.P.

COS IIII

CAES.AVG.F.DOMIT.COS.III.

PRINCEPS IVVENTVT

COS V

CAESAR.AVG.F.DOMITIANVS.

COS.V.

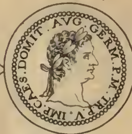

GERMANICVS COS XV

IMP.CAES.DOMITIANVS.AVG.P.M

TR.POT.IMP.II.COS.VIII.DES.VIIII.P.P.

DOMITIA AVGVSTA IMP DOMIT

IMP.CAES.DOMIT.AVG.GERM.P.M.TR.P.V.

IMP.XII.COS.XI.CENS.P.P.P.

PROVIDENTIA SENATVS

IMP.NERVA.CAES.AVG.P.M.TR.P.COS.II.P.P.

CONCORDIA EXERCITVVM

COS III PATER PATRIAE

IMP.NERVA.CAES.AVG.P.M.TR.P.COS.III.P.

CONCORDIA. EXERCITVVM

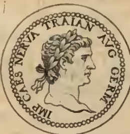

ANNONA AVGVST

IMP CAES NERVA TRAIAN AVG GERM

SPQR OPTIMO PRINCIPI

PONT. MAX. TR POT COS II

P. M. T R. P. COS. IIII. P. P.

DARDA NICI

TR P COS IIII P P

IMP. TRAIANO. AVG. GERM. DAC. P. M. TR. P.

COS. V. P. P. S. P. Q. R. OPTIMO. PRINC.

COS. V. P. P. S. P. Q. R. OPTIMO. PRINC.

IMP. TRAIANO. AVG. GERM. DAC. P. M. TR. P.

COS. V. PP.
SPQR
OPTIMO
PRINC

TR.P.VII.IMP.IIII COS.V.P.P.

IMP TRAIANO AVG GER DAC P M TR P COS VI P P

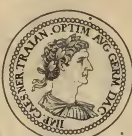

S P Q R OPTIMO PRINCIPI
BASILICA VLPIA

S P Q R OPTIMO PRINCIPI

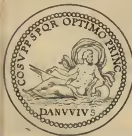

CONSERVATORI PATRIS PATRIAE

FORVM TRAIANI

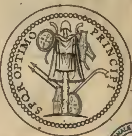

SPQR OPTIMO PRINCIPI
VIA TRAIANA

IMP. CAES NER. TRAIAN. OPTIM AVG GERM DAC

PARTHICO PM TR P COS VI P P S P Q R

COS V P P SPQR OPTIMO PRINC
DANVVIVS

COS V P P S P Q R OPTIMO PRINC
DAC CAP

SPQR OPTIMO PRINCIPI

SPQR OPTIMO PRINCIPI
P.Q.M.

IMP CAES NER TRAIANO OPTIMO AVG GER DAC

SPQR OPTIMO PRINCIPI

P M TR P COS VI P P S P Q R

IMP TR P COS VI P P S P Q R
FORT RED

COS V P P S P Q R OPTIMO PRINC
ALIM ITAL

SPQR OPTIMO PRINCIPI

IMP TRAIANO OPTIMO AVG GER DAC P M TR P

COS VI P P S P Q R

REX PARTHIS DATVS

IMP CAES NER TRAIAN OPTIM AVG GER DAC PARTHICO

P M TR P COS VI S P Q R
VOTA SVSCEPTA

CLEMENTIA AVGVST

PLOTINAE·AVG

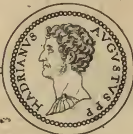

MATIDIAE·AVG

CONSECRATIO

MATIDIA·AVG·DIVAE·MARCIANAE·F·

PIETAS AVGVST

DIVIS PARENTIBVS

HADRIANVS AVGVSTVS P P

ROMVLO CONDITORI

TELLVS STABIL

HADRIANVS AVG COS III PP

RESTITVTORI ORBIS TERRARVM

AFRICA.

ADVENTVI AVG AFRICAE

RESTITVTORI AFRICAE

AFRICA

NILVS

ALEXANDRIA

AEGYPTOS

ADVENTVS AVG BRITANNIAE

RESTITVTORI. ACHAIAE.

A S I A

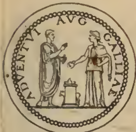

CAPPADOCIA

RESTITVTORI GALLIAE

GERMANIA

HISPANIA

ADVENTVI AVG GALLIAE

IMP CAESAR TRAIAN HADRIANVS AVG

P M TR P COS III
HERC GADIT

ADVENTVI AVG ITALIAE

ROMA AETERNA

SPES P R

SECVRITAS AVG

FELICITATI
AVGVSTI

SPES AVGVSTA

HADRIANVS AVGVSTVS

C O S
III

C O S
III

C O S I I I

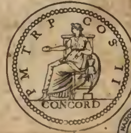

P M T. R P C O S I I I
AETER AVG

IMP CAESAR TRAIAN. HADRIANVS. AVG

P M T R P COS III

P M T R P COS III

P M T R P COS III

P M T R P COS II
CONCORD

IVNONI REGINAE

SABINA AVGVSTA

VESTA

SABINA AVGVSTA HADRIANI AVG P P

TRIB. POT. COS. II
CONCORD

L AELIVS CAESAR

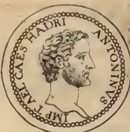

TR POT COS II
PIETAS

L AELLVS CAESAR

PANNONIA

PACI PERPET

IMP T AEL CAES HADRI ANTONINVS

AVG.PIVS.P.M.TR P.COS.DES.II.

PROVIDENTIAE DEORVM

IMP T AEL CAES ANTONINVS

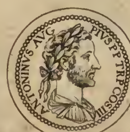

TR POT COS DES II
CONCORD

IMPERATORI II
ANCILIA

ANTONINVS AVG PIVS PP IMP II

TR POT X X COS IIII

TR POT XXI COS IIII

ANTONINVS AVG PIVS PP TR P COS III

IMPERATOR II

COS III
TR POT

ANTONINVS AVG PIVS P P TR P XXIII

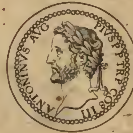

PIETATI AVG COS IIII

LAETITIA COS IIII

ANTONINVS AVG PIVS P P TR P XV

COS IIII

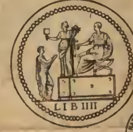

LIBERALITAS
AVG III

ANTONINVS AVG PIVS P P TR P COS III

AVRELIVS CAESAR AVG PII F COS

LIB IIII

ANTONINVS AVG PIVS P P TR P COS III

LIB IIII

COS IIII
PAX
AVG

TEMPL. DIVI AVG. REST.
COS IIII

TRANQVILLITAS AVG

COS IIII

COS IIII

MVNIFICENTIA AVG
COS IIII

AETERNITAS

DIVVS ANTONINVS

DIVO PIO

CONSECRATIO

CONSECRATIO

VOTA PVBLICA

DIVA FAVSTINA

FAVSTI NIANAE
PVELLAE

SPQR

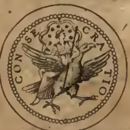
AETERNITAS

AETERNITAS

AETERNITAS

DIVA AVG FAVSTINA

CONSECRATIO

CONSECRATIO

CONSECRATIO

IVVENTVS

AVRELIVS CAESAR AVG PII F COS

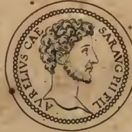

IVVENTAS

VOTA PVBLICA

AVRELIVS CAES ARAVG PII F COS II

HILARITAS

TR POT III COS II
CLEM

AVRELIVS CAESAR AVG PII FIL

TR POT COS II

PIETAS AVG

TR POT VII COS II

CONCORDIA TR POT IIII COS II

HONOS

AVRELIVS CAESAR AVG PII F

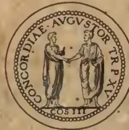

TR POT III COS II

TR POT XI COS II

AVRELIVS CAES ANTON AVG PII F

TR POT XI COS II

RELIG AVG IMP II COS III

CONCORDIAE AVGVSTOR TR P XV
COS III

TR POT XIX IMP II COS III

IMP VII COS III

IMP VI COS III

IMP VIII COS III P P
DE GERM

P M TR P XVIII IMP II COS III
ARMEN

IMP M ANTONINVS AVG

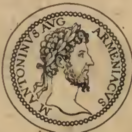

SALVTI AVGVSTORVM TR P XVIII
COS III

TR POT XVIII
COS III

ANTONINVS AVG ARMENIACVS

P M TR P XVIII IMP II COS III
VIC AVG

IMP VIII COS III P P
DE SARMATIS

M ANTONINVS AVG ARMENIACVS

P M TR P XX IMP III COS III

PRIMI
DECEN
NALES
COS III

M ANTONINVS AVG ARM PARTH MAX

TR P XX IMP IIII COS III
VIC
PAR

VENVS

FAVSTINA AVG PII AVG FIL

IVNONI LVCINAE

CONCORDIA

VENVS

VENERI GENETRICI

FECVND AVGVSTAE

FAVSTINA AVGVSTA

IVNONI LVCINAE

SALVTI AVGVSTAE

FAVSTINA.AVGVSTA

HILARITAS

MATRI CASTRORVM

FAVSTINA AVGVSTA

MATRI MAGNAE

VENERI VICTRICI

FAVSTINA AVGVSTA

AVGVSTI PII FIL

CONCORDIA

FAVSTINA.AVGVSTA.AVG.PII.FIL.

VENVS

CONSECRATIO

DIVAE FAVSTINAE PIAE

CONSECRATIO

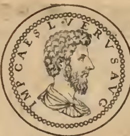

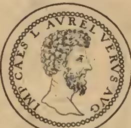

FORTVNA AVGVSTI

IMP CAES L·VERVS AVG

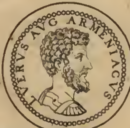

SALVTI AVGVSTOR TR P IIII
COS II

IMP CAES L AVREL VERVS AVG

CONCORDIAE AVGVSTOR TR P
COS II

PROFECTIO AVG TR P II
COS II

L VERVS AVG ARMENIACVS

TR P IIII IMP II COS II

TR.P.IIII IMP.II.COS.II

TR P IIII IMP II COS II
REX ARMEN
DAT

VICT AVG TR POT VI COS II

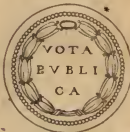

PIETAS

LVCILLAE AVG ANTONINI AVG F

PVDICITIA

CONCORDIA

PIETAS

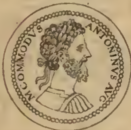

VOTA
PVBLI
CA

IVVENTAS

COMMODO CAES AVG FIL GERM

PRINC IVVENT

HERC ROM COND
COS.VII.PP

M COMMODVS ANTONINVS AVG

TR P VII IMP IIII COS III P P
LIBERAL V

IMP CAES C PESC NIGERIVS AVG

IMP CAES P HELV PERTINAX AVG

PROVID DEOR COS II

BONAE SPEI

IMP CAES M DID IVLIAN AVG

RECTOR ORBIS

IMP CAES D CLO SEP ALB AVG

MANL SCANTILLA AVG

IVNO REGINA

SAECVLO FECONDO COS II

SEVERVS PIVS AVG

VICTORIAE BRIT

FVNDATOR PACIS

SEVERVS AVG PART MAX

RESTITVTOR VRBIS

AFRICA

L.SEPT.SEV.AVG.IMP. XI.PART.MAX

AEQVITATI AVGG

IVLIA PIA FELIX AVG

SEVERVS.PIVS.AVG. P.M.TR.P.VIIII.

AETERNIT.IMPERI

LVNA LVCIFERA

P.SEPTIMIVS GETA CAES

NOBILITAS

INDVLGENTIA AVGG
IN CARTH

ANTON.P.AVG PONT.R.P.VII

VICTORIA PARTHICA MAXIMA

MINER VIC TRIX

ANTONINVS PIVS.FEL.AVG

VICTORIA GER MANICA

PLAVTILLAE.AVGVSTAE

ANTONINVS PIVS AVG GERM

P.M.TR.P.X.COS.III.P.P.

PROPA GO IMPERI

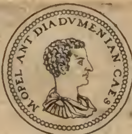

IMP C M OPEL SEV MACRINVS AVG

PROVIDENTIA DEORVM

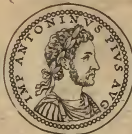

PIETAS AVG

M OPEL ANT DIADVMENIAN CAES

PRINC IVVENTVTIS

FELICITAS
TEMP

IMP ANTONINVS PIVS AVG

SACERD DEI SOLIS ELAGAB

ADVENTVS AVGVSTI

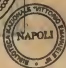

P M TR P II COS II P P
LIB AVG II

P M TR P IIII COS III P P

P M TR P IIII COS III P P

INVICTVS SACERDOS AVG

CONSERVATOR AVG

FIDES EXER-CITVS

IMP CAES M AVR ANTONINVS AVG

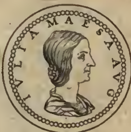

ABVNDANTIA AVG

PONTIF MAX TR P II COS II P P

VICTOR ANTONINI AVG

SALVS ANTONINI AVG

VESTA

IVLIA MAESA AVG

IVNO

CERES

IVLIA MAMAEA AVG

FELICITAS PVBLICA

P.M.TR.P. COS.P.P.

IMP.C.M.AVR.SEV.ALEXAND.AVG.

P.M.TR.P.VIII COS.III P.P.

P.M.TR.P.II COS.P.P.

P.M.TR.P.II COS.P.P.

PAX.AETERNA.AVG.

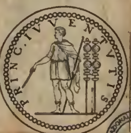

DIVA.PAVLINA.

IMP.MAXIMINVS.PIVS.AVG.

PROVIDENTIA AVG.

CONSECRATIO

MAXIMVS.CAES.GERM.

PRINC.IVVENTVTIS

P M T R. P C O S. P P.

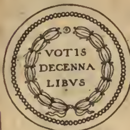

IMP CAES M ANT GORDIANVS AFR AVG

ROMA AETERNAE.

FIDES. MVTVA. AVGG.

IMP C M CLOD PVPIEN MAXIM AVG

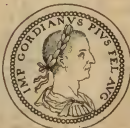

CONCORDIA

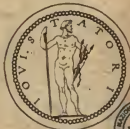

VOTIS
DECENNA
LIBVS

IMP CAES D CAEL BALBINVS AVG

AMOR. MVTVVS. AVGG.

LIBERALITAS. AVG. II

IMP GORDIANVS PIVS FEL AVG

IOVI. STATORI

AETERNITATI AVG

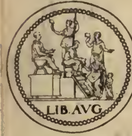

TRAIECTVS AVG

P M TR P II COS P P

SAECVLARES.AVG
I

IMP PHILIPPVS AVG

AETERNITAS.AVGG.

LIB.AVG

MARCIA OTACIL SEVERA AVG

SAECVLARES.AVG
IIII

PRINCIPI IVVENT

IMP M IVL PHILIPPVS AVG

SAECVLARES.AVGG
X

D A C I A

IMPCMQ TRAIANVS DECIVS IMP

PAN NON IAE

HER ETRVSCILLA AVG

Q HER ETR MES DECIVS NOB C

PIETAS AVGG

PVDICITIA AVG

CVALENS HOSTIL MES QVINTVS CN

PRINCIPI IVVENTVTIS

IVNONI MARTIALI

IMP C VIB TREB GALLVS AVG

SAECVLVM NOVVM

PIETAS. AVG

IMP C VIB VOLVSIANVS AVG

S P Q R OPTIMO PRINCIPI

P M TR P I P P

IMP CAES AEMILIANVS P F AVG

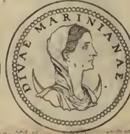

APOL. CON. SERVAT.

DEO VOLKANO

IMP C P LIC VALERIANO AVG

APOLINI PROPVG

CONSECRATIO

DIVAE MARINIANAE

CONSECRATIO

CONSECRATIO

DIVO CAES VALERIANO

CONSECRATIO

APOLLINI CONS AVG

GALLIENVS P F AVG

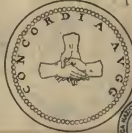
LIBERO P. CONS AVGG

DEAE SEGETIAE

CORN SALONINA

VENVS FELIX

PIETAS AVG

SALON. VALERIANVS. CAES

CONCORDIA AVGG

INDVLG PIA POSTVMI AVG

IMP C POSTV MVS P F AVG

HERC. DEVSONIENSIS

SALVS PROVINCIARVM

POSTVMVS AVG

PROVIDENTIA AVG.

ROMAE AETERNAE

IMP CAES. VICTORINVS P F AVG

SAECVLI FELICITAS

IOVIS CVSTOS

IMP M ACIL AVREOLVS P F AVG

PRVDENTIA AVG

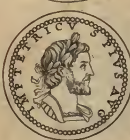

IMP C FVL QVIETVS P F AVG

IMP C TETRICVS P F AVG

VIRTVS AVG

SOLI INVICTO

IMP TETRICVS PIVS AVG

LAETITIA AVG N

SPES PVBLICA

IMP P TETRICI PII AVG

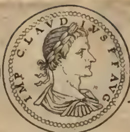

IOVI VICTORI

CONCORDIA AVG

VIRTVS AVGG
P

MERCVRIO PACIFERO

ROMAE AETERNAE

IMP C CLAVDIVS P F AVG

VICTORIA GOTHIC

MEMORIAE AETERNAE
RP

IMP C M AVR CL QVINTILLVS AVG

TEMP.
FELICI
TAS

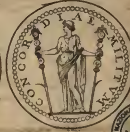

PROVIDEN DEOR
SXXT

IMP C AVRELIANVS AVG

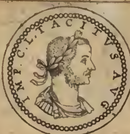

ROMAE AETER

ORIENS AVG

SEVERINA AVG

CONCORDIAE MILITVM

P.M.TR.POT. COS.DES.II

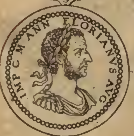

IMP.C.L.TACITVS AVG

ROMAE AETERNAE

IOVI VICTORI

IMP.C.M.AVR.PROBVS AVG

HERCVLI ROMANO AVG

IMP C M ANN FLORIANVS AVG

VICTORIA GOTHIC

MARS VICTOR

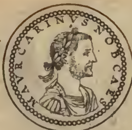

APOLLO CONSER

IMP.C.M.AVR.CARVS P.F.AVG

SPES PVBLICA

VICTO RIA AVG

M AVR CARINVS NOB CAES

PAX AETERNA

IMP DIOCLETIANVS AVG

IMP NVMERIANVS AVG

ABVNDANTIA AVG

IOVI CONSERVAT AVG

IMP C MAXIMIANVS P F AVG

HERCVLI COMITI AVGG N

VIRTVTI HERCVLIS
S C

MAXIMIANVS AVG

VIRTVS ILLVRICI
TR

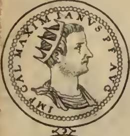

PRINCIPI IVVENTVTIS
PROM

D N CONSTANTIO NOB C

VIRTVS MILITVM
C

SPES PVBLICA

FL HELENA AVGVSTA

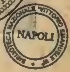
SECVRITAS REI PVBLICAE

IMP C AL MAXIMIANVS P F AVG

MAXIMI NVS CAESAR

FL VAL SEVERVS NOBIL C

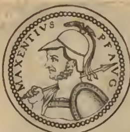
VIRTVS AVGG
P

SOLI COMITI

GENIO POPVLI ROMANI

VICTORIA AETERNA AVGG
VOT X
NOSTT.

MAXENTIVS PF AVG

CONSERV VRB SVAE
H
AET

VICTORIA CONSTANTINI AVG
VOT XX
SMN

CONSTANTINVS P F AVG

VOTIS MVLTIS X
VICTORIA AVG

VICTORIA MAXVMA.
A ω

CONSTANTINVS P.F.AVG

FELICIA
TEMPORA

PRINCIPIS PROVIDENTISSIMI
SAPIENTIA
S.ANT

GAVDIVM ROMANORVM
ALAMANNIA

GAVDIVM ROMANORVM
FRANCIA

IMP LICINIVS AVG

FLAV.MAX. FAVSTA AVG

SALVS REI PVBLICAE
SMN

CONCORDIA MIL ITVM
KII T

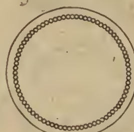
FL.IVL.CRIS PVS NOB CAES

CONCORDIA AVGG NN
SMNM

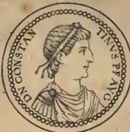
D N VAL LICIN LICINIVS NOB C

FL DELMATIVS NOB CAES

PRINCIPI IVVENTVTIS
TR

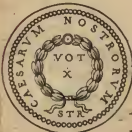
IOVI CONSERVATORI

FIDES MILITVM

DN CONSTANTINVS PF AVG

VICTORI AAAVGGG
TROBS

CONSTANTINVS CAESAR
N

CONSTANTIVS CAESAR
SMT

CAESARVM NOSTRORVM
VOT
X
STR

DN CONSTANTINVS PF AVG

VICTORI AAAVGGG
L D
COMOB

FEL TEMP REPARATIO
R B

FL IVL CONSTANTIVS PF AVG

T R

VIRTVS CAESS
QA AL.

FL IVL CONSTANTIVS NOB

PRINCIPI IVVENTVTIS
SIRM

HOC SIGNO VICTOR ERIS
A
ASIS

D N CONSTANTIVS P F AVG

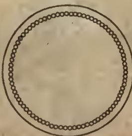

GLORIA REI PVBLICAE
VOT XXX MVLT XXXX
TR

VICTORIA . AVG . N . N .

FL IVL CONSTANTIVS PERP AVG

VICTORIA AVGVSTORVM
SMANO

RESTIT GALLIAE

CONSTANS P F AVG

VICTORIA DD NN AVGG
TES

GLORIA EXERCITVS
M
R * P

FL IVL CONSTANS P F AVG

VICTORIA DD NN AVGG
TES

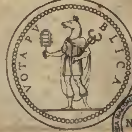

FEL TEMP REPARATIO
TRS

CONSTANS AVGVSTVS

VICTORIAE DD NN AVGG
VOT
X
MVLT
XX
TES

OB VICTORIAM TRIVMPHALEM
VOT
X
MVLT
XV
SIS

FL CL IVLIANVS P F AVG

VOTA PVBLICA

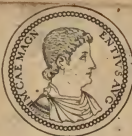

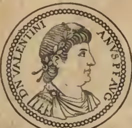

DN DECENTIVS FORT CAES

IM CAE MAGN ENTIVS AVG

VICTORIA AVG LIB ROMANOR
TR

VICTORIAE DD NN AVG ET CAES
VOT
V
MVLT
X
T. R. B.

DN VALENTINI ANVS PF AVG

RESTITVTOR REI PVBLICAE
KONST

DN IOVIANVS PF AVG

RESTITVTOR REIPVBLICAE
ANTO

VICTOR IA AVGG
TROBS

VOT
V
MVLT
X
S. CONST.

VALENTINI ANVS P AVG

GLORIA REI PVBLICAE
VOT
V
MVLT
X
TES*

VOT
X
MVLT
X X
ANT

DN VALENS P F AVG

RESTITVTOR REIPVBLICAE
SMNE

VICTORIA AVGVSTORVM
CONS

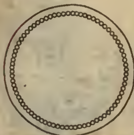

DN VALENS PER F AVG

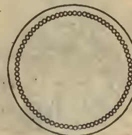

RESTITVTOR REIPVBLICAE
KONSPP

RESTITVTOR REIPVBLICAE
KONST

VICTOR IA AVGG
TROBT

RESTITVTOR REIPVBLICAE
ANTI

GLORIA RO MANORVM

D.N.VALENTINIANVS.IVN.P.F.AVG

VICTOR IA.AVG.G
AQOBF

VICTOR IA AVG G
COM

D N VALENTINI ANVS P F AVG

CONCOR DIA AVG G G F
CONOB

GLORIA RO MANORVM
SMOP

D N GRATIA NVS P F AVG

PRINCIPI IVVENTVTIS

VICTOR IA AVG G
COM

VICTOR IA AVG G
TROBS

VICTOR IA AVG G
TROBC

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III"
NAPOLI

VICTO RIA AVG

D N MAG MA XIMVS P F AVG

RESTITVTOR REIPVBLICAE
SMTR

REPARATIO REIPVB
TNRB

D N THEODO SIVS P F AVG

CONCORDI A AVGG
COMOB

CONCORDI A AVGG H
VOT V MVL X
CONOB

VICTORI A AVGGS
S M
COMOB

VICTOR IA AVGG
T R
COM

IMP.XXXXII COS. XVII. P. P.
COMOB

D N THEODOSI VS P F AVG

VOT XXX MVLT. XXXX
COMOB

NAPOLI

VICTORIA AVGVSTOR
T R
COM

DN EVGENI VS PF AVG

VICTOR IA AVGG
T R
COM

AEL FLAC CILLA AVG

DN ARCADI VS PF AVG

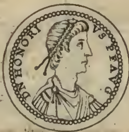

VICTORI A AVGGG
M D
COMOB

SALVS REI PVBLICAE
CONOB

DN ARCADI VS PF AVG

NOVA SPES REI PVBLICAE
XX
X
XXX
CONOB

VICTORI A AVGGG
R V
COMOB

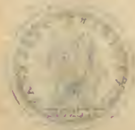

DN HONORI VS PF AVG

VICTORI A AVGGG
M D
COMOB

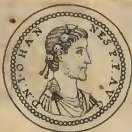

PRISCVS ATTALVS P.F.AVG

D.N.IOHANNES P.F.AV

VICTORIA AVGG
R V
COMOB

INVICTA.ROMA AETERNA
R V
CONOB

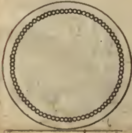

D.N.PLA.VALENTINIANVS P.F.AVG

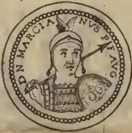

COM.OB

VICTORIA AAVG.GG.
R V

VICTORIA AAVG.GG.
R V

D N MARCIANVS P F AVG

VICTORIA AVGVSTORVM
COMOB

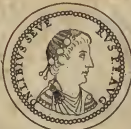

D.N.LEO.PE RPET.AV

VICTORI A AVG G
CON.OB

D.N.AVGVSTVLVS PERP.F.AVG

D.N.LIBIVS SEVE RVS.P.F.AVG

VICTORI A AVG G
R N

VRBS. ROMA.

D.N.IVL.NE POS.P.F.AVG

VICTORI A AVG G
R V
COM.OB.

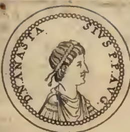
CON.OB.

D.N.ZENO PERP.AVG

VICTORI A AVG.G.N.
CON.OB.

VICTORIA AVGVSTORVM
COMOB

D.N.ANASTA SIVS P.F.AVG.

VICTORIA AVGVSTORVM
COMOB

DNANASTAS IVS PPAVG

VICTORI AAVG.G.A.R.
COMOB

VICTORIA AVG.G.G.I.
COMOB

D.N.IVSTINVS P.F.AVG.

VICTORIA AVGVSTORVM
COMOB

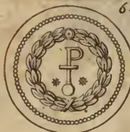

DNIVSTINIANVSPPAVG

VICTORI AAVG.G.A

VICTORIA AVGVSTORVM
COMOB

D.N.IVSTINVS P.P.AVG

VICTORIA AVG.G.G.A
COMOB

D.M.TIB.CONSTANT.P.P.AVG

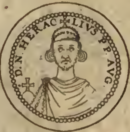

VICTORIA AVG.G.O
CONOB

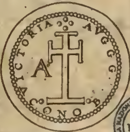

D.N.MAVRICIVS P.P.AVG

D.N.FOCAS PERP.AVG

VICTORIA AVGG.
C.ON.O.B

D.N.HERACLIVS P.P.AVG

VICTORIA AVGG.
A
CONOB

